PHILIPPI AVREOLI THEOPHRASTI PARACELSI BOMBAST EREMITAE, SVMMI INter Germanos Medici & Philoſophi.

CHIRVRGIA MAGNA,

in duos tomos digeſta.

TOMVS PRIMVS,
continens

DE VVLNERIB. ET FRACTVRIS. Lib. III.
DE VLCERIBVS. Lib. III.
DE TVMORIBVS ET APERTVRIS. Lib. VII.

Nunc recens à
IOSQVINO DALHEMIO OSTOFRANCO
Medico Latinitate donata.

Cum gratia & Priuilegio Cæſar. Maieſtat. ad annos ſex.

ARGENTORATI.
M. D. LXXIII.

ILLVSTRI AC GENEROSO DOMINO PETRO DE GRANTRYE, DOMINO IN BESNE, EQVITI & Galliarum Regis Conſiliario, eiuſdemq́; ad Alpinos Rhætos Legato,

PETRVS PERNA TYPOGRAPHVS S. P. D.

MAGNAM *Magni illius Theophraſti Chirurgiam, quam dudum noſtris typis publicam facere (edito officinæ noſtræ Indice) pollicitus ſum, Generoſe Domine, ſub ampliſsimo nomine tuo iam tandem in Latinam linguam conuerſam exteris quoq; hominibus legendam exhibeo, multiplicem quod ſpero & apud illos, & apud te gratiam initurus. Quia enim etiam illi, qui nouam hanc, vt ipſi appellant, medicinæ hæreſin, vel authoritate ſua, vel editis ſcriptis acerrimè impugnant, eam laudem Paracelſo noſtro non inuiti concedunt, & magna ipſum chirurgicarum rerum peritia cum ſumma coniunctam felicitate excelluiſſe, & in externorum remediorum accuratiore per chemiam præparatione docenda, atque in vſum reuocanda, non inutilem operam poſuiße, factum eſt, vt ab exteris hominibus plerisq; omnibus non ſolùm auidiſsimè huius operis editio expectaretur, verumetiam nonnulli quaſi iure quodam eam à me exigerent, duobus maximè aduerſum me argumentis vtentes. Primò quòd alijs forſan minus vtilibus eius authoris ſcriptis excudendis inuigilarem: deni quòd datam fidem tardius redimendo ſpes ſuas nimis diu morarer. Perſuaſum enim plerisq; eſt, ad lites illas medicas diſceptandas huius libri vſu eruditos non ſine reipublicæ incommodo deſtitui. Sed facilè cũ iſtis rurſus gratiam inibo (licet tardius tandem tamen ipſorum votis ſatisfaciens) ſi dilationis cauſam audierint, atq, moram hanc quantulamcunq; puriore (quam hucuſq; in Paracelſicis nonnullis ſcriptis habere licuit) translatione compenſari viderint. Quanta etenim religione omnia Interpres hic noſter reddiderit, ij indicabunt, qui verſionem hanc non cum Dornianis modò, ſed cum ipſius etiam Oporini quorundam Paracelſicorum ſcriptorum verſionibus conferre voluerit. Quinetiam et eo nomine gratiorem fore hanc operam noſtram bonis omnibus confido, quòd tua autoritate, quam omnes meritò maximi faciunt confirmatam in publicum emitto. Ex eo etenim tempore, quo tu Paracelſicæ Philoſophiæ & Medicinæ non tuendæ modo, ſed etiam omnibus modis cognoſcendæ ac excolendæ partes tibi ſumpſiſti, omnes libenter fatentur non dubijs argumentis ſe colligere, frequentiores quàm vnquam habuerit cultores adeptam eſſe, ſcilicet nemo eſt, qui prudentiſsimi viri generis nobilitate, regia gratia, conſiliarij & legati regij authoritate præſtantis iudicium non admiretur, ſuſpiciat & imitandum putet. Ego certè quaſi fato quodam ad te pertinere hinc naſcituram*

gloriam (naſcetur autem ſine dubio maxima) auguror, namq; & antea tui nomini deſtinatum fuit opus hoc, & iam inter plurimos tu vnicus es putatus, qui aduerſus Zoilorum aculeos autoritatis & virium ſatis habiturus ſis. Liceat autem hîc, quia hoc ad te quidem maximè pertinet, aliorum tamen etiam cognoſcere nonnihil intereſt, commemorare cauſas non præſtiti dudum officij. Iam biennium plus minus eſt, quòd Gerhardus Spina, homo, ne quid peius dicam, ſpinoſus & lubricæ fidei operis conuerſionẽ pactus, mox ſiue laboris magnitudine deterritus: ſiue alicunde pinguiorem mercedem ſperās, aſtu ſe à contractu liberare cœpit, namq; neſcio quibus argumentis librũ ſic ſuſpectum noſtratibus medicis reddidit, vt paucis poſt diebus ab ipſo transferri, & à me excudi prohiberent cenſores. Itaq; præter ſpem à cœpto tum opere deſiſtere coactus omnino intermiſſurus fueram, ni & bibliopolarum indeſinentibus flagitationibus, & doctorum quorundam literis, quibus vt editionẽ maturarem hortabantur, fatigatus, denuò animum induxiſſem conſiliũ ineundi de excudendo libro & data fide liberanda, ea tamen moderatione, ne cuiuſquam authoritati quidquam decederet. Mouebant me præter cætera quoque Celſitudinis tuæ literæ, quibus admonebas & petebas, ne Dornio deeſſe vellem. Falsò enim T. C. perſuaſerat, me negotium trahere. Harum ego literarum quoties recordabar (recordabar autem ſæpiſſime) quomodo illam de me conceptam opinionem amoliri poſſem, cogitabam. Itaque nullum non mouere lapidem cœpi, quò quàm puriſſimã libri huius conuerſionem nanciſcerer: quod dum molior commodum narratur mihi integrum opus Latinum à Ioſquino Dalhemio medico doctiſſimo aſſeruari, ab ipſo in priuatorum hominum quorundam gratiam conuerſum, quo cognito, nil prius habui, quàm vt inſpiciendi operis copia mihi fieret, quam vix ſummis precibus conſecutus, talem cernebam eſſe, vt iam Dornianam verſionem non deſiderarem amplius, neque me pœniteret illam omiſiſſe. Itaq; hominem hortari ac rogare cœpi, vt quem in paucorum gratiam laborem ſuſcepiſſet, typis à me multiplicatum pluribus vtilem fieri pateretur, ſed tantum abfuit, vt perſuaderem, vt etiam ille affirmare nõ dubitaret, alio fine à ſe translationem factam non eſſe, quàm vt Gallos duos iuuenes Paracelſicæ medicinæ ſtudio inſanientes, genuinis Paracelſicis deliramentis (vt ipſe loquebatur) propoſitis ad dogmaticam medicinam reuocaret: quo reſponſo ipſe quidem videbatur ſibi ſignificaſſe mihi, fruſtra me publicationem expectare. Verùm ego contrà eodem argumento vſus (ad hominis ingenium me accommodans) oſtendi, vel ob id potiſſimũ ſcriptum hoc ſuum publicandum eſſe, quòd ſectæ vanitate propoſita, dum plures cautiores redderet, quàm optimè de pluribus mereri poſſet. Ad hæc præſtare aiebam, extare cõuerſionem, quæ (qualis ſua eſſet) vbi id res pateretur, notioribus & magis medicis appellationibus nonnulla exprimeret, quàm ſi forſan ex ipſius ſectæ cultorib. laborem hunc ſuſcipiens aliquis, omnia ipſorum modo appellans, plus tenebrarum quam lucis ſcripto adferret. His ergo argumentis tandem, & vix tandem commotus, pollicitus eſt, vbi omnia reuidiſſet, ad me mittere, vt quod mihi videretur facerem. Itaque non ita multo pòſt cum exemplari ſuo literas miſit, quarum verba hæc ferè erant

rant. Chirurgiam Latinam hîc mitto, quàm olim in duorum iuuenum gratiam conuerti, non quòd eam aliquando edendam cogitarem, ſed vt ipſos nimium Paracelſiſantes à propoſito reuocarem: quam ſi excudere voles (quamuis mallem ἀνέκδοτον) caue ſub meo nomine publices, ſed anonymos prodeat: nolo enim deliramenta iſta me approbare quiſquam vt exiſtimet. Cætera quod attinet, ſcire te volo, me paraphraſticè pleriſq; in locis ſententias authoris reddidiſſe, loca inuenias, in quibus non quid dixerit, ſed quid dixiſſe oportuerit, vel certè dicere voluiſſe viſus eſt, expreſſi (quid iſthæc verba ſibi velint, indicabũt vtriuſq; linguæ periti. Adhæc manuſcripto exemplari, quod meo iudicio autographũ non mentiebatur, adiutus, multa ſecus quàm vulgata editio habeat, tranſtuli. Denique ſi quando in carpendis ac ridendis aliorum erroribus prolixior videbatur (quod in proœmijs & epilogis illi ſolenne eſt) inutilia reſecui. hæc in ſuis literis ille. At dicat nunc quiſpiam, Quorſum hæc, an non malum nomen iſta libro conciliabunt? minimè verò. Nam etſi is fuit interpretis animus, qualem ipſius literæ, & quæ antea diximus, oſtendunt: tamen quantò præſtet, talem nos habere verſionem, quàm Dornianam, eruditi facilè iudicabunt. Diſcernet quoq; C. T. quantum præſtent Erua Lupinis, quæ cùm tantopere huius operis legendi copiam ſibi fieri concupiuit, vt tædium atq; impuritatem Doriniani ſtyli non dubitauerit deuorare, modò rem ipſam conſequi ac intelligere poſſet, quàm hilari fronte hanc puriorem ſuſceptura ſit, iam mihi videre videor. Itaq; tuam Celſit. etiam atq; etiam oro, vt vnà cum libro & me humilem ſuæ Cel. ſeruulum in ſuam clientelam denuò ſuſcipere velit. Et ſi quid à me peccatum huc uſq; eſt (quamuis illius culpæ, cuius me reum facere ille voluit, liber ſim) benignè condonet, & denique Ioſquino noſtro, cuius nomen vel inuito ipſo operi præfixi, ſi forſan iniquius illud feret, me reconciliare, omni officiorum genere in illum collato, conetur.

Vale Illuſtris & Generoſe Domine. Baſileæ

XIIII. *Cal. Sept. anno 1573.*

AD SERENISSIMVM POTENTISSI-
MVMQVE PRINCIPEM, DIVVM FERDI-
nandum, Romanorum, Hungariæ, Bohemiæ, &c. Regem, Archiducem Auſtriæ, Dominum ſuum clementiſſimum:

D. THEOPRASTI PARACELSI PRÆFATIO.

CVM Clementiſſime Cæſar, Deus Opt. Max. nullo perſonæ reſpectu habito, omnes æquo iure naturæ legibus incluſerit, vt iam ſummi ac infimi, potentes ſimul & debiles vnâ omnes morbis, ipſiq; morti ſubeſſe cogantur. Ipſius tamen prouidentia ante humani generis creationem cùm præuidiſſet futuros morbos, miſerta huius labis, medicum ac medicinam ad præcauendos ac curandos morbos creauit etiã. Hinc Sapiens medicum ac medicinam colendam, ſuſpiciendam, honorandam propter neceſſitatem præcipit: nam væ illi, qui neceſſitatis tempore, auxilio deſtituitur. Relinquitur ergo, medicinæ legibus neminem exemptum eſſe.

Harum difficultatum magnitudine permotus ego, Princeps Potentiſsime, ſtudio iuuandi genus humanũ, hoc Chirurgicum opus conſcripſi: nam vulneribus cùm nemo non expoſitus ſit, neminem ab eorum curatione addiſcenda liberum eſſe patet. Quamobrem cùm ſingulis iſta ſolicitudo incumbat, ſummũ inter mortales ac primarium, caput ſubditis eam deferre ac publicam facere decuit. Quo nomine ego quoq; ſub Auguſtæ Maieſt. tuæ titulo in publicũ prodire volui, non dubitans, T. Maieſt. gratum me feciſſe, qui hunc tantùm laborem, non ſolùm huic, ſed & toti poſteritati vtilẽ futurum, ſubire non dubitauerim. Etſi enim & alij quoq; ſimili labore defuncti ſunt, quid tamen ego præſtiterim, quid alij commiſerint, tua Maieſt. dijudicabit facilè. Nam hoc de tua Maieſt. certò mihi polliceor, Patrem patriæ eam fore, ac in errores medicorum, qui tanta multorum pernicie regnant, grauiter animaduerſuram, veræq; medicinæ patrocinium contra Pſeudomedicorum calumnias ſuſcepturam. Nam cùm

beſtijs

beſtijs hoc natura ingenerauerit, vt prolem ſuam à ferarum iniurijs tueri conentur, quis dubitet, T. M. ſubditorũ ſuorum corpora à peſtilentibus medicorum erroribus tutam eſſe cupere? Quare cùm T. M. ad errores expurgandos ac vera dogmata plantanda diuinitùs ſuſcitatam perſuaſum habeam, veræ medicinæ fundamenta, quæ ab antiquis medicorum coryphæis ad nos vſque pertinuerunt, pauca ipſa quidem, ſed aſſidua nouarum inuentionum acceſſione mirificè à me locupletata, excolere animum induxi. Nam cùm Deus Opt. Max. per naturam vberrima plurimarum rerum experientia ſupra reliquos mortales omnes me donauerit, vt iam Empiricę veræ titulũ per varios caſus, per tot diſcrimina rerũ, bello, inquam, pace, egeſtate, miſeria comparatum, mihi legitimè vſurpare poſſim, diu iam ſuppreſſos labores, vſu, exercitio, varia ac multiplici experientia comprobatos ac confirmatos, tandem in publicum proferre nõ dubitaui. Quo in opere cùm ea prima mihi cura fuerit, vt certa, vera, probata omnia eſſent, altera T. M. ſolicitudo nunc erit in tuenda propagandaq; veritate, ne ea malignitate pſeudomedicorum denuò obſcuretur, vel ab ipſis, tanquam labor ſuus eſſet, vſurpetur, quanquam mea nil admodum refert, quis eo fruatur, modò fideliter, verè ac piè tractetur. Neq; interim aduerſariorũ calumnias admodum exhorreſco, Cl. Cæſ. nam quantus quantus eorũ numerus eſt, minima tamẽ eorum experientia, fides, ac in curando infelicitas me conſolantur, ac ſatis confirmant. Adhæc cùm T. M. experientiæ tutelam ſuſceperit, nõ dubito illis ruinam imminere: etenim ſi chirurgica noſtra hoc opere deſcripta prȩcepta vſu ſuam veritatem comprobauerint, vt probatura nõ dubitò, ipſos palmam mihi cõceſſuros vel inuitos oportebit. Itaq; in bonã ſpem venio, me T. M. imò toti orbi hoc meo labore in perpetuum (donec ex cœli huius cõuerſionib. noua omnia renaſcantur) non mediocre commodum cõciliaſſe. Interim me ſub T. M. tutelam recipi humilimis votis expoſtulo. Datum in Munchrath VII. Maij, anno CIↃ IↃ XXXVI.

Tuæ Rom. Reg. Maieſt.
ſubditus
Theophr. ab Hohenheim,
Vtriusq; Med. Doctor.

DOCTISSIMO VIRO D. DOCTORI

VVOLFGANGO TALHVSERO, AVGV- ſtanæ Reipublicæ Medico & Phyſico,

THEOPHRASTVS PARACELSVS

S. P. D.

TRES ſunt cauſæ, Vuolfgange amiciſſime, quæ ad opus Chirurgicum conſcribendum me impulerunt maximè, vt ambitionem, quæ omnibus ferè medicis, quoſcunq; videre, vel ex ſcriptis cognoſcere potui, familiaris eſt, interim omittam. Primaria cauſa ea eſt, quòd omnia omnium medicorum, qui ante me fuêre ſcripta, tam ruinoſis innitantur fundamentis, vt in ſummis periculis, nulla planè ſaluris ſpes expectari ex illis poſsit. Altera, immenſum ac intolerabile damnum, quod paſsim ex chirurgorum imperitia ægris qnotidie conciliatur. Tertia cauſa eſt ſymptomatum, quæ vulneratis accidunt, varietas, in quibus præcauendis ac curandis, cùm theſaurus medicinæ lateat, mirum tamen ne verbo quidem veteres eorum meminiſſe. His, inqnam, cauſis petmotus ego, multiplicem meam experientiam publici commodi cauſa non vlterius ſupprimere, ſed ſtudioſis fideliter potius commnnicare volui. Hoc onus dum mihi ipſi impono, iam meorum antagoniſtarum cogitationes, quales ſint futuræ, augutor. Sed nil me iſta permouent, ad iſtos clamores iam dudum aures meæ occaluerũt. Te ego arbitrum ac ſequeſtrum hac in cauſa exopto, qnem ſcio iudicio pollere, nullarumq; partinm ſtudia ſequi, ſed ex æquo & bono omnia ponderare. Potuiſſem hoc opus meum ſecretioribus remedijs, longo vſu à me comprobatis, refertnm ac exornatum in publicum emittere: verùm quia ferè ab imperitioribus hoc æuo Chirurgia tractatur, ad illorum ingenium & captnm me accommodare malui. Maiora illa remedia ſeparato opere de Morbo Gallico, tum in Chirurgia noſtra minore deſcripta inuenies, quæ tibi probata iri non dubiro. Deum precor, omnium vt medicorum vnà tecum mens ſiet: multo namq; melius ægrotis conſultum foret, nec tam malè forſan audiret ars noſtra. De te ego hoc mihi polliceor, arbitrum huius cauſæ æquiſsimum me habere. Vale feliciter in Chriſto.

Auguſtæ, Pridie Calendarum Auguſti,
Anno M. D. XXXVI.

THEO.

THEOPHRASTI PARACELSI, IN PRIMVM CHIRVRGIAE MAGNAE TRACTATVM

PRÆFATIO.

AB ineunte ætate, Lector humaniſſime, in indagandis ſacra medicina fontibus, accuratiorem ſemper diligentiam adhibui, vt qualis quantaq́ue ea eſſet, atq; an Artis nomen mereretur cognoſcerem: quod vt facerem, variæ extiterunt cauſæ. Mouebat meum primùm operationum incertitudo, qua alij malam, alij planè nullam artis opem ſentiebant, quidam etiã omnino ex ea morerentur, idq́ue non vni alicui morbo peculiare erat ſaltem, ſed omnibus in vniuerſum commune. Adeò vt noſtro ſeculo ne vnicus medicus quidem eſſet, qui vel Odontalgiam, imò quod in prouerbio eſt, reduuiam curare poſſet. Ad hæc tanta in veterum ſcriptis apparebat ſimplicitas, tantus contrà in aulis principum ac potentioribus rebuspublicis medicorum faſtus cum ſumma ignorantia coniunctus, vt dum purpura, gemmis ac auro ornati iſti incedunt, tamen ditiſſimos quoſq; qui vim maximã auri pro redimenda ſanitate offerebant, planè deſperatos relinquerent, &c.

Iſtis ego inductus rationibus, altius de hac re cogitare cœpi, ſubibat nonnunquam in mentem opinio, fabuloſa omnia eſſe quæ de hac arte circumferrentur, ac excogitatas ſaltem emungendarum pecuniarum technas, quin ſolam fidem ſeu ſuperſtitionem potius omnia efficere non raro perſuaſum habui. Itaque ſæpius iſta ſtudia reliqui, recepi ſæpius, meæ quoque imperitiæ mihi conſcius, non quid mihi videretur ſentiendum eſſe, ſed quid alij ſentirent, addiſcere oportere, colligebam. Quamobrem omnibus Germaniæ, Galliæ ac Italiæ Academijs peregrinando inſpectis ipſorum dogmatibus aſſentiri planè multis de cauſis inconſultum videbatur: verùm vlterius quoq; Hiſpania, Portugallia, Anglia, Boruſſia, Lituania, Polonia, Pannonia, Valachia, Tranſyluania, Croatia, Illyrico, imo omnibus totius Europæ nationibus peragratis, vndique non ſolùm apud medicos, ſed & chirurgos, tonſores, aniculas, magos, chymiſtas, nobiles ac ignobiles, optima, ſelectiora, ac ſecretiora, quæ vſpiam extarent remedia, inquiſiui acriter. Sed hoc effeci ſolùm, vt denuò medicinam artem incertam, inconſtantem ac vetitam eſſe crederem, eamq́ue Dæmonum ſaltem illuſionem quandam eſſe opinarer, totamq́ue relinquerem, alia capeſſens ſtudia, donec tandem perlecto Euangelico illo Chriſti dicto, Sani medico non indigent, ſed ægri: intelligere cœpi, non poſſe non artem hanc, iuxta Chriſti verba, conſtantem certam, perpetuam et veracem eſſe, nihilq́ue hîc caſui, nihil ſuperſtitioni, nihil dæmonibus adſcribendum. Itaq́ue iterum reſumptis ac relictis ijs quæ olim audiueram à profeſſoribus, tum quæ ab antiquis in re medica memoriæ tradita erant, intellexi veram ac genuinam medicinæ radicem à nemine illorum vnquam intellectam vel deſcriptam, ſed circa riuos omnes, circa fontes neminem occupatum fuiſſe, & quòd ipſi quæ docerent in ſcholis niet non intelligerent, quodq́ue in ſuis apud ægros conſultationibus neque morbum, neque morbi aptum remedium cognoſcerent: ſed vnius ambitionis ac ſuperbiæ ſtudium dominari apud omnes perſpexi: vt rectè cum Apoſtolo parietes dealbatos eos appellandos cenſeam.

Quare ad inquiſitionem nouam veræ medicinæ fontium detruſus, eius in chirurgia periculum feci, quòd eius certitudinem hactenus accuratius, quàm vllius alterius medicinæ partis vſu didicerim.

Quamuis autem de repurganda penitus Medicina hoc ſeculo certi quid polliceri mihi non poſſim: nam veteli iſti canes, errores ſuos mordicus retinere, proq́ue ijs ceu pro aris et focis decertare ſuſtinebunt, tamẽ non dubiã de futuru temporib. ſpem con-

cepi, fore vt aliquando nanijs, nugis, fabulis, erroribusq; iſtis relictis, poſterior ætas veram medicinam capeſſat. Huius quoq; hîc admonuiſſe vtile videtur, eam conſuetudinem, qua in conſultando medici, chirurgi, tonſores, &c. obſeruant, friuolam ac inanem eſſe. Siquidem omnibus luce meridiana clarius eſt, nullum hoc tempore extare Doctorem medicum, qui vel ſimpliciſſimum vulnus curare poſsit, cùm tamen interim magno cum faſtu vtriuſq; medicinæ doctores ſe ſcribant, ac ſalutari velint. Itaq; cùm ars ipſa per ſe perfecta ſit, aio, nil opus eſſe iſtis medicorum conſultationibus: nam quemadmodum architectus artem perfectè diſcere, non de ea conſultare debet, etenim niſi artem calleat, quantumcunq; conſultet, nunquam ædificium parabit. Sic medicus ſola artis peritia, non de ea conſultationibus ægros curare poterit. Eam ego artem hoc libro complexus ſum, in quo etſi horrido dicendi genere vtor, nil refert. Medicina enim ars ſanandorum morborum eſt, non Rhetorica. vos de verbis parum ſoliciti, rem vt intelligatis ſtudete.

Itaq; hunc noſtrum laborem medicis in vniuerſum omnibus dedico, doctis ac indoctis. Doctos enim quoſdam eſſe, quiq; ſingularia quædam remedia habeant, non ignoro, nec eos me docere velle præſumo, ſi quòd quandoq; acrius in quoſdam inuehor, vt nil doctos illud remorabitur: ſic indocti ſe notari ſtatim ſentient. Itaq; vniuerſos ac ſingulos denuò ad excolendam medicinam hortor, & vt velint, ex animo precor. Moneo etiam vt in timore Domini ambulent: nunquam enim illos tum remediorum copia deſtituet. In ſumma, perfectionem capeſſite artis veſtræ: nam eam perfectam creauit Dominus, ſicq; veſtra opera cedent ad laudem & gloriam diuini nominis, Amen.

Petrus Ramus

DE PARACELSO.

THEOPHRASTVM PARACELSVM, *Baſilienſis Academia Medicinæ lingua Germanica profeſſorem habuit, qui in intima naturæ viſcera ſic penitùs introiuit, metallorum ſtirpiumq́; vires & facultates tam incredibili ingenij acumine explorauit ac peruidit, ad morbos deſperatos & hominum opinione inſanabiles percurandum, vt cum Theophraſto nata primùm medicina perfectaq́ue videatur. Tanta Aſclepiadi fama Romæ in populo militiæ ſtudijs dedito contigit, vt totam veterem medicinam abrogaret, nouamq́; ſectam conderet, qua ſæpe vino, aliâs abſtinentia cibi viniq́, fricatione corporis, ambulatione, geſtatione, morbi omnes curarentur. Itaque cùm ea fama excitos Mithridatis regis legatos & pollicitationes ſpreuiſſet, hominemq́; è funere relatum ſeruaſſet, vniuerſum propè hominum genus in ſe conuertit. Theophraſtus nempe Germanicus hîc Aſclepiades fuit, quem Adamus Abodeſtenius Baſileæ ſuſcitat, ſicuti tota Germania plerique excellentes medici.*

CHYRVRGIAE MAGNAE Philippi Aureoli Paracelſi, vtriuſq; Medicinæ Doctoris,

PARS PRIMA DE VVLNERIBVS.

Tractatus Primus, de ijs quæ ad Chyrurgum pertinent.

QVID AD PRIMVM VVLNERIS intuitum Chyrurgum & ſcire, & iudicare oporteat.

CAPVT PRIMVM.

INTER PLVRIMA QVAE CHYRVRGVM NOSSE decet, primum ac præcipuum illud eſt: vt quocunque tandem oblato vulnere, primo ſtatim intuitu, quale nam illud ſit, cognoſcat: quo de curationis poſsibilitate, ac fine, certi quid prædicere queat: ne forſan magno ſuo artisq; dedecore ac incommodo, aliquid quod naturæ impoſsibile ſit, polliceatur: vel agendo citra id quod natura præſtare poterat, non ſine ægri magno malo ſubſiſtat: omnino enim naturæ vim ac virtutem prædictionum normã conſtituere medicum decet. Siquidem omnes conatus irriti euadunt, ac oleum & opera luduntur, ſi quid attentemus naturæ viribus ſuperius: ſin minus quàm natura poſsit promittamus, duplex eſt periculum: nam vel ægri damno, naturæ non, vt decet, auxiliamur: vel noſtram ipſorum ignorantiam detegimus, dum naturæ potentiam nos non cognouiſſe ipſi prodimus. Itaq; vt & Artis & Naturæ, tum ſuijpſius rationem habeat Medicus, neceſſarium eſt, quod tria hæc non niſi ſimul ſubſiſtant, ac vno deficiente, reliqua ſtatim corruant quoq;.

Cognitio. Prædictio.

Naturæ vis norma prædictionum.

Memineris itaq; Naturam ſic comparatam eſſe, vt ſui ſimilis ſemper permaneat, nunquam vim ſibi fieri à medico patiatur: ſed ſic arti præeſſe, vt ad ipſius nutum ac voluntatem, te & artem tuam mutari neceſſe ſit. Curabis ergo, vt talia illi remedia adferas, quę ipſa non reſpuat: conſtitutum enim iam hoc eſt, te naturam, non ipſam te imitari ac ſequi oportere. artis itaq; ſummum myſterium erit in naturæ & remedij conuenientis cognitione: hæc enim cele-

Vulnerum generalia prognoſtica.

rem efficiunt curationem. Membrum in totum reſectum, nunquam agglutinabis: abſciſſum, non tamen plane, nemo eſt qui ſic reponere poſsit, vt nihil ſuperſit incōmodi: paralyſeis ex neruorum vulneribus nunquam tolluntur, quemadmodum & læthalia vulnera curationem non admittunt. Iſtiuſmodi ergo curationes caue aggrediaris, quòd earum pollicitationes ridiculæ & ſint, & habeantur: ſufficiat tibi, inſpecto vulnere quid per naturam fieri poſsit, cognoſcere, ac artis beneficio efficere: cuius particulares præceptiones, vt ſunt quæ ad glutinationem pertinent, quòd eæ vſu ac experientia quàm ex ſcriptis cognoſcantur rectius, ſcribere intermitto: hoc tamen obſerues velim, ne tua inſcitia naturæ damnum inferas. Sæpius enim Chyrurgos ac tonſores iactabundos audias, qui naſum triduo ante abſciſſum, & ſero tandem in niue repertum: digitos etiam præſectos, & alia portentoſiora quoque, glorientur ſe reſtituere poſſe. Ego quoque memini, cùm apud Forum Iulij eſſem, me tonſorem vidiſſe, qui magna omnium admiratione, cuidam, cui auris præſecta erat, eam cemento adglutinarit, verùm gloria ea breuis ac inanis fuit: nam altero poſt die ſuppurata, ſtatim decidit, ipſeque vulgi fabula factus eſt. Huiuſmodi iactantiam quis probet? Ego in medico veritatis ſtudium, induſtriam, grauitatem, præ omnibus alijs virtutibus requiro: orationem quoque naturæ congruentem, quæ apud rerum peritos fidem mereatur, glorioſam eſſe medico notum eſſe puto.

Signorum ratio.

Signorum præterea cognitio, ac ſymptomatum quæ vulneribus quotidie ſuperueniūt, peritia, admodum neceſſaria eſt: vt quid ea mali portendant ac deſignent, cognoſcas: & ſymptomatum difficultates præcauere poſsis: etenim ſi ſanorum corpora tot caſibus ſunt expoſita, quid in ægro ſperandum putas? vbi ſyderatio, atrophia, apoplexia, comitialis morbus, vulneribus ſuperuenire ſæpiſſime conſpiciuntur: quæ niſi tu cognoſcas, & præuideas, tua inſcitia magnum & tibi & ægro conciliabis malum: quoniam maius ſæpe damnum videmus ex incuria medici, ac ſymptomatum contemptu, quàm ab ipſo met vulnere naſci. quæ mala facile auertes, ſi & ſignorum & ſymptomatum glorioſam habueris cognitionem. Cognitionem non ſimplicem, qualis fabrorum & cerdonum eſt in ſua arte: ſed abſolutam, & ſcientificam: quam niſi habeas, artis operationem ne aggrediaris: in qua non opinio, non iactantia, non contentio, non ſuperbia, ſed vna, ac ſola ſcientia & cognitio dominatur: ſed antiqua eſt hæc artium peſtis, quòd earum praxin theoriæ præponunt plerique, & ferè apud chyrurgos coniugio artis magiſterium comparatur.

Erga vulneratos verò indulgentia quàm ſit noxia, non admodum ſcribere opus eſſe puto, cùm & optima remedia infamari, & diligen-

ligentem operationem confundi, ægrorum inobedientia experiamur quotidie, quemadmodū viciſsim ęgrorum obedientia medicū magno ſollicitudinis onere leuari quandoq; videmus. Itaq; ſemper videris vt tu imperium in ægrum obtineas: præſtat enim illum quàm te dolere: quod niſi facias, cogeris quandoq; illi blandiri, ac concedere quæ non careant periculo, & propter quæ inſcitia ab alijs argui poſsis. Accedit ad hæc, quòd homo occultas multorum morborum cauſas in ſe continet, quæ leui indulgentia in actum deduci facile poſſunt, in quibus cauendis, in exceſſu quàm in defectu peccata leuiora ſunt: cùm tot ſint vulnerum ſymptomata, vt eorum ratione omnia penè vulnera lęthalia pronunciare auſim. Nam & tempus, & natura, & temperamentum in ægrotis, ſingula ad interitum declinant. Itaq; primum omnium circumſpicies de omnibus quæ ad operis perfectionem pertinent methodicam: ad quam rem plurimum iuuabit ſequentis capitis lectio, ex quo ſymptomatum rationem, antequam curationem aggrediaris, addiſces: nolo enim te, vbi iam vulnus offertur, tum demum diſcere velle: ſed vt antea quæ vtilia, quæq; noxia occurrere poſsint, cognoſcas: nam in ægrotantibus experiri, diſcere, remediorum periculum facere, ſemel licuit, & vni licuit, à quo te diſcere decet, non denuo experiri: ne forſan, quod ille ait, Per mortem experimenta feciſſe dicaris.

Vulnera omnia ſymptomatum ratione lethalia.

DE METHODO CVRANDORVM VVLNERVM, ac de iuuantibus & nocentibus.

CAPVT II.

PRIMVM itaq; ſcire oportet, quænam ſit efficiens cauſa curationis vulnerum: ea enim conueniens remedium indicare poteſt. Scias ergo naturam corporis, carnis, oſsium, neruoſarumq; partium radicalem ac congenitum Balſamum in ſe continere: qui vulnera, puncturas, omnemq; continui ſolutionem curandi facultate præditus ſit. quod ſic intelliges: Balſamus naturalis fracta oſſa conglutinat: balſamus naturalis in carne recōditus, carnoſum vulnus ſanat: ſicq; omnis humani corporis pars curationis efficientem cauſam, id eſt, naturalem medicum in ſe continet, qui ipſius continuitatem ſolutam denuo coniungat. Quapropter meminerit Chyrurgus, non ſe, ſed Balſamum, qui in corpore conſiſtit, vulnera curare: non enim leuis error eſt, ſi medicus ſibi curationem adſcribat. Hoc ſolum namq; chyrurgi officium eſt, ac chyrurgię opus, Naturæ curam gerere in loco affecto: ne ſcilicet vulnus à cauſis externis irritetur, ac Balſami curatrix facultas impediatur: ſed vt ipſa abſq; impedimento ſuo munere fungi poſsit, medici induſtria adiuta: vt iam rectè dicatur, bonus Balſami cuſtos, bonus Chyrurgus eſſe. Definiemus itaq; Chyrurgum cuſtodem naturæ (balſami radicalis) ab actioni-

Balſamus radicalis.

Chyrurgi officium.

Balſami cuſtos Chyrurgus.

bus externorum elementorum. Elementorum ſiquidem ea natura eſt, vt naturæ, vbi ea debilitata eſt, vim facere conentur: quorum actiones ſi per medicamenta impediat medicus, ſuo munere defunctus eſſe ritè dicetur, atque interim natura in ſuo Balſamo non impedita fœliciter actionem perficit (maximè ſi decenti ac induſtri deligatura adiuuetur) perficit autem, dum carnem aut neruũ, aut id in quo vulnus conſiſtit, generat. Exemplo res illuſtrior fiet. Carnem, adipem, axungiam, ſanguinem, medullam, &c. non ſane hominem generare quiſque eſt qui dicat: neque à cibo generari conſentaneum eſt, ſed natura vim obtinet nutritiuam, ac augmentatricem, qua id ipſum perficit: iſtæ tamen facultates cibo & potu conſeruantur, quemadmodum nec pluuia, nec terra lignum generare dicuntur, ſed arbor: nec tamen ipſa ſine terra vel pluuia durare poteſt.

Nutritio Balſami duplex.

Exemplo itaque terræ vulnerum curationem declaremus: Balſamus vulnera curat, quam tamen actionem, niſi nutriatur, nunquam perficere poteſt. Nutritionis ergo neceſsitas Dieteticen medicinæ partem fecit. Eſt & alia nutritio Balſami, per medicamenta vulneri impoſita, qua & melius & celerius curat: eſt enim & medicamentum aptum Balſami nutrimentum. Adeo vt in hoc tota ars conſiſtere videatur, ſi medicus naturæ conueniens nutrimentum offerat: quo ſi ipſa deſtituatur, ſtatim vulnus peius euadit, omniſque generis ſymptomata ſubito ingruunt: vulnus putreſcit, ac fœtidum exhalat, quæ duo ſigna nutrimenti errorem certò teſtantur: nec verò nutrire ſolum, ſed & mundum conſeruare vulnus oportet, quòd in putredine Balſami vires deperdantur.

Puris in vulneribus differentia.

Notabis quoque hic duplicem puris differentiam: pus enim in vulneribus detentum aliud à putredine eſt vulneris, aliud à nutrimento medicamentoſo, quod excrementitium pus dicitur. Balſamus enim ex medicamento vbi nutrimentum attraxerit, reliquum ceu fæces & ſtercora depellit: nam ipſum vti omnis cibus excrementum in ſe continet. Hinc diſcat Chyrurgus in vulneribus, non pus, non putredinem, ſed excrementum generari debere: vt hinc etiam pateat, quàm noxium dogma ſit illud, quo vulnera obſtruere, & ad ſuppurationem deducere iubemur.

Vulnera non ſunt conſuenda.

Monitos quoque Chyrurgos volo, vt in poſterum vulgatum ſuendorum, ac albumine oui oblinendorum vulnerum morem abijciant, tanquam naturæ aduerſiſsimum: ſtultum namque eſt (quod multis rationibus comprobare poſſem) iſtis incumbere, cùm hoc ſolum requirat natura, vt à putredine libera ſit, atque medicamentis eo quo dictum eſt modo iuuetur, ac ab excrementis, ſingulis deligaturis exoneretur. Hæc nunc dixiſſe ſufficiunt de efficiente cauſa curationis vulnerum, ac de ijs quæ iuuant: cætera omnia extra hunc catalogum, inter nocentia referentur.

Excrementa vulnerum.

Medicamenta autem ea (vt & hoc moneamus) quæ non generant

nerant excrementa, non ſunt medicamenta dicenda, ſed venena potius. quare ſi medicamento aliquo adhibito nulla excrementa appareant, iam periculum imminere ſcias: imprimis autem ſi ea prodeant, in dignoſcendis illis te exerceto. Non raro enim Chyrurgos vidi, quibus fœtor ac putredo vulnerum in delicijs eſſent, & ex quibus optima ſibi pollicebantur: verũ exitus acta ꝓbabat. Tu hoc pręceptũ ex me habeto: quandocunq; cõtigerit vulnus aliquod fœtere, inſtar vlceris putridi: neq; te nec medicinã tuam, neq; vulnus ipſum proficere. Quare cognitio medicamentorum neceſſaria eſt me dico: vt quæ excrementa generent, quæ minus, quæ bona, quæúe mala ſit, ſciat: niſi enim horum peritiam habeat, caſu agit, quocunq; tandem euentu agit. Quod ſi ſors cura proficiat, iam omne id arti ſuæ tribuunt iſti homines, & in multos annos id prædicant, Excrementa & Saniem deblaterant, cùm præter voculas iſtas ſciant nihil. Hoc potius ſtudeatis moneo, vt & vulnus cognoſcatis, & eius curationis internam cauſam intueamini: exterius verò ipſum & mundum ſeruetis, & ab iniurijs tueamini. Hæc namq; vera eſt curandorum vulnerum methodus. *Cognitio ſimplicium neceſſaria.*

QVÆ VVLNERA LETHALIA SINT, quæ minus: tum vbi Paralyſis metuenda ſit.

CAPVT III.

COnuenit verò etiam & de vulneribus maturè iudicare poſſe, num ea lethalia ſint futura, nec ne: ac an reſolutio membri ſecutura ſit, pronunciare: tum quatenus in priſtinum ſtatum membrũ affectum reduci queat circumſpicere. cuius rei ſequentia capias documenta.

Primùm, quicquid perfectum eſt in totum, vel ſic vt ex cute tantum adhuc pendeat, hoc nunquam curari poſſe certiſsimum eſt. De profundioribus verò vulneribus tale erit iudicium: brachij (exempli cauſa) diameter in decem partes diuidatur, nũc quicquid vltra nonum punctum perfectum fuerit, etiamſi rurſus agglutinetur, nullum tamen eius vſum fore ſperes. Si verò vulneris profunditas citra nonum punctum ſubſtiterit, quantò puncta pauciora erunt, tantò confidentius de ſalute pronunciabis. *Vulnerum prognoſtica.*

Vulnera in partibus carnoſis, niſi arteriarum ac muſculorum ratione id fiat, periculo ſemper vacant: horum tamen ratione vel reſolutio, vel mors aliquando ſubſequi poteſt. *Vulnera carnoſa.* Vulnera quoq; tranſuerſim facta, niſi ſtudioſè percurentur, reſolutionẽ minantur. *Vulnera tranſuerſa.*

Neruoſarum verò partium vulnera, niſi medicorum errore id accidat, non efficiunt paralyſin: nam nec neruus, nec ligamentum, nec tendo præſectus, quâ neruus eſt, ligamentum vel tendo reſolutionem facit: ſed quia vel in medicamentis, vel diçta, vel in alijs cacaſibus error commiſſus eſt. *Neruorum vulnera.*

Articulorum vulnera.

Articulorum autem vulnera, deperdito oſſe, vel patella aliqua, vti periculum non mediocre minantur: ſic ſi nihil horum abſciſſum ſit, facile reſtituuntur, cauendum tamen vnicè erit, ne phlegmone incidat: hæc enim ſi accidat, ſpes nulla curationis integræ ſupereſt: ſic ſi in locum oſsis deperditi caro ſuccreſcat, deſperatum malũ eſt, ac membrum ipſum neceſſario reſoluitur.

Vulnera artuum.

Atq; vt ſummatim dicam, artuũ vulnera omnia, ſeu punctim vel cęſim illata, longa, tranſuerſa, profunda, facile à reſolutione & contractura liberantur, ſi conuenientes medicinæ in promptu ſint: tales autem non ſunt eæ, quæ in æreis chyrurgorum theculis ac capſis latent, quibus ipſi ſæpius plus damni dant, quàm commodi adferant: vnde ego non immeritò ipſorum relicta medicina, aliam ac meliorem, qua iſtis malis occurrere poſsim, ſequor.

Capitis vulnera.

Capitis præterea vulnera grauia quandoq; adferunt ſymptomata: apoplexiam, mortem ſubitam, epylepſiam, ſenſuum ac loquelæ imminutionem ac abolitionem: non quidem in omnibus, ſed pro natura eorum qui affecti ſunt. Horum itaq; curatio pro tempore, ſexu, complexione, natura, & proprietatibus patientium variatur: medicamenta etiam quæ præ manibus habentur, curationem immutant: ſunt qui mania, ſunt qui phreneſi corripiantur, quibus & ſua ſingularis curatio competit.

Oculorum & aurium &c. vulnera.

Notandum quoq; organa ſenſuum, ac linguæ vulnerata, nec apoplexiam nec paralyſin cauſare, ſed ſimplicia eſſe vulnera, quæ curationem non admittant, niſi admodum exigua ſint.

Veſicæ vulnera.

Veſicæ vulneratio lethalis eſt, quòd ipſa glutinationem non admittat.

Cordis & pectoris vulnera

Corde etiam ac pectore vulnerato, ſalutis omnis ſpes adempta eſt. Inteſtinorum verò vulnera quamuis curationem nullam admittant, non tamen lethalia putantur, quòd ope peritorum artificum ipſorum actio aliò transferri poſsit. Diſtinguenda tamen ea ſunt ratione ſitus, quòd ipſe aliquantiſper iudicium mutet.

Splenis vulnera.

Splenis vulnera ac puncturæ nec lethales ſunt, nec periculoſæ, ac quicquid ibi mali ſubeſſe poſſet, hoc omne venæ ſectione pręcaueri poteſt.

Veſicæ bilis vulnera.

Veſiculę bilis vulnera cõtrario modo ſe habent: nam & indubitatam ac miſerandam mortem adferunt.

Pulmonum vulnera.

Pulmonum verò vulnera quamuis lethalia non ſint, curationem tamen nullam accipiunt, ſed in phthiſim, tuſsim, diſpnęam, & ſimiles affectus tranſmutantur.

Ventriculi vulnera.

Ventriculo autem vulnerato, etſi mors certa conſequatur, vita tamen quandoq; in longum tempus adhuc protrahitur: ſitus verò ratione alia aliјs velocius interimunt: ea namq; quæ à latere ac dorſi regione infliguntur, peſsima quidem ſunt, ſed anteriora ma-

gis lethalia habentur. Hepatis vulnera ſequuntur, quæ etiamſi curari impoſsibile ſit: nam ſemper ad deterius inclinant, diuturnos tamẽ magis morbos faciunt, quàm vt lethalia habeantur: ferè enim totius corporis conſumptio, ea excipit. *Hepatis vulnera.*

Renum vulnera Hepaticis reſpondent, niſi quòd ſalubriora exiſtant, facultatem inſitam renum deſtruunt tamen. *Renum vulnera.*

Obſeruare verò & illud conuenit, vulnera ad radices & emunctoria partium principum facta, lethalia eſſe, celerius verò vel tardius interficere, pro dignitate partis cui miniſtrant. *Vulnera in emunctorijs.*

Latentia autem vulnera (ſi intus ad radices ſunt) difficilimè iudicantur, ob id quod ſenſibus non ſunt expoſita. Contingit etenim non rarò miranda vulnera ſanari: contrà, quæ extra periculum eſſe credebantur, necem adferre, cuius rei cauſa eſt locorum ac partium dignitatis diuerſitas; nam vulnera tum pectoris, tum ventris profunda ac penetrantia quandoq; lethalia non ſunt, quòd forſan in obtuſum ferantur. *Latentia vulnera.*

Vulnera capitis, ſiue ea magna ſint, ſiue parua, periculoſa ſunt omnia: caput namq;, cùm variorum morborum irritabiles cauſas in ſe contineat, quid mirum eas per vulnera exacerbari, maximè verò ſi & ægrotantis natura ac vires, tum medicamentorum malignitas concurrant? Sin ad cerebri ſubſtantiam vulnera penetrauerint, omnis iam curationis ſpes præcluſa eſt. *Capitis vulnera.* *Cerebri vulnera.*

Vulnera etiam quæ extentis ac porrectis artubus accidunt, ijs quæ flaccidis vel pendentibus membris infliguntur, & curatu difficiliora, & magis lethalia exiſtunt, quin & præſentaneam mortem non rarò adferunt. Præter iam memoratas vulnerum differentias, aliæ plures ſpecies inueniuntur, quas peritus Chyrurgus ex iam dictis ſignis facile dignoſcet ac iudicabit. Sed experientiæ ſtulta perſuaſio multis turpiter imponit, à quibus cauere tutum eſt: horum namq; opinio ægrorum eſt perditio.

Adhæc tempus, horæ, cœleſtium corporum influxus, motus & natura, vulnera aliâs curatu facilima, lethalia efficiunt; homo enim ſingulis horis mille caſibus expoſitus eſt, quorum cognitio nõ ſubitò, ſed paulatim comparari poteſt. *Vulnera placida cur fiant lethalia.*

CHYRVRGO QVID PRÆCIPVE METVENdum in vulneribus: ac quid influxus cœleſtium corporum noceat.

CAPVT IIII.

SCire verò & Chyrurgos conuenit, quid maximè in vulneribus metuendum veniat. Nam vt maximè videantur quandoq; ſalubres eſſe plagæ, tamen quia pluribus caſibus expoſitæ ſunt, periculum ferè ſubeſt: vulnera ſiquidem iratis inflicta, & periculoſa, & cu- *Iratorum vulnera.*

ratu difficilima exiſtunt, methodicamq; curationem inuertũt, quòd iræ nullum (præter conſumptionem) exiſtat remedium, bilis verò feruor difficilimè contemperetur.

Prægnantium vulnera abortum faciunt.

Sic mulieres prægnantes vulneratæ, de abortu & partus doloribus periclitantur: quin conuulſiones & tormina non rarò ſuperueniunt. Iisdem quoq; malis expoſiti ſunt iracundi, infidi, odioſi, Saturnini, ac Martiales.

Intuitu ſolo quidam nocent.

Sunt qui ſolo venenoſo intuitu vulneribus mala ſymptomata conciliare poſſunt: vti in mulieribus apparet, quæ intuitu inficiunt, quemadmodum & à ſudore & afflatu quoq; venena ac morbos communicari videmus. iſthæc itaq; omnia, antequam curationem auſpiceris, tollas oportet.

Suilla vulneratis noxia.

Vulnera præterea recens paſtis ac potis illata: maximè ſi fuerint cibi concoctu difficiles, vti ſuilla caro &c. curationem retardant: nam quia & concoqui, & diſtribui in vniuerſum corpus eos oportet, vulneribus nocere manifeſtum eſt.

Hæreditarij ac Periodici morbi.

Cæterùm, quia quandoq; hæreditarijs vel periodicis morbis, vulnerati obnoxij ſunt: Conuulſioni ſcilicet, Epilepſiæ, & ſimilibus: huiuſmodi certè mala principio ſtudioſe præcauere oportebit, quòd ijs ingruentibus, natura obruta niſi adiuuetur, vel plane concidat, vel curationem longiorem efficiat.

Fiſtulæ & cancri in vulneribus.

Quemadmodum & vulneribus, quibus alij morbi complicantur: vt Atrophiæ, Fiſtulæ, Cancri, vlcera, curatio nulla adhibenda eſt, niſi iſtis (quę omnem curationem ad ſe pertrahunt) prius ſublatis. Itaq; & morbum ipſum, & ſymptomata conſiderabis, ne & te & ægrum perdas: niſi enim iſta præuideas, ſummum tibi conciliabis malum. Neq; enim ſuprà quàm natura ferat, quidq; in iſtis attentandum erit, ne ex vulnere non vulnus, ſed difficilius quoddam morbi genus conficias.

Cœli influentia in vulneribus conſideranda.

Cœleſtium verò corporum influxus, ac impreſsio, quàm efficaciter operetur in iſtis, iam oſtendendum erat: ſed quia diſputatio iſta & prolixa & difficilis eſt, Aſtronomis eam relinquemus. Certè ſi peſtilentiam ſuperiora efficere poſſunt, quis dubitet cœleſtia vulneribus ſua influentia nocere poſſe? Qamobrem ſtudioſus ac diligens Chyrurgus cœli ſitu inſpecto, ſi eum infauſtum viderit, & ægro periculum pronunciare poterit:

Chyrurgus cœli ſitum inſpicere debet.

de cætero verò ſic iudicabit, vt cum aſtris pugnare temerarium putet, niſi mutatis eorum diſpoſitionibus: nam medicinæ (quemadmodum & in peſte accidit) niſi hoſte ſuperiores ſint, parum proficiunt. quare & hoſtium vires, & medicamentorum poteſtatem accuratè conferet medicus, quòd ob ſubiecti (hominis ſcilicet) inconſtantiam ac mutabilitatem iudicia periculoſa exiſtant.

Vulnerum ingenita malignitas ſolis Arcanis curatur.

Contingit præterea vulnera ipſa malignitatem quandam contrahere, quemadmodum lutum, non debito tempore effoſſum, cicadas producere, ligna cęſa cariem extrahere videmus. quod ſi accidat, memineris huiuſmodi diſpoſitiones, non niſi ſingularibus Arcanis tolli poſſe, quæ ſic ſe ad vulneris naturam habeant,

vti

vti herbas quaſdam ac ſemina cicadis & carici aduerſari nouimus. Hiſce ergo Arcanis ſupra vulgatam medendi rationem vteris: nam ſæpiſsime accidit aptis etiam adhibitis remedijs, vulnera in deterius prolabi (veluti quandoq; cęſa ligna, vel factas inſitiones non regerminare ob temporis iniurias) cuius rei cauſa ſolis cœli conuerſionibus rectiſsimè tribuitur. Iſta quamuis rarò accidant, accidunt tamen aliquando. horum itaq; gratia in Aſtronomicis exerceri Chyrurgi officio conſentaneum eſſe iudico: ne ei quod ſutoribus quibusdam euenit, contingat, qui cùm calceamenta omnis generis ſuere nouerint probè, ea tamen inuertere nequeunt.

Aſtronomiæ peritia Chyrurgo neceſſaria.

RECENTIBVS VVLNERIBVS TVM INueteratis, quæ & quales medicinæ conueniant.

CAPVT V.

DEligandorum autem vulnerum rationem nouiſſe decet, tum in recentibus, cùm in inueteratis plagis: apta namq; ligatura, vti inueteratis mirifice prodeſt: ſic inconcinna recentibus etiam officit. Recentia itaq; vulnera à ſymptomatis primùm præcauenda ſunt, quod niſi fiat, non mediocre malum ægro conficies. Hoc autem ſingulari capite admonere placuit, propter ineptos quoſdam Chyrurgos, quos ſubinde gloriari audias, ſe huiuſmodi admonitionibus poſthabitis, etiam felici ſucceſſu vulnera curaſſe: eſto ita ſanè, ſed illi interim quantis doloribus ægros excruciarint, quantos errorum aceruos cumularint, reticēt. Curandi ratio illorum talis eſt: vulnere oblato, ipſum albumine oui emplaſtrant, ſicq; tertium diē expectandum præcipiunt, qui error ipſorum primus eſt, & neutiquam tolerandus: tu verò hunc vt deuites, vulnus plane ne conſuas, ſed iuxta doctrinam ſecundi tractatus, ipſum ſuo nutrimento alito. Sin inueteratum & ſordidum occurrat vulnus, à pure & fœtore ipſum mundabis prius: hoc enim ſolo differunt, curatio ſordidi ac mundi vulneris. Vulnus itaque vel mundum antea, vel iam demum mundatum, ſingulis diebus bis deligabis, precisè ſemper duodecim horis interpoſitis: horas autem ſtudioſè obſeruabis, quòd poſt duodecimam horam cuiuſuis medicamenti & actio, & nutritio elangueſcat, ex quo vulnus ipſum poſtea paulatim in deterius prolabitur: nam ab externis elementis non amplius tutum exiſtit. hac ergo methodo ad finem vſque curationis progredieris: vbi tamen iam ad cicatricem ducendam perueneris, ſufficiet forſan viginti quatuor horis ſemel deligare: ne nimium autem confidens ſis, moneo. Secundus Chyrurgorum error eſt, quòd elapſo triduo, & albumine conſumpto, pice, cera, ſeuo, oleo, inuicem mixtis, adiectis quandoq; thure, maſtiche, viridi ęris, gummi, & ſimilibus, vulnus implent: quæ remedia quia nimium calefaciunt, vulneribus non conue-

Deligatura vulnerum apta quid efficiat.

Recentia vulnera vt tractanda.

Error vulgarium chyrurgorum.

Vulnera inueterata vt ſint tractanda.

XII. horæ in ligaturis obſeruandæ.

Alius error.

conueniunt. adhæc tam pueriliter coćta ſunt, vt ne vel minimum quidem nutrimenti vulneri adferri poſsint: taceo quòd naturales facultates nimia ſua attrahendi potentia inuertunt, vnde phlegmones, tumores, eryſipelata, calores vehementes, punctorij dolores, atq; infinita alia contrahũtur. Quare ſi his malis obrutũ uulnus tibi offeratur, ſtatim illi medicamẽtis mundificatiuis vocatis impoſitis,

Mũdificatiua medicamẽta.

aptam deligaturam adhibebis: dićta autẽ medicamenta talia quoq; ſint, quæ partis temperiem conſeruent. hac ratione lethalia nedum periculoſa vulnera percurabis. Vulnera verò cùm pro ſexus, temperaturæ, temporis, ac ſymptomatum ratione, nunc lethalia, nunc curabilia exiſtant (videas enim non rarò idem vulnus in hoc ſalutare, in illo lethũ afferre) ego rectiſsimè omnia lethalia potius quàm ſalutaria dicenda eſſe exiſtimo,

Vulnera omnia lethalia rectè dicuntur.

quòd propter ea quæ dixi, de ſalute difficillimum iudicium exiſtat: nam ſymptomata omnia ferè latenter ſubeunt. Lethalia tamen vulnera ſine exceptione dico, quæ cerebro, cordi, ventris orificio, veſicæ, inteſtinis exilibus, occipitio, ac tracheæ arteriæ infliguntur: reliqua quæ pulmonibus, epati, & ſimilibus viſceribus accidunt, lethalia quoq; exiſtunt quidem, ſed perdurant longius, & ferè alijs morbis tandem complicantur. Eodem modo diuturna & mortalia ſunt veſiculæ bilis, ventriculi, arteriarum, & venæ portæ vulnera: tum ea quæ tranſuerſim muſculis incidunt, & quæ extentis membris infliguntur, quamuis iſta minus periculoſa eſſe non inuitus conceſſerim. Ii quoq;, quorum venæ, nerui, arteriæ, ac viſcera (quod non rarò accidit) à naturali ſitu euariant, vulnerati peius habent, difficiliusq; ſanantur. Morbi etiam lethales, vt apoplexia, & ſimiles vulneribus coniunctæ, præſentaneam inducunt necem. Quinetiam cœleſtes influentiæ, terrores ſubiti, & negligentia medicorum, tum temporum mutationes mortis ſunt concauſæ.

Vulnerũ partium propria ſymptomata.

Notandum interim eſt, capitis vulneribus phrenitim, opticis neruis oblæſis cæcitatem, organorum auditus tranſpunctionibus ſurditatem ſuccedere.

Genitalium vulnera.

Generationis verò membrorum vulnera ſi non lethalia ſint, ſterilitatem tamen inferre. Articuli autem tranſuerſim diſſecti, reſolutionem faciunt, alio modo læſi, conuenientibus remedijs non difficulter reſtituuntur. Ligamentorum verò ac tendonum Balſamus ſi pereat, membrorum reſolutionem facit: vti & atrophia ſi vulneribus complicetur, idem mali genus inducit.

Paralyſin quę vulnera faciant.

Sunt præterea multa vulnerum genera, quæ paralyſin efficere poſſint: vt ea quæ ad radices ligamentorum conſiſtunt, aliaq; infinita, quæ etſi ex ſui natura talia non ſint: tamen temporis; horarum, ac ſymptomatum adminiculo talia euadunt: quibus etſi Medicum quandoq; reſiſtere impoſsibile ſit: tamen harum rerum cognitione exercitari neceſſe eſt. Contrà reſolutiones multæ remedijs aptis pre

caue-

cauebuntur quandoq́, ſi phlegmoni oxyrrhodino impoſito, deligationem aptam feceris. medicamentis mundificatiuis adhibitis, & ſtictico emplaſtro ſuperimpoſito, ad finem vſq́ curationis progreſſus fueris, abiecto tonſorum vnguento albo.

Eſt & tertius Chyrurgorum error, quo Sinoniæ, id eſt, albi glutinis fluxiones concitant: quod vbi accidere videris, tum eorum medicamenta cum theculis æreis per feneſtras deijcito: tempus enim & neceſsitas aliam medicinam expoſtulant. Itaq́ vulnus aceto roſaceo abluito ſtatim, ad calorem temperandum: emplaſtrum ſticticum ſuperimponito, ad fluxionem ſiſtendam: fluxione & intemperie ſublatis, mundandum vulnus ſuſcipe, ac tandem iuxta rationem iam commemoratam cum emplaſtro ſtictico curationem perfice. Sunt præterea errorum multæ centuriæ, imperitis Chyrurgis ac medicis familiares. Nos ex ijs paucos, præcipuos tamen, annotare voluimus, quo eos propter periculi magnitudinem deuitare ſtudioſius poſsis, noſtramq́ methodum cognoſcere accuratius. Huius etiam certum te eſſe volo, nullam curationem putrefactione perfici poſſe, vel debere: per ea etenim vulnera curari debent, quæ putredini reſiſtũt maximè: nam remedia curandis vulneribus deſtinata, Sal referunt. Sal enim Balſamus quidam externus eſt. is autem balſamus ex ijs parari debet, quæ partis vulneratę, vt viſceris, nerui, oſſis, articuli, &c̃ nutrimentum in ſe continet. Hæc eſt illa noſtra diuina methodus, ſine qua nullam gloriam in medicina conſequi datum eſt.

Tertius error.

Putrefactio cauenda in vulneribus.

VVLNERVM ACCIDENTIA TEMPOris ac cœleſtium motuum ratione euenientia, &c.

CAPVT VI.

Manifeſtum illud eſt, ac præter demonſtrationem fidem meretur, cœlorum conuerſiones varia morborum genera in nobis cauſare: nam ſanorum etiam corpora infici ac defœdari ab ijs, nil refert commemorare, adeò vt illius actiones declinare impoſsibile videatur: nam admirandi ſunt cœleſtium effectus, quos ſi ſani non effugiunt, quis dubitet vulneratos ijs ſubiectos quoq́ eſſe? ſed hæc à quibusdam, niſi experientia conuincantur, incredibilia habentur. Notabis ergo, cœlum quemadmodum in ſanis febrium efficiendorum vim habet: ſic in vulneribus febres excitare poſſe, & tales quidem febres, quæ ſtatis periodis rigore & calore paroxiſmum perficiant, quæ quotidianarum ac tertianarum typos obſeruent, quæq́ non prius ægrum relinquant, quàm vulnus ipſum coaluerit. haſce ergo affectiones, Chyrurgus non ſymptomata vulnerum, ſed veras febres eſſe pronunciabit. Contigiſſe etiam hominum memoria ſcimus, graſſante peſte, vulneratos (qui præter vulnus plane nil incommodi ſentiebant) ſine bubonibus ac carbunculis tamen, peſte corre-

Febres in vulneribus à cœlo fiunt.

Peſtis in vulnere.

correptos fuiſſe, alios biduũ tantũ, alios paulò diutius ſuperuixiſſe. Sunt vulnera quibus cauſonicæ febres ſuperueniunt, quæ ferè lethalia conſpeximus. Vidimus in caſtris, cùm milites ex febribus ardentibus epidemicis linguarum aſperitate laborarent, vulneribus aſperas cuticulas ſuperueniſſe, ſimiles ijs quæ linguas moleſtabant, ita vt fauces & vulnera inuicem referrent.

Prunella.

Hæc & alia ut non infrequenter eueniunt, ſic curationem non admittunt, niſi per ea remedia quæ morbis ipſis ſpecifica habentur, vt peſtilentialia uulnera peſtilentialibus, cauſonica cauſonicis remedijs (id eſt, quæ peſti & cauſoni adhibentur aliâs) percurari obſeruauimus. Obſeruatum & illud aliquoties eſt, hęmorrhagiam uulneribus ſuperueniſſe, non quidem genuini ſanguinis, ſed materiæ cuiuſdam quæ ſanguinẽ referret, quæ nullis remedijs curari poterat. Sed cum eo tẽpore Dyſenteriæ epidemicos graſsarentur, quarum deiectiones illum ſanguinem referrent, eoſdemq́ue periodos utramque malum ſeruaret, tandẽ exhibitis Dyſſenteriæ ſpecificis remedijs, & uulnerũ hęmorrhagia ſanata eſt.

Dyſſenteria vulnerum.

Iſtiuſmodi caſus Chyrurgum ſedulo obſeruare decet: mihi non raro occurrerunt, occurrerunt olim, occurrent & poſtea.

Hiſtoria memorabilis.

Oblatus mihi aliquando eſt quidam ſeruus ex eorum numero qui metallis effodiendis deſtinati ſunt, qui ex vulnere quotidie ter quaterque rigore corriperetur. aderat & ſpaſmus, qui membrum nunc in hanc, nunc in illam partem conuelleret: huic ego exhibito vitrioli liquore (quòd epilepticum quiddam ſubeſſe videretur) ſanitati reſtitui. Hanc hiſtoriam ob id narrare volui, vt oſtenderem, in huiuſmodi caſibus medicos à Chyrurgis in conſilium aduocari debere. Etſi enim Chyrurgos decebat iſtarum quoque rerum peritiam habere: ſed vt ob horum inertiam à periculo tuti ſimus, præſtat medicos quoque in conſilium adhibere.

Epilepſiæ in vulneratis vnde.

Superueniunt adhæc vulneribus affectiones quædam, quorum radix non in ipſo vulnere, ſed in toto corpore continetur (vt ſunt phrenitides, epilepſiæ, & ſimiles paſsiones) has iam non vulnerum ſymptomata, ſed verè morbos apellabimus, quòd percuratis etiam vulneribus permaneant. Iſtis itaque malis conſilium ex medicina quærendum erit: quorum quia pauca vel nulla adhuc reperta ſunt, omni ſtudio in id incumbendũ erit, vt ea inueniamus, ſi modo ægris conſultum velimus. Et certè Chyrurgos chyrurgorum nomen vſurpare non decebat, niſi hæc & vidiſſent & curaſſent aliquoties, ne ſubinde ad medicos recurrere cogerentur: etenim cùm ex vulnere originem duxerint hi morbi, Chyrurgorum erat eos tollere poſſe. Nam Chyrurgus dicendus non eſt, qui ſolum ſuere, deligare, carnem ſecare, rodere, ac radere didicit: ſed qui omnia ea quæ vulnus circumſtant, cum ipſo mali fonte tollere poteſt.

DE

DE MORBIS INTERNIS, QVI VVLNERI*bus complicantur, ex quibus Cancer, Fiſtula, & Syreon &c. generantur.*

CAPVT VII.

CAuſas ac radices ex quibus paulatim Fiſtulæ, Cancri, vlcera depaſcentia, eryſipelata, gangrenæ ac phagedenę naſcantur, in corporibus abſconditas detineri ſciendum eſt. Quæ ſi in aliquem locũ decubuerint, & iam erumpere conentur, accedente plaga, vel cęſim vel punctim illata: tum demum ſe produnt manifeſtè, ac cum vulnere complicantur. Vnde ſumma vulneris malignitas oritur, nullis, etiam nobiliſsimis vulnerarijs remedijs ſuperabilis, nullasq́ cicatrices agnoſcens. Itaq; quia vulnus non ſimplex eſt, ſed fiſtuloſum, cancroſum, &c̄, non ſimplex medicamentum, ſed fiſtulas, cancros &c̄ curare valens adhibendum erit. Eſt in quibus medicamenti vis, antequam hæc mala perfectè elaborata appareant, ipſa abſumat. Quod ſi iam in ſtatu ſint, vulnere relicto, iſta tractanda veniunt: vtriſq; enim ſimul incumbere non licet, quòd contraria requirant remedia. difficilius itaque prius curandum. Quare vellem Chyrurgos non ſimplicia tantum vulnera, ſed & tumorum, & vlcerum: vt Cancri, Fiſtularum, Phagadenæ ac Syrei curandi rationem callere: ne & ſuo dedecore, & ægrorum malo, turpiter inchoatam iam curationem intermittere cogerentur: vel ſaltem vt meminiſcent in huiuſmodi caſibus relicto vulnere, curationem inuertendam eſſe. *Fiſtuloſa & cancroſa vulnera vt curanda.*

Obſeruandum præterea eſt, vulneribus luxuriantibus ſæpius carnem increſcere, fungorum ac ſpongiarum inſtar, quam dum imperiti Chyrurgi (qui rariſsimè ſine damno operantur) nunc corrodentibus medicamentis tollere, nunc ſectione auferre, conati ſunt: Lerneæ hydræ capita repullularunt, vt ſine dolore ſcribere etiam nequeam miſerias, quibus ægros afflixerunt. Cauſam harum ſpongiarum paulò altius repetere libet. *Spongiæ ac fungi vulnerum.* Verrucarum quoddam genus eſt, quod abſciſſum ſubinde maius ac copioſius prorumpit, & quò ſæpius vel abſciſſum, vel arroſum fuerit, eò luxuriat magis: ex quo genere & fungos, & ſpongias, de quibus iam diximus, eſſe putandum eſt. *Verrucæ fungos creant.* Etenim huiuſmodi verrucarum radice vulnerata, conſentaneũ eſt fungos & ſpongias tales, à luxuriante natura protrudi. Accidit & illud, ſed rarius, ex cicatricibus iam olim ductis, ſimilem carnem enaſci, vtut ſit, verrucarũ ratione id accidere manifeſtum eſt. Idem mali genus non rarò ſcyrrhi & œdematis ſpecie ſe prodidit, quæ quamuis minus periculi habeant, tamen ſedulum ac diligentem requirunt artificem, vt & dignoſcere, & expertis remedijs malo ſubuenire poſsit. Hæc eo nomine hîc dico, vt ſinguli ſibi ab iſtis aſinis cauere poſsint: qui cùm morbum nunquam viderint antea, glorientur tamen ſe curare poſſe, ad quam rem peſtiferis planè

vtqntur remedijs.Iſta autem mala vulneribus complicata tam ſunt varia, ac aſpectu miſeranda, tantam in curando requirunt ſedulitatem, vt verbis explicare vix queam.Itaqꝫ tu qui te Chyrurgum profiteris, iſthæc curare ſcias: ſin neſcis, adhuc Laureatis annumerari te ne pigeat: es enim ſemidoctor ſaltem.

DE VVLNERIBVS QVÆ VENENA-
tis telis inferuntur.

CAPVT VIII.

TEla quamuis venenis inficere omnium memoria turpe habitum ſit: tamen hominum malignitas hoc flagitij genus ſubinde non intermittit, vnde & vulnus ipſum, & venenoſa materia intolerandis affligunt cruciatibus: quare iſtis quæ auxilia competant, ſcribere conuenit.Inficiendi genera varia ſunt, quæ ſilentio prætenrire præſtat.Inficiuntur ab hoſtibus enſes, gladij, haſtæ, tela: domeſticis verò vſibus venenum contrahunt inſtrumenta mechanica: vt falces exempli gratia, quæ uſus tempore dum incaleſcunt naturam eorum quæ ſecāt ut herbarum rubetarum, ſerpentum, aranearum murium, ac locuſtarum, facile recipiunt: ſic uomeres à terra quam ſecant, ueneni quiddam contrahunt. iſta itaqꝫ ſedulo conſideranda, et ab ijs ſtudioſe cauendum: nam quamuis ex attritu, & dum acuuntur, aliquod rurſus ueneni deperdant, nunqꝫ tamē ipſū totum perit. Diſsimilis ratio eſt eorum inſtrumentorum quibus fabri lignarij vtuntur, ut ſecuris & dolabræ: iſthæc namqꝫ ſalubritatis quiddam contrahunt potius, ex lignis quæ ſecant. Vitrum quamuis uenenum ſit ex ſui natura, tamen niſi intra uulnus permaneat, ipſum inficere nequit. Fuſorum uerò ac aliorum inſtrumentorum, quæ frequenter manibus verſant homines (mulieres præcipuè) virus admodum peſtiferum vulneribus exiſtit, quod ea ex frequenti vſu venenum in ſe recondant vehementiſsimum. Lapides ac metalla ueneni nihil habent, quamuis non negauerim ferri quandoqꝫ eſsentiam à Dyphrige non probe purgatum, inficiendi uires ſeruare. Venena huiuſmodi quomodo extrahere conueniat, quia ſecundo tractatu ſuis locis remedia ſcribemus, nil opus eſt hîc cōmemorare. illi itaqꝫ remedijs fac inſtructus ſis si niſi enim ea cognoſcas, ſed vulgatis uti pergas, ſero tandem ſummo cum dedecore ad iſta confugere cogeris. Obſeruare quoqꝫ acuratè oportet, num huiuſmodi ſymptomata, ex ueneni communicatione orta ſint, uel an ab alia aliqua cauſa originem duxerint: nam ob ſignorum ſimilitudinē difficilis eſt dijudicatio. Sed telorum ſtudio, quàm caſu infectorum, maiora exiſtūnt nocumenta. Calores urentes, phlegmones, decoloratio partis, laterumqꝫ punctiones, (præcipuè in ſclopettorum globis) accidunt, quibus mitigandis, frigidū aliquod oleum uulnera-

Tela uarijs modis inficiuntur.

Inſtrumentorum mechanicorum uulnera venenoſa quæ ſunt.

Vitri uulnera.

Inſtrumenta muliebria uenenoſa.

Veneni ſymptomata.

nerarium infundes. Reliquorum verò ſymptomata mitiora ſunt, niſi caſu vel aranearum vel buffonum venenum conceperint, vulneriq́; communicauerint: ea itaq; iuxta canones tertij tractatus curabis, reiectis ærearum theculorum inutilibus unguentis.

CIBO, POTV, VENERE, EXERCITIIS, &c. *quomodo ægri ſeipſos perdant.*

CAPVT IX.

Sed Medico omnia ſecundum rationem operanti, ægrorũ tamen inobediētia quandoq; omnẽ curationem confundit, ut non raro accidat: uulnera ſalubria aliâs, in paralyſin abire: membra uulnerata atrophia conſumi, innumeraq́; alia huiuſmodi ſymptomata euenire, ne dicam mortem quandoq; ſubſequi: in iſta ergo intentũ medicum eſſe conuenit, ut cauſam mali declarare poſsit. Libertate namq; ægrorum uidemus naturam ſic irritari ac concitari, ut nunquã poſtea ſuo munere fungatur, ſed extra ſuos limites exſpatietur, nec ſe contineat amplius. Exemplo ſit venereorum vſus, quo membrum paſſum ſic inflammatur, vt ad omne morborum genus diſpoſitionem acquirat, maximè ſi ſitus vulneris concurrat. Itaq; quo pacto iſtis malis ſubuenire poſsis, diſtinctione cognoſces. Vidimus veneris vſu membrum ſacro igne correptum, ſyderatum, ac gangræna affectum reſecari oportuiſſe: alios ſtatim mortuos, alios lethalibus febribus, alios cõuulſionibus, quoſdam eryſipelate captos obijſſe. Quare in huiuſmodi caſibus, memineris libidinem hanc nullis remedijs extirpari poſſe: ſed donec à ſeipſa ſedata fuerit, relinquendam, ac tum demum acuratiore medicatione vulneri inuigilandum. Sic immodicum exercitium vulnerati membri, quamuis non tam grauibus periculis ſubiacet, non tamen periculo res vacat: nam & phlegmones, ex quibus ſucceſſu temporis gangrænæ, vel febres ſymptomaticæ, vel atrophiæ, vel reſolutiones naſci poſſunt, concitari ſolent quandoq;. Curabis itaq; ægro quietem illius membri, ne ex contemptu leuis mali, aliud maius oriatur. Similiter in diætę legitima adminiſtratione, hoc eſt, cibi ac potus ordinaria quantitate aliquid ſtudij ponendum eſt, ne forſan repletione, quæ vulneribus nocentiſsima exiſtit, aliquid damni ægro cõcilies: nam natura vbi aliquo morbo grauata eſt, non vult ab eo abſtrahi, ſed modum & auxilium deſyderat, quo morbum euincere poſsit: quod ſi impediatur, ad quandam iracundiam concitata, toto corpore furere incipit, à quo furore conſequenter tabes, febres, phlegmones, aliiq; ingentes dolores concitantur. His ergo de cauſis horum inquam periculorum metu, conuenit medicum, non quod ęgri petulantiæ libuerit, ſed quod ſalus & ratio iuſſerint, ſibi licere putare. Meminimus quoq; præter prædicta mala, maiora ſæpius, à veneris

Intemperantiæ ægrorum fructus.

Venere vel uulnerato interdictum.

Febris à venere facta.

Exercitiũ immodicum improbatur.

Natura à morbi curatione non abſtrahẽda.

intemperantia accidiſſe, Apoplexiam puta, ſyncopen lethalem, epilepſiam, hydropem, quibus nulla medicina ſufficeret, ſed certiſſima mors ſubſequeretur. Præterea in cibo & potu legitimis exhibendis magnam requirunt ægri medicorum diligentiam: nam ſi

Delectus ciborum. vulnerarijs cibis ac potionibus vulnera glutinantur quid prohibet, ipſis vulneribus aduerſantibus exhibitis, rem deteriorem effici? cùm ſemper vltrò in deterius ruat natura. Itaq; flagris ac cruce digni ſunt Chyrurgi, qui contempta Diætę regula ac norma, quiduis ægris licere ſinunt, cùm tempus & occaſio tantum periculi tamen in ſe contineant, vt ſumma quandoq; prudentia ac diligentia non ſufficiant, ad præcauenda ſymptomata, quibus ægri expoſiti ſunt.

DE SYMPTOMATIS QVÆ ÆGRI TEMperaturam ſeu complexionem ſequuntur.

CAPVT X.

Alij alijs facilius curantur. MEdici verò ratiões & in id intẽtas eſſe oportet, vt meminerint homines alios εὐαλθεῖς eſſe, alios δυσαλθεῖς: iſta enim conſideratio medici, curęq; velocitatis ſcopum continet. Nam quemadmodum, vt exemplo rem declaremus, lignũ aliud alio ſecatur, ſculpiturq; facilius: aliud alio durius, pluribusq; germinibus ac ramis præditum eſt, omne tamen fabri ac artificis induſtria tandem euincitur, ac per politur (ſic quoq; de gemmis ac lapidibus intelligas licet) Eodem modo de hominum corporibus iudicare conuenit: etenim cùm ex terra omnes pronati ſimus, ipſa autem & durum & molle, & craſſum & gracile &c̃, in ſe contineat, ſimile autem generet ſimile: nos quoq; inuicem diuerſos eſſe, pro ratione eius ex quo orti ſumus, quis dubitet? Quapropter iſtis animum aduertere Chyrurgos decet, vt an facile vel ægrè curationem admittat ſubiectum corpus, cognoſcant, ſimiliter ac fabri tiliæ lignum quàm abietis nodoſos truncos facilius ſubigi ac ſecari norunt. Sunt qui admodum tenera ac ſubtili natura præditi inueniuntur, vt ijs vel minima vulnera (quæ aliorum corporibus nihil negotij faceſſerent) lethum adferant. naturarum itaq; iſta diuerſiſsima diuerſitas ſedulitatem maximam requirit. Quare hæc non minima cauſa eſt, quæ me coëgit, vt

Remedia antiquorum repudiata. vulgatis medicamentis relictis, noua quæſierim: nam, etſi ea vni quandoq; ſalubria exiſtant, tamẽ poſtea vix decimo vſui ſunt. moneo itaq; vt repudiatis iſtis, formulas ſequenti tractatu annotatas recipiatis: habebitis namq; calipodium ſingulis calceamentis aptũ (quod aiunt.) Nam etſiamſi quandoq; videbuntur dyſepulotica eſſe vulnera, omnia tamen tandem iſtis remedijs noſtris curari cognoſcetis. Adhęc iubeo Chyrurgos præparata medicamenta ſin-

Tranſitus ad ſimilia Empyricornm. gulis partibus conuenientia aſſeruare. Empyricorum enim tranſitus ille ad ſimilia mirè medicinam conſpurcauit: ſed boni iſti homines, hoc

nes,hoc ſolo ſe defendunt, dum contemptis meis remedijs, obijciciunt,iam olim antequam ego extitiſſem, vulnera curata eſſe. Eſto ita ſanè:nam vulnera ante me curata eſſe non inficior,hoc tamen dico, meis remedijs, in magnis cladibus ac oppugnationibus, me (quantum natura ferebat) ex mille non vnum ſpe ſua fruſtraſſe,vel perdidiſſe, cùm ipſi interim vix vigeſimum quemq; reſtituerent. quare meum inſtitutum cuiuis prudenti probari mihi perſuadeo. Volui autem hoc loco iſta commemorare, quò hominibus oſtenderem differentiam veræ ac fucatæ medicinæ: nam veræ medicinæ tantus olim honos habitus eſt, quantus & iam habetur: falſæ verò tam omnes fuerunt infenſi, quàm iam ſunt,ſed non dignoſcũt eam homines: non enim antiquitas hanc illa meliorem facit, alioquin & lolium tritico æquiualeret: vnà enim oriuntur, nemo tamẽ tam ſtupidus eſt, qui lolium quàm triticum malit. Iſta hominibus patefacere mihi propoſitum eſt, vt tandem (cùm æque facile rectum ac falſum addiſcatur) veræ medicinæ ſtudio flagrare incipiant aliquando.

Antiquitas ad commendandam artem nõ ſufficit.

DE VVLNERIBVS QVÆ MVLIERIBVS *menſtruis laborantibus accidunt.*

CAPVT XI.

Symptomatũm magnitudo & varietas, quam huiuſmodi in caſibus accidiſſe memini,admonet de iſtis ſcitu & iucunda & neceſſaria quædam annotare. Vidi cuidam vulneratæ,ſanguinem menſtruum non per conſueta loca, ſed per vulneris ſinum effluxiſſe:alias vidi, quibus Epilepſiæ, conuulſiones,aliaq; ſymptomata ſuperuenirent, neq; intermitterent,donec Menſtrua fluere deſinerent, ac uteri anarhopia & katarhopia ſedarentur.Quibuſdam phlegmones,cephalalgiæ, dyſpneæ, nauſea accidunt, vnde uulneris curatio impeditur ac difficilior redditur: hiſce ergo malis ſi medeiri velis, menſtruorum inordinationem prius tollas neceſſe eſt,quò medicamenta ſuas actiones perficere rectius poſſint. Obſeruare & illud cõueuit, mulieribus ſingularem quandã iracundiæ ſpeciem accidere, qua ſi correptæ vulnerentur,omnia iam dictis grauiora euenire: conuulſionibus namq; totius corporis corripiuntur: vnde vterus moleſtatur quoq;, ſicq; duplex malum naſcitur: quorum vtrumq; ſua habet grauia ſymptomata: nam conuulſionibus paralyſis, vterinis malis matricis ſuffocatio ſuccedit. Sciendum itaq;, quoniam iſtiuſmodi mala circa vulnus ferè ſæuiunt accerrimè, primùm omnium de ſedanda matrice & tollendis conuulſionibus conſiliũ quærendum eſſe:quę res autem apud medicos, non qui Doctoris titulo ſuperbiunt (venalis namq; eſt) ſed longo rerum vſu peritos. Remedia hic ſcribere decebat, ſed noſtra lingua difficulter redduntur, &

Sanguis menſtruus per vulnus effluere viſus.

Iracundię muliebris ſymptomata.

ſingularem tractationem requirunt. hîc igitur negotium hoc intermittamus. Illud hîc obſeruemus potius, iam dicta mala tum hemorrhagiæ ac phlegmones, ſi concurrant cum memoratis malis, ſi non lethalia, certè curatu difficilima efficere vulnera. iſta itaq; ſtudioſè præcauebis prius, vel ſi præcaueri impoſsibile eſt, ne in prædictione à ſcopo aberres obſeruato.

SIGNA VVLNERVM, EORVMQVE *Significationes.*

CAPVT XII.

SYmptomata omnia vulneribus ſuperuentura præcedentibus quibuſdam ſignis cognoſcuntur. Quamobrem chyrurgici officij erit, quibuſcunq; ſignis apparentibus quid ea præmonſtrent ominari poſſe. Medici enim eſt quidem, vulnus clementer, tuto, ac celeriter curare. quod ſi omnibus ritè adminiſtratis, id non eueniat, argumentum certiſsimum eſt, aliquid mali ſuperuenturum eſſe: quod quomodo arte dignoſci poſsit, hoc capite aperiemus. Simiotikin namq; medicinæ partem ego ſummum ſecretum exiſtimo, de qua neq; medici, neq; chyrurgi veteres quidquam fide dignum memoriæ prodiderunt. nos quæcunq; longa exercitatione experientiaq; comprobauimus, ea fideliter depromemus: laudabile namq; videtur, neq; cuiq; vitio dandum, veterum inuentis ſua ſupperaddere velle.

Simiotiki medicinæ pars ſummum eſt ſecretum.

SIGNA.

Artuum atrophia vt præuideatur.

Artuum vulnera, quibus ex dolore, phlegmone eſt concitata, ſi circa axillæ articulum (vulnere in brachio exiſtente) vel coxendicem (ſi pes vulneratus ſit) noctu, veſperiq;, ac in mutationibus tempeſtatum: tum ſi Luna noua vel plena fuerit, dolores ac fluxiones augeātur, iudicabis ea mēbra, vulnere clauſo, in tabem abitura.

Similiter vulnere ad glutinationem apto apparente, ſi circa ipſum verſus membrorum extremitates, vel retro ad articulos, tumores fiant, qui paulatim indureſcant, nec digeruntur, ſed glutinato iam vulnere perſiſtunt, id eſt, ſi ſingularis ſit affectus factus, periculum eſt, ne abſceſſus colligatur, vulnere ipſo longè deterior, ex quo vlcus fiat: imò ſyderatio ac caries oſsium, totiusq; membri ſubſequatur. Ichores quoq; (ſeu cambium) ſi fluere incipiant, tabes membri certiſsima ſubſequitur, quæ curationem nullam admittit, niſi iuſta quātitate eius quod defluxit, regenerata, alioqui membrū ipſum caſę arboris inſtar exareſcit, fitq; membrum aridum vocatū.

Abſceſſus vulneri ſuperueniens.

Vigiliæ quid portendant.

Vulnera preterea quæ ſomnum impediunt, vigilias ac inquietudines inducunt: item quæ punctionibus aſsiduis moleſtant, maximè vbi ſitis inexhauſta acceſſerit, lethalia ſunt, niſi forſan medicamentorum malignitate id accidat, quod excipio: loquor enim hîc de naturæ impotentia, non de medicorum erroribus. Item vbi oculi con-

li conuelluntur, vbi lingua balbutiunt., auditusq́ deprauatus eſt, atq; vbi loquuntur tardius, lethale eſt. Sin vulnera humida ſubinde ſint, nec pus generent, nec glutinari pergant, ſed ſubſiſtāt (ſi nec cordis palpitatio, nec membrorū debilitas coniunguntur: hęc enim lethalia ſunt) certum eſt hoc indicium, ea in Cancerum, Fiſtulam vel aliud vlcus malignum abitura. Sic vbi vulnus ipſum curationem libenter receperit, corpus autē triſtetur, id eſt, ſi vulnus benè, corpus autem malè habeat, ſignum hoc eſt lethale. Phrenitidem in vulneribus ſuperuenturam, minantur trux aſpectus, oculorū inuerſiones, loquela audax & vehemens, membrorum agilitas, febris, maximus circa caput æſtus. hęc eadem ſigna Maniam, vel aliam aliquā rationalis animæ læſionem, pro ſubiecti varietate, minantur. Stridor autem dentium (niſi id à verminatione fiat) ſi cum mentis abalienatione contingat, minatur lethalem aliquem caſum ſuperuenturum. Vbi verò ſpuma circa os apparet, ſpiritus difficulter ducitur, ſtertor adeſt, oculi conuelluntur, artus ſpaſmantur, iudica vel conuulſiones, vel Epilepſiam in propinquo eſſe. Si in ſomnis vulnerati membrorum apprehenſiones ſentiant, niſi ab inſomnijs vel terroribus id accidat, puris collectionem oſtendit. Vbi verò tumores fiunt, qui tarde curationem admittunt, oſtendit membrum mox ſenſum amiſſurum eſſe. Quod ſi ventriculi ſupinitas ſuperueniat, vomitus ac nauſea, cum ſiti immodica, ſignum eſt venas ac neruos abſciſſos loco & officio motos eſſe. Huiuſmodi ſigna alia permulta reſtant enumeranda, ſed horum capita enumeraſſe ſufficiat: ſufficiant quoq; iſta ad omnia ſymptomata ſuperuentura præcognoſcenda, ſed diſcere & experiri, totius huius conſiderationis fundamēta ſunt.

Oculorū conuerſio quale ſignum.

Phrenitidis futuræ ſigna.

Stridoris dentium ſignificatio.

Epilepſiæ futuræ ſignum.

VVLNERA DESPERATA, VEL PERPERAM curata, quomodo tractanda ſint.

CAPVT XIII.

QVamuis præſenti tractatu recentia tantum vulnera expedire propoſitum fuerat: tamen cùm inueterata plura occurrant, de ijs etiam proprio capite diſſerere placuit. Nam ſi quis tonſorum ac veterinariorum iſtorum artes inſpiciat, mirari ſubeat, quomodo lentiginem, nedum grauiora vulnera ipſos curare poſsibile ſit. Iſtis itaq; in vulneribus hoc primùm conſiderabimus, an medici errore, an à morbo quodam vel ſymptomate vulnus ipſum deprauatum ſit: iſti duo enim ſunt deprauationis modi: vbi à morbo malum eſt, & Chyrurgus id non agnoſcit, ſua imperitia ægrum perdit: ſin abſque morbo, rurſum ſuæ artis incertitudine damnum conciliatur: quod vbi contigerit, erroris cauſam inquire. Si à morbo complicato vulnus deprauatum fuerit, eius curandi rationem ex alijs noſtris chyrurgicis libris addiſces. Potes quoq;, ſi placet, alios ſcriptores ac

pſeudomedicos inſpicere, in quibus tamen ſpei parum ponendum exiſtimo, quòd effectu rariſsime potiantur, cùm tamen Deus Opt. Max. medicinæ effectum conſtituerit curationem ipſam, quam illi non conſequuntur. Vnicum eſt quod hîc docere placet, à nullo vnquam veterum proditum (cuius quoq; gratia præſens caput ſcribere inſtituimus) quodq; ex noſtra ſchola primum extitit: vnum ſcilicet eſſe medicamentum vniuerſale, in omnibus iſtis malis, quæ à morbis complicatis oriuntur: vt ſunt, Cancer, Fiſtulæ ac ſimilia,

Realgaris ſalis vſus à Paracelſo inuentus.

Realgaris ſcilicet ſal, vti Alkali, cuius conficiendi rationem hîc docere nolo, ſufficiat meminiſſe, ſi eam deſideras, ſuo loco reperias deſcriptam, quo omne genus Fiſtularum ac Carcinomatum, Phagedenarum, Syreontum Fungorum cum vulneribns complicatorũ extirpare funditus, tandemq; vulnus ipſum cicatrice claudere potes. Cuius remedij inuentor primus quia ego extiti, meritò proprio capite illud commemorare libuit. Gloriari enim non præter decorum poſſum, de mea multiplici rerum experientia, qua omnes qui extiterunt ante me ſuperare me ſcio. Vnde non immeritò id iuris mihi ſumpſi, omnia ſcilicet naturæ ſecreta publicandi. Cogit verò me ad iactantiam ſumma experiẽtia mea, dum Doctores iſtos, Chyrurgos ac tonſores nulla experientia, minimo vſu, ſumma infelicitate morbos curare, imò ægros perdere video: multos malleos habent iſti fabri, vim tamen & vſum eorum ignorant. at quid porco margarita prodeſt, cùm nil ſciat quàm vorare?

Alchymiæ laus.

Ego Alchymiam prædico, quæ ſecretas medicinas conficit, quibus omnia deſperata mala ſanantur: hanc ipſi cùm ignorent, nec Chymiſtæ, nec Medici dicendi ſunt. Nam aut remedia penes Alchymiſtas ſunt, vel penes Medicos: ſi penes hos, ea ipſi ignorant: ſi penes illos, ijdem ea non didicerunt. quomodo igitur laudem aliquam merentur iſti homines? Eum ego ſummis laudibus euehendum iudicauerim potius, qui naturam eò deducere poteſt, vt ad auxiliandum apta ſit, hoc eſt, vt extractis ſalubribus inutilia reijcere ſciat, tum qui ipſius efficaciam cognoſcit:

Alchymia à medicina non ſeparatur, vti nec præparatio à ſcientia.

nam præparatio & ſcientia, id eſt, Chymia & Medicina, vt à ſe inuicem ſeparentur, impoſsibile videtur: quod ſi quis ea ſeiungere inſtituerit, nil niſi meras tenebras in Medicinam introducet, ac vera ſanè ſtultitia foret, quòd hac ſeparatione omnia medicinæ fundamenta ruereñt. Vt autem mearum rationum certitudinem cognoſcatis, non multum laborandum mihi puto: hoc vnũ moneo, vim remediorum iſtorũ pſeudomedicorum inſpicite, quibus vulnera primùm perdunt, vbi iam deprauata ſunt, nũc hoc, nũc illo experimẽto adhibito, miſerè ęgros excruciant, tandemq; vbi omnia nihil profecerint, omni ſalutis ſpe adempta, ad mortem miſeros adigunt. Sed de complicatis morbis ſatis. Nunc medici errores intueamur. Vulnera à Medico deprauantur, remedijs inconuenienti-

nientibus adhibitis, ſectione ſcilicet, vſtione, lotionibus, vnctione, medicamẽtis erodentibus, alijsq́ hoc genus peſtiferis artibus, quas tu cum omnibus alijs Chyrurgorum venenoſis remedijs (quibus ſubinde in deterius abire ſolet malum) reijcies, obſeruatis interim cautelis ſecundi tractatus de purgandis & claudendis vulneribus. Sed Deo Opt. Max. (cuius beneficio medicinas haſce inueni, laus ſit in ſempiternũ, cui quoq́ pro ijs gratias ago, quacunq́ tandẽ ratione eas nactus ſim. Verum quia latrochymiſta ſum: vtrumq́ enim ſcio & Medicinam & chemiam, liceat mihi errores qui committuntur detegere, ac peſtifera remedia iſta repoſitis in eorum locum ſalubrius reijcere, quod vt faciam lubentius, ardens iuuandi ſtudiũ ac prompta voluntas iubent. Sed de iſtis & alijs malis ac deprauatis vulneribus curandis, Deo dante, ſecundo huius operis libro vtilia documenta tradam, quibus ad eminuendam iſtorum doctorum ac pſeudomedicorũ iactantiam uti poſsitis: plura enim ab illis perperam curata vulnera, & quæ deſperata habebantur, ego perſanaui.

Paracelſus Iatrochemiſta eſt

SVENDORVM VVLNERVM RATIO: AC SVTURAS NON ACU SED MEDICAMENTIS FIERI DEBERE.

CAPVT XIIII.

PRodere vero ipſorum & in conſuendis vulneribus ſtultitiã, imò reijcere conuenit, itaq́ reiectis acubus, alijsq́ quibus ad rẽ hanc iſti vtuntur, ne pigeat meliora diſcere. Vulnera conſuendi mos antiquus eſt, adeo vt primus eius author ignoretur, aiunt iſti, firmam hanc rationem videte, ſtulticia tam antiqua eſt quàm prudentia: ergo non reijcienda, quis non rideat? Frigidum argumentũ eſt, cùm antiquitate errores excuſantur. Stultitia tam eſt antiqua quàm ſapientia: nihil hoc ad virum ſapientem pertinet, filius an ne ſequatur parentis fatuitatem? Sed pergamus. ſi vulnus conſuas, ſcias ipſam ſuturam inutilem eſse: quia putreſcit mox & decidit: quod ſi rurſum conſuas, denuo decidit, & cogeris tandem dehiſcere ſinere vulnus ipſum: nam ſemper in idem recidit ſiue ſuturam facias, ſiue intermittas, hoc ſaltem intereſt, quòd illa vulgata ratione magis excrucientur ægri, quare ſtulticiam iſtam ex qua malorum tanti acerui oriuntur (quæ omnia iam ſcribere non vacat) vt dolores, plegmones, defluxiones ad partem affectã &c̃, intermittatis quęſo. Vt autem conſuẽdi meliorem ac certiorem rationem teneatis: iſta vos fundamenta obſeruare vellem. Nimirum naturam ipſam tantũ quantum ſingulis diebus glutinat ſuopte marte intrinſecus contrahere ac ſuere, ſicq́, pgredi paulatim, donec ad labia & extremitates ipſius vulneris peruentum ſit, totumq́ glutinetur, fabrorũ inſtar, qui duos aſseres glutino iungunt. Cicatricem vero ęquè anguſtam facit, ac ſi ſutorio filo conſuiſſes. Memini me interfuiſſe vulnerum curationibus, vbi

Antiquitas errores non excuſat.

Suturarũ vulnerum incõmoda.

Natura ipſa ſingula ſua vulnus ſuit ac glutinat.

vbi tonſores audiebam, qui filo ſutorio ac porcinis ſetis vulnus conſuendum eſſe conſulerent, quòd metuendum putarent, ne ſericum filum non ſufficeret, hinc videre liceat ſtupiditatem horum hominum. Sed tu hoc facies, cura vt remedijs bonis inſtructus ſis, iuxta noſtros canones, quibus obſeruatis, neruos, ligamenta, tendones, cutem, carnem, legitimis remedijs adhibitis, (ſine errore) naturę ſuenda ac glutinanda relinques. Hoc niſi feceris, chyrurgi nomen nunquam mereberis, ſed eius qui naturæ aduerſari ſtudeat: adeo vt niſi Diuino magis quàm tuo auxilio iuuarentur ægri, nunquam ſine damno tuo vterentur conſilio tuaq; opera. Natura enim ſic comparata eſt, vt iucundam & quæ ſine dolore fiat curationem ipſa deſideret: nouit enim talem præſtari poſſe, exhorreſcit verò ad tortorum iſtorum ingreſſum. Hinc ego ſuendi rationem non ſolũ vt ab arte alienam, ſed & vt dolores & fluxiones concitantem improbo, & doleo tam inartificioſam operationem inter artis ſecreta numerari: ſed de his idem eſt cum vrinarum inſpectione iudicium, vbi lucri quàm ſalutis ratio maior habetur, quòd ſi nõ ſpectaretur, facile ab arte exularent ſuturæ iſtæ miſerandæ. In quarum locum ſi ſubſtituerentur pulueres glutinatorij, ac aquæ colleticæ, de quibus ſequenti tractatu diſſeremus, quarum & artificioſa eſt præparatio, & admirabilis efficacia, non vulnera ſolùm, ſed maiora quoq; mala curarentur facilimè, quæ iſti incurabilia proclamant. Sed errorum ſemper plus quàm verorum canonum extitit, quos ij loquacitate tegunt, ſub qua vulgus artem latere exiſtimat, ſicq; tandem in verorum locum falſa ſubſtituuntur remedia.

Lucrum errores fouet in Medicina.

DELIGANDORVM VVLNERVM RATIO.

CAPVT XV.

Quamuis ſecũdo tractatu cuiuſuis remedij adhibendi rationẽ, ab initio ad finem vſq; curationis, deſcribemus, hîc tamen loci commoditate illecti deligandorum vulnerum modum annotabimus. Deligaturus initio vulnus primum omnium ipſum Oleo vel Balſamo vel vnguento vulnerario tepidis, vna cùm his quæ in ijs intabuerint, implebis, dein Emplaſtro ſtictico impoſito accuratè deligabis, circa vulneris autem regionem eadem ipſa adhibebis, vel ſi mauis oxyrrhodino ipſum membrũ irrigabis. Et iſtud continuabis in nouem vel octo dies, prout vulnus ipſum magnum vel paruum extiterit: immutabis autem ſeu iterabis ſingulis XII. horis. Iſtis ritè perfectis, maiore cura nil opus eſt, niſi vulnus admodum amplum ſit, vel in quo tendo vel ligamentum aliquod vulneratũ, maiora ſymptomata minetur: tum enim pro tua induſtria maiorem adhibebis diligentiam. Vbi vulnus punctim factum eſt ſyphone, oleum

Deligaturæ vera ratio.

Tempus legitimum.

oleum aliquod ex prædictis inijciendum erit, vulnusq́ue vt dictum eſt curandum. Semper autem prima deligatio acuratiſsima eſſe debet, quòd tum neceſsitas maximè poſtulet. Capitis autem vulnera curandi ratio hæc eſt: petiam lineam uel cottum imbue calido oleo vulnerario (à Balſamo autem, id eſt, deſtillatis oleis abſtineto) pòſt herbis ac floribus, qui oleo intabuerunt, imple, impletam in vulneris profunditatem immitte, deuitatis tamen menyngibus (quas tangere piaculum eſt) quo facto, emplaſtrum ſuperimpone, ac tandem deliga. Capiti autem ea maximè emplaſtra conueniunt, quæ Gummina & Lythargirum, non autem Reſinam, vel Colophoniam, vel Camphoram recipiunt. huiuſmodi remedijs & curandi methodo ferè circa nonum diem vulnera omnia tertia parte ſanantur, nam curam in tres partes diſtingui, initiū, medium, & finem. Vbi autem vulneratus iam vires recollegerit, omiſſo oleo, Balſamum ſubſtitues, tanges verò vulnus penna in Balſamum intincta, poſtea emplaſtro impoſito, curam continuabis, donec nerui, articuli, &c. antea nudati, iam tecti apparuerint. Vltima poſtea deligatura ſubſequetur, quę ſolis emplaſtris ſticticis abſoluetur ad cicatricē vſq́ue. hæc curandi ratio mihi familiaris eſt, in vulneribus oſſium, neruorum ac ſimilium, in quibus de curatione deſperant alij. Sin vulnera non admodum periculoſa ſint, ſufficiet vno ex prædictis modis, aſſumpto vulneris curationem perficere: nam ſi in iſtis initio ſtatim recta deligatura fiat, commndumq́ue remedium adhibeatur, nil periculi amplius metuendum erit. Superſunt alia remedia, vulnerarij pulueres, potiones vulnerariæ, ſublimata, deſtillata & ſimilia, de quorum vſu ſuis locis copioſè diſſeremus.

Capitis vulnera vt curentur.

Emplaſtra capitalia.

DE QVIBVSDAM MORIS QVI *vulneribus curatis ſuccedunt.*

CAPVT XVI.

VVlnus curare artis eſſe facilè concedo, perfectioris tamen artis opus eſſe affirmo, & vulnus ipſum curare, & ne morbus aliquis curato vulneri ſuperueniat, diætæ legitima ratione præſcripta prę cauere poſſe. Exempli cauſa, ſcarificatio vel venęſectio naturæ oppreſſæ ſubuenit, quæ niſi adhibeatur, alij morbi ſuccedunt: ſic in magnis vulneribus, vbi non ſcarificatio ſeu phlebotomia ſed profundiſſ. vulnus ſpectatur, cauendum ne alicui morbo occaſio præbeatur, cauebitur autem, ſi per uulnus ipſum naturā exonerauimus (quemadmodum venęſectione futuros morbos præcauemus) id autem quo pacto fieri debet, pro tua induſtria cognoſces, temporis, loci, occaſionis ſemper habita ratione: fere namq́ue aliâs tumores ac abſceſsus interni fiunt, Notandū etiam, magnam ſanguinis profuſionem aliquando diſpnæam, quadoq́ue hydropē efficere,

Sanguinis profuſio immodica quæ mala faciunt.

alioſq́ tumores, non raro quoque complexionis ſeu temperaturæ mutationis cauſam exiſtere in ægris: ſuccedunt quandoq; etiam vulneribus vertigo, vētriculi imbecillitas, ſimilesq; paſsiones à quibus, vt ſibi ægri curati caueant, admonebis, vbi diætæ formulam præſcribes. Iſta quamuis ad medicos pertineant, nil tamen de iſtis memoriæ ab ipſis proditum eſt, fruſtraq; ipſorum ſcripta conſuluntur. Tu iſta vt præcaueas, & ſcarificatione & phlebotomia, prout ſitus vulneris expoſtularit, vteris & ad purgandū ſanguinem Aquā Cichoreæ & Camedrios exhibebis: hæ enim omnem ſanguinis noxam tollere aptæ ſunt. Obſeruatione præterea dignum eſt, vulnera inflicta, magnorum morborum qui iam generabantur medelam eſſe, maximè vbi magna venarum vaſa aperta fuerint: nam ſi phlebotomia tantopere commēdatur, quid prohibet iſta vulnera phlebotomiæ curam nominare? Ego agreſtem hominem noui, qui cum à multis annis ſurdaſter fuiſſet, tandem cùm caſu in tumultu quodā auris illa cum mala parte abſciſſa eſſet, auditum recuperauit: ſic debilitatem viſus, diuturnas quartanas, quæ nullis remedijs obedirent, curatas eſſe, meminimus. vidi quoq; in prælijs, quibus peſtes ac febres ardentes ſucceſſerunt, eos qui in prælio vulnus accepiſſet, euaſiſſe, cùm reliqui perirent. Sic eryſipelati obnoxios obſeruauimus poſt vulnus acceptum ab hoc malo liberatos eſſe. Quin & Arthritide moleſtatos vidimus, poſt vulnera nil mali aliquot annis ſenſiſſe. Quamobrem medicum tam uſum quàm noxam vulnerum obſeruare decet: nam nō raro accidit, per ſe peſtiferum, ex accidenti tamen vtile ac ſalubre effici.

Camædrios & Cicoreæ vſus ad purgandum ſanguinem.

Vulnera ſunt remedia imminentium morborum.

Surditas à vulnere curata.

Quartana per vulnus curata.

Arthritis poſt vulnus curata.

IN VULNERIBUS QUID LOCORUM *ratione obſeruandum ſit.*

CAPUT XVII.

Genitalium vulnera periculoſiſsima.

PRæter ea quæ ſuperius commemorauimus loca, genitalium locorum vulnera omnium periculoſiſsima ſunt, quòd ſummis ea doloribus affligant. Iſtorum tamen deligandorum eadem eſt ratio quæ ſuperius dicta eſt, niſi quod ob intenſiſsimos dolores ac phlegmonum uehementiam anodyna ſeu paregorica remedia requirant, conficientur autem ex farina fabarum, in vino & aceto cocta, quam ſubinde recalefactam cataplaſmatis inſtar impones, donec dolor mitigatus remittat, vel loco fabaceæ farine lutum furnarium, eodē modo præparatum adhibebis, tum doloris ſedandi, tum defenſionis (quam iſta loca deſiderant maximam) gratia. Quod ſi iſtis dolor non acquieſcat, tum ℞ fl: camomillæ, verbaſci ana M.i. olei q. ſ. coquantur & fiat cathaplaſma, imponatur calidum. Si nec iſtis dolor mitigetur, ad Ebulum in vino coctum & cathaplaſmatis forma præ-

Cathaplaſma pro phlegmonas genitalium.

Ebuli vſus.

ma præparatum, tamq́ ad ſacram anchoram confugies. Sin Oſeus (id eſt, ſcrotum) exeat, tum difficulter retinetur, retinetur tamen per terram ſigillatam, nõn eam vulgatã officinarum, ex quouis luto confectam, ſed nobis ſingulariter notam. Sunt præterea inteſtinorum ac pæritonei vulnera, quæ quia glutinationem vti diximus non admittũt, argenteis fiſtulis continuanda rurſus erunt, quod ſi præſtari poteſt, vt aliquando contingit, ſalus ſperanda eſt, quo pacto autem id fieri debeat, exercitatione, quàm ex ſcriptis diſces melius. Recti quoq; inteſtini exitus à vulneribus cauſatus, eodem modo non difficulter ſanatur. In huiuſmodi caſibus miram quandoq; chyrurgorum ac conſorum audias iactantiam, qui non iſta ſaltem, ſed & membra, aures, naſum, digitos, &c. triduo ante abſciſſa ſe reſtituere velle gloriantur. Sed quia nugandi tempus habent: non enim alijs occupantur, quis non illis ignoſcat? Verum cùm minora non curent, de maioribus fabuloſa eos dicere mihi perſuadeo. ego experientia edoctus, quantam fidem iſta mereantur, ſcio, ſed pergamus. Capite vulnerato ocymum in vino coctum imponitur, magno ſucceſſu, ſimiliter Lauendula, Maiorana, Saluia, propter mentis alienationem ac vertiginem, atq; ſyncopas adhibentur. Similiter de Pulmonibus, Epate, Splene, ac Renibus ſciendũ iſthęc, viſcera Auro potabili ſuſtentari ac nutriri debere, quod præparatum omnes medici aſſeruare debent, quòd nullius precij medicus ſit, qui illud nõ habet. Ego quidem & præparationẽ noui, ipſumq́ habeo, ſed iam non publicari præſtat, tempus forſan reuelabit.

Oſeus exitus per terram ſigillatam retinetur.

Inteſtinorum vulnera vt curentur.

Ocymi uſus in capitis vulneribus.

Aurum potabile Paracelſi.

Peroratio primi Tractatus.

CVM hactenus omnia theoremata medicæ artis, quæ extra remediorum formulas chyrurgum nouiſſe oportet, ac ſine quibus minimum vtilitatis ex Reſcriptis ſeu Receptis, quæ vocãt, reportaturus eſt medicus, oratione explicuerim, repetere denuo lubet quod in proœmio ſcripſimus. memini enim ibi, quomodo aliquando cum perſuaſione ductus putauerim vulgata medicorum theoremata vera ac abſoluta eſſe, ipſam artem faſtidire ceperim. Verum ego tandem, eorum imperfectione cognita, nil prius, nil iucundius habui, quàm hanc ſentinam expurgare, ac medicinam ſuo nitori reſtituere. Sed meum propoſitum dum conſidero, ſentio illud pſeudomedicis iſtis nunquam probatum iri. ac contrà dum video nil ſpei in illis ipſis cum fructu poni, illos me impedire non patiar. Non inficias eo, præclara eſſe quorundam Germonorum noſtrorum ingenia, quæ ſi huic arti excolenda inuigilarent, nõ inutilem operam præſtitura forent. Et doleo certè, ea ſtudijs ijs corrumpi & frangi, quorum minimus in hominũ conuerſatione vſus exiſtit. Iſti viri ſi vſum Medicinę accurratius conſiderarent, plus ope-

Germanorũ commendatio.

ræ in ea poneret̃. Si enim charitatem proximo præcipuè debemus, an ne maius dilectionis opus eſt, quàm ſi proximo id quod ille chariſsimum habet (ſanitatem ſc:) reſtituamus? Eos ego ad medicinam capeſſenda adhortor, quo eam ex iſtorum Theſſalorum manibus, qui eam tam fœdè conſpurcarunt, tandem eripiant, iſtaq; inutilia ſtudia, nec à Deo nec à natura imperata relinquãt, ſed diſcant Chriſtianæ charitati magis conſentanea exercere: quid enim iſta ſtudia (quæ illi humaniora appellant) aliud ſunt niſi vanitas, quorum nec vſus nec fructus vllus, neq; in ſeipſos, neq; in alios redundat, ſed nil niſi ſonus quidam tibiæ agreſtis ſunt, qui dum auditur aliqua ratione animos afficit, at vbi deſierit, nullius momenti amplius habetur? Sed fucatis ſtudijs ſemper inuigilamus accuratius, quòd popularem applauſum mereantur. Hinc medicinæ ſtudium tot ſeculis incultum remanſit, quòd nemo ſine contemptu ei vacare poſſet: quin & ipſum Deum Opt: Max: qui diuino ore ſuo ægros medico opus habere protulit, ludibrio habent, totamq; Euangelij doctrinam contemnunt irriſores iſti. quamobrem in eam denuo ſententiam deuenio, Medicinam non in cuiuſuis eruditione ſtabiliendam eſſe, quòd eruditi ferè omnes Cathedram Peſtilentiæ poſſideant, loquor autem hîc de vulgata illa, & fucata ſcholaſtica eruditione. Me interim illud ſcripturæ teſtimonium conſolatur, quod expreſſè innuit Medicum à Deo creatum eſſe, itaq; ego iſtorum blatteronum loquax auxilium, non deſidero amplius, ad expurgandam Medicinam, ſed opera perfecta cordatorum hominum, quibus integritas cordi ſit, mihi ſufficiant.

Humaniores vocatæ literæ vanitas ſunt.

Medicinæ cõtemptus vnde ſit.

Veruntamen intelligo quemadmodum plures ſe miniſterio Euangelij immiſcent, & nemo eſt qui nõ de Deo loqui præſumat, eos tamen qui in vineam vocati ſunt cum fructu eam colere ſolos, reliquos vero Sues & beſtias eſſe, quæ diruta macerie in vineam domini irruerunt, eamq; diruerũt, qui ſuo tempore quoq; meritas pœnas daturi ſũt. Sic magnum eſſe Medicorũ aceruum, peritorum autem ac fidelium minimum numerum: nullus enim porcus eſt qui non hanc vineam diruerit. Hinc Apoſtatæ monachi, qui deſidiæ, crapulæ, ſcortationi aſſueti erant, cùm viderent ad faciendam medicinam (vulgaris vſus) præter loquacitatem, artis parum deſiderari, quo ſuo ventri proſpicerent, Medicinæ ſe immiſcuerũt, atq; ſic Medicinæ ſacratiſſ: ſcientia, fertilis ager fuit omnibus ijs qui laborum pertæſi, ocium captabant. Nec verò apoſtatæ ſoli, ſed & carnifices, cæteriq; eius farinę homines, quibus probũ virum annumerari pudeat, hanc lucri fœcundam artem captarunt. Iſtis tamẽ Medicum animo frangi non decet: nam ſi Prophetæ pſeudoprophetas, Apoſtoli pſeudoapoſtolos iuxta ſe tolerarunt, medicum quoq; pſeudomedicos ferre non iniquum erit, ſedulo autem illud

Medicinæ ager ocij fertilis.

dictum

dictum Chriſti, medico obſeruandum eſt, cum inquit: Nemo venit ad me niſi quem traxerit pater meus cœleſtis, eadem namq; ratiõe Medicum à Deo creatum, æger conſulit, quem eò deduxerit Dominus: nam & Medicorum & ægrorum duplex genus exiſtit, iuſtorum & iniuſtorum, ſui ægri itaq; ſuos medicos quærunt, & viciſsim, interim tamen inuicem permixti omnes viuunt, quemadmodum nunquam triticum ſine vicia vel lolio accreuiſſe videmus. Sed iſthæc iam ſufficiant, properemus iam itaq; ad ſequentem tractatum.

Medici & ægri duplices.

FINIS PRIMI TRACTATVS.

PHILIPPI PARACELSI PRIMÆ PARTIS CHYRVRGIÆ magnæ Tractatus ſecundus.

Proœmium.

CHARITAS proximi iubet, vt qui in publicũ quid emittunt, ſcripta ſua, ſine fuco & præſtigijs, ſed certiſsima experientia nixa alijs legenda præbeant, ea quoq; obſeruata conditione, ne nimia copia luxurient, vel penuria frigeant, ſicuti & agros planè incultos, vel nimium cultos fructũ non ferre videmus. Quamobrem, commendandis ſcriptis accommodatiſsimum eſt exceſſum & defectum cauere, quod iſtis nõ obſeruatis, vel inutilia vel peſtifera euadant opera, cuius rei argumentum manifeſtiſs: ſunt Barbarorum quorundam ſcripta, qui cùm de omnium morborum curationibus à capite ad calcem diſſeruerint, tamen interim nihil egerunt, quàm vt vera eum falſis iungerent, omniaq; confunderent: nam cùm non publici commodi, ſed popularis auræ captandæ gratia ſcripſerint, ea operibus ſuis inſeruerũt, quorum ne decimum quidem partem experientia comprobarunt. Sunt qui mihi vitio vertant, quòd non vtar authoritatibus ſcholaſticorum medicorum, quaſi verò ob id minus docti viri nomẽ merear (Cùm tamen omnes iſti quotquot ſunt, ſiue Germani, ſiue Itali, nõ digni ſint qui corrigiam calceamentorũ meorum mihi ſoluant.) Ego vero hoc teſtor, nil me ſcribere, niſi, quod Deo teſte aduocato, comprobare poſsim, hoc mearum vigiliarum fundamento poſito, mirum quot crabrones irritauerim, volunt vt illorum ſcriptis citatis res comprobem, cùm hoc medio nunquam optato fine

Barbarorum ſcripta qualia ſint.

Authoritatibus cur non vtatur Paracelſus.

potiri queam: quia enim ipſorum libri mendis ſcatent, quomodo non niſi mendacia ſcriberẽ? vix enim vnicum theorema apud illos inuenias, quod fuco vel contradictione careat. Atq; vt ſcribã quod ſentio, ſic ego iudico omnia ipſorum ſcripta, dubiæ conſultationes ſunt, nulla hic demonſtratione, nulla experientia quidquã cõprobatur. ac vel cæcus videre queat Auicennæ magnos Canones, Meſuei atq; reliquorum Barbarorum commentarios (quos tamẽ vulgus quaſi ſanctos habet) mendaciorum plurimũ, veritatis minimũ continere. Multi morborum centurias deſcribunt, cùm tamen vix decuriam viderint, nedũ curarint, iſtis ne ego nitar? iſtos mihi imitandos proponam? quorum aſſeclas, video ex centum vix decem curare, & conſultationum centuria deſcripta vix quinq; ægris prodeſſe poſſe, ac qui vna garrulitate ac ſuperbia, quarum fœcundiſſima altrix eſt Italia, nituntur. vnde id quoque iuris ſibi ſumunt, vt quiduis, quod ad exornandas ſuas nęnias facere poſsit, pro vero ac certo ſcribere audeant. Sed dæmone præceptore vtuntur, qui cùm Rhetor ſit, quomodo non orationis illecebra ipſorum phantaſias exornaret? ſed væ fatuo, qui hæc pro Euangelijs reputat. In omnibus quamobrem ſcriptis non Medicis ſolum ſed Chronicis atque

Veritas in omnibus ſcriptis ſpectanda.

Hiſtoricis ſumma ac vnica virtus eſt veritatis ſtudium, quod ſi non adſit, non ſcripſiſſe præſtiterit, ſed mentiendi occaſio ampla eſt, & vulgus tenebras quàm lucem mauult. De hac difficultate reſcindẽda tale meum eſt iudicium. Spiritus viuificat, litera interficit, inquit ſcriptura. Spiritus & literæ diuerſa ratio eſt: Spiritus vnicam veritatem continet, hinc qui veritatem ſaltem ſcribit, non literas pingit, ſed veritatem per ſe quidem inuiſibilem, ſed quam ſcripto vel voce percipere poſſumus. Litera verò (ſcripturæ) eſt cùm quis veritatem non ſcribit, ſed per conſequens mendacium: hinc ſequitur literam, id eſt, mendacium interficere, quare qui ſcribunt, veritatem ſcribant, alioqui hominem interficiũt, homicidij verò pœna à Deo conſtituta eſt æternum ſupplicium. Immitandos itaq; nobis

Apoſtoli in ſcriptis breues ſunt.

proponamus Prophetas & Apoſtolos, qui fœcunda breuitate veritatis fontem deſcripſerunt, qui nil niſi quod Diuino ore notare iuſsi erant, ſcripto prodiderunt: horum exemplo & nos veritatem, cuius ſimplex eſt oratio, proponamus, nec patiamur inanis glorię ſtudio in loquacitatis vicium nos detrudi: nam ſi illi ſummum bonum ſine orationis pigmentis deſcribere potuerunt, nec nobis difficile erit in tenuiori materia idem præſtare. Nõ ſum etiam ignarus eius, quod Chriſtus dicit: Vbi receptus fuero ex hoc mundo, mittam vobis Spiritum ſanctum, qui omnia docebit vos. Qui ſi nos (vti nõ dubitandum eſt) docebit, certè præter veritatem nil docebit, veritas autem tenui oratione contenta eſt, quæ mundo qui pompam ſpectat non ſufficit. Itaq; ſi loquacitatem ſpiritui ſancto tribui audi-

ueritis,

ueritis ne credite: nam ſi ſermonis prolixitas veritatem efficeret, fateri cogeremur, Chriſtum non omnia quę neceſsitas requirebat dixiſſe. Iſta ſcripturæ loca eo nomine citaui, vt oſtenderem Medicinam iam ſola loquacitate ac interficiente litera deſcriptam haberi, vt præter caſum nil certi in ea habeatur amplius. Hanc literam dum à ſpiritu ſeparare conor, ſtultus ab omnibus habeor, nec forſan immeritò: Oceanus enim immenſus eſt, ex quo enatare impoſsibile videatur. Margaritas porcis non proijciendas, neq; ſanctum canibus porrigendum aiunt, ac conſequentiam faciūt: ergo veritas ſcripto non eſt publicanda. bene dicunt: nam ipſi porci ſunt iſta margarita indigni, quorum vnicum fundamentum eſt, litera mendax & interficiens, quaſi vero non imitandus nobis eſſet Chriſtus, qui veritatem ab Euangeliſtis ſcribi, ab Apoſtolis vniuerſo orbi annūciari ac prædicari voluit, cui ſi baptiſati fidē habeamus ſaluabimur. Itaq; ſi porcos ab ouibus ſeparauerimus, porcos nos deterrere non patiemur, quin cæteris veritatem ſcribamus. Sequitur ergo ſecundus operis noſtri tractatus, Medicamenta & remedia continens, quibus omnia vulnera tam cæſim, quàm punctum facta (quantum natura patitur) curare docebimus. Quod ſi noſtras compoſitiones cum veterum reſcriptis, quandoq; concordare videritis, nolo vos ea iſthinc exſcripta putare, ſed quia Medicina à mundi origine vſq; certiſsimo ſemper fundamento innixa eſt, nos illud tenere, cæteros vero fabulis ac fucis, ſi non vndique certè pleriſque in locis conſpurcaſſe iudicabitis: nam vbi illi quod tamen rariſsimum eſt, Medicinam incorruptam reliquerunt, nil mirum erit, ſi inuicem concordemus. Mihi itaq; multiplici experientia exercitato, liceat medicinæ imperfectionem ſarcire, vel aliorum in ea errores notare, tu interim ſequentia remedia & diſce & exerce, poſthabita omni loquacitatis pompa, quæ nihil ad artem facit: Et eris perfectus Medicus.

Argumentū ſecundi tractatus.

VVLNERATORVM DIÆTA, SEV victus ratio.

Rerum non naturalium adminiſtrationem indebitam, vulneratis periculoſam eſſe extra dubium omnibus eſſe puto, cùm eandem ſanis nedum ægris noxiam eſſe quotidiè experiamur. itaq; cùm videamus diætam curare vulnera, victus rationem inconcinnam vulneribus nocere negare non poſſumus, neq; tamen vera victus ratio ſine remedijs aptis, vel optima remedia abſque legitima diætæ ratione, quidq; laude dignum poſtulabunt, ſed ſemper iſta coniuncta eſſe oportet. Quam pſeudomedici in ptiſana, alica, iuſculis diætam obſeruant, explodenda eſt, quòd ab iſtis natura integra abhorreat, nedum læſa. quamobrem digeſtiuæ virtutis facultas in

Diæta curat vulnera.

Vulneratis diuerſus cibus compeut.

præſcribendo victu inſpicienda erit, ſic ſi ebrius aliquis vulneratus ſit, ante ſobrietatis tempus nil ferè offeres, ſed vſque in tertium & quartum diem, ſola tenui victus ratione, ptiſana ſcilicet, &c. contentus eris. Sobrius vero ſi vulnus acceperit, huic certe euchymis, & plurimi alimenti cibis ſuccurres, quod in eo concoctrix facultas integra adhuc ſit, ebrius vero dupliciter læſus ſit, continui ſcilicet ſolutione, & naturalium facultatum noxa. In victu vero offerendo varietatem captabis, quòd ea ægris grata ſit, quibus quandoq; gratificari licet paulò deteriore victu, cauendum tamen à carne ſuilla, anſere, anate, & volucribus aquatilibus, &c. quos cibos quiuis vulneratis obeſſe nouit. Vnice autem illud obſeruandum erit, vt & ſæpe & modicum offeras, repletionem nimiam, famem ac ſitim caueas. Sitis etenim (vt reliqua taceam) Epatis ratione euenit, quod cùm vulneri alendo ſanguinem mittat, ad attractionem humidi incitatur. quare vulneratis potus non prohibendus, quòd eius tanta ſit neceſsitas: ſitis enim medicina quædam eſt, & propter medicamenta euenit ferè, neq; etiam ſiue vehementer ſiue leuiter vulneratus, quiſquam ad cibum vel potum capiendum cogendus eſt, niſi vbi ventriculus refrixit, vel appetentia ob frigiditatem illam concidit: tum enim victum calidum, vt ius carneum vel auenatum offeres. Præter iam dicta in vſu alimentorum quædã pauca conſiderantur, vt puta, ætas & natura ægri, ciborum bonitas ac malignitas, temporisq; ratio. In potu autem vulneratis exhibendo accuratior quædam ratio obſeruanda erit: nam ſiti quàm fame magis moleſtantur ægri. Epar ſiquidem (ſitis origo) magis, quàm ventriculus (in quo fames reſidet) afficitur: hæmorrhagia enim Epati communicatur maximè non ſic ventriculo: quamuis enim ventriculi actio ferè debilitatur in vulneratis, cui & epar poſtea cõſentit, tamen cùm potus nil admodum in ventriculo commoretur, de eius offenſa nil metuendum, tum etiam Epar inde iuuari certò cognoſcimus: nam potus in vulneris nutritionem alteratus, ab Epate ad vulnus tranſmittitur. quòd ſi potus multum ſanguinis generet, minus damni inde metuemus. Itaq; quiuis Chyrurgus potionum delectum habeat, ijs in locis, in quibus Medicinam facit. Cætera quod attinet, ægri membri, ægro quietem imperabis præcipue, & vt ab ambientes aëris mutationibus ſibi caueat monebis: quòd ſi contingat vulnus cùm morbo alio, ſcilicet conuulſionibus, Epilepſia, colico dolore, complicari, (vti primo tractatu admonuimus) caprinam, in Febribus oua deuitabis, & ſimiliter de alijs. Cibos vero condimentis, aromatis, deſtillatis cinnamomi ac garyophyllorum aquis condire ac temperare licebit. Quin & carnes ſine aqua in duplici vaſe coquere vtile erit, potes ſi placuerit, ad Epatis & ventriculi confortationem carnes cum vino vel aqua, cinnamo-

Suilla vulneratis nocet.

Potus vulneratis quis ſit præſcribendus.

Quies membri affecti.

Carnes vt ægris ſint coquendæ.

mo

mo ac caryophyllis eodem modo decoquere. Notandum quoque eſt inter initia humido quàm ſicco victu magis iuuari ægros: nam Epati tum temporis potius, quàm ventriculo proſpicere oportet. Nec illud ignorandum, in magnis capitis vulneribus potiones fortes, vinum ſublimatum & ſimilia intermittenda eſſe, vtendum verò aqua in qua panis maduerit, mixta cum ſucco cinnamomi.

ALVVS ASTRICTA, VRINÆ SVPPRESſio, & vomitus, in vulneratis, quomodo curentur.

VVlneratis aluus dura redditur varijs de cauſis: quandoq; enim natura nimio ſanguine profuſo, ad expulſionem impotens redditur, quandoq; conſtipatio ex diuturno decubitu oritur, præterea quoniam appetitus deperditur, atq; concoctio vitiatur, pauca excrementa generari manifeſtum eſt, quin & febres ac phlegmones, quæ ſuperueniunt, excrementa diſsipant. Adhæc & illud patet, in multa ſiti pauca excrementa fieri. His de cauſis ſi aluus adſtricta ſit, ante tertium vel quartum diem nil admodum eam ſoluere laborabis, niſi pectoris quandam anguſtiam ſenſerint ægri, atque tum etiam glande vti ſufficiet, quod ſi glandes nil promoueant, Caſsiæ medullam, electuarium de ſucco roſarum, Diaphænicon vel Benedictam laxatiuam exhibebis, neque verò plane contemnenda ſunt, apozemata & diluta, vt foliorum ſenæ, polypodij & ſimilium, quorum deſcriptiones vt vulgo notas iam prætereo. Nunquam tamen naturam ad excretionem cogere, Clyſteri vel ſimili aliquo remedio attentabis: neque enim vnquam tantum cogendo proficies, quantum natura per ſe efficere poteſt, viribus non plane deſtituta, itaq; ne nimium præceps ſis, in aluo mouenda moneo. Vomitus præterea vlneratis ſuperuenit quandoq;, qui quoniam & periculi minimum habet, & ferè vbi natura vires recollegerit ſoluitur, nullam curationis indicationem propriam habet, verum ne plane ſine remedio ſis, ℞ fermenti M. I. ſucci menthæ cum aceto extracti q. ſ. coquantur in formam cathaplaſmatis vel Emplaſtri, calidum imponatur ventriculo, vbi refrixerit eodem ſucco rurſum calefiat, ſinatur per tres hóras à paſtu. Similiter vrinæ ſuppreſsio ægris accidit, quàm vt tollas, ℞ lap: cancrorum, exhibe in ſucco vel aqua raphani, quòd ſi non perficiant, ℞ croci q. ſ. factus ſacculus imponatur inguinibus, vel da glandes ſiccatas in pul: redactas in potu, &c. Verum de iſtis, iſta ſcripſiſſe ſufficiat, quod ea vna cum curatione vulneris per ſe abeant.

Quinque de cauſis aluus ſupprimitur in vulneratis.

Vomitus vulneratorum.

Vrinæ ſuppreſsio.

SECVNDI TRACTATVS CHYRVRGIÆ MAGNÆ PARACELSI, DE remedijs vulnerum, telorum, & Sclopetorum componendis.

CAPVT I.

DE COMPOSITIONE REMEDIOrum præcepta generalia.

ABſolutis hactenus ijs, quę ad cognitionem ac theoriam curandorum vulnerum pertinebant, præſcripta quocꝫ generali diætandi formula, tum quo pacto ſymptomatis vulnerum ſuccurrendum ſit oſtenſo, tempus poſtulare videtur, vt tandem quibus remedijs curatio abſoluēda ſit aperiamus. quod priuſquam aggrediamur, hanc generalē componendorum quorumuis remediorum methodum obſeruare conueniet. Quemadmodum in homine anima, qua tamen homo, homo eſt, inuiſibilis exiſtit, ſic in medicamento, & corpus eſt medicamenti, & eius veluti anima, quædam actio ſeu energia, quæ etſi ſine corpore non exiſtit, (nam per corpus neceſſario agit) corpus tamen ipſum ad ſanandum nihil conducit, niſi quòd actioni ſubeſt. Verū cùm aliquod corpus neceſſario adſit, videtur cuiuſcꝫ medicamenti duo corpora conſtituenda eſſe, purū alterū, alterum impurū (hoc illius quaſi ſubiectū) in quorum ſeparatione, ars componendorum medicamentorū vniuerſa conſtituta eſt. Separatio autem, fit nō ſine corruptione eius, quod eſt corporis, quam ſubtilis deinde præparatio (ſuo loco dicenda) conſequitur. Obſeruandū tamē, quædā medicmēata eſſe, quæ abſcꝫ ſeparatione, vel corporis corruptione adhiberi poſtulant, quibus ſingularis quocꝫ miſtio conueniet. Sunt & tertij generis medicamēta, quę actionē ſuā in alieno corpore melius quàm in proprio perficiunt: horum ergo corpora permutanda erunt. Vltimum genus eſt, eorum quæ per ſe nullam vim vel actionem obtinent, ſubtiliore tamen præparatione adhibita, admirādas facultates nanciſcuntur. Hæc noua videntur, ab antiquitate non recepta, magno damno & dedecore tamen ignorata: dum enim non conſiderant veteres, medicamenta quædam ſeparatione, quædam ſubtiliore præparatione, quędam alienorum corporum inductione actiones meliores habere, imò omnino habere, duorum, trium, pluriúmue compoſitione, pueriliter defectum ſuum ſarcire conantur, quod tamen nunquam quiſquam conſequetur, manente eo quod eſt impuro corpore. Generaliſsimum itacꝫ hoc ſit medico in medicamentis conſiderandum, quánam præparationis formula medicamentum

Actio eſt anima medicamenti.

Actio medicamenti in ſeparato corpore. I.

In ſuo proprio corpore. II.

In alieno corpore. III.

Ex præparatione nata. IIII.

mentum ad ſummum actionis ſuę deduci poſsit, quod qui ignorat, ſubulcus non Medicus habendus eſt. Iſto igitur canone obſeruato, notandum deinceps eſt, CALORIS multas eſſe differentias: CALOR ENIM EST INSTRVMENTVM OMNIVM PRAEPARATIONVM, atq; ob id ſingulariter contemplandus. Caloris differentiæ ſunt ignis, ſol, fimus, calidum innatum, &c. differentia autem in actione conſiſtit: nam medicamento aliquo in cucurbita ad ſolem poſito, alia erit eius vis, quàm ſi vel igne, vel carbonibus, vel in fimo præparatum fuiſſet, & viciſsim. Sic aqua, ſic arena, etſi ambo extrinſeco calore agant, diuerſimode tamen agunt. quamobrem vt cuiuis medicamento competentem adferas calorem, haſce differẽtias ſtudioſè notabis, quas veteres medici dum contemnunt, vnico calore contenti, omnia permiſcent, ſumma cum imis confundunt: tu caue ſic agas, imò quæ ad ſolem pertinet, ad ſolem prępara: ſic quod in Reuerberatorio parari debet, illic præpara. Sunt ex antiquis medicis, qui ab Alchymiſtis edocti, iſthæc non planè intermittunt, ſed quia fundamentis Chemicæ artis deſtituuntur, pauca ſuo loco agunt. nos in præſentiarum quantum ad curationem vulnerum pertinebit, commemorabimus, reliqua ſuis locis non omiſſuri, monentes interim, vt ſtultas pharmacopæorum præparationes abijciatis.

Calor eſt inſtrumentum omnium præparationum.

Caloris differentiæ.

POTIONES VVLNERARIÆ QVOMO- *do parandæ ac corrigendæ.*

CAPVT II.

Vulnerariarum potionum vis ac facultas ea eſt, vt auxiliante natura, intrinſecus omne vulnus tam cæſim, quàm punctim illatum percurare poſsint. Etſi enim natura per ſe morbos curat, tamen ſi confœderati medici auxilijs adiuuetur (auxilia autem naturæ cognata ſint oportet) facilè opus perficiet. Huiuſmodi ergo auxilia potionum forma maximè commendantur: nam cùm natura vegetabilia quædam habeat, quæ ſi in alia corpora redigantur & applicentur, vulnera curant, certè nulla meliore forma, quam in potiones redacta actionem perficient: etenim potionem natura ceu alimentum recipit, cui quæ ineſt medicamentoſa vis non reſpuitur à natura etiam. Vulnerariæ iſtæ potiones, quamuis omni ætate in vſu fuerunt, tamen pauci veterum ex legitimis ſimplicibus legitimè eas confecerunt, ſed ferè pro more ſuo ſordide ac oſcitanter pararunt. Sciendum quoq; huiuſmodi potiones, non ſolum medicamenta, ſed & alimenta eſſe. itaq; eadem ratione licebit cibos vulnerarios parare, ſcilicet vt ea ipſa remedia, vna cum cibis percoquantur: verum quia tardius diſtribuuntur, & ferè ventriculi aliqua imbecillitas ſubeſt, omittuntur. mihi ſanè non diſplicent, ſi ventriculus

Potionem natura ceu alimentum recipit.

Cibi vulnerarij.

lus eos concoquere poſsit. Varietas potionum vulnerariarum ex ingredientium diuerſitate deſumitur, huius generis ſimplicium ferè centum numero ſunt, quorum v. vel vi. circiter ad vnam potionem aſſumũtur, quarum vires in aliud corpus, vinum exempli gratia, traducendæ ſunt, ante omnia tamen delectu opus eſt, quòd alia melius, alia celerius, alia deterius, alia tardius ſuam operationem perficiant. Eſt vero & alius quoque harum potionum vſus, quòd ingruentibus malis ea occurrant: conſeruant enim naturale temperamentum, omnemq́ intemperiem corrigunt: adhæc naturam ſic alunt, vt planè nil ipſa præterea deſideret, quod nullo extrinſecus adhibito medicamento quiſquam effecerit, quamobrem huiuſmodi cognoſcendis, & legitimè comparandis, ſedulã operam nauabit medicus. Vidi preter inferius notata, mirandos effectus cõſecutos eſſe huiuſmodi medicamenta. Belgradi cum eſſem memini me vidiſſe Thracem ſeu Vualachum quendam, qui vnico hauſtu exhibito quoduis vulnus curaret, ego tamen cùm eius periculum facerẽ pro locorum ac temporis varietate non perpetuo valere didici. Sic in Croatia Zygum quendam (vulgo Zyginer) vidimus, qui cuiuſdam herbæ ſucco in potu exhibito omnes puncturas, in quibus ſymptomata grauia nulla adhuc eſſent, ſanaret. Stockholmij quoq; in Dania erat matrona quædam nobilis, quæ omnia vulnera (neruorum vulneribus & ijs in quibus oſſa fracta eſſent exceptis) tertio hauſtu dato glutinaret, ſed iſtis (quia ferè in ſimplicibus tantùm ac carnoſarum partium vulneribus proſunt) medicus contentus ne eſto, ſed certiora inquirat. Obſeruauimus veruntamen exorciſtam ſeu Magum quendam oſsium fracturas ac neruorum vulnera huiuſmodi potionibus curaſſe, ſed vbi rem penitus inſpeximus, non potione, ſed extrinſecus adhibitis remedijs (ſuo loco dicendis) id eum effeciſſe cognouimus. Priuſquam autem potionum formulas præſcribo, ſimplicia ex quibus eæ parantur ordine annotare placet: notabo autem ea ſaltem, quorum ope omnis generis vulnera, quocunq; tandem modo facta, curare poſsis.

Potionum vires.

Hiſtoriæ aliquot memorabiles.

Magi cuiuſdã mirandæ curationes.

Sanicula alba.
Sanicula ſylueſtris.
Alchimilla.
Dracunculus.
Ophiogloſſon.
Sapo.
Senecta Serpentis.
Trifolium.
Conſolida media.
Telephium.
Paſtinacæ ſatiuæ alterius herba.
Limonium vtrunq;.
Mumia.
Sperma ceti.
Noctua.
Terra ſigillata vera.
Rhabarbarum.
Buxi folia.
Cyclamen.
Peryclimenum.
Tuber.
Ariſtolochia.
Agrimonia.
Symphitum.
Perſicaria.
Beta vtraq;.
Pauonis pennæ.
Polytrichum aureum ſiue Apuleij.
Lilium conuallium, id eſt, Ephemeron nõ lethale.

Præter

Notanda. I. II. III.

Præter commemorata ſimplicia, etſi plura ſunt, ſufficiunt tamen iſta, quin hoc ſcire ſat ſit, inter iam dicta tria eſſe, quorum ſucco epoto, omnia vulnera ac puncturæ curentur. Item duo notata eſſe, quorum vtrunq; prius aquæ intinctũ, ſi vulneri imponatur, ipſum vulnus prius glutinari, quàm herbæ computreſcant. Eſt & vnum ex his, quod ter potum vulnera, omniaq; vulnerum ſymptomata glutinare, ac tollere efficax eſt, ſed iſta admiranda naturæ cognitio non niſi laboribus comparatur, eſtq; ſecretior quàm quæ ſcriptis publicanda ſit. Sunt & ex commemoratis, quædam quæ inteſtinorum vulnera nõ aliter quàm carnoſarũ partiũ vulnera glutinãt. Diſcendum itaq; ac experiendum, ſtrenueq; laborandum in horum inquiſitione, quòd ſi ego iſta omnia tibi communicarem, iniurius tibi forem. Sed ad deſcriptiones ac formulas potionum progredior, quibus ſi inſtructus fueris, Medici nomen magno ægrorum commodo tuleris, &c.

PRÆPARANDI MODVS ANTI-
quorum, tum recentium.

Error Medicorum.

SOlenne fuit antiquis, potiones haſce ex vino ad tertias cum remedijs cocto parare, ſtulta ac inſulſa ratione, quòd ſcilicet guſtus, facultas, & natura vini, huiuſmodi coctura planè deperdatur: quod vt præcaueamus, vinum in cantharum cum remedijs imponemus ac commiſſuris vaſis, probè circumlitis in duplici vaſe decoquemus: ſic enim de vini ſubſtantia, ac viribus non ſolum nil perditur, ſed & in illud omnis facultas herbarum decoctarum tranſit. Noſtra hæc præparandi ratio eo nomine gratior eſſe debet, quòd eo modo paratæ potiones, non vt reliquæ tormina ac nauſeam cõcitent: maximè ſi ex auſteris vinis, qualia Kelhamium Tigurinum, ac Brigantinum ſunt, parentur. Deligendum autem ad hanc decoctionem erit vinum antiquum, album, tenue. Vitandum vero rubrum ac craſſum; quòd alienæ facultatis non facilè particeps fiat. Poſſunt vindemiarũ tempore, ſine coctura potione, tales parari ſi herbæ enumeratæ in muſto deferbuerint, ac poſt tertium menſem, aliæ recentes impoſitæ fuerint, vt vinum omnem eorum qualitatem induat, quod deinde abſq; vlteriore præparatione, potionis vulnerariæ loco dari poterit. Contingit quandoq; vino nos deſtitui, vel patientes abſtemios eſſe, vel aliâs vino facilè lædi, vti vbi caput grauiter vulneratum fuerit, in huiuſmodi caſibus parabuntur potiones ex herbis contuſis & in cantharo, vt dictum eſt, in diplomate coctis: fundunt namq; de ſe liquorem qui potionis vulnerariæ loco eſſe poteſt, quia tamen fere ingratus eſt liquor, cinnamomum adijciemus, tum guſtus commendandi, tum reſtaurandarum virium gratia. Tres iam commemorati modi ſingulares, in omni-

Potiones vulnerariæ vt coquendæ.

Potionum ſapor ingratus vt emendetur.

omnibus caſibus ſufficere poſſunt, eſt tamen & quartus non minus elegans, cùm herbarum loco ſucci eorum in duplici vaſe, cum aromatis decoquūtur. Simili ratione alimenta vulneratis parabimus, ſi carnes vel pullos ac gallinas, &c. cum aqua quantum ſufficit adiectis herbis vulnerarijs in duplici vaſe decoxerimus, vel ſi aqua diſplicuerit, in vino decoques, ac gelatinam parabis: huiuſmodi enim alimenta mirum in modum vulnerum glutinationem adiuuant.

Gelatinæ.

FORMVLÆ POTIONVM VVLnerariarum.

℞ Saniculæ, Vincæ peruincæ, Centaureæ Bethonicæ ana M. 1. Conſolidæ regalis M. ſs. Agrimoniæ M. 2. decoquantur vt præſcriptum eſt.

ALIA.

℞ Ophiogloſsi M. 3. Alchimillæ M. 2. Vincæ peruincæ minoris M. 1. Periclimeni M. 1. ſs. Rhabarbari ℥ 1. Rhapontici ℥ 3. coquantur vt dictum eſt:

ALIVD.

℞ Angelicæ ℥ ſs. Mummiæ ℥ 1. Spermatis Ceti ʒ 2. glandium ℥ 2. Telephij M. 2. Ciclaminis ℥ 2. Limonij vtriuſque ana M. 3. Vini quantum ſufficit, fiat decoctio in duplici vaſe, potes ſi placuerit tertiam partem aquæ aſſumere.

Sunt & alij præparationum modi, ſi herbæ in aquis deſtillatis intabuerint, ac poſtea in duplici vaſe coquantur.

VT,

℞ Aenæ Limonij ſextariū vnum, herbarū Limonij M. 1. Diapenſiæ M. ſs. Vincæ peruincæ M. ſs. fiat decoctio eo quo dictum eſt modo in cantharo.

Nobiliſsimæ vero huius generis potiones arte Chæmica parantur, ſimili modo quo oleum arceutidum album conficitur, nimirum ſi ijſdem herbæ vulnerariæ iungantur: eſt namque in baccis iuniperi, ſingularis ac ſecretior quædam facultas vulnera reſpiciens, hic modus elegantiſsimus eſt. ſed cùm hîc chemica docere non ſit propoſitum, faciliorem, ac ſimplicem rationem parandi potiones ex baccis iuniperi præſcribemus.

Baccarum Iuniperi virtus.

VT,

℞ Baccarum Iuniperi contuſarum lib. 2. Limonij vtriuſque, periclimeni radicis Diapenſiæ albæ ana M. ſs. Ophiogloſsi M. 1. ſs. Symphiti ariſtolochiæ ana ℥ 5. Perſicariæ ℥ 4. deſtillētur arte chemica, aquæ deſtillatæ rurſus immergantur, herbæ dictæ tum Baccæ Iuniperi cum cinnamomo, & fiat decoctio in diplomate vaſe bene occluſo.

Similiter ex floribus vulnerarijs cum Spica (vti oleum de

Spica)

ſpica) paratur pinguedo quædam quæ par ua doſi, tam in cibo, quàm in potu ſumpta, vulneribus prodeſt.

EXEMPLI CAVSA.

℞ fl: ſpicæ M. j. hyperici M. iiij. fl: Verbaſci M. ij. fl: Bethonicę, centauri minoris, Prunellæ ana M. ſs. fiat more ſolito.

ALIVD VNIVERSALE.

℞ Rad: Symphiti ℥ ij. ariſtolochiæ ℥ iij. Calami aro: ℥ j Ireos ℥ ſs. herbæ vincæ peruincæ M. iiij. Saniculæ albæ M. ſs. pennarum extremitatis caudæ pauonis ʒ ij. Myrrhæ, Maſticis, Thuris, Mumiæ ana ℥ ſs. Rhabarbari ʒ vj. coquantur in vino vel aqua deſtillata, vel ſucco Limonij, vel aqua communi, prout neceſsitas poſtulauerit. Hæc de formulis potionum vulnerariarum dicta ſufficiant, quarum etſi apud quoſdam plurimæ aſſeruentur, tamen præparandi inſcitia in vſum nõ veniunt. Vix enim vllum remedij genus minus vſurpant Chyrurgi iſtis potionibus, partim ob negligentiam, partim componendi ac præparandi inſcitiam, cùm tamen tam certa ex ijs ſperanda ſit ſalus in puncturis. Doſis harum potionum ex viribus laborantis, tum ea ipſarum vehementia dijudicatur.

VNGVENTORVM VVLNERARIOrum parandorum ratio.

CAPVT III.

Vulneribus curandis, vnguenta omni ætate adhibita eſſe experientia didicimus: nam vnguentorum mentionem apud antiquos fieri audias, cùm omnium reliquorum ne verbo quidem meminerunt remediorum. Iſtorum nanq; vſus vulgatus, & domeſticus fuit ſemper: antiquitus enim nemo non ea domi ſuæ, ad vſum ſubinde aſſeruabat præparata. Illis autem temporibus ea, quæ corpus dabant, duo tantummodo fuêre, Mel ſcilicet & Butyrum: ea autem vulgus, eo nomine præcipuè delegerunt, quòd Apes ac Boues omne genus florum ac herbarum exſugere & depaſcere viderent, exiſtimantes (nec ſine conſilio) ijs varias herbarum facultates communicari. Verum ſucceſſu temporis, cùm ſophiſtica Medicinam quoq; inuaſiſſet, iſthæc quaſi ruſtica & nimis ſimplicia contemni cœperunt: atq; horum loco alia fucata magis, minus tamẽ vtilia ſub ſtitui. Ego vero candide hortor medicos, hæc ne contemnant, quæ veteribus in vſu fuerunt, ac pſeudomedicorum iſtorum fucatas cõpoſitiones, vt ſummas peſtes defugiant. Et vt (quantum in me eſt) veterum compoſitiones in vſum reuocentur, ipſorum aliquot reſcripta ſeu formulas in medium adferam, quod ſi non Græcorum, Arabum, Mauritanorum, ac Ægyptiorum vtar ingredientibus, nõ ſtatim ea abijci velim: erunt enim illis, ſi non ſuperiora, ſaltem viribus paria, & talia quæ vulgo ſuccedanea vocantur. Ea autem quæ

Vnguentorũ vſus antiquus

Corpus vnguentorum quæ dent.

Antiquorum inuenta commendatur.

Quid pro quo.

corpus conſtituunt promiſcuè aſſumere licebit,vt pro melle butyrum,& viciſsim,vti occaſio & tempus iuſſerint.

EXEMPLA.

Recipe Butyri maialis recentis lib. *j.* Arnogloſſæ, Limonij vtriuſq;,Betæ,cum radicibus ana:M.*j.*Ophiogloſsi M.iij.contundantur & permiſceantur cum Butyro, & inſolentur per menſes aliquot,pòſt percolentur,ac ſeruentur ad vſum.

ALIVD.

Recipe Butyri maialis lib. iij. Rad. Symphiti maioris lib.*j.* Ophiogloſsi lib.*j.*ſs.inteſtinorum terræ mundatorum lib. ſs. Ariſtolochiæ rec: quartarium vnum, cõtundantur ſimul omnia & fiat pulticula,quam vel inſolare,vel in fimo digerere,vel frigido aliquo loco, ad humiditatis ſeparationem reſeruare poteris. Huiuſmodi compoſitiones plures paſsim exiſtũt,ſed iſtæ duæ ad quoduis vulneris genus curandum ſufficient: quò autem diutius à putredine tuta ſint vnguenta iſta, butyrum aliquoties in aqua ſalſa lauare,vel ſalis modicum toti compoſitioni adijcere conueniet. Licebit etiam ex vnico medicamento vnguentum parare,vt ex Melle & Ophiogloſſo, vel floribus Hyperici, Butyro & Rad: Ariſtolochiæ,vel Symphiti maioris:in iſtis autem delectus adhibendus pro regionũ & cœli varietate. Hactenus antiquitatis monumenta protulimus, ſequitur recentior modus non minus elegans,à nobis primum inuentus & vſurpatus. ℞ radices & herbas ex commemoratis,quæ placuerint,eas adhuc virides contunde in formam pulticulæ, poſtea affunde vini,tantum vt paululum ſupernatet, coque in duplici vaſe cantharo incluſa,per horas decẽ,dein exempta rurſus cõmiſce, & percola,ac adiectis mellificij apum recẽtis vel Butyri,quantũ ſufficit mixtiſq; omnibus imponantur in cantharum, & coquantur vt prius,cocta iterũ percolentur,ac prælo exprimantur,deniq; Alembico indita inſolentur,vſq; ad iuſtam conſiſtentiam,ac reſeruentur ad vſum, & habebis vnguentum, in quo confidere poſsis, in ſummis diffcultatibus: deligere autem poteris, vt efficaciſsima Rad: Symphiti,Ariſtolochiæ,Ophiogloſſum, Limonium, & inteſtina terræ.

Vnguenta ne putreſcant.

Vnguentorũ noua compoſitio Paracelſi.

Collectica præſtantiſsima.

Admiratione inſuper digna eſt hominum antiquorum induſtria, in indagandis humanæ naturæ conſeruantibus remedijs: nã ſinguli ſuarum regionũ peculiaria ſimplicia in vſum adhibuerunt, hinc quidam Melle & Butyro relictis,Gummina & Reſinam,pro vnguentorum corporibus receperunt. Reſinæ autem cum diuerſæ ſint,alia alijs magis minuſúe placuit. Quamobrẽ vt horum quoq; rationem diuerſitatemq; cognoſcas, paucas quaſdam formulas exempli gratia deſcribemus.

Vnguenta ex Reſinis præparata.

Reſi-

Reſinarum nobilium apud Germanos duo tantum genera reperiuntur, Laricea & Abiegna, ex Laricea paratur vnguētum tale. vt:

Recipe Reſinæ Laricеæ lib. *j.* albumina ouorū numero 20. agitentur benè, ac ſubigantur, fiat vnguentum colore ſubflauum, cui permiſce pul: Rad: Symphiti maioris ℥ ſs. ariſtolochiæ rotundæ ℥ *j.* farinæ hordei ʒ v*j.* ſubigantur omnia, & fiat vnguentum perfectum in omnia vulnera.

ALIVD EX RESINA ABIECTIS.

Recipe Reſinę abiegnæ lib. *j.* liquefiat paulatim, & à ſordibus perpurgetur: pòſt adiјce medullæ vituli parum, radicis ſymphiti, vel inteſtinorum terræ, tantundem, vel quantum ſufficere videbitur: contundantur omnia, & permiſceantur in mortario calido, & imponantur vulneri.

Alij quibus iſta non ſufficiebant, vnguenta parabant ex reſina & cera, cū oleo temperatis, adiectis herbis, ac radicibus, omnibusq; inuicem mixtis, ſed iſta quia vlceribus quàm vulneribus magis pro ſunt, alium in locum reſeruabimus: tum etiam quòd cera ad corpus conſtituendum minimum virium habeat, eam libenter omittimus.

Cera non dat bonum corpus.

Quæ hactenus de iſtis vnguentis diximus, non paucos mouebunt ſcio: nam hoc mirandum eſt, Medicos minus quàm idiotas curando proficere, ſed pſeudomedici ſunt non Medici, quos ſubtilitas ſeducit, cum ſimplicitate nō minus efficere poſsimus: hinc ruſtici felicius curant, quòd ſimplicibus contenti ſint, Medici verò dum ſubtiliora ſcrutantur, ex vno errore, in alium prolabuntur, maximè verò in præparatione peccant iſti homines, quæ tamen vnica ferè in medicamentis conſideranda venit.

DE OLEIS ET BALSAMIS VVLnera curantibus.

CAPVT IIII.

OLeorum quàm Balſami vſus antiquior, compoſitioq; ſimplicior exiſtit: nam Balſami confectio Chemiæ ſingularem peritiam requirit, & ab Alchymiſtis primum inuenta eſt. Olea vero vulneraria ab antiquis dudum ante in vſum recepta ſunt: nam cùm quibuſdam vnguentorum forma ac mellis, corpus non vſque adeo placeret, de commodiore forma remedijs cogitarunt, & vt oleum, facultates florum, radicum, ac herbarum, ſic quoq; combiberet periculum fecerunt, nec ſine ſucceſſu quidem: nam experientia edocti ſunt, commodius hoc quàm illic fieri poſſe, breuiq; tantum creuit horum oleorum vſus, vt omnia reliqua remedia in deſuetudinem, ac contemptum venirent. Vbi ea in vſum adhibebantur, lauandū prius vulnus erat, pòſt infundendum oleum, ac demum deligan-

Balſami compoſitio ab Alchymiſtis primum reperta.

Oleorū vſus vnde tantopere creuerit.

Olea vt adhibenda.

dum. huius curandi rationis Chriſtus in Euangelica parabola, de vulnerato & Samaritano meminit quoq;, magno argumento huius artis antiquitatis & præſtantiæ. Poſterioribus ſeculis Chemiſtæ cùm deſtillatis oleis, plus quàm ſimplicibus tribuendum putarent, reiectis ſimplicibus, deſtillata pararunt, & ob artificioſam præparationem Balſami nomine appellarunt: Quibus etſi plus virium tribuam quàm ſimplicibus, experientia tamen diuturna didici vulgatam Chemiſtarũ deſtillandi rationem, per laterum commixtionem reprobandam eſſe, & eam vſurpandam, qua ſine omni admixtione aliorum corporum per Retortam deſtillantur: in quò opere perficiendo, accuratè ſpectandum, vt vbi Spiritus progredi, vel color olei in magis rubicundum mutari cœperit, deſiſtamus, ne alieno colore, vel ſapore; aut odore ipſum imbuamus. Eadem ratione Chemiſtæ in olei Therebintinæ extrahendo peccarunt: nam illorum more paratum, calidius eſt, quàm vt carnis generationem in vulneribus promouere poſsit. Itaq; ſi tu id parare velis, vti de oleis monuimus, deſtillabis, & habebis Balſamum nobiliſsimũ pro neruorum vulneribus curandis.

Balſami nomen vnde.

Chemiſtarum error in præparatione Balſami.

Oleum Terebinthinæ vulgare improbatur.

Attentatum quoq; idem eſt in Gummi, cera, Reſina, &c. deſtillandis, ſed ſine ſucceſſu. Itaq; huius formæ remediorum, quatuor ſunt differentiæ: oleum ſcilicet ſimplex, & deſtillatum: item Terebinthina ſimplex & deſtillata. nos ſingularum ſpecierum, quaſdã formulas ſelectiores exempli cauſa annotabimus.

OLEVM ET TEREBINTINA SIMPLEX
pro vulneribus, quæ & deſtillari poſſunt.

Recipe Corporis, id eſt, olei vel terebintinæ lib. *j.* fl: camomillæ Roſarũ rub: prunellæ ana M. *j.* fl: Hipericonis M. iij. fl: cẽtaureæ, chelidoniæ ana M. ſs. mixta omnia ponãtur ad ſolẽ per duos menſes, hoc oleo ſeu Balſamo mira præſtantur in vulneribus præter omnem dolorem, ſi placuerit poteris ſequenti anno, eoſdẽ flores, in eodem oleo denuo macerare, & habebis medicamentum nunquam ſatis laudatum.

ALIVD.

Recipe Herbarum Ophiogloſsi, Limonij minoris, Agrimoniæ, Saniculæ ana M. *j.* fl: Hyperici M. ij. rad. Symphiti M. ſs. vermium terreſtrium mundatorũ numero 100. olei vel terebenthinæ, quantum ſufficit pro maceratione omnium, ſiſtantur ad ſolem, ad tempus legitimum digeſtionis, & vtere. Poſſunt iſtis oleis imponi quoq; Mummia, Maſtiche, Thus & Mirrha, ſed in iſtis modus ſeruandus eſt (quòd olea flores lubentiſsime recipiant: maximè verò facultatis ſunt flores Hiperici.) Quidam viride æris, limitaturam ferri

Fl: Hyperici commendantur.

ferri & ſimilia (quæ tamen ſuis de cauſis mihi diſplicent) inijciunt: ab iſtis vt tibi caueas, moneo.

Semina.

Notare & hoc conuenit, ſemina earum plantarum, quæ oleis inijciuntur, ſi contuſa per hyemem calidiore in loco in oleis macerentur, ea multo efficaciora reddere.

BALSAMI VVLNERARII FORMVLA.

Recipe olei oliuarum lib. ß. Terebintinæ quartar: *j*. flor. Hyperici quantum ſufficit ad implendum, florũ Verbaſci tertiam partem ad fl: Hyperici, Vini albi generoſiſſ: ſextarium vnum & ſemis, decoquantur ad conſumptionem vini, poſtea ad tempus legitimum inſolentur, hoc Balſamo nunquam te ſine mirando ſucceſſu vſurum tibi perſuadeas. Quemadmodum diuerſis temporibus varia remedia inuenta ſunt, ſic vernicis præparatio ſingulare remedium humano generi aperuit. Namq; ij qui Fernicem parabant, eius experimentum vtile in Mammarum inflammationibus, & alijs vlceribus malignis, fecerunt: atq; hinc vlterius progreſsi, enumeratis herbis ac floribus impoſitis, ad vulnerum curationem feliciſsime adhibuerunt. hæc formula quia craſsior, diuturniorem inſolationem requirit: nihilo tamen reliquis deterior eſt, ſi Maſtiche, thure ac Myrrha adiectis digeratur: & vbi aliquãdiu in digeſtione perſtiterit, Mummia quoq; ei adijciatur. Obſeruandum quoq;, Fernicem, ſi ex oleo vulnerario, cum vino Carabe, ac Maſtiche percoquatur, multò generoſiorem reddi.

Fernicis vſus in vulneribus.

Mammarum inflammationes.

Progreſſu quoq; temporis, nec iſtis contenti homines, medullas quoq; cum dictis herbis permiſtas, ad ſolem in oleoſam quãdam formam reducere conati ſunt, quod dum faciunt, alter alteram præfert alijs, tandem experientia edocti, humanam optimam eſſe, poſt hanc ceruinam, in harum defectu vitulinam præferendam dicerunt. Sic & axungiam ſeu pinguedinem animalium, ſimili ratione in olea reſoluere optimo ſucceſſu tentarunt, atq; in hoc genere humanam primas tenere, pòſt caponis & gallinæ non inutiles eſſe cognouerunt: inter piſces tamen nullius axungiam præter quàm Thymalli vtilem repererunt, ex qua præſtantiſſ: oleum vulnerarium parari conſueuit. Fernicem, cuius ſuperius meminimus, ſi ex oleo vel Terebintina deſtillatis confeceris, nobiliorem experieris, quod & hîc monere placuit. Formulas Balſamorum ac oleorum plures nõ deſcribo, quòd ſciam me præſtantiſsimas omnium propoſuiſſe, tu ſi alias deſideres: obſeruatis ſuperioribus canonibus, facilè neceſsitate poſtulante eas conficies.

Humanæ medullæ vſus.

Axungia humana.

Thymalli piſcis axungia.

DE VVLNERVM CVRATIONE PER MEDIcamenta expurgantia (*vulgo mundificatiua dicta.*)

CAPVT V.

QVandoquidem natura ipſa, Balſamum qui vulnera curat, interius in ſe reconditum circumfert, vt nil præter mundationem, ad vulnus curandum deeſſe videatur: de ea quoque pauca admonere non inutile forſan fuerit. Videmus enim canes lingengendo vulnera ſua curare, nulla alia ratione, quàm quòd ea expurgent, quos imitati priſci homines, vulnera ſua, manuum præcipuè, frequenti linctu pulcrè curarunt: verum ſucceſſu temporis delicatiores facti, à linctu abhorruerunt, ac vrina vulnera lauare cœperunt: ſicq; carnoſa vulnera facile curauêre: ſed quia fœtorem vulneribus conciliabat, & frequentem deligationem requirebat, pigritia ducti, & hanc reliquerunt, ac ad vinum cõfugerunt, quod etiamſi non contemnendum eſſet, tamen in magnis vulneribus ſufficere non poterat, tandemq; ad aquam ſalſam progreſsi, eam vtiliter tum hominibus, tum beſtijs adhibuerunt: verum ne hæc quidem diu durauit etiam, ſed in eius locum ſucceſſerunt ſequentia mundificatiua.

Canes linctu vulnera ſua curant.

Mūdificatiua varia.

Vrina.

Vinum.

Aqua ſalſa.

Primum, in vino decoxerunt aliquas herbas vulnerarias, modico ſalis adiecto, eoq; decocto, vulnus ipſum lauarunt, tandemq; emplaſtri loco fauos contuſos impoſuerunt.

Alij aluminata aqua, adiecto pauco atramento, vulnera curarunt. Quidam ſucco plantag: ac Chelidoniæ pauco ſale adiecto vulneribus medicari ſolent: ſunt enim non paucæ herbæ, quæ ſolo ſucco vulnera glutinant. Arabum vulgus ſale cum melle ad vulnera ſananda vtitur. Iſtiuſmodi curationes etiamſi tardè fiant, tamen, quia periculo ferè vacant, vulgò gratiores exiſtunt, contempta interim pſeudomedicorum curandi ratione. Sunt & alia, quæ ſecretiore quadam natura vulnera expurgandi prædita ſunt, vti Perſicaria, quæ ſi in aqua lota vulneri imponatur, ipſũ ſanat ex inſita ſalis facultate, ſed de ea plura in capite de operationibus cœleſtium dicere animus eſt.

Perſicaria occulta vi vulnera expurgat.

Huiuſmodi vilia remedia videntur, viles tamen operationes non habent, ſed plus iſtis effeceris quandoque, quàm magnificis illis ac prolixis pſeudomedicorum deſcriptionibus. Huius tamen te meminiſſe volo, hoc capite, notatam curandi rationem in ijs tantum vulneribus ſufficere, in quibus nulla grauiora ſymptomata ægros moleſtant, vel quæ non nimis magna ſunt, niſi forſan æger optima ſit corporis conſtitutione.

DE EMPLASTRIS PRO VVLNERIBUS, *& puncturis curandis.*

CAPVT VI.

Empla-

EMplaſtrorum compoſitio, etſi ferè exotica ſimplicia requirit, nihilo minus tamen præſtantia apud nos fieri poſſunt emplaſtra, quod Diuina gratia, ſic regiones omnes totius orbis inter ſe comparatæ ſint, vt altera alterius defectus facile reſtituat, ac compenſet. Horum ergo compoſitionem in præſentiarum docere placuit, quòd etſi iam antea enumeratæ medicamentorum, formæ ad omne vulneris genus tollendum ſufficiant, tamen ſingularem quandam vim contra ingruentia ſymptomata emplaſtris ineſſe cognouerimus. Quoniam verò & noſtratia quædam ſimplicia ſymptomatis non minus occurrunt, ea nos ſingulari libro paruæ Chyrurgiæ diſcripſimus: hîc de Emplaſtris ſolum ſticticis locuturi. Inuentionem & originem multorum remediorum, vti ad mechanicos artifices ſuperius retulimus, ſic in Emplaplaſtrorum inuentione plurima illis accepta ferimus: namque figuli Lythargiri vires, fabri ferrarij Crocum Martis, ærarij fabri Squammam æris primum docuerunt, ac huiuſmodi documenta, Experimenta vocarunt. Alchymiſtæ quoque mira iſtis in rebus didicerunt ac docuerunt, expertique ſunt, vt in Minio ac Ceruſſa, aliiſque quæ hîc ſcribere nil opus eſt. Hos ſecuti philoſophi, qui horum ſimplicium vires deſcribêre, & compoſitionem machinari auſi fuerunt: ac primum quidem ex cera & oleo ſimplicia parauerunt emplaſtra, quibus deinde (quòd minimum efficaciæ iis ineſſe perſpicerent) alia, vt Minium, Ceruſſam, rubiginem ferri, Squammam æris, ac Lythargirum, cæteráque ſimilia adiecerunt, cerotaque confecerunt: poſtea cùm ne his quidem contenti eſſent, Gummina & Magnetem, quod attrahendi vi prædita ſcirent, cum ſarcoticis pulueribus, vt Thure, Maſticha, Myrrha, ſimilibusque admiſcuerunt, ſicque paulatim progreſsi, ſubinde meliora confecerunt, donec miraculoſas etiam curationes iſtis emplaſtris præſtarent. Verum ſophiſtarum ac pſeudomedicorum malitia hæc quoque tandem corrupta ſunt & adulterata, quorum vt nequitia prodatur, antiquorum emplaſtra conficiendi rationem in publicum proferemus. indigna enim ſunt, quæ diutius lateant: nam medicum à Deo ad ſalutem ægrorum, non pro theſauris reponendis, (quod pſeudomedicis iſtis peculiare eſt, creatum ſcimus. Sed iam ad emplaſtra pergamus.

Emplaſtra Germanica.

Sticticum emplaſtrum aliàs pro punctura Germ: Ein Stichpflaſter.

Experimenta Mechanicorũ artificum.

Vulgatiſsimus emplaſtro conficiendi modus, apud antiquos fuit talis. Recipe Ceræ lib. *j.* picis Græcæ quartarium *j.* colliquatis inuicẽ, & adhuc modice calentibus inſperge pul: ramẽt: lap: Carneolæ, Corallij vtriuſque, Magnetis, Molybdenæ ana ℥ ſs. Carabe, Maſtiches, Thuris ana ʒ v*j.* Myrrhę, Mumiæ ana ℥ ſs. poſt adiectis ℥ *j.* Terebintinę agitẽtur, dum refrixerint omnia, tandẽ malaxẽtur,

Emplaſtra antiquorum, vt parari ſolita.

pinguedine thymalli piſcis, ac reponatur ad vſum. Poteris hoc emplaſtro vti optimo ſucceſſu, non in vulneribus ſolum, ſed etiam in quibuſuis vlceribus malignis.

ALIVD.

Recipe Cæræ virgineæ lib. *j.* picis Græcę tantundem, Terebinthinæ qrt. *j.* colliquatis ad ignem inſperge pul: Maſticis ℥ iij. ſuccini ℥ ſs. ſtent ad lentum ignem quarta horæ parte, poſtea adijciantur pul: Myrrhæ, Thuris ana ℥ ſs. Mummiæ ℥ ij. Aloes Epaticæ ℥ *j.* ſs. Camphoræ ℥ ſs. agitentur probe, donec refrigeſcant omnia, tandemq́ iam dicta pinguedine malaxentur, ac reponantur ad vſum, valet mirifica ad puncturas curandas. Aliud quod glandes, tela, ac armorum fragmenta extrahit. Recipe autem Cerę lib. *j.* colophonię, picis ſutorum ana qrt. *j.* liquefactis adijciuntur Gummi Ammoniaci ℥ ij. Bdelij ℥ *j.* Magnetis ſubtiliſsime pulueriſati ℥ v, ſuccini ℥ iij. mixta omnia malaxantur cum oleo ouorum, ac reſeruantur ad vſum in extremis malis, tum pro vulneribus perperam curatis glutinandis. Præter iam dictam rationem, alius eſt emplaſtra conficiendi modus, ſcilicet, cùm cerotis alia medicamenta adijciuntur, eaq́ in emplaſtra rediguntur: vt ſequitur.

Alius componendi modus.

Recipe Ceræ, Lythargiri, olei communis, ana lib. *j.* fiat Cerotum, cui adijce.

Ammoniaci, Bdelij. ana ℥ ſs. Galbani oppoponacis ana ʒ. vj. diſſoluantur in aceto, ac percolata, rurſus ad iuſtam ſpiſsitudinem recoquãtur, & cum ceroto, ſuperius vnitis ac permixtis inijce, pul: Molybdenæ, Coralij vtriuſq́, Magnetis ana ℥ *j.* ſs. Thuris, Maſtiches ana ℥ *j.* Terebinthinæ ℥ iij. olei anethini ℥ ſs. fiat emplaſtrum ſecundum artem. Vel:

Recipe Oppoponacis qrt. *j.* perpurgetur (vt dictum eſt) ac cum Ceroto miſceatur: tum ℞ Mummiæ ℥ iij. Ariſtolochiæ ℥ ij. Maſtiches, Thuris, Myrrhæ ana ℥ ſs. Terebinthinæ qrt. *j.* Olei Laurini ℥ *j.* Cãphorę ʒ ij. malaxentur oleo camomillæ, & fiat emplaſtrũ. Vel: Recipe Ammoniaci perpurgati ℥ v. ſang: draconis ℥ ij. Colophoniæ ℥ iij. picis naualis ℥ *j.* Thuris, Maſtiches ana ʒ vj. Myrrhæ ℥ *j.* Terebinthinæ ℥ iiij. malaxentur oleo laurino.

Hactenus proſecuti ſumus emplaſtrorum, tum inuentionis modum, tum duplicem componendi rationem, ea facilitate, tantoq́ cõpendio, vt iam cuiuis promptum ſit, reiectis erroneis pſeudomedicorum compoſitionibus, alias præſtantiores excogitare. Ego certe præter dicta emplaſtra, longo vſu hoc quod ſequitur cõprobaui efficaciſs: eſſe.

Emplaſtra Paracelſi vſualia.

Recipe Ceræ virgineæ, olei vulnerarij noſtri ana lib. *j.* ſs. Lythargiri auri lib. *j.* plumbi loti lib. ſs. fiat Cerotum, cui adijce Fernicis cum

cis cum herbis parati (de quo ſupra) lib. ſs. Terebintinæ quartariū j. gummina ac pulueres ſuperiorum deſcriptionum quæcunq; placuerint, malaxentur cum Balſamo vulnerario, ac fiat emplaſtrum ſecundum artem. Alia præterea ſtictica emplaſtra, multa experientia comprobaui, quorum deſcriptiones, in ſecundum noſtri operis tractatum de vlceribus reſeruabimus, quòd ea non tam vulneribus quàm vlceribus curādis proſint. Decebat quoq; emplaſtra pro deprauatis, ac perperam curatis vulneribus ſanandis deſcribere: ſed quia de ijs copioſe in minori chyrurgia diſſeruimus, eò ſtudioſum lectorem ablegamus. Cęterum obſeruandum, mala, quæ iſtis non vincūtur remedijs, alio modo attentanda eſſe, ſi modo poſsibile ſit: namq; ad impoſſibile non extendit medica ars. vt exempli cauſa, latentes tormētarios glandes, latentiaq; tela, nec emplaſtris, nec alijs remedijs extrahi poſſe ſcimus: ab iſtis ergo abſtinendum. Hæc itaque de emplaſtris dicta ſufficiant: nam de iſtis hoc certò polliceri poſſum, eorum vſu nunquam non optato fine potiri poſſe Medicum. Illud quoq; in more poſitum habeo, vt emplaſtrum compoſiturus, prius Lythargiri ſatis magnam copiam cum Fernice ad horas 10. decoquam in maſſam, quæ in puluerem redigi poſsit, ex eaq; Cerotum parem, hincq; emplaſtra, eo quo meminimus modo.

Nota.

DE PVLVERIBVS TRAVMATICIS.

CAPVT VII.

Traumatici pulueres, olim in vſum recepti ſunt, à ſerpentum exemplo, quos quandoq; diſſectos, cùm ſemetipſos rurſum cōglutinare herbis quibuſdam homines viderent (quas deinde ab effectu SERPENTARIAS vocarunt) Eas herbas dein in puluerem redactas, ad glutinandas etiam abſciſſas corporis partes vſurpandas putarunt, puerili certè ratione, quòd rem male diſtinguerent: nam hominis partes, motus, atq; vitæ principium non ſeorſim obtinent, quemadmodum in reptilium diuerſis partibus fieri videmus. Adhæc ſerpentes ſeipſos vel linctu, vel maſticatis huiuſmodi herbis impoſitis, curare ſuſpicio eſt: mirandis enim virtutibus à natura donati ſunt. Quos etiam ſi Empirici ſtudioſè imitari ſunt conati, operam tamen luſerunt: etenim viuum cum mortuo nullam planè communionem recipit: interim tamen dum in iſtorum inquiſitionem intenti ſunt homines, hoc repererunt Senectæ anguium mirificam quandam vim ineſſe ad vulnerum curationem; vt hinc non dubiam coniecturam facere liceat, ſerpentes magis ſenecta ſua ſe curare, vel alia aliqua inſita vi, quàm herbis, cùm id ante receptum ſit, naturalem Balſamum vulnera curare.

Serpentariæ herbæ.

Senecta anguium.

Hoc

Hoc argumento ducti Empirici, Senectæ anguium (quod nullas alias huiuſmodi herbas cognoſcerent) ſuendorum vulnerum vim tribuerunt: nec iſtis contenti, alia quoq; experimenta fecerunt: ea enim ætate, nullus erat fili & acus vſus in ſuturis faciendis: verum cùm & hanc ſuendi formam recepiſſent, nec ea tamē vtilis eſſet, perrexerunt alia, quibus labia vulnerum contrahendi vis eſſet, inquirere, tandemq; voti cōpotes facti, pulueres ac ſuccos tales repererunt, qui vulnerum labia contrahendo ſibi contigua redderent, naturamq; in glutinando adiuuarent. Eo autem nomine pulueres iſti potiores ſunt habendi, quòd vna opera, ſummum, imum, ac mediū vulneris, per eos natura glutinet, quod in potionibus, oleis, vnguentis, ac emplaſtris non præſtare poteſt, ſed ſaltem ab imo, & intrinſecus exteriora verſus facere cogitur. Notandum vero, in vſu horum puluerum illud eſt: Quòd etſi eorum operatio velociſsima exiſtat (nulla enim alia remediorum forma citius glutinat) ab ĳs tamen abſtinendum eſſe, vbi ſymptomata aliqua grauiora vrſerint, vtputa phlegmone, febris tumor durus, hæmorrhagia, &c. quòd iſtis ſcilicet actio medicamenti impediatur: vel igitur intermittendi pulueres ſunt, vel iſtis ſymptomatis prius incumbendū.

Puluerum præſtantia.

Puluerum differentia triplex.

Pulueres iſti in triplici differentia ſunt: vel enim ob ſiccitatem conſtringunt, vt Bolus Armenus: vel alia de cauſa, vt Acatia, id eſt, ſuccus prunorum agreſtium immaturorum: aſtringunt, vel glutinis inſtar coniungunt labia vulnerum, vt Tragachantum. Nec verò baſes ſolum harum compoſitionum conſiderandæ veniunt: ſed & alia corrigentia & ingredientia, quæ naturali balſamo nutrimentum ſuppeditant. (Sequuntur formulæ triplices.)

I. Recipe Boli armeni veri quartarium *j*. diſſoluatur in aqua Aluminis, quantum ſufficit, deſtilletur, dein alia ſuperfundatur aqua, ac denuo elambicetur, itereturq; toties, donec Bolus in oleum degeneret, qui ad Solem dein exſiccatus, ac in puluerem redactus miſceatur cum ℥ *j*. Thuris, ℥ ſs. lap. Carneoli ʒ ĳ. Mumimæ: omnia in pul: redacta, bis quotidie vulneri inſpergantur, ac emplaſtrum ſticticum ſuperimponatur. Valet ad vulnus ſanandum & præcauenda ſymptomata ſupradicta. Oleum iamdictum, quemadmodum & oleum Saturni, & oleum de croco Martis, ac de ære vſto tantæ ſunt effcaciæ, vt verbis exprimere non poſsim, præcipue in cauendis ſymptomatis.

II. Alius: Recipe Acatiæ, ſucci Gallarum immaturarum ana partes æquales, coquantur ad conſiſtentiam Electuarĳ, pòſt inſperge pul: rad: Symphiti maioris octauam partem, coquātur in aqua aluminis, deniq; ad Solem exſiccetur, redigaturq; in puluerem. Hoc puluere nunquam vteris ſine emplaſtro, quòd de Symptomatis ſuperuenturis periculum ſit.

De Tragagãto quod diximus, exempli cauſa, verius diximus: nam in huiuſmodi puluerem redigi non poteſt. Ego non raro & certe optimo ſucceſſu, latomorum lutum linimenti inſtar vulneribus adhibui, lutum autem Ægyptio more paratum eſſe debet, ſcilicet, vt in humore actionem ſuam perficere poſsit. Soleo loco olei lini, oleum traumaticum ex oleo lini paratum, tum loco calcis, Corall: alb: vſtum recipere. Sunt & alij pulueres, qui etſi non admodũ artificioſi ſint, tamen quia in aliorum defectu vſurpari poſſunt, aliquas paucas eorum formulas deſcribam: non enim delector copioſis Receptarum deſcriptionibus. Recipe Thuris, Myrrhæ, Maſticis ana ℥ ſs. Corall. rub: ʒ ij. aloẽs Epat: ℥ ij. deſcriptionis ſuperioris pul: ad pondus omnium fiat puluis. Alius: III. Lutum lapicidarum.

Recipe Acaciæ, ſucci Gallarum immaturarum, ſucci Saniculæ, ſucci Clematidis, ſucci Ophiogloſsi ana ℥ v. exſiccentur ad ſolem, interim dum ſiccantur, adijce Gummi Ammoniaci perpurgati ℥ ij. omnia exſiccata redigantur in puluerem.

In vſu puluerum horum præſcribenda erit ægris diæta ad ſiccum declinãs. cum pauco potu. Cætera ſimplicia quę vulnera conſtringunt, quia ferè arte Chemica parantur, ad ſuum locum reſeruabimus. Victus ratio.

DE VVLNERVM CVRATIONE PER cœleſtes operationes.

CAPVT VIII.

ARtes quædam Chyrurgicæ, à primis Aſtronomiæ cultoribus inuentæ ſunt, quibus admiranda (virtute æthera) in vulneribus præſtabant. Verum eæ poſt obitum antiquorum Magorum ſic deperditæ ſunt, vt vix aliqua veſtigia ſuperſint amplius. Ars autem cœleſtium impreſsionum erat, vt actionem influentem in corpoream aliquam ſubſtantiam deducerent, in qua deinde vigeret. Res exemplo declaretur. Semen Roſæ, virtutem & naturam roſæ obtinet, nec tamen Roſa adhuc eſt, ſed vbi ipſum in terram cõiectum germinauerit, tum demum Roſam producit. Eadem ratione cœleſtes quædam virtutes ac actiones exiſtunt, quę in gemmas, quæ Peantides & Gammahij (alias gemmæ huyæ) vocantur à priſcis Magis ſunt ſeminatæ, hincq́ ortæ poſtea, non ſecus, ac ſemen quod ex arbore decidit ac regerminat. Hæc illa veterum Ægyptiorum, ac Perſarum Aſtronomia extitit, qua gemmas cœleſtibus virtutibus ornarunt. Necq́ vero iſta ſtatim adynata reputanda ſunt: namq́ ſi cœlum peſtem alioſq́ morbos nobis immittere credimus, cur non benignas eius virtutes nobis communicari ſperemus? Similiter ſi in hominum corpora agit cœlum, cur nõ in lapides quocq́ tela ſua torquere putemus? Huiuſmodi cœleſtibus ſpiculis plurimi tangun- Magica experimenta antiquitus excelluerunt.

naturalis enim cœli hæc eſt actio, diuerſa tamen ab actionibus Elementaribus. Sed de omnibus iſtis copioſe in noſtro libro Magico diſſeruimus. Admirari itaq; amplius tantopere non debemus, cùm iam naturaliter iſta fieri non negemus vltra, manifeſtum etiam eſt, Carneoli virtutes non à terra ortum ducere, ſed cœlitus implantari, ſic Sapphyri, ſic vngulæ Onagri, ſic cornu Monocerotis, plurimorumq; aliorum corporum vires ſolummodo cœleſtibus influentijs tribuendæ veniunt. Hinc illa dubitatio diſſolui poteſt, cur idem remedium eodem in morbo, diuerſis corporibus non ſimiliter efficax ſit. Nam non omnes morbi cœleſtes ſunt: itaq; vbi Elementares morbi ſunt, Elementaria remedia: vbi cœlitus demiſsi, cœleſtia adhibenda erunt. Patet ex hoc loco etiam, cur cùm tot aduerſus peſtem Experimenta habeamus, in paucisſimis tamen ea proſint. Etenim vel cœlum adeo vehementer, ac quaſi violenter agit, vel remedium eſt, quod contra cœlum nõ pugnet, ſed tantum agit ſolummodo, quantum ex Elementorum craſi agere natum eſt. Opera igitur danda eſt Chyrurgo, vt vires Gemmarũ, herbarum, Radicum, ac ſeminum cœlitus infuſas accurate cognoſcat: nec horum ſolum, ſed & characterum ac verborum quoq;: iſtis namq; & glandes ſcloppetorum latentes, tum telorum ferramenta, quæ nullis alijs remedijs cedunt, extrahuntur mirabili plane artificio. Nec quemq; deterreat vulgi de iſtis opinio quòd prꝗſtigiatricem ſuperſtitioſam, ac prohibitam hanc artem proclamat. non inficias eo, exorciſmos, cruces, &c. odium mereri: nam & ego ea ab arte exulare iubeo. Nam in Radicula operationem perfici ſine exorciſmo manifeſtum eſt. De iſtis hæc hactenus publici commodi cauſa admonere placuit: quæ etiamſi paradoxa ſunt, vera ſunt tamen & perfecta: omne enim Perfectum á Deo, à quo omnia ſunt creata, & ſine quo nihil exiſtit.

Magicus liber Paracelſi

Peſtis cur tot antidotis non vincatur.

DE SVBLIMATIS QVIBVSDAM AC DEſtillatis ad vulnerum curationem pertinentibus.

CAPVT IX.

Chemicam artem ad naturæ defectus ſarciendos inuentam eſſe, nemini dubium eſſe putamus. Nam natura etiamſi præſtantisſima plurima ſuppeditet remedia, quædam tamen produxit imperfecta, ac cruda, quibus perficiendis ſeparatio adhibenda eſt, qua purum ab impuro liberatur, vt tandem vires ſuas perfectè oſtendere poſsit. Hanc artem ſic callere Chyrurgum volumus (vti ſutorem rationem atramenti parandi ſcire oportet) qu amniſi ſciat, Chyrurgi nomen nunq; merebitur. Plurimum namq; refert quomodo medicamenta præparentur, vtq; ad ſummum actionis gradum perducantur: etenim nõ quemadmodum res eſt, ſed vti eſſe debet (id eſt,

Chemiæ præſtantia & neceſſitas.

perfectiſs:) vſurpanda venit. Deus enim non vult tam oſcitanter Medicinam tractari, ipſe quidem Remedia creauit, ſed à nobis pręparari voluit. Siquidem in labore ac ſudore faciei pane veſci nos iuſsit, Itaq; ars Chemica non repudianda erit Chyrurgo.

Poſito nunc eo, medicamentis præparationem adhibendam eſſe. Notandum, quòd etſi præparationis modi plurimi ſint, duos tamen, Sublimationem ac Deſtillationem ad vulnera curanda ſufficere. Nam etſi Reuerberatione, Calcinatione, ac Diſſolutione magna vis medicamentis accedat, Arcana tamen illa, quia ad alias curationes referuntur, alibi ſcribenda ſunt. Paucas harum deſcriptiones hic annotaturus ſum, quòd paucus earum hactenus vſus fuerit, & apud vulgus ieiuna experientia. Nam donec Medici, pharmacopæorum præparationibus contenti erunt, nil laude dignum vnq; proferent.

Alchymiam Medici, Medicinam Alchymiſtæ diſcant.

Et Alchymiſtæ (nam iſti admiranda experiuntur) dum morborum cognitionē ſibi comparauerint, nil ſuis remedijs etiam præſtantiſsimis, efficient. Omnino enim cōiunctas artes eſſe oportet Medicinam & Chemiam, ſi modo fructum aliquem inde ſperamus. Sequentibus igitur verbis ſedulo animum aduerte. Antimonium itaq; miranda virtute pollet in ſanandis vulneribus, quibus Carcinomata, Fiſtulæ, ac Syreon, &c, complicātur. Cuius ſecretum quia penes me eſt (non enim puto extare in iſtis caſibus, præſtantius, nobilius, certius aliquod remedium) publicare non dubitaui. verum quoniam praxis difficulter ſcripto profertur, moneo vt pręparandi modum apud Chemiſtas addiſcas: nam te indignum foret, præmānſum mandere. Videbis illic ex lib. *j.* parari ʒ ij. olei Antimonij.

Deſtillatio Antimonij.

Recipiunt autem illi Antimonij lib. iij. Salis gemmæ in calcem redacti tantundem, deſtillant per Retortam, in Athanar, id eſt, igne fortiſsimo per 3. dies, & 3. noctes, & prodit oleum rubicundū Antimonij præſtantiſsimum, artis Chemicæ ſecretum nunq; ſatis laudatum, in deſperatis vulneribus. Ab huius tamen vſu abſtinendum, vbi non complicata fuerint, Carcinomata Fiſtulæ, &c.

Sublimatio Veneris.

Similiter Venerē ſublimatione tātas vires acquirere experti ſumus, vt iā cū Antimonio de pręſtātia certare audeat. Eius pręparatio talis eſt: Venus cū Mercurio, in calcē redigitur, calx deinde aquę fortis aliquantum combibere ſinitur, pòſt denuo exſiccatus, cum duplo ſalis communis in Reuerberatorio ſublimatur, & aſcendet puluis viridis, leuis ac ſubtilis, qui in vulnera inſperſus emplaſtro ſtictico impoſito, omnia vulnera curat, quibuſcunq; tandem malis ea grauata ſint. Huiuſmodi virtutes pluribus alijs Metallis, ac Mineralibus inſunt, quæ ſola præparandi ignorantia ignorantur: quàm vero Medico turpe ſit, iſta ignorare, quilibet ipſe iudicet. Hinc certè medicinæ contemptum originem duxiſſe certum eſt: hinc Medici pręſtigiatores ac improbi homines habiti ſunt. Incumbendum igi-

tur

tur omnibus in id eſt, vt ſuæ artis perfectionem ſibi proponant, quàm ſtudio, opera, ac ſedulitate ſe comparare poſſe ſibi perſuadeant. Ante omnia verò experientiam comparēt, qua ſi deſtituantur, & artem & Artificem contemni ſciant: comparabunt autem eam non in anilibus artibus, ſed in præſtantibus illis, quales de Venere & Antimonio annotatæ iam ſunt, tum in iuſto adhibendi modo: nam ridiculum eſt præſentibus nobiliſsimis remedijs eorum genuinum vſum ignorare.

DE SANGVINE SISTENDO *in vulneratis.*

CAPVT X.

SAnguinis fluxum prohibiturus, ante omnia ægri complexionē, naturam, venarum ſitum, tempus, horam, iram, vulneris diſpoſitionem, &c. conſiderabit. nam ſi in ſano corpore, quanto magis in ægro hæc contemplanda erunt: ſiquidem quandoq; contingit, vt huiuſmodi fluxum ſiſtere impôſsibile ſit: quod ſi quis eum violenter ſupprimere conetur, ſymptomata aliquod accerſet, hemorrhagia longè grauius. quamobrem in iſtis caſibus naturalis virtus omnino ſpectanda erit. Commune itaq; axioma Medico obſeruandum: quòd ſublata cauſa, tollatur effectus. Quare ſi ex IRA vel VENERE hemarrhagia concitata ſit, cùm in huiuſmodi diſpoſitionibus natura remedia reſpuat, Iracundiam ac appetitum prius ſedare neceſſe habemus. Si motus cauſa, ſit quies: ſi repletio, inanitio imperãdaerit, ſicq; ſemper contraria diſpoſitio inducenda: quemadmodũ ſi cœleſtis conſtellatio in cauſa ſit, eam prius finiri oportet. Niſi enim iſta prius curentur, lethales fieri poſſunt hemarrhagiæ. Nemo eum curabit, qui ipſe curari non vult: nemo cuiuſquam iram ſedabit, niſi ipſa remittat, & ſic de alijs: res exemplo clarior fiet. Ebrius ſi vulnus accipiat, vapores tum magis caput petunt, capitiſq; venas replent, & ipſe ſæuit magis: Ebrietatem tamen nemo eſt, qui interim curare poſsit. Et per conſequens, hemarrhagiam ab Ebrietate natam curare difficile erit. Iſta Chyrurgos obſeruare decet, ne impoſſibilia & arti & naturæ polliceantur. Ex dictis colligitur, ſanguinē nunquam ſiſtendum, vel ſiſtere attentandum, vbi ex commemoratis cauſis fluxerit: nam hic nec amuleta, nec characteres, nec cauteria, nec deligaturæ quidq; proſunt. Et etſi amſi nonnunq; ſiſtatur ſanguis, vel grauiora ſymptomata ingruere, vel tabem, aut paralyſin membri ſubſequuturam eſſe ſciendum erit. Si enim in ſanis venæ ſectio inconcinna, paralyſin, tabem, atrophiam, &c. efficit, an nō in vulneribus idem fieri credamus? Vulnere vero ſanguinem profundente, vbi iſta mala non adſunt, ſiſtere ipſum licebit, nec tamē prius, quàm iuſtam aliquã ſanguinis copiam profuderit: ea autem

Quæ conſideranda anteq; ſanguinem ſiſtas.

Hemarrhagiæ lethales.

Sanguis in quibus ſiſtendus, vel minus.

quanta eſſe debeat, diuturna experientia te edocebit. Et vt ſummatim dicam, quando & quomodo ſanguis ſiſtendus ſit, ſcias, omnem eam menſuram, in medicamento, vulnus curante ſitam eſſe, ſiue oleum, ſiue vnguentum, ſiue emplaſtrum, ſiue tandem Balſamus illud ſit: nam ipſum ſi legitimum ſit, ſanguinem tum demum fluere prohibebit, vbi eius quantum ſatis eſt profluxerit. Nam omnia quę hic fiunt ſuo marte, ſalubria, quæ coacte, periculoſa putanda ſunt.

Plethoricorũ euacuatio per fluxum ſanguinis.

Accidit quoq; non raro, vbi corpus plethoricum eſt, non prius ſanguinem ſiſti, quàm plenitudo ad vaſa euacuata ſit: item in calidiore temperatura, idem quandoq; euenit. His in caſibus, ſupprimere nec difficile, nec periculoſum eſt, quod ſi non ſuccedat, cogere etiam licebit, quòd inter duo mala, mortem ſcilicet & periculum minus malum deligendum ſit: facilius enim remedium contra ſymptomata, quàm contra mortem reperitur. Ante omnia verò membra calida ſeruare, & ambientem frigidum deuitare, ſemperq; Emplaſtro ſtictico tectum ſeruare vulnus conuenit: ipſum enim & ſymptomata prçcauere, & ſanguinem, vt facilius ſiſtatur temperare efficax eſt.

Varices ſi ſanguinem fundant quid agendum.

Notandum quoque ſi caſu varices, aut alioqui intortæ venæ aperiantur, nil admodum de ſiſtendo ſanguine cogitandum eſſe, quòd huiuſmodi euacuatione plurimum prauorum humorum natura deponat. Memoratis conditionibus obſeruatis, ſi ars iubeat hæmorrhagiæ occurrere, etſiamſi plurima ſanguinem ſiſtentia ad manus ſint, tu tamen vt ſummam ſpem in Sticticis emplaſtris reponas moneo. Cæterum (vt & hoc moneam) in temperatis corporibus, nunq; ſollicitum de iſtis eſſe oportere, cùm natura per ſe ſanguinem vtilem reſeruet, extra dubium eſſe putamus.

SEQVVNTVR SIMPLICIA SANGVInem cohibentia.

1 Crocus Martis ſubtiliſs: Reuerberatus.
2 Æs vſtum inſtar Croci Martis paratum.
3 Farina volatilis inſperſa, vt cũ ſanguine mixta obſtruat.
4 Pili leporini, & præcipue ſub cauda.
5 Muſcus craniorum cadauerũ.
6 Carneolus ſuſpenſus vel in manu detentus.
7 Cinis Ranarum.
8 Hæmatites lapis.
9 Dyſenterica remedia.
10 Lana ſeu Xylon in putamine nucis alligatum vulneri.

Characteres ſanguinem ſiſtũt.

Qui iſtis remedijs nõ cohibetur ſanguis, præcipue vero duobus prioribus, difficulter vel nunq; ſiſtitur: quamobrem tum nil tentandum vlterius, ſed expectandum donec vltrò fluere deſinat.

Neq; interim contemnenda erit cœleſtis operatio, quæ chara-
cteribus

perficitur, quam in extremis tentare quoq; licebit. Obſeruandum & illud eſt, ſi dum ſiſtitur ſanguis ad interiora confluere velle videbitur, ſtatim à propoſito diſcedendum eſſe, ne forſan abſceſſus circa interiora fiant. Hæc hactenus de hæmarrhagia ſiſtenda dicta ſufficiant, quam facile colleticis remedijs conſequi licet, etiam conſentiente natura.

DE SINONIA SEV FLVXV GLVtinis albi ſiſtendo.

CAPVT XI.

FLuxus iſte duabus de cauſis in vulneribus accidit: vel enim ægrorum libidine ac inobedientia concitatur, vel Chyrurgi errore, tum in medicamentis, tum in deligaturis committitur. Haſce ergo cauſas ſi vel prohibuerimus, vel emendauerimus, fluxus iſte facilime præcauebitur: ſin iam adſit inſtar ſanguinis fluentis, de quo iam dictum eſt, ſiſtetur: ſi enim commodis remedijs adhibitis apta deligatura fiat, facile natura ad officium redit, ac ad priſtinum ſtatū reducitur; Hinc diſcas licet quæ medicamenta Chyrurgici remedij nomen mereantur; nempe ea ſaltem, quæ non ſolum vulnus glutinare, verum & omne genus ſymptomatum, ac fluxionum arcere poſſunt. Experimenta ac formulas remediorum, quibus fluxus iſte cohebitur, quia paſsim deſcripta reperiuntur, annotare intermitto, tum quòd plerunq; fallacia ſunt, tum quod ego plus ſpei in traumaticis oleis, vnguentis, ac emplaſtris ponendum putem. Quod ad cauſas & ſymptomata huius fluxionis attinet, idem de ijs iudicium eſt, ac de fluxu ſanguinis: itaq; ſimilis conſideratio naturalis potentiæ tibi incumbit. Cætera quæ ad hunc locum pertinent, alibi copioſius deſcripſimus. Prognoſticon fluxus Sinouiæ, niſi ante ſtatum ſiſtatur, atrophiam, ac paralyſin membri facit. Quod ſuccinctius de hiſce ſcribam, nec operandi modū mihi notum ac familiarem oſtendam, ne mireris: nam res non periculo vacat, ſiquidem enim omnis ſalus in medicamentis ſita eſt illa, vt tibi cōpares moneo: nam illis omnia effeceris, ſin his deſtituaris, malū ægro conciliabis. Itaq; non de ſingularibus experimentis, quæ fluxum hunc ſiſtant ſollicitus ſis, ſed de ijs tibi proſpicito, quę præter hoc, & vulnus ipſum curare queant.

Deligatura apta ichorum fluxum curat.

DE CALORE, FRIGORE, PHLEGMONE, TVmoribus, duritia, decoloratione partis, carne ſupercreſcente, vulnerum ſcilicet ſymptomatis compeſcendis.

CAPVT XII.

FRequens admodum hactenus facta eſt mentio ſymptomatum, quæ vulneribus ſuperueniunt: ea itaq; quomodo declinanda

vel compeſcenda ſint, præſenti capite edocere propoſui. Vulnera ſiquidem placidiſsima, & aſpectu laudabilia, etſi imperitis medicis periculo vacare credantur, talem tamē ſemper diatheſin obtinent, à qua facilis ac præceps in deteriora lapſus ſit. Etenim vniuerſali corporis harmonia oblæſa, certe ſpeciales integras manere incredibile eſt: nam exempli cauſa, ſi quis ſympotas plures irritet, is & totum conuiuium diſſoluit, & compotorum quemq; ad iram concitat: ſic gladius cum totius corporis, tum ſingulorum membrorū harmoniam ac temperiem corrumpit: nam & hic, vti in exemplo diximus, ſingulæ partes per ſe fremunt. Sed vtut ſit, cuiq; vulneri malitiam coniunctam eſſe, etſi plane aliâs ſymptomatis vacare credatur, putandum eſt. Quia ergo vulneribus ex huiuſmodi agitatione congenita quaſi malicia communicatur, de ea breuiter quædam admonere haud inutile fuerit, quo vulneri ab ea caûere poſsitis. huius itaq; malignitatis, etſi variæ ſint ſpecies, nil tamen artificioſa diſtinctione opus eſt, generaliter ea cognouiſſe ſufficiat. Cognoſcitur autem multa obſeruatione ac inſpectione: aliam enim cognitionis formam meliorem nullam ſcripto exprimere poſſum. Symptomatum ſumma genera tria ſunt, ad quæ omnia cętera tanquam ad capita referuntur: Phlegmone, Spaſmus, ac Caro luxurians. ea vero non ſolum per vim illatis vulneribus, ſed & ſtudio factis, vt quæ à Lythotomis in Hernia, ac calculo veſicæ curando fiunt, (quin iſtis maxime propter loci, ac partis naturam ac ſitum) ſuperueniunt. Ad * Phlegmonem tanq; ad caput, & calor & frigus referuntur, quibus dein durities ac decoloratio ſubſequuntur, omnibus iſtis vnica curatio competit, quæ in generalem vulneris ſanationem includenda venit. Curatio horum etſi multifariam ab alijs pertractata fuit, ferē tamen erroribus ſcatet. Noſtra ratio excellentiſsima eſt, quæ per luſquiamum abſoluitur, vel papauer, aut Lolium. Etſi enim Hyoſciamo plurimum tribuam, nil refert tamen eius loco iſta ſumere, pro conditione ſcilicet & occaſione ægri, ac remediorum. Scio hæc noſtra mitigantia paucis placere, ſed alios ego non curo: experientia enim didici, ſine iſtis non placari naturam.

* Intemperiem forſan rectius.

Intemperiei calidæ curatio.

Nam huiuſmodi in caſibus natura parum admodum, præter quietem, ac doloris ſedationem poſtulat, itaq; vt naturam adiuues, ægro ſomnū procurabis: is enim dolores compeſcit, vti & in ebrijs ebrietatem edormiri videmus. Canon curationis huius eſt, vt membro quies, corpori ſomnus concilietur. Formula vero remedij talis.

Somnus dolores compeſcit.

Recipe Rad: Hyoſciami quantum ſufficit digeratur in aceto roſaceo ad Solem, fiat epythema, in eo madeant petiæ lineæ, imponātur loco dolenti tepidæ, donec dolor quieuerit. Ego luſquiamum

Epythema anodynum.

cuius

cuius vires mihi perſpectæ ſunt, maxime commendo, poſſunt qui volunt eius loco alia anodyna recipere.

Spaſmus inſuper (cuius meminimus) frequentiſsimè vulneribus complicatur, quem per ea quæ neruos confortant pellere poteris, inter quæ primum locum obtinent oleum Terebinthinæ, (quod primò profluit) tum oleum oliuarum, quibus locus affectus & partes adiacentes perungi ſedulo debent.

Spaſmus vt curetur.

Olei Terebinthinæ vſus.

Luxuriantis præterea, ſeu ſupercreſcentis carnis memini ſuperius, non quòd ei ſingularem curationem deberi putem, ſed vt aliorum ea in re errorem detegerem: cum enim illa non permanentem diſpoſitionem habeat, ſed vltrò ſiue ob medicamenti vim, ſiue ob ægri plethoricam conſtitutionem fiat, abeat ac abſumatur, nil opus eſt, eam ſingularibus remedijs abſumere, quod tamen pſeudomedici ſtulto propoſito attentant, per Corrodentia medicamẽta, quorum cùm maligna natura ſit, actio quoq; violenta & naturæ inimica exiſtit. Quidam alumine vſto, alij vitriolo, nonnulli Auripigmento, ſunt qui Mercurio ſublimate ad eam rem vtuntur. Sed hoc efficiunt iſti carnifices, vt dum carnem arrodunt, tantam malignitatem vulneri concilient, vt poſtea vel nunquam, vel difficilimè curationem recipiat. Ego de his hoc præceptum do, vt vbi huiuſmodi caro, vel Sireon ortum habuerit in vulneribus, ſiue ex plethora, ſiue alia de cauſa, iuxta receptas hoc libro annotatas, eam tollatis: ſic enim nec dolore, nec periculo ægrum cruciabitis. Cætera ſymptomata vel ſub iam dictas regulas referuntur, vel iuxta canones x. & xj. capitum curantur.

DE MEDICAMENTORVM DELECTV, *& adhibendi modo.*

CAPVT XIII.

Medicamentorum vſus non ſolum in legitima adhibendi ac deligandi ratione, ſed & in optimorum aptorumq; artificioſo delectu conſiſtit, de quo etſi ſæpius hactenus, nunc tamen ex profeſſo dictum ſit, pauca quædam ſcribere conſtitui.

Obſeruabis itaq; remediorum profectum, hunc in modum. Si ex impoſito medicamento, dolor ac alia ſymptomata, præter ea quæ vulneribus neceſſario ſuperueniunt, accreſcant, ſtatim illud amouendum ſcias. verum diſtinctione hîc opus eſt: accidit enim frequentiſsime ex inconcinna deligatura, dolores ac ſymptomata excitari: quare tum non medicamentum abijciendum erit, ſed expectato deligandi iuſto tempore (quod ferè xij. horarum eſt,) ligatura emendanda. Dolores enim ſi quid aliud ſtudioſè præcauere Chyrurgum decet: ſemper namq; mali quid portendunt.

An vtile ſit remediũ quomodo cognoſcatur,

Dolores ſemper ſunt malum ſignum.

Sæpius etiam monuimus hactenus, puris generationem, ac

fœtorem in vulneribus prohiberi debere, quod certè non niſi per medicamenta fieri poterit. Itaq; ſi iſta generari videbimus, medicamenti vim intendendam eſſe conijciemus: nam pus ac fætor eo generatur, quòd ipſum medicamentum à malo ſuperetur ac euincatur.

Pus ac fœtor in vlceribus vnde ſint.

Quinetiam ſi in deterius prolabi vulnus videatur, de immutando medicamento cogitandum erit. namq; mutationes eiuſmodi ſi fiant in vulneribus, certiſsimum ſunt ſuperuenturi ſymptomatis ſignum: hinc niſi medicamentum proſpere agat, mali quid ſuſpicari poſſumus. Quapropter obſeruandum, quòd oleis traumaticis confidenter vti liceat, quòd eorum vſum fœliciſsimus in huiuſmodi malis conſequatur ſucceſſus. ſimilis quoq; efficacia eſt potionum traumaticarum, maximè vbi eæ ex ijs ſimplicibus paratæ fuerint, quæ omnia membra reſpiciunt, ac anodyna ſunt. Vnguenta operationes quoq; non vulgares obtinent, verum in his deligandi tempus xij. ſcilicet horarum obſeruandum erit, ſed viij. horæ quandoq; ſufficiunt etiam. Catholicum autem hoc eſto in omnibus remediorum formulis, vt ea quæ vulneri aduerſari videbuntur, remoueantur, atq; ſi refrigeratione vulnus opus habebit, vt refrigerantia ipſi remedio admiſceantur.

Refrigerantia remedijs omnibus adiungenda.

Nam etſiamſi (quod verè dicere poſſum) omnium præſtantiſsima remedia hoc tractatu deſcripta ſint, qualia vix tota Europa inueniantur: tamen tam vniuerſalia eſſe non poſſunt, quin quandoq; vulneri aliquid accidat, quod ipſa compeſcere nequeant: maximè vero in omnibus refrigerantia deſiderari manifeſtum eſt, Quin nec illud negauerim, alios oleis, alios vnguẽtis, alios Emplaſtris, alios potionibus, alios balſamis, alios ſublimatis ac deſtillatis, alios cœleſtibus impreſsionibus magis obedientẽ naturam obtinere: atq; hinc ſingulas ſingulorum naturas ſpectandas eſſe, nec ſtatim pronunciandum iſtis hoc profuit, ergo huic cõducet: nam quemadmodum, hominum varia temperatura exiſtit, ſic Deus Opt: Max: multa remediorum genera creauit, quibus medicum animum aduertere oportet. Idem intelligendum de iuſto medicamentorum exhibendorum tempore, tum ægrorum ad perferenda medicamenta diſpoſitione, in quibus omnibus conſiderãda morbi cum remedio, tum nutrimenti cum medicamento conuenientia ac vnitio, vti & puris, fœtoris, ac verminationis generatio prohibita, mirificam in operando fœlicitatẽ præſtant. Cætera hanc rem concernentia ſuis locis commodè abſoluentur: hîc tria Capita obſeruanda. I. Ægri cum medicamento conuenientia. II. Deligandi ratio reſpectu excrementi. III. Puris, fœtoris, doloris, ac ſimilium præcautio: iſta tria namq; rem totam abſoluunt, vt negotium nulla iam vlteriore declaratione indigeat.

In remediorũ adhibitione tria ſpectãda.

Vnum reſtat notandum, ſi in profundioribus punctionibus ac vulneribus, pus colligatur, Lauamento illud expurgandum eſſe: parato ſcilicet ex vino, Myrrha, &

Lauamenta.

Sale

Sale coctis, ac per ſyringam iniectis: iniecto autem lauamento, vulneratum membrum pronum æger habebit vt pus effluere poſsit, ne forſan interiora rodat: verum artificiũ hoc, experientia artium magiſtra docebit.

SALVBRIA AC INSALVBRIA VVLnera, quomodo cognoſcenda ſint.

CAPVT XVIII.

QVid caſus ac fortuna in vulneribus poſsint, nõ alienum eſſe à Chyrurgia conſyderatione putamus. Fortunæ enim rota, cœleſtibus motibus, ſignis, ac aſtris ſubiecta eſt, ſic, vt omnes ipſorum operationes excipiat, ſiue ea à retrogrado, ſiue progrediente motu, ſiue bonæ, ſiue malæ imprimantur. Viciſsim nos in terreſtri globo, motu, illi motui aduerſo mouemur, occurruntq́ nobis varia atque diuerſa, à quibus alteramur: motus autem iſte alius eſt à vulgari illo Aſtronomorum motu.

Fortunæ rota.

Itaque ſi quis vulneratus ſit, ſi mala aliqua fortuna ſuperueniat, vulnus magis infortunatum efficietur: nam quemadmodũ ventum morboſis magis noxium videmus quàm ſanis, ſic conſtellationes vulneratis quàm ſanis plus obeſſe iudicandum eſt. Vocamus autem huiuſmodi conſtellationum aduentum, FORTVNAM, vel INFORTVNIVM: nam iſta non neceſſariò, ſed quaſi caſu eueniunt, quòd ſcilicet bonum bono, malum malo, vel bonum malo, fortuito iungatur. Itaque vulnera ſub Geminis, Virgine, Capricorno inflicta, deterrima ſunt: minus noxia quæ ſub Tauro & Leone, pòſt ſub Ariete, inde ſub Aquario, Piſcibus ac Cancro accidunt. Omnium verò ſaluberrima ſunt ſub Libra, Scorpione, ac Sagittario accepta.

Fortuna quid Paracelſo.

Signa cœli quæ ſalubria, inſalubria, & neutra ſunt effectu.

Sic horæ planetariæ, ſiue inæquales quæ vocantur, diuerſæ ſunt, ſalubritatis reſpectu: nam Solis hora omnium ſalubrrima eſt, pòſt Iouis, hinc Veneris, dein Mercurij, poſtea Martis: inſaluberrima autem Lunæ ac Saturni horæ exiſtunt.

Planetariæ horæ.

Vulnera verò quæ poſt Nouilunium fiunt, ſi ſub Hypochondrijs ſint, deteriora ſunt, quàm quæ Luna plena accidunt: quæ verò ſupra diaphragma ſunt, meliora ſunt creſcente, quàm decreſcente Luna. Sic nocturna diurnis, pomeridiana antemeridianis periculoſiora habentur. In menſibus, Martio, Aprili, ac Auguſto malignitas ſumma, Maio ac Iulio ſalubritas primaria, reliquis omnibus mediocritas tribuitur. Iſtæ conditiones eo nomine accuratè notandæ ſunt, quòd per eas vulnera etiam placidiſsima, lethalia euadant. Infortunia hæc tamen facilè deuitabũtur, legitimo vſu noſtrorum remediorum, quæ præſenti tractatu annotauimus. Sin vulgatis pſeudomedicorum formulis vti pergas, non ſolum non declinabis iſthæc mala, verum maiora etiam capiti ægri accerſes. Itaque fortuna ac infortunium ratione tẽporis, quomodo accidat, exemplo diſce.

Viator,

Viator, dum in itinere eſt, malis ſimul ac bonis expoſitus eſt, quæ vel nolens ſi occurrant, recipit, quę ſi non iter faceret, nunquam occurrerent. Similiter aſtra, tempus, ac motus nobis occurruut, prout nos ſub ijs verſamur ac deprehẽdimur, vnde dolores, ſymptomata, aliaq́ mala oriuntur: quibus omnibus Chyrurgum intentum eſſe oportet, ne res inter ſe confundat, remediaq́ præſtantiſsima aliâs, contemptui exponat. Non ſolum enim is Medici nomen meretur, qui ſimpliciter curare nouit vulnus, ſed is potius, qui omnia quæ vulneri accidere poſſunt, futura præcauere, vel facta tollere poteſt. Sed iſtis dum vulgus animum nõ aduertit, in facultatem medicam ea relata ſunt, vt iam omnia iſta penes Medicos eſſe, vel ad Medicos pertinere credantur. verùm tantum abeſt, vt hæc cognoſcant iſti medici, vt nec ſcripto, nec opere Medicos ſe eſſe teſtẽtur, vt Chyrurgos & Tonſores taceam interim.

DE CLAVDENDO VVLNERE, NE *aperiatur amplius.*

CAPVT XV.

VVlnus ſimplex, quod in carnoſa tantũ ſubſtantia conſiſtit, glutinare facillimũ eſt, paulò difficilius glutinãtur, quæ in neruoſis ac oſſeis ſunt partibus. Id verò difficilimũ eſt, quę vulnus comitãtur, eiq́ ſuperueniunt, curare ac præcauere poſſe: hinc enim perfecti Medici titulum conſequi licet. Quoniam verò multa hactenus ſymptomatum mentio facta eſt, præſenti loco ea quæ vulneris ad cicatricem perductionem impediunt, vel conſequuntur, commemorabimus. Artis enim eſt, vulnus ſic claudere poſſe, ne fungi, atrophię, vel rupturæ ſubſequantur, de quibus malis pręcauendis, (quoniam nihil à quoq́ hactenus perſcriptum eſt) noſtra ſecreta publici commodi gratia proferemus. Imprimis igitur quædam obſeruanda eũnt in medicamentorum adminiſtratione, quibus obſeruatis, nil horum malorum amplius metuendum erit. Ac fungorum generationem quod attinet, ſuperius monuimus, fungorum cauſas in verrucarum radicibus contineri, ex quibus ad aliquot pondo vſque fungos enaſci vidimus. quibus qualis curatio conueniat, & alibi multis in locis, & in Chyrurgia minori ſingulari capite pertractauimus. Verum quia & præſenti opere & vulnera, & vulnerum ſymptomata curare docemus, de ijs regulam quoquę præſcribere decet. Itaq; ſi vulneratus quiſpiam ſit per vel iuxta varices: earum radices lauamento quodam eluere, poſt puluillos in eo madefactos imponere, ſicq́ vulnus deligare conueniet. Parabitur autem lauamentum ex Sale Armonico aliquoties per Tartarum ſublimato, ac ſuper Marmore in aquam ſoluto. Nec eſt quod ſalis Armoniaci acrimoniam atq; malignitatem hîc verearis: namq́ ſic paratus

Fnugorum generalia vt curanda ac pręcauenda.

Lauamentũ pro fungis.

ratus omnem acrimoniam deponit, ſicq́ ſingulare huius mali rememedium, quo ſi vtaris, optimo ſucceſſu vulnus claudes. Monendi etiam mihi hic veniunt Chyrurgi, ut ſubinde ſi occaſio dederit, imò ſemper vulnus inſpiciant, quò certiores fiant, quæ & qualia mala illis ſuccedere poſsint. Nam quod ſæpe hactenus diximus, Medica ars non ſimplici curatione, ſed & præcautione ac prognoſtico abſoluitur.

Præcautio prędictio & curatio Medicum abſoluunt.

Frequens & illud eſt, vulneribus glutinatis ea denuo rumpi, ijsq́ poſtea Carcinomata, Syreon, ac Fiſtulas ſubſequi, ſed hæc facile anteq́ radices agant, extirpantur, ſi vulnus priusq́ primò deligetur, viridi oleo Vitrioli abluatur: illud enim mali originem per pus expurgat, ac omne genus carcinomatum, Phagedenarum, ac Herpetum radicitus euellit: verum origo mali, aliquanto difficilius diſcernitur, non tamen diutius periti medici iudicium defugere poteſt. Viride vero Vitrioli oleum non eſt, cur expaueſcas: ipſum enim vnicum eſt, ac ſacrum curandorum carcinomatum, Fiſtularū ac Phagedenarum remedium, id eſt, ſecretum, cuius virtutes qui ignorat, indignus eſt qui Medici titulo gaudeat. Quinetiam vulneribus curatis defluxiones typicę (id eſt, quæ tempeſtatum ac motus Lunæ ratione periodicè infeſtant) ſuccedunt, quæ niſi deriuentur, membri vulnerati atrophiam, paralyſin, forſan etiam arthritin efficiunt. Sed quia hæc mala ſuperuentura, manifeſtis ſignis in curatione deprehenduntur (nam ferè pro motu Lunæ creſcunt, ac imminuuntur) ea facile declinabimus. facta euacuatione per pilulas Artheticas, habito perſonæ quoq́ reſpectu, tum oleo laterino in vulnus infuſo, ſi ſcilicet dolores ſuccreſcant.

Viride oleum Vitrioli.

Typici catarrhi.

Vniuerſam ſymptomatum rationem (quantum eius ego experientia didici) mihi oratione proſecutus eſſe videor: nihil enim hactenus ſcripto prodidi, quod non diuturno vſu veriſsimum eſſe comprobauerim. præſenti tamen capite præcipue illud tractauimus, quo ne cicatrix denuò rumpatur pręcauendum putamus: nam non raro Chyrurgos, ac tonſores monui, iſta vt pręcauerent: ſed ferè reſponderunt, ſua parum intereſſe, ſe nouo vulnere facto, nouum præmium cupidiſſ: expectare: ſicq́ ſtultè in ſua nequitia gloriabantur.

TELORVM VVLNERA QVOMODO TRActanda, & quid à cæteris differant.

CAPVT XVI.

QVamuis abundè hactenus de puncturis dictum à nobis ſit, tamen cum telorum vulnera, hoc quoq́ ſingulare habeant, vt ob nimiam eorum profunditatem, ima vulneris difficulter ſub viſum ſe proferāt: iſti quoq́ difficultati, quomodo occurrendum ſit, decla-

Telorũ vulnera profunditate à cæteris differunt.

declarare conuenit: nam etſi magna vis eſt emplaſtrorum ſtícticorum:tamen cùm magna ſit horum diuerſitas caſuum, diſtinguere hîc non inutile fuerit, ſiquidem non minimum periculi hinc oriri poſsit.

Lauamentũ pro teli vulnere.

Itaq; ſi ſors tale vulnus offerat, duplici remedio ei ſuccurrendum erit: primò per Emplaſtrum ac potionem vulnerariam: deinde per lauamentum per ſyringam inectum, quod ex melle, vino, aqua, alumine & ſale commode parabitur: doſim ſingulorum ingredietium, ſi medicus es, tu pro rei varietate immutabis commode. itaq; nil opus eſt, eam multis verbis exprimere. Lauamentum autem toties iterabitur, donec illud purum rurſus effluat, quo abſoluto opere, oleum aliquod traumaticum, eodem modo per ſyringam inijcere vtile erit, tandemq; emplaſtro ſtíctico deligare. Obſeruatione autem dignißimum eſt, quòd lapides aſtacorum (ſiue cancrorum fluuialium) poti, mirandam in iſtis efficaciam habeant, nec in iſtis ſolum, ſed in omni etiam inflatione præcauenda. Hac (quàm ſcripſimus) methodo in omnibus tum puncturis, tum telorum profundis vulneribus, ſiue ea in carnoſa ſubſtantia, ſiue etiam in oſsium iuncturis ſint, progrediendum tibi eſſe memineris.

Lapides aſtacorum.

Characteres iuxta cœli influentias confecti.

Verum omnia iſta Characteres iuxta cœleſtes influentias confecti, multò facilius curabunt, ſi vel in inteſtina penetraſſet vſq;. Decubitus verò in huiuſmodi vulneribus, vel maximè ſpectandus venit: nam ſi membrum ſupinum teneat æger, gurgitem purulentum faciet, qui in prono ſitu non fieret. Itaq; ſemper membra vulnerata prona tenenda, hoc eſt, vt fundus ſurſum, labia verò vulneris deorſum ſpectent: namq; ſic facilimè curationem recipient, eo tamen dempto, vt ſi Balſamum vel oleum vulnerarium infuderis, ſupinũ membri decubitum ægro imperes. Aliud adhuc præter iam dicta in telorum vulneribus (ſupra communiũ vulnerum ſymptomata) ſymptoma eſt, debilitas ſcilicet vitalium facultatum, quæ in iſtis multo maxima exiſtit: quamobrem accuratiore tum in victu præſcribendo, tum in reſtaurandis viribus, diligentia opus erit, maxime ſi fœtor aliquis, vel principia gangrænæ, vulneriſq; labiorum decoleratio apparuerint: vel vbi vlceris cum vulnere complicationem metuemus. Quamobrem in ſanguine grumoſo diſſoluendo, ac aluo lenienda ſedulam operam nauabis. Quæ porrò ad vulnerũ profundorum curationem requiruntur, ex generali vulnerum curandorum Methodo petenda erunt, qua obſeruata, omnia vulnerum genera percurabis facile: namq; tam perfecta eſt à Deo creata ars Medica, quàm quæuis ars alia ſit. verum quòd non ſemper fine potitur, non artis, ſed ſubiecti defectu hoc accidit: quemadmodum cùm nodoſum lignum enormiter ſecatur, non artis ligni cauſa id accidiſſe dicimus.

Situs membri affecti.

Viriũ lapſus præcauendus.

DE

DE TELORVM FERRAMENTIS *latentibus extrahendis.*

CAPVT XVII.

EXtrahendorum telorum, quæ infixa corporibus intus hærent, duplex eſt modus: vnus quidem per attractionem, alter per protuſionem ſeu impulſionem, quæ ambæ indicationes ex telorum forma petuntur: nam vbi teretes ac oblongæ telorum formæ ſunt, per attractionem ea eximūtur: vbi vero hamis prædita tela fuerint, (quæ nunc vulgò barbulata vocantur) quia quo pacto ea retrò extrahantur, nondum inuentum eſt, per impulſionem ea protrudere in aduerſam partem cogimur. ſimiliter de ſcloppettorum glandibus, quæ in oſſa, ac oſsium articulationes penetrarunt, extrahendis, cùm nihil adhuc repertum in rerum natura ſit, ferè ad occultas herbarū, ac radicum proprietates recurritur: ſed quia eæ ſaltem valent, vbi extractio non per contrarium nixum impeditur, vulgatam medendi rationem tenere præſtiterit. Nam quæ autor Herbarij de viribus radicum ac herbarum (quæ videlicet ſeras recludant, ac clauos extrahant, tum de gemmis,) prodidit, fabuloſa ſunt: nam horum omnium attractio ſimilis eſt ei, quæ in Herculeo lapide conſpicitur, qui ferrum liberum attrahit quidem, non ſic fixum: itaq; hic diſtinctè loquendum erit. Etenim non inficias eo, ſeras ijs recluſas eſſe, clauos extractos, aliaq; ſimilia perpetrata. Verum hæc arte Magica præſtita ſunt, qua Magnes terreſtris, cum Magnete Firmamenti coniunctus fuit, ſicq; per eum non iſta ſaltem, ſed & hamata telorū ferramenta retrorſum educta ſūt. Eadem ratione vires attractrices herbis, ac radicibus à Magis implantatæ ſunt, dum ij ſimplicia ea cœleſtibus aſtris ſubiecerunt. Quamobrem perperam ex iſtis concluditur, hoc huius ſpeciei indiuiduum id præſtitit: ergo omnia ijſdem viribus pollent: nam niſi arte Magica conſtellentur, fruſtra eū effectum ab illis expectabis. quin & hoc obſeruandum eſt, conſtellatas huiuſmodi facultates ſucceſſu temporis deperditas iri.

Tela duobus modis extrahuntur.

Telorum differentia.

Herbarij autor notatus.

Magnes vt attrahat ferrum.

Magnes Firmamenti cum terreſtri, arte Magica iunctus.

Veruntamen vt tandem de educendis hoc genus telorum ferramentis, ac ſcloppetorum glandibus, aliquid in medium adferamus. Sciendū vnicum reſtare ijs de rebus remedium, quod in quibuſdam verbis conſtellatis conſiſtit, quibus præſentibus nullo negotio, omnia telorum genera duobus digitis ex vulnere eximere licet, Sed Sophiſtarum inuidentia hanc artem obſcurauit, vt quàm ſub pœna anathematis, ac ignis ſupplicij, exercere interdictum eſſet: cùm tamen nullæ hîc plane ſubſint præſtigiæ, nulli exorciſmi, nihil necromanticum, ſed omnia ſint naturalia, ac ex ijs rebus, quas Deus ad vſum hominum creauit, paràta: per quæ Diuina miracula palam fiunt, ſed ea eſt Ignorantiæ labes, vt Diuina opera Dæmonibus: & viciſsim, aſcribat.

Conſtellata verba tela extrahunt.

Iamdictum remedium ſi contemnas,ægrum neceſſariò excarnificabis:nam vel circumiacentes partes putrefacere prius oportet, vel ſecare (quo vel retroſum educas vel propellas) neceſſe eſt,vel ipſa tela intus per quædam inſtrumenta confringere (quo per partes eximi poſsit)cogeris,verũ quantis iſta doloribus proficiantur, ĳ ſciunt, qui in horũ manus aliquando inciderunt.Ego certè non minus,quàm iſti hypocritæ,Diuinæ voluntati obedire ſatago, nil tamen detereor,quin ĳs quæ illi execranda putant,vtar,vt quę non prohibita eſſe ſciam.Deniq; ad huius tractatus concluſionem illud admonendum puto.Si pręſentis tractatus canones obſeruentur,ac eiuſdem præſcripta remedia adhibeantur, telorum extractionem plus quàm Chyrurgorum inſtrumentis adiuuari,maxime ſi dolores ac phlegmones fieri prohibeantur, quæ tamen mala concitantur ab huiuſmodi inſtrumentis.

III. Modi extrahendorum telorum vulgares.

Peroratio ſecundi Tractatus.

QVod in præſentis tractatus procemio monuimus,eum,ſcilſcet qui ſcripta in publicũ emittere velit, ſic de artis quam docet certitudine,veritate,conſtãntia,ac perpetuitate ſcribere,ac certũ eſſe debere, vt nullũ hic dubium,nullam opinionem,nullã ſpem, vel perſuaſionem dominari,ſed meram veritatem præcellere ſciat. Hoc ipſum ſine iactantiæ nota noſmetipſi de nobis gloriari poſſumus.Etenim quæcũq; præſcti hoc noſtro Chyrurgico opere prodidimus,omnia ea longo vſu certaq; experientia comprobata eſſe,vel eorum quoq; teſtimonio,qui noſtra ope adiuti ſunt,teſtatum facere poſſemus. Itaq; ſcripta noſtra non tam ex noſtra authoritate, quàm operum præſtantia fidem merentur, quæ laus, Diuina gratia,numq; ea,quod ſpero,deſtituet,quantumcunque æmuli ac obtrectatores noſtri contra tumultuentur. Namq; doctrinam noſtram nõ quaſi cereo naſo præditam effinximus, vt pro libito eam cuiuis torquere liceret,ſed certam ac conſtantem:etenim non quod placeret,ſed quod res ipſa doceret, ſcribendũ nobis propoſuimus, quòd ea docendi ratio vel maxime Medica,id eſt,certa eſſet:Medicina enim nõ cerea eſt,non iuncea,vel quę loquacitate comparetur, ſed talis, quæ experientia & vſu nitatur ac cõſtet, ĳsq; comprobanda ſit.Quamobrem de experientia,& quod ea fideliter à me ſcriptis mandata ſit,iure gloriari poſſum,nec quiſq; eſt, qui mẽdacĳ vel erroris hic nos arguere queat,cũ non quá nobis videretur, ſed quà ars & experientia iuberet, omnia direxerimus, quod à paucis alĳs obſeruari videas. Et quamuis quod vulgo fertur, Margaritas non proĳciendas porcis eſſe, nos à ſcribendi munere deterrere poterat:maiorem tamen rationem publici commodi habere oportuit: nam etſi eorum qui iſta contemnent, ingens erit numerus, erit

Paracelſum nemo poteſt erroris conuincere.

tamen

tamen aliquis etiam eorum, qui ea amplectentur: etenim quemadmodum ſanitas non omnibus, ſic ars quibuſdam nec competit, nec cõtingit: non enim qui ſpecioſos oculos, vel aures habet, ſtatim videt vel audit bene: ſed Deus eſt, qui iſthæc bona quibus vult, impertit, qui quibus Medicinam conceſſerit, eos quoqꝫ perfectos efficiet: contrà qui ſine Diuino permiſſu Medicinam ſibi vſurpant, produntur non ita multo pòſt. Qui non rogat, non accipit: qui non quærit, nõ inuenit: non pulſanti, nõ aperitur, inquit ſcriptura: itaqꝫ ab ijs qui non orant, quærunt, pulſant, id quod habent, auferetur, hoc eſt, nequitia illorum vltione diuina tollitur.

Memoratas ergo ob cauſas ſecretiora, longo vſu tamen & experientia à me comprobata, remedia hoc tractatu publica feci, nõ ignarus, quoſdam pſeudomedicos, hypocritas, & phariſæos in ſimili ſcripti genere laboraſſe, ac indies adhuc expecto empyricum huiuſmodi ſcriptum ab Empyrico ac Hypocrita non vulgati nominis conſarcinatum. Verum illi experimenta ſua mirè palliant, ac ad multa extendunt, ijsqꝫ ſuam hypocriſin celant. Mira ſanè res eſt hypocriſis, quæ non in aliquo mechanico artificio, ſed in ſolis ſcientijs phantaſticis locum habere poteſt: nimirũ quòd hic laborum nimium, lucri plurimum ſuppetat. Sic in medicina Empyrici hypocritæ ſunt, qui vno experimento ad omne morbi genus vtũtur. Cauendum itaqꝫ in omni artium genere ab hypocriſi erit: hæc enim vnica omnium artium peſtis eſt, quæ apud plurimos arti prę-ualet, quemadmodum & Hypocritas ſemper maioris quàm Chriſtum & Apoſtolos habitos eſſe videmus, & ſcortatorem ſcortum publicum ardentius, quàm coniugem amplecti experientia docemur, qui error donec durabit, difficulter vera Medicina clarebit. Empyrici cuiuſdam liber Chyrurgicus.

Interim lubens fateor, non exotica, ſed domeſtica ferè remedia à nobis prodita eſſe, tamen hoc polliceri poſſum, ad vulnerum, tam cæſim, quàm punctim factorum, tum telorum ac glandium, perfectam curationem nihil hîc deſiderari: niſi forſan tuos proprios defectus, inexperientiam nimirum, experientiæ ſtultã perſuaſionem, opinionum portenta, nobis aſcribere velis. Sed ab iſtis cauendum tibi eſt, vtpote de quibus ſit in extremo iudicio ratio reddenda. Domeſtica remedia à Paracelſo deſcripta.

FINIS SECVNDI TRACTATVS.

PRIMÆ PARTIS CHYRVRGIÆ MAGNÆ PHILIPPI PARACELſi Tractatus tertius.

DE MORSIBVS VENENOSIS, ET OSSIVM fracturis, alijsq; ad vulnerum Chyrurgiam pertinentibus.

Præfatio.

Fractura & morſus ad vulnera quatenus referantur.

PRæter armorum ac telorum plagas, hucusq; pertractatas, aliæ ſuperſunt adhuc vnitatis ſolutiones, quæ nulliſbi rectius quàm ſub vulneribus collocantur: nam Morſus Canis, vel alterius beſtię: item oſsis fractura, etſi vulnera verè non ſint, tamen aliquid vulneribus ſimile obtinent. Sic quoque ambuſta, cutis excoriationes, atque ſanguis concretus (ſiue ex plaga, vel caſu ex alto fiat) partiumq; refrigeratio, ad Chyrurgiam referuntur. Non ſic gangræna, peſtis, Antrax, Carbunculus, &c. ea enim mala rectius ad tumorum, ac vlcerum curationem, quàm ad vulnerariam Chyrurgiam accommodantur. Quæ itaque præſenti tractatu docebo, ea omnia vna cum punctionibus & vulneribus abſolutiſsimè cognoſci à vulnerario medico, præcipio: nam horum abſolutiorem noticiam, quàm Gangrænę, Apoſtematum, Carbunculorum, &c. conſequi datur, vt quæ omnia in naturæ poſsibilitate conſtituantur: nam omnia ea quæ extra hanc poſita ſunt, ſuis locis annotabimus. Hîc vero ea ſaltem commemoraturi, de quibus aſtantes etiam iudicare poſsint, an ad medicinæ poſsibilitatem accedant, nec ne, (hoc eſt, an ſalutaria vel lethalia, curabilia vel curatu impoſsibilia ſint.) Nam in cæteris quibuſdam etiam lethalia quandoque ſalutaria videntur, & viciſsim: nam ijs omne malum Medicamentis tolli poſſe falſo perſuaſum eſt, vnde poſtea artem contemptui habent Centauri iſti. Verum hic obſeruandū, in impoſsibilibus fruſtra laborari: itaque poſsibilitas Medicinæ norma conſtituenda erit, in qua tamen vita & mors æquè dominantur, itaque hanc præcauere, illam conſeruare Medici officium erit.

Poſsibilitas eſt Medicinæ norma.

Hoc itaq; tertio tractatu Remedia pro affectibus ijs, quos commemorauimus, ad vulnerariam Medicinam pertinere, ſcribemus: quæ quomodo ad nos peruenerint, oſtendere tempeſtiuum videtur: iſthæc enim vlterius clam habere publici commodi cauſa nolui. Remediorum omne genus ab hominibus ſucceſsiuè inuentum eſſe, ſine dubio eſt: aliud enim caſu, aliud inquiſitione, ac

induſtria

Induſtria repertum, ac publicum factum eſt, ad quos duos inuentionis modus, LVMEN NATVRAE quoq; acceſsit, adeo vt & canibus certum fieret, lingendo vulnera eorum curari, ac homines qui hoc Lumen ſuſpicerent, mira in morbis fugandis cognoſcerent. Verum Phariſaici hypocritæ ac literatores medici, omnia hæc remedia Lumine naturæ reiecto, ad ſe rapuerunt tandem, vt iam vulgus nil commodi amplius ſperare poſset. Quemadmodum Chriſtus in Euangelica parabola vulnerati in Hiericho, idem oſtendere voluit: ibi enim etſi Sacerdos ac Leuita etiam miſericordiam exercere potuiſſent, vnus tamen Samaritanus præſtitit, cauſa eſt, quòd illis LVMEN NATVRAE conceſſum à Deo non erat, huic vero à Deo Opt: Max: donatum. itaque ibi ſalus quærenda ægris, quo ea à Deo repoſita eſt, id eſt, ijs ſoli curandi officium præſtare poſſunt, quibus Naturale Lumen datum eſt. Sic vbi Spiritus Domini nõ eſt, nihil ſpirituale efficitur: nam quæ ſine illo fiunt, Prodigia à Pſeudochriſto ſunt, vti & curationes extra Lumen Naturæ factas, à Pſeudomedicis fieri dicimus. Itaque vno verbo dicam, Remedia noſtra per Samaritanos, hoc eſt, veros Medicos ad nos perueniſſe.

Lumen naturæ.

Lumine naturæ prediti ſoli curare poſſũt.

Samaritani veri Medici.

Veruntamen hi quandoq; in vſu, & adhibendorum remediorum ratione non parum aberrant, ob exercitationis nimirum defectum. Medicina enim & diuturnam & diligentem exercitationem requirit: nam remedia non in vno, vel aliquibus, ſed in centum vel pluribus etiam ægris experta ac comprobata eſſe neceſſe eſt: qua in re ſumma diligentia ac obſeruatio requiritur, vt nimirum morbi natura, & ad remedium habilitas, & diſpoſitio accuratè cognoſcatur, quam naturæ ac morbi cognitionem, qui ſibi comparauerit, iam medici nomen non immeritò vſurpabit. Mihi ſane plurima huiuſmodi remedia, à vilibus ac imperitis hominibus communicata ſunt, qui ipſi cùm in adhibendis ijs peccaſſent, ſine ſperato fruſtrabantur. Ego verò eorum vſum longa exercitationẽ edoctus, ijs poſtmodum optimo ſucceſſu vtebar. Adeo vt non immerito me horum experimentorum Correctorem, ac examinatorem gloriari poſsim, quiq; eorum legitimum vſum oſtenderim: nã apud Pſeudomedicos, neque exercitio, neque vſu ſatis comprobata extabant: cuiuſuis enim remedij comprobatio ſufficientem requirit numerum ægrorum, ij interim re non ſatis cognita, tumido ſpiritu ſcripturiunt, totosq; codices nugis ſuis replent. verum ô miſeram ſcriptionem, quæ ante ſufficientem experientiam prodit, nemo Chronica de factis ſcribit, quæ nondum contigerunt, ſic autores iſti nunquam tantos remediorum centones comportaſsẽt, ſi de ijs ſaltem quorum vſum cognitum habuêre, ſcripſiſſent: ſed ſtulti de rebus futuris ſibi ſcribendum putarunt.

Empyricorũ corrector Paracelſus.

Antiqui ſtulte de rebus futuris ſcripſerunt.

Veruntamen quia diuturna experientia horum loquacitatẽ vſu lngè ſuperat (nil enim verba inania ad ſanandum conferunt) hanc explodere, ac in eius locum experientiam ſubſtituere æquum videtur. Etſi enim plurimi hoc ægrè ferunt, me meis principijs per veterum autoritates fidem non conciliare, mea parum refert, cùm antea eam mihi rerum experientiam tribuam, qualem nemo veterum habuit. Etiam hoc experientia didici, ſpeculationes quibus iſti ſe macerant, nil ad Medici perfectionem facere, ſed artem ſolam. Ars autem iſta experientia eſt, non ſpeculatio, quæ ipſa Theoriam præcedit: nam vbi quid expertus fueris, tum demum eius naturam contemplari conueniet, & poſt hanc iterum experiendum. Hæc vera Empyria eſt, non Chyrurgorum ac tonſorum vulgarium, ſed artificioſa. Nam Medici Theoria Experientia eſt, &c. Sequitur iam deſcriptio eorum vulnerum, quæ ſine telis inferuntur, quæ & Diætæ formulam ac curandi rationem continebit.

Ars medica experientia eſt non ſpeculatio.

Theoria eſt Medica Empyria.

DIÆTÆ RATIO HORVM VVLNERVM.

DEMORSORVM A CANIBVS

Diætæ ratio.

Victus ratio quam præſcribimus, etſi in omnibus morſibus obſeruandam eſt, Canum tamen rabidorum morſus eam accuratiſſimam deſiderant, Summe autem in hac ſpectandum erit, vt Bilis ſeu Choleræ rabiem attemperemus, ne ea radices agat. Namq; vt primum quis à cane demorſus eſt, ſtatim Caninæ rabiei natura occulta quadam vi, Choleræ communicatur, quæ furere incipiens, omne genus Bilioſorum morborum excitat. Verum hîc nil admodum laborandum, quod in Bilioſis aliâs factitant Medici, ſed ſufficit Frigidam frequenter propinaſſe, ac reuomuiſſe, tum à vini potu prohibuiſſe. Neque eſt vt metuas, ne potus altius venenoſam materiam deducat: nam vel iam deducta eſt, antequam diætam præſcriberes, vel nil amplius vereri opus eſt. Exhibebis itaque præter aquam, ſi ita videatur, Cereuiſiam, vel potiones paratas ex pomis, prunis ſylueſtribus, vel oxyachanta. Cibus erit Braſſica, muria condita, & omnia refrigerantia, tanta copia oblata, vt remouant.

Frigidæ vſus choleram cõpeſcit.

Braſsica demorſis vtilis.

Vtile quoque fuerit folia Roſarum & Senæ, ad ſ. q. in ſero lactis incoxiſſe, ac addita pauca Benedicta Laxatiua in potu frigidè exhibuiſſe. Nil tamen eſt quòd vulgatum Medicorum dictum te remoretur, cùm dicunt, Senam Melancholiam educere,

Sena quid purget.

Acetaria.

Aceti Roſacei potus.

cere, ſufficiat tibi ſcire, materiam peccantem in hoc affectu per eam deijci, ſiue ea Melancholia eſt, ſiue quid aliud. Acetaria quoque cum multo oleo, Acetum roſaceum, in quo conſeruæ Roſarum modicum diſſolutum ſit, proſunt maxime vbi ſæuit malum. Cauendum etiam vnice erit, ab aromatum ac odoramentorum vſu, maxime vbi ea calida fuerint. Vbi febris creſcere inceperit, Acetum roſaceum cum ſucco oxyacanthæ in potu dabis: nam tum de rabie ingruente metus eſt. Sciendum quinetiam eſt, hoc modo vulneratos Caninam planè naturam induere. itaque duram illis medicinam competere: optimum igitur erit eos aliquandiu in frigidam immerſos continere.

Rabiem non omnes demorſi ſentiunt.

Obſeruandum præterea, demorſos non omnes rabioſos fieri, ſed alijs quibuſdam morbis corripi aliquos, maxime qui natura Bilioſi non ſunt: intentum ergo medicum eſſe oportet in ægri complexionem, vt qui morbi illi ingruant, diſcernat.

A SERPENTE, VIPERA, LACERTA, VEL alia venenoſa beſtia demorſis, quæ victus ratio præſcribenda.

Venena principes partes petunt.

Venenum vt à corde arceatur.

VEnenum beſtiarum, ſiue punctione, ſiue morſu, caſu vel ira, quod peius eſt, peſsimum per exorciſmos communicatum, deletur ſi in cibo offerantur ea, quæ cordi, Epati, ac Ventriculo confortandis appropriata ſunt: nam cùm Venena principes maxime partes petant, eas munire ac confortare, ad frangendam illorum malitiam neceſſe erit. Quare vbi venenum Cor petere ex ſignis cognoueris, exhibebis Oleum in quo calybs candens aliquoties reſtinctus ſit, ad lib. *j*. pondus, cum puluer: Corall: rub: ℥. ij. El: de gemmis ℥. ß. ſingulis verò diebus quinquies bibet æger, prima vice tepidum, poſtea frigidum.

Laudanum Theophraſti.

Philonium Perſicum.

Potus aliâs erit Vinum rub: aſtringens calybeatum, cum modica Theriaca, ſingulis vero vini hauſtibus ʒ ß. Corall. rub admiſcenda, hocq́ potu vtendum, donec ſalutaria ſigna appareant. Quod ſi inter Olei vſum ſitis inexhauſta excruciarit, Lac calidum cum pl: Corall: dabis. Laudanum vocatum Arcanum noſtrum, quod omnia iſta ſuperat, vbi mors in propinquo eſt, ſuo capite, deſcribemus. Nos, quidquid alijs videatur, Philonium Perſicum dum oleũ bibitur, datum, mirifice caput aliasq́ principes partes tueri teſtamur. Sciendum etiam, ſitim immenſam, quæ creſcentis & cor petentis veneni certiſſ: argumentum eſt, quia potu reſtinguere non datur, extrinſecus adhibito Epythemate ex aceto Roſaceo cum Camphora, & Sandalis parato, attemperandam

eſſe. Quæ ad victus rationem pertinēt vltra, ſuo capite annotabuntur, hîc ſcire ſat eſt, Tenuitatem victus primarium ſcopum eſſe.

FRACTIS OSSIBVS AC SANGVINI CONcreto qualis diæta conueniat.

POtus & cibus in fracturis indicationem ſingularem nō habent, ſaltem hoc cauendum in hoc malo, ne calida victus ratio calores ac febres faciat & augeat: frigidiori ergo diætæ intendendum, quæ & modica ſit, & ad roborandas vires comparata.

Frigidus victus in fracturis vtilis.

Grumoſo vero ac intus concreto ſanguini diſſoluendo, cibus conuenit, cui aliquid purgantium medicamentorum adiectū ſit, vt Priſana cū Rhabarb: vel rad: Aſclepiadis, aut fol: Senę, Terebinth: vel Lacça. Sic cibarijs Mummiam ac Rheon Ponticū vtiliter incoquemus. Verū medico prudenti ac prouidò, moderabitur mali magnitudo, vt præterea ſpecialibus regulis nil opus habeamus.

Purgantia in cibo exhibita.

AMBVSTIS QVIS VICTVS EXHIBENDVS.

VBi aduſtio lethalis non eſt, nil admodum neceſſe habemus accuratiore diæta ægros macerare. At vbi mortis periculum imminet, ea contemnenda non erit. Itaque extrinſecus imponenda, quæ calorem extra attrahant. Sin malum in tantum auctum eſt, vt ea non ſufficiant, per intrinſecus exhibita, is quoque reſtinguendus erit, dabimus itaque ſuccum Sedi cum aqua mixtum, vel ſuccum cancrorum fluuialium extractum, cum aqua fl: tiliæ, aut ſimili, &c. Aceto quoq; roſaceo, vti dictum eſt, vtemur, donec periculi magnitudo imminuta ſit.

Succus ſedi & aſtacorum.

REFRIGERATORVM VICTVS RATIO.

QVi ob refrigerationem de gangræna periclitantur, adiuuantur maximopere Roſaceo aceto, & pipere longo, vna cum vino generoſo, in potu datis: quin & ea conducunt, ſi cibaria ijs quoque condiantur. Qui vero iam morti propinqui ſunt, Aqua vitæ cum Theriaca & radice tuſsilaginis contemperatæ, ſunt nutriendi, ijsq; in ſatis magna copia vtendum. Vbi iſta ad manus non ſunt, Zinziber: Garyophyll: Cardamom: Grana Paradiſi, &c. vino incocta, ac calida pota, proderunt maxime, ſi dein ad ſudandum ſe compoſuerint, quo frigus extrà ferri denuo poſsit.

Aqua vitæ cū Theriaca.

DE MORSV CANIS RABIDI.

CAPVT I.

CAnum morſus triplices ſunt: Rabioſorum, Iratorum, ac Ludentium. Omnium periculoſiſsimi Rabidorum ſunt: nam rabies per morſum ad interiora fertur, ſicq́ duplex malum iunctum eſt. Poſt hos iratorum morſus periculoſi ſunt: nam & ira cum vulnere iungitur quoque, vnde venenum exiſtit. Sine inſigni periculo ſunt, qui à ludentibus inferuntur: namq́ curationem facillime recipiunt. Idem iudicium erit de morſibus Luporum, Aprorum, ac ſimilium beſtiarum, verũ omnes ij ad Morſus iratos referendi erũt, eodemq́ quo canini modo curandi.

Canum morſus triplices. Rabioſorum. Iratorum. Ludentium.

Rabidi vero homines efficiuntur, ex morſu rabioſi canis, hac ratione. Canis rabioſi omnes cogitationes, omniſq́ malignitas, dũ mordet ad hominem, atq; locum in quem morſum infert, intentæ ſunt: viciſsim homo dum mordetur, metuit, omnesq́ ſpeculationes ad eundem locum refert: iam morſus tempore eodem in loco ſunt, ac iunguntur canis imaginatio, ac hominis ſpeculatio, atque tum hæc ab illa per contagium inficitur, quemadmodum fumus ſeu exhalatio iucunda à fœtida corrumpitur: nam etſi imaginationes iſtæ tactiles non ſunt, ſunt tamen corporeæ, (id eſt, aëreæ, vti ventus) atq; ſic earum mixtio accidit. Imaginatrix ſeu phantaſtica facultas interim in homine, Magnetica quadam attrahendi virtute pollet, qua alias imaginationes (vt caninas in hoc caſu) ad ſe attrahit, non aliter quàm colorem ac ſonum, quem alter communi ſenſu percepit, alter per viſum ac auditum in ſe recipit, eodemq́ reponit. Sic præſenti in caſu Imaginatio humana, per vulnus attrahit caninam imaginationem venenatam, atq; viciſsim ab ea inficitur, eiusq́ naturam induit. Nam quemadmodum aquam multam, pauco croco tingi videmus, ſic hominis totam rationem, à canina phantaſia corrumpi putandum eſt.

Rabies vt fiat in demorſis. Imaginationes corporeæ. Imaginatio Magnetica.

Hæc humanæ rabiei origo eſt, quæ his ſignis cognoſcitur. Canum inſtar obuios mordent, canina appetentia corripiuntur, alijsq́ malis exagitantur, quæ à nulla cauſa intrinſeca excitari poſſunt, ſed à ſola iſta quam dixi praua imaginatione. Quamobrem morbus iſte naturalis nullo modo dicendus erit, imò naturæ aduerſiſſ: appellandus, neque morbus ſolum, ſed & omnia eius ſymptomata, calor, phlegmone, intemperies, &c. Quin & ij qui ſuperueniunt morbi, diuerſiſſ: ſunt ab ijs, qui alijs vulneribus iunguntur. Itaque in curandi ratione, tantum à vulgato modo declinabimus, quantum hoc vulneris genus, cum ſuis ſymptomatis, ab alijs euariare videbimus.

Signa rabid.

Curandi ratio.

Itaq; in curanda rabie, primum ſcopum eſſe Bilis euacuationem ſuperiora teſtantur: verum cùm cholera in tantum inficiatur in rabie, vt niſi eam detrahas, ſummum periculum metuendum ſit. Eam non per aluum ſolum, ſed & ſupra vacuare oportebit, quantò valentius, tantò melius: nam hic mediocritas nil promouet. Purgandum verò per ea quæ bilem ſolam, eamq; potenter trahunt: vt ſunt Rhabarbarum, Colocynthis, Agaricus, ſuccus corticis ſambuci, Eſula, &c.

Bilem purgantia remedia.

Interim etiam dum Bilis ex toto vacuatur, parti proſpiciendum quoq; erit, quæ affecta eſt. Vtiliſsima autem ad hunc ſcopum erunt, ea quæ Paronychijs ſanandis adhibentur: vt ſunt de ſtupefacientium genere Sperniola, oleum Mandragoræ, &c.

Stupefacientia parti adhibenda.

Quibus tantiſper vtendum erit, donec dolorem ſedatum eſſe cognouerimus. Vulnus vero ipſum Emplaſtro ſtictico (cui tamen pix Græca admixta non ſit) deligandum. Hiſce tribus remedijs, Catartico nimirū, Emplaſtro ſtictico, ac Anodynis quemuis canis rabioſi morſum percurabis facile Obſeruandum tamen, rabiem, quæ difficulter cedit, Opiatis exhibitis medicamentis (inter quæ Sulphur vitrioli chemico modo paratū, aliaq; multa numerantur) ſedandam atq; curandam eſſe, quidquid deblatterent cōtrà vulgares Practici. Deſcriptiones purgantiū opiatorum, ac ſtupefacientium remediorum, etſi plurimæ annotari poſſent, ſufficit tamen ſimplicia, ex quibus ea componuntur, oſtendiſſe: compoſitionem enim vſus ac exercitatio ipſa docebunt.

Sulphur vitrioli opij vim refert.

Iratorum vero canum morſus, ſciendum intrinſecus aſſumptis medicamentis nil opus habere, ſed extrinſecus iam commemoratis facile percurari. Ludentium autem morſus curabis vulneris ſimplicis inſtar, quemadmodum II. Tractatu iam oſtendimus. Catholicum tamen in omnibus canum morſibus eſto, Emplaſtra primum locum in ijs curandis obtinere: dein Choleræ rabiem per opiata tēperandam eſſe: tum cauendum maximè, ne vulnus ſiue morſus, in aliud genus morbi, vt vlcus, &c. abeat.

Opiata Bilis furorem tollunt.

DE MORSV SERPENTIS, VIPERÆ, *Lacertæ, ſimiliumq; Beſtiarum.*

CAPVT II.

Duum generum morſus venenoſi ſunt.

Iratorum curatio.

Singularem quandam malignitatem obtinere, hoc genus vulnera obſeruādum. Quæ omnia in duplici differentia reperiuntur. Nam vel ex ira, vel ex rabie mordent: ex ira, cùm irritantur: ex Rabie, dum coniurationibus, id eſt, Exorciſmis vrgentur. Itaq; iratarū ſerpentum, ac viperarum morſus, quia ipſis & ira, & venenum à natura implantatum eſt, morſus ſeu vulnus quoq; naturale habendū eſt. verū quod à Coniurationibus ortū habet, longè eſt à natura alienum.

alienum. Etenim nihil quod ſecundum naturam eſt, exorciſmis vincitur: nam natura ijs non ſubeſt, ſed id quod coniurationibus cedit, incantatum eſt, & id quod ex incantatione adeſt, Exorciſmis pellitur. Hinc venari licet cauſam, quamobrem quædam viperæ Exorciſmis domentur, quædam non: & cur quidam ſerpentum domitores, optato fine potiantur, alij minus. Nam exorciſmus vnionem ſpirituum deſiderat, qui ex corpore non pelluntur, niſi per ieiunia & preces, id eſt, per Diuinam virtutem ac fidem, cui nihil denegatum eſt, ſine qua quæ fiunt coniurationes, exorciſmi veri non ſunt, ſed inutiles, quibus exorciſta cùm multum tribuat, nihil tamen efficit. Sciendum ergo, viperas dum coniurantur, in rabiem agi, non aliter quàm porci in Euangelio, qui à dæmonibus obſeſſi erant, quos eo ablegauerat Chriſtus: nam in Viperis dæmones habitant, qui per exorciſmos fatigati, ipſas in rabiem agunt, ac exagitant: ex qua dein venenoſiſsimi morſus oriuntur. Et vt ſummatim dicam, nil coniurationibus domatur, quod dæmone obſeſſo non ſit, vel vt ipſe exorciſta dæmonium habeat oportet: habent autem ſerpentes dæmonia in ſe, quæ tractari ſe patiuntur, non ex vi Exorciſmi, ſed ſpe occaſionis, ad maius malum comparandum.

Naturales morbi ab exorciſmis non vincuntur.

Vnio ſpirituum in exorciſmis neceſſaria.

Viperæ à coniuratione in rabiem aguntur.

Serpentes dæmonia habẽt.

Itaque obſeruandum in rabioſis iſtis morſibus, (cùm demorſa pars colorem, figuram, &c. viperæ quæ momordit induat) præternaturalem quandam affectionem adeſſe, à dæmonibus coniuratis inductam, ſic porci illi, qui à dæmonibus obſeſsi in mare ſe præcipitarunt, ſi aliquem momordiſſent, morſum inflixiſſent contra naturam, quemadmodum de ſerpentibus dictum iam eſt. Quin & hoc contradictione vacat, rabioſos canes à dæmonibus exagitari, vnde deinde homines demorſi rabiem incurrant: quia enim canibus non raro homines plus quàm pauperibus ac mendicis benefaciunt, ac miſericordes ſunt, non dubitandum eſt, ad vltionem huius peccati, Deum Opt: Max: canibus dæmonia immittere, hæc etſi capite priore annotanda fuerant, quia tamen illic naturalia tantum tractauimus, hunc in locum reſeruare maluimus. Coniecturam itaque de tali dæmonio facere poteris, ſi præſcriptis remedijs nil concedat malum. Contingit etiam non raro Lupos inueniri, qui homines ſimul ac iumenta mordeant, lanient, ac deuorent, nõ Luporum more, ſed plane dæmoniaca ſpecie, vt iam dubium non ſit, à dæmone obſeſſos eſſe: nam & reliqui lupi eos auerſantur & fugiunt, quemadmodum & nos à dæmonibus obſeſſos homines deuitamus. Etenim cùm venationibus nimiũ indulgeant homines, animarũ etiam ſalute poſthabita, credendũ eſt, Diuino permiſſu hæc accidere. quare in omnib. mediocritas obſeruãda, & meliora ſemper priore loco abſoluẽda. Quę iſtis in reb. dubitatio

Rabidi canes à dæmone exagitantur.

Lupi dæmonibus obſeſsi.

alicui

alicui ſuccurrere poſſet,hoc argumento facile tolletur.Etenim cùm hominum corpora à dæmonibus obſideri videamus,quis dubitet, beſtiarum, maximè Serpentum, quibus Deus ſuo ore maledixit,à ſpiritibus malis occupari? Itaque ſtudioſe cauendum ab obſeſsis iſtis animalibus: nam dæmones ea tractabilia, & hominibus morigera faciunt,quò ipſi tandem eorum imperio potiantur. Verum vt de naturalibus tandem iterum loquamur, conſiderandum quomodo venis læſis venenum in corporis intima penetret: nam aperta aliqua vena, per venenoſum huiuſmodi morſum, ſtatim iuxta venæ rectitudinem, per contagium intro ſerpit venenum,quod ſi itaq; caput ea vena reſpiciat,in cerebrum: ſin pectus,in cor: ſin hypochondria,ad hepar ſtatim venenum fertur, vnde periculi magnitudinem dein metiri in promptu eſt.Quare malo huic præcauendo ac curando, vtile erit ſtatim per aſſumpta, cor ac principes partes munire ac roborare. Extrinſecus vero vulneri attrahentia,ad oras vero vulneris Defenſiua applicare, veneni inhærentis, ac phlegmones quæ acceſsit gratia. Cæterum vbi ea per malignos ſpiritus facta ſunt vulnera, quomodo curanda ſint, hîc à me non docetur, ſed ſaltem vbi naturalia ſunt, quæ experientia didici prodeſſe,propono.

Coniuratione cur ferant obſeſſæ beſtiæ.

Venenũ quomodo interiora petat.

Statim roborandum.

Medicamentum intrò aſſumendum tale eſt: ℞ Metridatij ℨ ij. Theriacæ bonæ, ℨ j. pul. Coralliorum rubeorum ℨ j.ß. detur quantum neceſsitas poſtulare videbitur: nam vera doſis, non niſi experientia addiſcitur.Quod ſi hæc parum proficiant,dabis aurum Diaphoreticum,vel Laudanum, materiam perlatam,vel gemmam diſſolutam: hæc namq; ſumma ſunt in iſtis malis ſecreta,in quibus certam ſalutis ſpem ponere potes.

Landanum. Aurum Diaphoreticum. Materia Perlata. Gemma diſſoluta.

Exterius vulneri commodiſsimè impones, ℞ Emplaſtri ſtiptici ex Lytargiro,gummi & mummia confecti quartarium j. gummi ℨ ij. mixta denuo coquantur in Emplaſtri formam. Hoc Emplaſtrum iuxta communem canonem impones,ac deligabis,donec in melius inclinare vulnus videbitur: tum enim ſufficiet ſimplex ſine gummi adiectitio vſurpare. Optimũ verò fuerit,celerrimè omnia adhibere,propter celerem veneni motum. Defenſiuum quoq; remedium,toti membro affecto impoſitum plurimum iuuabit .parabitur autem ex ſl: Verbaſci, hyperici,Ruta,Roſis,in aceto ad tẽpus maceratis in Sole, epithema hoc calidum lineis pannis imponetur,donec intemperies,phlegmone,&c. in totum receſſerint.

Celeritas commendatur.

Quæ à ſpiritibus fiunt vulnera, curandi conſilium apud me nullum inuenêre adhuc: vnum hoc ſcio & moneo, ab exorciſmis abſtinendum eſſe: nam etſi non inſcius ſim,non niſi naturaliter venena tranſire in corpus vulneratum, tamen interim iſta perſuaſio apud paucos exoleuit. Itaq; Deum propter ſuperſtitionem iſtam, multa

Spirituum vulnera.

multa dæmonibus concedere credendum eſt. Nam vti Scortatori ſcortū, Aleatori talū, furi occaſionē, prædoni viatorē: ſic Exorciſtę ſpiritum ſuum offerri diuino permiſſu (ad induranda corda infidelium ac flagitioſorum) manifeſtum eſt. Verum iſta opera ſuū quęq; artificem iudicabunt, ac teſtabuntur in nouiſsimo die. Superſtitionē Deus ſuperſtitione vlciſcitur.

DE ARANEORVM, RVBETARVM AC ſimilium animalium Venenis.

CAPVT III.

Præter hactenus memoratas beſtias, alia ſuperſunt animalia, quę etſi vulnus facere non ſufficiant, tamen veneni ſui contactu aliquid huic ſimile efficere poſſunt. Itaq; venenorum imprimis natura, ac diuerſitas conſideranda, tum in animalibus, tum in terræ naſcentibus, quorum, cùm infinitam varietatem exiſtere non inſcius ſim, aliquorum vt Rubetarum ac araneorum, &c. vt quorum natura mihi perſpectior eſt, deſcribere operę pretium putaui: nam eorum quorum natura mihi incognita eſt, non meminiſſe pręſtiterit, quòd de ijs nihil experientia didicerim. Rubetarum & araneorum venenum.

Hoc vnicum de venenis pronunciare poſſum, nemini adhuc eorum naturam exquiſite cognitam eſſe, adeo vt dicere auſim, experientia me didiciſſe aliquod veneni genus exiſtere, à Theriaca inuictum. Quid de ipſorum diuerſitate dicam? Scorpio veneno inficit, ſed ſui ipſius mali remedium eſt, an vero aliquod huic ſimile inuenias. Arſenicū & idem interficit, non tamen ſeipſum curat. Sic Mercurius venenum eſt, multis tamen medicina, vt iam iſta enumerare nil attineat, cùm impoſsibile ſit omnia memorare: quoniam omnibus venenis, quæuis alexipharmaca non repugnant. Ego quę vſu ac experientia addidici, contra Araneorum, Rubetarum, ac Salamandræ venena facere fideliter proponā. Verum Salamandram paulò aliam curationem obtinere puto: nam nullum vnq; ab ea demorſum vidi, ſed Chemiſtas quoſdam ſcio, qui cùm tincturā quandam, ad Rubrum ei ineſſe crederent, eam fictili cui canalis ferreus adherebat incluſam igne vrgebant, denique per canalem illum Mercuriū infundebant, vnde poſtea fœtor, ſeu halitus venenoſiſſimus proſiliens, ſic miſeros illos auriquærulos inficiebat, vt quandoque cum facie totū corpus intumeſceret, non raro etiā mors ſubſequeretur. Pro hoc mali genere quod expertus ſum valere, breuiter & quantum Chyrurgicum negotium patitur, annotabo. Ad hoc caput tamquam ad ſummum genus referendi erant omnes ij morbi, qui in aurifodinis, ac fuſorijs tabernis ob metallorum venenoſam vim, endemij habentur: verum quia ſingulari, & ad hoc deputato libro (de morbo metallico, ſeu ſubterraneo, Bergkranck Venenorum natura nemini adhuc ſatis perſpecta. Salamandræ venenoſus halitus. Salamandræ tinctura ad Rubrum.

beit)tum in minori Chyrurgia, omnia huc pertinentia abſolutiſſimè docuimus, eò diligentem lectorem remittendum putauimus.

Remedia itaq; ad Aranei, Rubetæ, ac Salamandræ venena, præſtantiſsima ſunt Terra ſigillata, & Solis axungia: hæc in Salamandræ, illa in Araneorum ac Rubetarum venenis, poſterius remedium ſuo capite, id eſt, ſub titulo de Arſenici ac Mercurij veneno tollendo annotatum reperies. hîc pauca quædam de terra ſigillata obſeruanda oſtendemus. Terra Sigillata noſtra, non ea eſt officinarum vulgaris, ex luto albo eloto parata, qua omnes totius Germaniæ ac Italiæ, imò Europæ officinæ ſcatent: non enim tam copioſa extat vera, vt omnibus vbique ac ſemper eam nanciſci promptum ſit. Nam hæc terra ſubtilis eſt, ac Mineralibus annumerata, metallorum inſtar ſubterraneos ductus, ac venas obtinens, inuentu difficilis, cognita paucis, multis prædicata, ea in trociſcos minutiſsimos redacta ſigillo notatur, ac TERRA SANCTI PAVLI nominatur: quæ quia etiam iam adulterari cœpit, ex præſcriptis notis cenſenda erit. Bis mihi eam videre licuit, ſemel in Croatia apud Arabem quendã agyrtam: tum apud Siculum quendam rerum Metallicarum peritum, ad Mariam Lauretanam, quæ ſuos ductus, tanquam metallum obtinebat. Sed hanc noſtram paucitas, ac præcium, illius vero copia, obſcurarunt. dolendum tamen, neque Germaniæ, neque Italiæ doctores Medicos, tantum adhuc didiciſſe, vt ſuum lutum, à vera ſphragyde antiquis tantopere prędicata, diſcernere poſsint.

Terra ſigillata eſt corpus Minerale.

Terra S. Pauli.

Terra ſigillata vera rara eſt.

Vſus terræ ſigillatæ noſtræ eſt, vt ea cum ſputo in pulticulam redacta, Aranei ac Rubetæ veneno imponatur, ſanat ſine periculo, non iſta ſolum, ſed & aliarum venenatarum beſtiarum morſus, ſi initio ſtatim adhibeatur. Axungia ſolis intrinſecus & extrinſecus vſurpatur, ſi Salamandra momordit vel læſit, exhibetur fere in vino diſſoluta bibenda, &c.

Axungia ſolis.

DE OSSIVM FRACTVRIS *curandis.*

CAPVT IIII.

CAuſas fracturarum oſsium, ſcribere nil admodum referre puto, cùm externas ac violentas eas eſſe omnibus manifeſtum ſit: nam quemadmodum calybis, ſic & oſsis fractura vehementem cauſam deſiderat. Fracturæ vero origo ea eſt, quòd oſsium ſubſtantia inſtar Talci vel Auripigmenti aſſellata ſeu foliata exiſtit, vnde ea non per tranſuerſum ſolum, vt calybs rumpuntur, ſed & per longitudinem finduntur. Verum de curatione potior nobis ſermo eſt, in qua conſiderandum læſa quoque ſit cutis nec ne: nam vbi ea inte-

Cauſæ fracturarum ſunt omnes Procatarticæ.

Fracturarum differentiæ & origo.

integra adhuc eſt, accurata operatione opus eſt, vt ſingula iterum ſuum in locum reducantur, quo facto, tum demum ad ea quæ oſſa conglutinant, progrediendum erit. Sin oſsi fracto vulnus quoque complicetur, Emplaſtris ac Oleis Traumaticis vnà cum fracturas glutinantibus medicamentis vtendum erit. Conſtitutæ ergo iam duplices fracturæ, earumq́; duplex curatio: ſimplex ſcilicet, & cum vulnere complicata. In omni verò fractura, bis in die deligandum eſſe præcipimus, omninoq́; ſplenijs ac ferulis abſtinendum, verum noſtris vtendum inſtrumentis, circulo nimirum trochleæ incumbente, (quem modum quoſdam ex diſcipulis noſtris docuimus, aliâs ſcripto explicatu difficilem) quo commodiſsime omnem fracturã repoſitam ſuo legitimo in ſitu conſeruabis. Nam hoc Catholicum in fracturis putamus, ſiue ſint cum vulnere complicatæ, ſiue nõ, vt ſcilicet quotidie bis ipſa deligetur, (ad euentandum nimirũ calorem) loco non moueatur, ferulis non cingatur, &c. Quæ ſi non obſeruentur, varia ſubſequuntur mala, phlegmone, putredo, poſt hanc gangræna, non raro etiam mors, pro loci nimirum diuerſitate, & morbi magnitudine, auctis & imminutis omnibus. Intemperies itaq; omnium maximè præcauenda: nam eam ſubſecuta putredo difficulter ſoluitur, ſed ferè in Fiſtulas ac vlcera profunda, & fœtida abit. pręcauebis autem commodiſsimè, ſi dietim bis malum inſpicias, nec tertio die deligaturã intermittas, quod Chyrurgorum vulgus factitare ſolet: nam etſi aliquos eo modo curaris, præſtat tamen maioris mali deuitandi cauſa noſtram methodum ſequi.

Fractura cum vulnere.

Fracturæ duplices.

Circulus Paracelſi pro curandis fracturis.

Ferulis vero abſtinendum eo nomine præcipimus, quòd ijs vti ſine commotione, ac repoſiti oſsis dislocatione non poſsimus. Adhæc ferularum vſus, fortem deligaturam requirit, faſciarũ quoque copia, phlegmones atq; intemperiẽ neceſſariò quaſi facit. Quin contingit non raro tumorem ex phlegmone ortum, mane in ſe reſidere, ex quo non poteſt non faſcia laxari, ac os repoſitum dislocari. Itaq; propter duo hæc incommoda, intemperiei nimirum plegmones, ac putredinis concitationem, tum fracturæ dislocationem, (ex qua claudicatio vel intortum membrũ ſequitur) ferulas neceſſario reijciendas putamus. Cætera quod attinet, ſcias, nõ vſq; adeo excellentis artificij eſſe fracturam curare, maxime in iuuenibus, in quibus vnica Symphiti radix contuſa, cocta & impoſita callum facit: ſic Ariſtolochia, ſerpentariæ, ac Traumaticæ herbæ quæuis vino incoctæ ac impoſitæ ſufficiunt.

Ferulis cur abſtinendum.

Symphiti radiorum contuſa fracturas curat.

Eſt præterea herba quædam, Herba Sophiæ dicta nobis, quę tam cruda, quàm cocta omnem fracturam ſanat. Idem de noſtris Oleis, Balſamis, Vnguentis, Emplaſtris, Traumaticis tibi confidẽtiſsime polliceri poteris, ſaltem vt præſcriptos canones obſerues: namq; natura leuiſsimo auxilio adiuta, plurimũ per ſe efficit. Duo

Herba Sophiæ.

Vulneris cum fractura complicati curatio.

præterea in fracturis ſtudioſe ſpectanda erunt, nimirum vt vulnus cum fractura complicatũ poſt oſsis repoſitionem demũ curemus, ſic vti vulnus curandum præcepimus, dein agamus per Symphitũ, Ariſtolochiam, &c. vti diximus: ſemper vero mane ac veſperi deligemus. Tum vt Ecchymoſin (de qua capite ſequenti) ſi quæ fiat, ex qua Tuſsis, Sternutatio, Punctorius dolor, &c. oriuntur, quàm citiſsime ſoluatur, ac ex corpore depellatur. Sciendũ quinetiam eſt, naturam in locandis ac reponendis quibuſdam oſsibus, vt coſtis, &c. noſtra ope minimũ indigere, in alijs, vt artuum, &c. noſtrum accuratum auxilium deſiderare. Symptomatum autẽ, vt caloris, tumoris, &c. ex quibus putredo, curandorum hæc ratio eſt, vt Oxyrrhodino calido reſtinguantur, ac oleo hyperici, vel florum Verbaſci, (quemadmodũ in Oleis vulnerarijs docuimus) ac ſimilium tumor diſcutiatur: nam cętera primarij ſcopi, vltrò ſecum trahunt, vt de ijs multũ diſſerere nil opus ſit. Sin, quod ob medicorum imperitiam frequẽtiſsimum eſt, Ignis ſacer, vlcus cacoëthes, vel fiſtula, &c. ſubſequatur, ſciendum nil ſpei amplius ſupereſſe, ſed vel membrũ amputandum, vel certiſsimam mortẽ expectandam eſſe. Deniq; obſerua, idem plane quod de fractis oſsibus diximus, in cõminutis ac cõtuſis iudicium eſſe, niſi quod hîc oſſa libera plane remouenda præcipiunt Chyrurgi.

Repoſitio vbi neceſſaria.

Symptomatum fracturarum curatio.

DE CVRATIONE ECCHYMOMATIS.

CAPVT V.

Ecchimomatis cauſæ & cauſata.

Ecchymoſis ſeu Ecchymoma, cauſas procatarcticas habet, ruptionem, contuſionẽ, caſum ab alto: nam iſtis de cauſis ſanguis extra vaſa effuſus, in parte dolente colligitur, in grumos abit, ac tandem putrefactus, vicinas partes erodit, ac vlcus facit, pro loci natura varium. Itaq; Ecchymomatis primarias differentias nos ſtatuimus à partium diuerſitate, vt aliud ſit partium internarum, aliud externarum, vt artuum, &c. hincq; duplex quoq; naſcitur curandi ratio. Nos ambas ſeorſim paucis abſoluemus. Sanguis cõcretus exteriorũ partium vti periculo plerumq; vacat, ita in interioribus collectus, propter apoſtemata, quæ minatur, ferè mali maioris author eſt. itaq; & propter hæc, tum propter impendentes obſtructiones, in omni etiam leuiſsima ecchymoſi interna, de diſſoluendo grumo, ſine mora cogitandum eſt. Sciendum quoq; in contuſione tam artuum quàm viſcerũ, ſemper de mundando ac expurgando ſanguine conſiliũ ineundum eſſe: nam ſemper (niſi forſan in admodũ iuuenibus) maius aliquod malũ in propinquo eſt, niſi hoc fiat: ſin pręſtetur, iam omne procul eſt periculum. Itaq; ſemper primo grumi diſſoluendi, fundendi, digerendi: nam ijs manentibus, ſi curationẽ conficere pergas, Ignem ſacrum, putredines, inflammationes, &c. excitabis, malæq; medicinæ, quæ ferro perficitur, autor eris.

Sanguis concretus duplex.

Prædictio.

Sanguis purgandus & mundandus.

Diſſol-

Diſſoluendorum autem grumorum duplex eſt modus: per interiora remedia alter, alter per extrinſecus admota, tã in interiorum, quàm artuum, ecchymoſi: Grumi vt diſſoluantur.

OLEVM AD SANGVINEM CONCRETum in artubus.

Recipe fl: Verbaſci M.*j*. Fl: Hyperici M.iij. Rad: Aſclepiadis M. ſs. Mummiæ ℥ *j*. olei oliuarum recentis lib. ij. Terebinthinę lib.*j*. Vini rub: opt: ſextarios duos, coquantur omnia per horas vij. pòſt vaſe vitreato probe occluſo macerentur ad ſolem, ad tempus, ac exprimantur, & babebis oleum ad hoc malum incomparabile, ſi eo pars affecta vnguatur manè & veſperi.

PVLVIS AD DISSOLVENDOS GRVMOS SANguinis circa interióra collectos.

Recipe Rhabarbari electi ʒ ij. Mummię ʒ. ſs. Laccæ rub: Spermatis ceti ana ʒ *j*. Boli Armeni, Terrę ſigillatæ ana ʒ ſs. rad: hyrundinariæ ʒ iij. fiat puluis ſubtilis, exhibeatur ʒ *j*. in aqua fl: tiliæ vel conſimili, valet ad ecchymoſin, tam intrinſecã quàm extrinſecã tollendam: nec eſt vt plura remedia requiras, duo hæc nunq̃ te, etiam in ſummo periculo, deſtituent, certò ſcio.

AD AMBVSTA EX LIGNOrum flamma.

CAPVT VI.

ADuſtionis differentiæ variæ ſunt, atq; hinc eius curandi rationes diuerſę. Nam quemadmodum medicamenta ad ſolẽ cocta alias vires adipiſcuntur, quàm ad ignem parata: alias ad flammã, alias in prunis cocta, vtq; alia eſt ſulphuris, alia aquæ vitæ, alia lactis, alia mellis flamma in præparandis remedijs: ſic aduſtiones à flamma ſimplici, lacte, aqua, puluere tormentario, ſulphure, metallis, fulmine, fulgure, &c. aliæ ſunt ab ijs, quæ à vapore, metalli fuſionibus, aqua ſalis, vitrioli Aluminis, &c. fiunt, imò omnes à ſe inuicem diuerſæ putandæ ſunt, diuerſamq; curationem requirũt, quam etiam commodioris doctrinæ gratia, ſuis diſtinctam capitibus proponemus. Ea flammæ ſimplicis lignariæ curatio quidem talis eſt. Primum omnium calorem, ad exteriora attrahes hoc modo. Recipe, Butyri recentis, quantum ſufficit, calefiat, calidiſsimum aquæ frigidæ infundatur, ac agitetur, donec niuis inſtar inalbeſcat, pòſt abiecta aqua ſeruetur ad vſum, in forma vnguenti, valet ad omnem aduſtionem ſimplicem à ligno, Lacte, Oleo, Butyro, Reſina, &c. factam. Vſus tẽpore quotidie bis, ter, quaterue, aut pluries locũ affectum eo perunges, ſtudebisq; ſemper pinguem ex butyro ſeruare

Vſtionum differentię.

Vnguentũ ad ambuſta.

partem affectam, nec vnꝗ̃ patieris exſiccari, donec plane percurata ſit, hoc vnguento quamuis maximũ calorẽ facillime extrahes: quin vbi aduſtio tanta fuerit, vt vlcera fiant, ipſum ſufficiet ſi Emplaſtro ſtictico iũgatur, nec opus eſt multum alijs inſudare remedijs inquirendis, hoc vnico, ſed certiſsimo, tuto cõtentus eris. Obſeruabis tamẽ in aduſtione per pingues res, vt Oleum, Butyrũ, &c. factas, maiorem paulò Emplaſtri ſtictici vſum requiri.

Pinguium vſtio vt curetur.

DE ADVSTIONE EX METALLIS, AQVIS *mineralibus, ac ſimilibus curanda.*

CAPVT VII.

METallica ac Mineralia, ſingularem quandam veneni communicandi rationẽ obtinent, ipſis à propria natura implantatam, atq; hinc propriam quoq; curandi methodũ, quę etſi ad omnia metalla generalis eſt, in particularibus tamen quandã diuerſitatem obſeruat: nã reſtinctio caloris diuerſa eſt, in Mercurio, Sale, Vitreolo, ac Alumine, tũ in rubigine, quibus etſi ea, quæ ad ſimplicẽ aduſtionem præſcripta eſt (priore capite) etiam cõuenire poſsit, tutior tamen eſt, quam pòſt annotabimus. Venenũ de quo diximus, metallis peculiarẽ ſimilẽ quodammodo peſtem adfert, ac Rabioſi canis venenũ: itaq; non ſolum de calore extrahẽdo, ſed & de veneno extirpando, cogitãdum. namq; ipſum, quod à Vitreolo, Alumine, Sale, ære, &c. generatur, fere vlcerum, quæ cachoëtę vocantur, cauſa exiſtit, non raro quoq; lepram faciunt: Lepram non verã quidem, ſed ſpuriam, legitimæ non abſimilem, à qua totius temperatura diſſoluitur. Ad extrahendũ autem, ac reſtinguendũ calorem, ſeu vſtionem Metallorũ, ℞ Adipis ſuillæ, id eſt, lardi quantũ ſufficit, liquefiat ac incaleſcat, pòſt calidiſſ: infundatur in aquam Solani, agitetur dum conſiſtentiam vnguenti nactus fuerit, hoc vnguento perunctum malum, ſine aliorum remediorum acceſsione percuratur.

Metallicarum aduſtionum curandarum vna Methodus.

Lepra ſpuria ab vſtionibus Alum: Vitrioli, Salis, &c.

Vbi à Mercurio quis vſtus eſt, locum affectum in lacte calidiſſimo intinctis pannis, vicies vel vltra fouere conuenit, ſic vt vbi refrixerit ſemper immutetur, pòſt vnguento ex Butyro parato calorẽ extrahere, Emplaſtro de Colophonia, cicatricẽ facere oportebit. Hic vſtionis modus rarus eſt, contingit tamen ſi Amalgamata quæ vocant parẽtur, Singularia hic affectus ſymptomata habet, Odontalgiam ac Tremorem, quæ abſtinentia à contactu Mercurij vſu Aquæ vitæ in lotione manuum, tum gargariſatione ſeu oris collutione, cum aqua Lauendulę, ſine negotio curantur: frequentia hæc ſunt ijs, qui Cinnabarim parant, Mercuriũ per deſcẽſum pręparãt, Metalla ſeparant, alijsq; Metallorũ artificibus, &c. Vſtiones porro ab aquis ſalinarum, fontium Aluminis & Vitrioli, quocumq; tandẽ modo eę fiant, periculoſiſsimę ſunt: niſi enim accuratę empyreuma, id eſt,

A Mercurio vſti vt ſanentur.

Symptomata huic vſtioni ſingularia.

id eſt,calor extrahatur,grauiſsimà ſubſequuntur mala. Nos pro his certiſsimũ remedium,ſub vnguẽti forma proponemus. Habet autem Olei nucum,lib.ß.Sęui ceruiui,lib.j.Butyri præparati vti pręcepimus,lib.j.ß.miſce,fiat vnguentũ.vtatur quotidie bis, mane & veſperi,donec nihil doloris,phlegmones,ac caloris ſuperſit.Deniq; ſi iſtis non planę cedat:Balſamo,vnguento,vel puluere traumatico, cicatricem facias, deliges autẽm medicamenta,quæ maculas quoq; fieri prohibent. Hæc remedia ijs quoq; vſtionibus, quæ tinctoribus accidunt,non incommode adhibebis.

Empyreuma Salis Vitrioli, &c. vt tollatur.

DE VSTIONE PVLVERIS TORMENTARII, *Salnitri,ſulphuris,& aquæ regalis curanda.*

CAPVT VIII.

ADuſtionis iſta ſpecies,præter cœleſtẽ vſtionem,longe omniũ periculoſiſsima eſt, quemadmodũ & ea quę à vehementibus Chemicorum aquis,vt Mercvrcali,Gradatoria,Regali,&c.excitatur:hęc tamen magis ob Corroſionẽ,quę à venenorum acrimonia excitatur,quàm alia de cauſa grauis eſt.Illa vero multis modis:nam & admodũ penetratoria eſt,& reſtinctu difficilis,propter Salnitrũ & Sulphur,quorum calor non niſi à ſeipſis conſumi poteſt.Nos de iſtis ſingulari capite diſſerere non infrugiferum putauimus.Itaque vt primum quis à puluere tormentario vſtus fuerit, vtile erit hoc vnguento locum paſſum perungere.

Tormentarij pul: vſtio cur curata difficilis.

Recipe Butyri lib.j.Ol:nucum,Sęui ceruini ana lib: ß. Medullę Tauri quartarium j. liquefacta ac feruida infundantur in aquam Nympheæ ter quaterue,agitentur probe, & fiat vnguentum,quo vngatur ęger,vbi incaluerit,renouare conuenit,donec dolor quieuerit,ac deniq; vt vulnus ſimplex curare.

Vnguentum pro vſtionibus pyrici pulueris.

Sin à Chemicis aquis,vſtio facta ſit,præter hoc,oleis traumaticis,vel ſtictico Emplaſtro, Corrodentem vim frangere enitendũ eſt,tandemq; curare,Ego in huiuſmodi caſibus,ſi quis alius, remediorum varietate abundo,ſed iſtis quæ ſcripſi,vim primariam tribuo,expertus.

Chemicarum aquarum vſtio.

DE AMBVSTIS A FVLMINE ET *fulgure,curandis.*

CAPVT IX.

MAteria huius ignis ex qua Firmamentale Sulphur ac Salnitrũ eſt:nam quemadmodum ex terra prodeunt Sulphur ac Salnitrũ,ex quibus deinde in vnũ coactis ſingularis oritur ſubſtantia: ſic cœleſtes materias huic reſpondentes eſſe,omnino putandũ eſt: ſi enim pluuia & nix in cœlo generantur, quid prohibet ignem quoq; ac Salnitrum illic naſci? Itaq; Fulmen eiusq; ignem, cœleſtẽ quandã compoſitionẽ eſſe ad exemplũ huius terreſtris, à ſyderibus

Sulphur & Salnitrum cœleſte.

comparatam pronunciamus. Quamobrem ſciendum, quemadmodum cœlum elementa ſuperat, ſic huius ignis malignitatem longo poſt ſe ſpacio, omnes reliquas Elementarij ignis vſtiones relinquere. Nam ferè vel præſentaneam mortem adfert, vel indubitatam alicuius membri iacturam: quidquid enim contigerit, vel deſtruit totũ, vel corrumpit, ignis noſtri exemplo, qui ligna vel omnino in cineres redigit, vel in carbones mutat: nũc vti ex carbone, nedum ex cinere, lignum fieri impoſsibile eſt, ſic huiuſmodi membra vix in priſtinum ſtatum reduci poſſe putandũ erit, ne impoſsibilia polliceamur, ac in artis operibus aberremus. Duplex ergo fulminis curatio eſt: nam ijs, quæ iam quaſi in carbonem abierunt, omnimodą ablatio, reliquis quæ mediocriter ſe habẽt, alteratio, ac priſtini ſtatus inductio cõpetit. Hoc interim meminiſſe decet, quandam huius ignis ſpeciem eſſe, quam extinguere ante Sulphuris & Salnitri cõſumptionem impoſsibile ſit. Ego quæ quinta vice, (pluries enim huiuſmodi caſibus nõ interfui) expertus ſum, fideliter proponam.

Similitudo pulcra.

Fulminis duplex curatio.

Medicina itaq; in hoc malo ſit, quæ antequam empyreuma extrahatur, vehementiſſ: refrigeret: nam niſi ea adhibeatur, vrẽdi nullus finis eſt, quemadmodum hoc ipſum in puluere tormentario ſæpiſſ: experimur. Reſtinctorij illius medicamenti formula talis eſt: Recipe Spermatis ranarum, ſucci Sedi, Aſtacorum fluuialium, ana partes æquales, Myrrhæ, Vitrioli modicum, mixta omnią, imponantur membro affecto, donec calor remittat, quo reſtincto, vnguentis præſcriptis ad vſtiones, curationem perficito.

Refrigerans remedium optimum.

Sin eouſq; malum ſæuijt, vt iam omnia inſtar carbonum vſta ſint, hoc emplaſtro vtere, tum pars emortua à ſana abſcedet ac decidet.

Recipe lib. j. Colophoniæ, lib. ß. Picis communis, quartarium j. Ceræ olei, & Terebinthinæ modicum, malaxetur, & fiat Emplaſtrum, quod impoſitum, viuum à mortuo ſeparat: tu dein ad curationem abſoluendam Emplaſtro ſtictico contentus eſto.

Vt pars emortua à ſana abſcedat.

DE EMPYREVMATE A GLANDIBVS *tormentarijs facto reſtinguendo.*

CAPVT X.

EMpyreuma ſiue vſtio hęc periculoſa exiſtit multis modis: nam eius calor diuturnus eſt, & metallicam quandam venenoſitatẽ comitem habet, tum ex violento ictu difficultatis quid contrahit. His curandis malis primum omnium ad refrigerandum glandem, reſtinguente medicamento vtendum erit, cuius etiam vſus erit, quamuis non in corpore amplius glans inhæreat. Huius generis autem ſunt, Acetum roſaceum, Succi Solani, Nympheæ, Semperuiui, &c.

Glandis calor vt reſtinguendus.

uiui, &c. ſuccus Aſtacorum, tum Sperneolæ ſi per ſyringam iniĳciantur ſępius, donec calor reſederit, quo facto, vnguentis, balſamis &c. vulneratis, tamq; puncturā ſimplicem curare conueniet: verū tum propter ea, quæ vna cum glandibus penetrarunt extrahenda, tum alĳs multis de cauſis emplaſtrorum Sticticorum vſus contemnendus non erit.

Verum refrigerantium magna vbiq; copia eſt, vt Limacum, Ranarum, Aſtacorum, inteſtinorum terræ, ſuccus Sperneolum, & ſimilia. Succi tamen herbarum Nympheæ, Solanni, Semperuiui potiores habentur, neq; contemnendum etiam atramentum ſutorium. Omium verò pręſtantiſsimum parabis, ex aceto roſaceo, & ſucco Aſtacorum inuicem mixtis: horum vero non hîc ſaltem ſed & in pulueris tormentarĳ vſtionibus vti licebit. Accidit quinetiam non rarò vulneratos perterrefactos aquæ ſe immergere totos, vel frigida vulnus fouere, quod vbi factum fuerit, ſufficiet vnguento ad ambuſta ſuperius præſcripto curationem perficere. Sciendum deniq; hanc vſtionis ſpeciem interim lethalem fieri, ſi calor interiora ac principalia mēbra, vt cerebrū &c. petat, quo in caſu ſalus nulla ſperanda amplius. Sin lethale adhuc malū non eſt, intrinſecus per potiones datas calorem reſtinguere enitendum eſt. Potiones autē in totum refrigeratoriæ ſunto, aqua, lac, zythum, ſuccus pomorū, pręcipue verò commendatur aqua prunorum Cypriorum minorū (quæ Germani Cepartem vocant) pota à vino autem omnino arcendi erunt ægri.

Succi herbarum refrig:

Lethalis vſtio.

AVRIVM TINNITVS, VISVS HEBETVdo ex *vſu Tormentorum Bellicorum nata, vt curentur.*

CAPVT XI.

Maiorum tormentorum fragor, Campanarum ſonitus, Molendinorum tumultus, vtpote excellentia & vehementiora ſenſibilia audiendi facultatem corrumpunt, quandoq; & auriū quendam tinnitum efficiunt: nam auditus organi ſtructura ſubtiliſsima, iucundos tantum, lenes & harmonicos ſonos ſine iactura cepit, à reliquis acutis nimiumq; grauibus illæſum vix permanens. Simile de oculis eſt iudicium, qui cùm tantum luminis ſaltem requirent, quantum ad diſcutiendas tenebras ſufficit, ab excellenti quoq; fulgore, vt Solis & Ignis, &c. facile deſtruitur. Hinc ignis ſubitus è tormentis erumpens, etſi corporaliter oculos non ſubeat, quia tamen ſubitus ac præfulgidus eſt, eos non poteſt non lædere. His itaq; incōmodis, quomodo mederi oporteat, paucis aperiam. Vbi aures tinniunt, Auricularum frequentes ſcarificatus fieri, Luna inferiora ſigna percurrente, vtile erit, quibus ſi nil perfeceris, cucurbitulas poſt aures appones: quod ſi ne ſic concedit malum, ad venæ

Auricularum ſcarificatio.

ſub

ſub lingua ſectionem, tamq́ ad vltimum remedium confugiendum erit.

Oculorum aſfectorum curatio.

Oculis præterea affectis, conueniet frequens fomentatio ex viciarum vel hordei farina à furfuribus non mundata, vt nimirum ea in aqua coquatur,& calidus vapor in oculos recipiatur,donec lachrymas fundere deſinant,quo facto in canthum maiorem,aliquoties mane guttam Olei laterini immittere haud infrugiferũ fuerit.

Olei Laterini vſus.

REFRIGERATORVM CVRANDI RATIO.

CAPVT XII.

Refrigerationis differentię.

DVpliciter quis refrigerari poteſt: nam refrigeratio alia eſt ex diuturno vſu frigidarum rerum, vt inambulatione in aqua frigida, quæ non poteſt non conſequenter defluxiones in artus concitare. Alia refrigeratio eſt, ex hyemalis frigidi ambientis gelu facta, quæ finita hyeme, fere in manifeſtum morbum degenerat. Eſt & tertia ſpecies, quę effectum ſuum ſtatim prodit, vt cum mors ſtatim eos apprehendit, vel membrum aliquod in totum perit.

De refrigerationibus, quæ vel hyeme, vel mora in aquis frigidis contrahuntur, quæq́ paulatim in alios morbos abeunt, quia Medicorum potius, quàm Chyrurgorum opera ſanantur, nihil hîc præcipere animus eſt. De ea tamen ſpecie quæ manifeſtum malum ſtatim facit, non tam medicis quàm Chyrurgis propria, in præſentiarum quædam docere conuenit. Quoniam autem fere ijs in locis, quibus morbi frequentius ac peculiariter quaſi fiunt, optima mali remedia habentur, tamen in hoc affectu longe alia ratio eſt. Nam apud Alpinos, Heluetios, & Monticolas, rude hominum genus, hic affectus frequentiſſ. eſt, apud quos tamen nullum adhuc vtile reperias remedium, anilia, puerilia, ſtulta omnia ſunt, quæ apud ipſos expiſcari mihi licuit. Ego quæ ijs in locis aliquandiu commoratus, expertus ſum, proponam. Membrum ergo extremè refrigeratum, mortuum eſſe dubium non eſt: nam ad priſtinum ſtatum reducere illud impoſsibile eſt, ſed putreſcit ac decidit, quaſi in lepra. Etenim ſine controuerſia conſtat, lepras frequentes ob refrigerationem fieri. Quamobrem iſta membra cùm ſui ablationem neceſſario oſtendant, nil in eorum curatione ſudandum erit, ſed omni ſtudio in id incumbendũ, vt emortuum à ſano ſeparemus, ne pars ſyncera trahatur: quin hoc tentandum, vt quamprimum ad deperditi reſtitutionem properemus, ſi modo id reſtitui poſsibile ſit: nam in digito vel ſimili membro, fruſtra hoc tentari quis ignorat.

Lepræ frequẽtes ex refrigeratione.

Medicamenti autem eius quo vtimur deſcriptio hæc eſt. ℞ Piperis longi, Cardamomi, Granorum Paradyſi ana ℥ j. Euphorbij ℥ ij, Maſtiches, ℥ j. ß, redigantur in puluerem, ac coquantur in

Vrinæ

Vrinæ pueri, vel hominis Ruffi ſextarijs duobus, donec octaua pars ſuperſit, pòſt colentur, ac eo quod ſupereſt, membrum refrigeratum, ter quotidie vngatur, & abſcedet mortuum à viuo, pòſt per vnguenta vulneraria claudatur vulnus. Mira huic vnguento calefaciendi vis ineſt: nam eo aliqua parte perunctus, mirum ſi illa die frigus ſentiat. In præcauenda vero refrigeratione, à varijs varia vſurpantur, pelles ab alijs, ab alijs corium, ſed omnia iſta longe ſuperat, Papyrus complicata, calceamentis ac tibialibus impoſita, omnem aëris inclementiam in extremo gelu arcet, omnes pelles, ac coria antecellit, ſed ne humectetur, cauendum.

Vtviuum à mortuo abſcedat.

Papyri vſus contra frigus.

Quibus omnimoda refrigeratio ad mortem vſq; penetrauit, ijs Theriacam & Camphoram cum aqua vitæ mixtã exhibere, ac in ſtratis componere vtile eſt, Zinziber quoq; & Calamus vino incocta mirifice pota proſunt. Item aqua vitæ, in qua crocus intabuerit. Aromata præmanſa frigus arcent, &c. Præter hæc nil de refrigeratione curanda, vel præcauenda penes me eſt, ſed ſufficient iſta ſine dubio in omni caſu. Notandum deniq; quandam refrictionis ſpeciẽ eſſe, quæ tam periculoſa, quàm ipſa eſt, eſſe non cernitur, ſed ea detenti, plerumq; per ſomnum extinguuntur. Membra deniq; refrigerata leproſorum inſtar inſenſibilia efficiuntur, ac magnis refrigerationibus ferè cutanea mala, ſcabies ſcilicet, Pſora, &c. ſuccedunt.

Aromata frigus arcent præmanſa.

DE SINGVLARIBVS QVIBVSDAM *Chyrurgicis obſeruationibus.*

CAPVT XIII.

ETſi ſumma fide, accuratiſsimaq; diligentia, tribus his libris totum vulnerum curandorum negotium tradidimus, tamẽ quia & alij quidam idem ſtadium decurrerunt, ſua ſinguli placita proponentis, admonendum duximus, noſtrum ſcriptum, & certiſsimis fundamentis niti, & abſolutiſsima experientia contineri. Nam etſi Chyrurgorum, quædã cautelæ nondum à nobis expreſſa ſunt, tamen nihil de operis perfectione detractũm puto, cùm vſus, exercitatio ac experientia, quàm ſcripta de ijs admoneant rectius. Nam quæ ex libris diſcuntur, verarum cautelarum, ſeu obſeruationum nomen non merentur, ſed quæ vſu & exercitio comparata ſunt. Ego quę hoc ſeculo certiſsima, optima, nobiliſsima ſunt, ſcripſi, nõ inſcius poſteriora ſecula plura obſeruatura eſſe. Nam hora, dies, annus, ſeculum, noua ſemper produnt, quæ omnia ſcriptis mandari nequeunt, ſed ad obſeruationes referuntur. Itaq; ſi tu illis noſtram Medicinam applicaueris commode, obſeruationum vſum cognoſces. Sic miranda ſæpe vulnera fiunt in cladibus, de quibus nil apud antiquos, vel recentiores ſcriptum inuenias, ijs particulariter mederi

Particularis methodus vt ex vniuerſali deducatur.

deri etſi non docuerunt alij, generaliter tamen deſcriptam methodum, tu ſi ſpecialem feceris, curandi modum inuenies. Nam hic artis vſus eluceſcit, ſi temporis, ægri, &c. imò omnium particularium ratione habita, medicinam feceris. Quin non raro vidi, adeo miranda vulnera, quæ nulla vnquam medici induſtria curari potuiſſent, niſi optima remedia præſto fuiſſent: verum ea eſt naturæ induſtria, vt ſi aptis remedijs adiuuetur, ſic omnia diſponat, vt medici diligentiam plurimum ſuperet. Quare ſedula nauanda opera in præſtantibus remedijs conquirendis, pòſt in experientia ac naturæ cognitione non minus laborandum. Obſeruandum etiam, hydropicorum, Ictericorum, Arthritide, ac Podagra laborantium vulnera, exſiccandæ aquæ, ac ſedandorum tumorum rationem requirere: nam vbi humiditas periſtit: nunquam ſperaueris vulneris glutinationem. Sic Paralyticorum, ac Podagricorum vulnera, magnam medici induſtriam requirunt: nam pro ſubiecti diuerſitate euariant. Nunc ſalubria ſunt, nunc noxia: nunc curatu facilia, nunc difficilia. quamobrem Medicos peritos in conſilium adhibere tutiſsimum fuerit.

Humiditas glutinationi aduerſatur.

Hactenus omnia quæ ad Chyrurgiam pertinent, abſoluiſſe mihi videor, tanta quidem diligentia, vt nihil deſiderare poſsis. Nam vſu, exercitatione, experientia, tantum nactus ſum peritiæ, vt plus nemo vnquam, pauci tantundem adepturi ſint. Nil ergo te moueant, quæ Doctores bullati contra me eblatterant: nugę enim ſunt & næniæ, ac de rebus illis inexpertis, inania verba, quibus nil niſi Doctoris titulum prætendere poſſunt: ſed de his ſatis.

Peroratio.

ABſoluta iam nobis eſt Diuina gratia vulnerum Chyrurgia, non quidē omnibus placitura: ſed eos ego qui meliora ſciunt, vt ea proferant, etiam atq; etiā rogo. De meis ego ſcriptis, hoc vere pronūciare poſſū, ſatis ſuperq; ea vſu, ac exercitatione comprobata eſſe, & illum qui paria poſsit, videre vt liceat opto. Gloriari ac iactari reliquis familiare eſt, & promptum alios præ ſe contemnere: verum ſi rei natura, ac experientiæ magnitudo penſitentur, illis forſan non minor ero. Vnicum hoc ſtudium Deos teſtor mihi fuit, damna ægrorum præcauere, quod dum conor, varijs me expono iniurijs. verum Phariſæorum, ac Hypocritarum iſtorum calumnias nil moror, quibus nil niſi controuerſias ſerere propoſitum eſt. Medicis præſenti opere me ſatisfeciſſe perſuaſum habeo. Etſi enim polito, ac arduo dicendi genere vſus non ſum, nil admodum refert, patria, ac vernacula lingua, quæ Heluetica eſt, quàm Rhetorico ſtylo vti malui, cùm non linguam ſed artem docere inſtitutum eſſet, tum quod ſufficeret ad experientiam meam, toto orbi proponendam, qua & Medicis & ægrotis innumeris adhuc prodeſſe animus eſt. Rogatos interim Medicos omnes velim, meam in illuſtranda medicina operam meliorem in partem interprætentur. Ego viciſsim illis omnia fauſta fœliciaq; in Practico opere, tum veram veræ Medicinæ cognitionem ex animo precor.

Paracelſi ſtudia.

Paracelſus Heluetius fuit.

FINIS PRIMÆ PARTIS CHYRVRGIÆ MAGNÆ Philippi Paracelſi, Medici & Philoſophi ſummi.

CHY.

CHYRVRGIAE MAGNAE PHILIPPI PARACELSI MEDICI CLARISSIMI, pars Secunda, de Vlceribus cognoſcendis, & curandis.

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO PRINCIPI, DIVO FERDINANDO, DEI GRATIA Romanorum, Vngariæ ac Boemiæ Regi, Archiduci Auſtriæ, &c. Domino ſuo Clementiſſimo.

CVM DEVS OPT: MAX: NVLLO HABITO PERſonæ reſpectu, à mundi vſq; origine, morbos earumq; cauſas mortalibus omnibus communes eſſe voluerit. Hinc Iulium Cæſ: Auguſtæ Maieſtatis tuæ anteceſſorem, grauiſſ: morbo conflictatum eſſe Hiſtoriæ teſtantur, eius ſucceſſores omnes morbis, pleroſq; vulneribus extinctos eſſe, docent, omnes remedijs indiguiſſe, nemine à Medicinæ ditione liberum fuiſſe legimus. Quia, inquam, omnes ſub iugum medicinæ miſſi ſumus, imò ipſi quoque Medici ei ſubiecti ſunt, rationi conſentaneum eſt, Medicos maxime in morbis præcauendis, ac curationibus eorundem, occupatos eſſe debere. Quòd officium Medici cùm ſit, REX INVICTISSIME, Imitationem Medico, niſi vbi genuinæ Medicinæ fontes perſpexerit, neceſſariam non eſſe, extra dubiũ eſſe puto: nam cùm opinionibus, cõtradictionibus, ac ſectis Medica facultas abundet, interim autem de ægri corio res agatur, manifeſtum eſt, eam quę vulgo in ſcholis traditur, ac in chartas refertur, veram medicinam non eſſe. His de cauſis ego hunc ſecundum Chyrurgiæ noſtræ librum ſcribendum ſuſcepi: in quo abſq; omni errore, vel contradictione, & artis & naturæ poſsibilitas declaratur. Et quamuis non ignoro, qualia ſint aliorum de iſtis iudicia futura, maxime vbi originem, & cauſas vlcerum quas nos aſsignamus, cenſebunt: nedum curationes quas plane non intelligent. Verum cùm conſydero erranti nil niſi ſuum dogma placere, & omnes ſui ſimiles fieri in votis eſſe, ipſorũ nugas ne pili quidem fecero.

Iul: Cæſar ægrotauit.

Omnes ſub iugum Medicinæ miſsi ſumus.

Imitatio à Medicina exulare debet.

Ego Canones ac Methodum, aliaq; Pſeudomedicorum ſcripta, aliquando & colui, & honoribus proſequutus ſum. Sed cùm & alios mecum viderem fruſtra ſudare ac laborare, de alia ratione cognoſcendæ, ac faciendæ medicinæ inuenienda cogitare cępi, quam multis tandem laboribus ac vigilijs conſecutus ſum, quibus parcere maluiſſem, ſi vulgatam Medicinæ methodum certam ac firmã

Preuilegia Medicis ab imperatoribus cõceſſa, noxia.

Lex Aquilia.

Medici olim Roma expulſi.

perſpexiſſem. Verumenimuero, indulta ac preuilegia Medicis collegijs, iam olim ab imperatoribus conceſſa, iam ab ijs vſurpantur, quos adhuc erroribus intricatos eſſe manifeſtum eſt, quos in ęgrorum perniciem agere quotidie experimur, adeo, vt ſi iam certo conſtet, ægrum medici inſcitia perijſſe, tamen Reſcripto legis Aquiliæ excuſetur Medicus. Preuilegia non damno, ſed ab immeritis vſurpari doleo. Conſulem Romanum quondam Medicos interfeciſſe, ac vrbe expuliſſe memoriæ proditum eſt, quòd impunè quemq́ interficere nemini licere vellet: quod idẽ ſi & iam caueretur, de multis ægris melius ageretur. Verum donec huiuſmodi immunitatibus imperiti gaudebunt, nemo ad Medicinæ perfectionem vnq̃ aſpirabit. De meo ſcripto vt loquar iam, Clementiſsime Cæſar, nollem quemq́ putare, me contradicendi ſtudio, vel ex petulantia aliorum canonibus reiectis hæc ſcribere: ſed hoc potius ſibi perſuadeant omnes cupio, me quem metipſum meorum operum rationem reddere oportet, quàm longiſsimè ab errorum labyrinthis, abeſſe cupere, tum pubici commodi gratia, meam diuturnam experientiam alijs quoque vtilem reddere conari. Hos autem labores meos, ſub tuæ Auguſtæ Maieſtatis nomine apparere volui, vt meę erga tuam Maieſt: obſeruantiæ pignus eſſent: tuq́ viciſsim mei meorumq́ laborum patronum ageres. Sperans, me & T. M. & Reipubl: laborem nec ingratum, nec inutilem ſumpſiſſe. Datum Auguſtæ 11. die Auguſti, Anno 36.

T: Rom: R: Mt:

ſubditiſſ:

Theophraſtus ab Hohenheim, vtriuſq́ Medicinæ Doctor.

THEOPHRASTVS PARACELſUS Lectori beneuolo S.

QVIA ab ineunte ætate ſalutis ægrorum ſupra quàm dici poſsit, ſtudioſiſſ: fui, quomodo illis impendentia pericula auerterē, ſemper meditatus ſum, ac quo pacto ſalutis comparandæ rationem, quæ Dijs ac mortalibus placeret, oſtenderem cogitaui. Quo in labore dum verſor, omnia omnium, qui ante me fuerunt ſcripta relinquere coactus ſum: nam nil vtilitatis ex ijs conſequi fas erat, quòd nullis certis inniterentur fundamentis, ſed omnia rimarum ac ruderū plena eſſent. Nauſeam forſan hæc tibi mouebunt amice Lector, ſed mihi crede, omnia facile certiſſ: argumentis confirmarem, ſi tibi moleſtum non eſſe ſcirem. Adhæc Medico cui ægrorum ſalus cordi ſit, hæc forſan auditu non ingrata ſunt, vtpote vera. Iudica quæſo L: beneuole, aduerſarij mei quales ſint, odij cauſam inquirere ne pigeat: neminem ſanè inter omnes reperies, qui ægrorum ſalutis cauſa, me odio habeat. Deum precor meliorem illis mentem infundat, ſe metuo ne illorum corda indurare velit: tam enim bilis in illis turget, vt nil ſupra. Ego odij radices paucis exponam. Non medici iſti, ſed pſeudomedici, ſi tantum lucri ex me haberent, quantum incommodi ex detectis à me illorum erroribus, ſentiunt nunquam, mihi crede, inuiderent, ſed tamq̄ Dianam quandam colerent. Tu macte virtute Lector, ad laudem ac Medicam perfectionem ſummam enitere, ac noſtra ſcripta ſine ſtomacho iudica, inuenies quæ legiſſe non pigebit,

Vale.

Antiquorum ſcripta cur reijciat.

Paracelſus Medicis exoſus.

THEOPHRASTI PARACELſi in vlcerum Chyrurgiam

Procemium.

Contrarius Paracelſus.

DVM Chyrurgica ſcribo, plerique me Medicis CONTRARIVM appellant, mecꝙ illis ex oppoſito ſemper conſtituunt. Ii quidem mea ſententia bene dicunt: nam illis contrarius ſanè ſum, at naturæ interim familiaris. veſtrum iam iudicium eſto, an ſi naturæ familiaris ſum, non immerito illis contrarius dicar. Malo ego tamen naturam me non accuſare, quàm eos qui naturæ contrarij ſunt. Verum oſtendat quis, quomodo contrarij nomen mihi cõueniat, Medicinam artium præclariſsimam conſtituo, eam ex ſummis artibus, Philoſophia, Aſtronomia, Chymia, Phyſica, ceu è fontibus petendam aſſero: an non hæc naturæ conſentanea ſunt? relinquitur igitur ijs tantum me contrarium eſſe, qui non ex Lumine naturæ medici extiterunt.

Medicinę veræ fontes.

Adhæc illud frequentiſsimè mihi vitio verti audio, quòd permanentem manſionem nullam habeam, quòd ſcilicet non poſt fornacem, quod mei contrarij faciunt, domi deſideam. Sed cùm à Cl. I. C. ac amico intimo Dn. Zacharia Pirer intelligam, Medicum in Iureconſultorum libris perambulanum appellari, ex vi vocabuli colligere poſsũ, medicos non intra mœnia naſci, ſed peregrinationibus perfici. Itaꝙ vt paucis dicam: tantum inter me ac illos intereſt, quantum inter nigrum & album. Ars hæreditate non comparatur, non ſola lectione librorum, ſed Ruminatione ac maſticatione, hoc eſt, vſu ac experientia, quæ non domi, ſed extrà fieri debet, perficitur. Quare ſi quis me illis contrarium dicat, ad alium iudicem non prouocabo, quòd tale iudicium mihi honori, illis vitio ſit.

Medicus Perambulanus eſſe debet.

Dicat quis, rectè ne fecerim, an peccarim, quòd peregrinationibus meis didicerim morbos ac vlcera curare, ac quæ à meis aduerſarijs male curata ſunt, reſtituere? Iſtá ne cõtemptũ mereri quis putet? eſto, contemnat quis, contemptum hunc nõ ex rei indignitate, ſed inuidia ac ſcientiæ odio eſſe, quis non cũ ipſorum met philoſopho pronunciet? Qui ſcientiæ vnicũ hoſtem eſſe ignorantiam prodidit.

Quamobrem cũ Diuina benignitate, tantam rerũ experientiam adeptus ſim, quam & vtili propoſito alijs cõmunicare animus eſt, quis æquior iudex non meus conatus commendet, ipſorumꝙ calumnias reprimendas iubeat? Verum illos nil moror amplius, ſi

noſtra

noſtra non placent, ſuam pingant ac fingant ſibi Lucretiam, vel ſi malunt, Troianam Helenam: ſed cùm non ſcriptis ſaltem, ſed & opere artis cognitionem teſtatam facere medicus debeat, nil illi impedient, quo minus vinum mihi ſapiat. Te Lectorem monitum ac rogatum volo, rem, non verba: opus, non loquacitatem vt ſpectes, & eris nobis æquior.

THEORIÆ VLCERVM PAracelſicæ Fontes.

NOVA dogmata temerarij ingenij argumenta eſſe, omnibus decantatum eſt, nec mihi ignotū, ſed æquitas in iſtis normæ loco eſſe debet: nam conſuetudo ars non eſt, ſed Ars illud verè dicitur, quod opere ipſo demonſtratur. Itaque conſuetudine relicta, non ſtatim ars repudiatur.

Conſuetudo non eſt Ars.

Verum hîc mox nobis obijciat quiſpiam, & ante me etiam vlcerum curandorum ac cognoſcendorum rationē cognitam fuiſſe, nec medicinam ſolum mihi, ſed ante hæc ſecula multis, ac nunc quoque plurimis cultam eſſe. Huic nos reſpondendum hac ratione ducimus, Originem & cauſas vlcerum à nemine vnq; ante nos ex veris fontibus traditam eſſe, quod conſequenti ſermone patebit.

Cauſas vlcerū veras Medici ignorant.

Adhæc vlcera curata non negamus, at quomodo? vt ex decem vix vnus curaretur æger: adhæc tanta temeritate in ægrorum perniciem, quiuis quoduis attentaret: quæ mala extirpare, noſtra oratio ſibi proponit. Præterea quæ de cauſis & origine vlcerum ab ipſis prodita ſunt, tam pugnant cum eorum curandi ratione, vt nil ſupra. Verbi gratia, remedia quibus vtuntur, ſunt Mercurius, Lythargyrum, Alumē, Vitreolum, Minium, Ærugo, Terebinthina, Reſina, Gummi, &c. Iſta quis mihi intueatur ſimplicia: Mercurius quomodo in Choleram, Pituitam, Melancholiam & ſanguinem agit? (& ſimiliter de reliquis.) Iterum, ſi Choleram cathartico deijcias, an vlcus curaſti, edoce, quem vlcere laborantem, tuo Rhabarbaro, cortice ſambuci, Clyſtere, Roſarum ſyrupo, &c. curaſti? Quomodo ergo dicis, cauſam veram te oſtendiſſe vlcerum, cùm iuxta tuos Canones, ac Regulas vlcus curare tibi ſit impoſsibile? Purgas, ſed cauſam non tollis: Clyſtere aluum ſoluis, at mali radicem non attingis: per podicem inutilia extrahis, interim noxio corpore ad vlcus confluente.

Catharticis vlcera non curantur.

Sed originem ſeu primum vlcerum fontem quem facis? Epar nimirum. At dicas nunc, ſi in Epate mali radix eſt, cur non illic vl-

cus fiat, vel in ſplene, ſi eò originem referas? verum vel ſub axillis, vel ad inguina, &c. certo ſcilicet aliquo in loco? cur quæſo ſi à capite humor defluit, pituita ſcilic, et bilis, vel alius, cur non potius in capite, quàm ſubiectis partibus vlcus facit? an ne inter defluendum eam nanciſcitur acrimoniam? Sed reſpondes: ſic ſcriptum in meo codice eſt: Ergo, &c. Item ſic pro lectione profeſſorem aſſerente audiui: itaq; ſic ſe habet. O miſeram conſequētiam, ſi ſic res comparata eſt, vt in libro deſcriptam legis? quid cauſæ ſubeſt, quòd non ſanentur ægri? Verum remedia veſtra contra vlcera (vt tandem fucum aperiam) ab aniculis, ruſticis, agyrtis, carnificibus, qui veſtros Canones ne viderunt quidem, didiciſtis, emendicaſtis, ſuffurati eſtis. Si tam certò originem tenetis, cur non ex veſtræ artis fundamentis formulas remediorum deſcripſiſtis? an emendicari oportuit? Sed quia fundamenta claudicant, illinc nil boni eruere potuiſtis. Veſtros codices tantoperè prædicatis. ſed mihi credite: Si Lignum (nam totam ligneam feciſtis artem) Si Mercurius non eſſent, tam rari eſſent Medici, quàm eſt Aſinus cæruleus rarus. Itaq; ſi iſta duo remedia ſola artem perficiunt, quid tanto librorum aceruo opus eſt? D. Brandt, certe ſæpiſsimè me veſtrarum Bibliothecarum admonet, in ſua ad Narragoniam nauigatione. Ridiculum ſane eſt, propter duo hæc remedia Lignum, ſcilicet & Mercurium tot chartas commaculatas eſſe, cùm minimo libello tota ars veſtra comprehendi potuiſſet.

Medicorum probationes ridiculæ.

Vulgares Medici vnde ſua remedia habeant.

Guaiacum & Mercurius ſūt Medicorum tota Medicina.

SECVN-

SECVNDÆ PARTIS CHYRVRGIÆ MAGNÆ PH: PARAcelſi, Tractatus Primus,

DE ANTIQVORVM MEDICORVM, TAM VERORVM QVAM PSEVDOMEDICORVM AD VLCERA EXPERIMENTIS.

DE VVLNERARIORVM REMEDIORVM vſu inutiliter in vlceribus attentato.

CAPVT I.

POST inuentam vulnerum curationem, cùm & vlcera paulatim fieri inciperent, remedia vulnerum in vlceribus vſurpari cœperunt, ſecundo quandoque, quandoq; improſpero ſucceſſu. Maxime vero potiones, olea, vnguenta, traumatica, ac Emplaſtra, in vſum recepta ſunt: inter omnia tamen plurimum valere Emplaſtra experientia docuit, vnde nõ mediocris laus illis conciliata eſt. Verum enim domeſticum hoc ſemper malum fuit in Medicina, rerum cauſas & origines ignorari, quod & hic contigit. Eius mali cauſa fuit ſemper, oſcitantia, lucri & voluptatis ſtudium inter medicos, qui tibias, Cytharam, cantum, magis quàm ægrorum ſalutem ſectati ſunt, quod in aliis mechanicis artibus non contigit: eæ enim ſemper cultores habuêre, quibus virtus ac laus maiori quàm emolumentũ curæ eſſet. Hic vero proximi dilectio ſtatim extincta eſt, ac præceptum quo non tam noſtræ quàm proximi ſalutis ſtudioſi eſſe iubemur, omnino neglectum: cùm tamen hoc præceptum omnibus ſanis, inquirendi conſilij pro ægris, neceſsitatem imponat. Quin ipſe met Deus naturæ huius author, quærere vt inueniamus præcipit, cùm inquit: Diſcite ex me, quia mitis ſum, & humilis corde. Quamobrem diligens remediorũ indagator nunquam deſperare debet, ſed eius quod quærit inuentionem ſibi certò polliceri: nam nihil tam ſecretum natura habet, quod ipſi denegatum ſit. Hinc in paucis quibuſdam fraternæ charitatis ſcintillæ enituerunt, qui canum exemplo ægrorum vlcera lingere non exhorruerunt, ac ſanitatem ſummum bonum poſuerunt, omni pompa ac voluptatis ſtudio poſthabitis: diligẽs dein indagatio iſta docuit, acriora ac vehemẽtiora vlcerũ, quàm vulnerũ remedia eſſe debere: edocti quinetiã hinc ſunt, magnã vlcerum varietatẽ eſſe, ſuamq; ſingulas ſpecies curationẽ propriam deſiderare: tandem per indicationem contrarij

Medicinæ domeſticum malum.

Vulnera quidam lingere non exhorruerunt.

Putredo vlcerum quibus arcenda.

remedij, vlcerum putredinem, aqua ſalis, fabrorum ac ſimilium, arcere tentarunt: non ita multo pòſt Chelidoniæ, fol: quercus, ac muſci, craniorum, reſinæ, ac Terebinthinæ vſus innotuit. Verũ curationis perfectio ſemper deſyderata adhuc eſt. Donec tandem adulterata ac Sophiſtica Medicina, nugis ac loquacitate, ſic falſa remedia palliauit, vt paſsim pro veris haberentur: ſed quia Sophiſtæ vẽtris ac gulæ tantũ commodum quærebant, nil ſolidi indagare ſolliciti fuerunt, ſed ruinoſis fundamentis contenti, neſcio quas næniasſuperſtruxerunt. Iſti tamẽ vt maxime vulgata remedia extenuare conati ſunt, tamen Deus Opt: Max: ea tali effectu donauit, vt paſsim ijs vti quàm fucatis (quæ medici falſarij obtrudebant) vulgus mallet.

DOLOR VLCERVM, QVAS INQVIRENdi remedij occaſiones dederit.

CAPVT II.

Mala Medicina.

DOloris magnitudo, malam medicinam, vt ſcilicet contrarium contrario, malum malo pelleretur, primum omnium induxit. Hinc illa per acres ac rodentes medicinas, Salem, Vitreolum, Lixiuium, ex herbis Radiculam & Chelidoniam, &c. curandi ratio orta, ſed ferè vbi grauius aliquod malũ erat, inutilis ea fuit, quamuis in vulgaribus nõ omnino contemnenda eſſet. Poſt hæc ad ſectionẽ ventum eſt: verum quia radix mali reſecari non potuit, ſua ipſorum explodenda temeritate cognita, mox eam abiecerunt, ad Vſtionem ſe conuertentes, in qua tanta luſerunt varietate, vt nil ſupra, alij candente Metallo, auro ſcilicet, argento vel ferro: alij liquefactis, Plumbo ac Stanno in vlcera infuſis, mali radicem fruſtra exurere conati ſunt. Et ſane meo quoque tempore fuerunt, qui ipſum attentarent, ſed fruſtra omnia: nam niſi quandoque Natura ipſis remedijs efficacior vlcera curaſſet, nullus vnquam ſanitati ab illis reſtitutus eſſet. Fuêre qui non irrito conatu, Mercurium calidum vlceribus infunderent, & ſane non ſpernenda ſalutis ſpes in hoc remedio apparebat, niſi Tremor & odontalgiæ quæ ſequebantur, curationis hanc rationem abijcere coëgiſſent. Atq; ſic ſubinde in eo laboratum eſt, quomodo minus malum, per maius incommodum tolleretur, ſed à Medicinæ veris theorematis, hoc alienum eſſe, facile palàm fecero. Contrarietatis iſta indicatio certe non malum remedium oſtendit (nam malum malo ſimile potius eſt, quàm contrarium) ſed bonũ, clemens, benignum: nam iram patientia, nõ ira vincit: irã à maiore ira vinci, ac pelli contrà dicunt illi. ita ſane: nam nec ego hoc inficias eo, ſed cruenta victoria eſt: etenim ſi fortis à forti vincatur, victoria non ſine incommodo paratur: ſic ſi malum

Roſio.

Sectio.

Vſtio.

Mercurij calidi infuſio.

Malum malo non rectè pellitur.

vlcus

vlcus à malo remedio ſuperetur, talem hęc curatio memoriam poſt ſe relinquit, vt æger ſe non curatū mallet. Quamobrem omni ſtudio in id incumbendum, quo pacto leni remedio malum euincas, qua in re quid ego præſtiterim, ſequentes tractatus teſtabuntur.

ALCHYMISTARVM IN MEDICINA vlcerum labores & inuenta.

CAPVT III.

CVm Alchymiſtæ didiciſſent, Medicos per acria, ac rodentia medicamenta vlcerum curationem tentare, ipſi Chemico more remedia illa parare cœperūt, ac ſummas illis rodendi vires inducere, ſunt conati. Sic ſalem cōmunem, & ſalem petræ ac gemeū per Reuerberatorium in calcem redegerunt, Vitreolum quoq; calcionatum, medicis vtendum exhibuerunt, qui deinde ad vſum adhibitis remedijs, non parum virium ad ſanandum ineſſe illis experti ſunt, maximè vbi ea mali radicem attigiſſent. Verum cùm varietas quædam vlcerum appareret, iſtis particularibus relictis, ad vniuerſalia animum adiecerunt, inter quæ Mercurius ſublimatus palmam tuliſſet, niſi ob intenſiſsimos dolores quos creabat, contemptui habere cœpiſſet. Secundum locum Arſenicum meruit: pòſt Realgar, aliaq; deinceps Corroſiua, quibus omnibus in quibuſdam ſingularibus perſonis, ſuas vires non deeſſe obſeruatum eſt. Atque hinc Phyſici perſpecta varietate iſta, iuxta diuerſitatem remediorum vlcerum differentias quaſdam meditati ſunt. ſed omnia manca, ac mutila erant, quòd originem morbi non intelligerent: originem dico quam Aſtronomia ac Genealogia, non hominum modò, ſed & cœli indicant. Nam cœlum (in cuius conſideratione Medicum perpetuo verſari decet,) ſubinde mouetur ac ſeneſcit, ſuasq; operationes ſenis hominis inſtar, accuratius ac ſeuerius perficit. Humana vero Genealogia, ſemper in deterius abit, veneno per parentes cōmunicato, vt iam poſterior priore ſemper morboſior ſit & habeatur. Hæc huius ſecretioris philoſophię ignoratio, omnium illorum errorum mater eſt.

Alchemiſtarū præparationes.

Mercurius.

Arſenicum. Realgar.

Aſtronomia & Genealogia nouorū morborum cauſæ primæ.

Verum ſciendum omnibus ſeculis Medicinæ vehementiam affectatā eſſe, hoc eſt, malo malū pellere attentatum, ſed decebat conſideraſſe iram nullam, quamuis maximā ſibi oppoſita, patientia non euinci. Etſi enim vlcera venenata eſſe, certum erat, non tamen ideo venenis ea curare ſtatim oportuit, cogitandum potius erat, duo contraria, iram ſcilicet ac lenitatem in eodem corpore ineſſe poſſe. Sic in Mercurio, (qui in vlceribus curandis primas tenet) duas contrarias facultates, dulcē ſcilicet & corrodentē ineſſe videmus, itaque per Mercurij dulcedinem non corroſionem curandum eſſe

Venenum nō ſtatim veneno pellendum.

Mercurio duę aduerſę inſunt qualitates.

ſcire

Scorpio ſuimet veneni eſt remedium.

ſcire debebant, ſed quia dulcedinem ignorabant: nil mirum eſt ſi hoc modo egericat. Scorpio item, veneni ſui medela eſt, ſed certe non qua venenoſus eſt, ſed quia duas diuerſas naturas obtinet. Hæc in eum finem protulimus, vt oſtenderemus, vulgatum illud quaſi Axioma, Malum malo pellendum eſſe, in Medicina non valere: ſed cum in quouis corpore bona & mala quædam natura inſit, malam ſeparandam ac bonam Medicinam faciendam eſſe.

DE COMPOSITIS MEDICINIS EX CORRO-dentibus & vulnerarijs, earumq́; vſu ac noxa.

CAPVT IIII.

Corrodentia Eſcharam faciunt.

COgnita iam ac perſpecta corrodentiũ medicamentorũ natura, quomodò ſcilicet ea Eſcharã facere nata eſſent. porrò illa vulnerarijs medicamentis admiſcere tentarunt, ac vtiliſsime ea Reſinoſis ac Emplaſticis remedijs, iungi & miſceri didicerunt: vnde poſtea innumera Emplaſtrorum, ac vnguentorũ deſcriptiones extiterunt. Sed quia nec iſta vera Methodus erat, qua vlcera curari oporteret, varia & hic acciderunt aduerſa ſeu mala, quæ curationẽ turbarent. Namq́ immenſus hic eſt errorum Oceanus, enauigari impoſsibilis: etſi enim Eſchara ſatis magna decidebat, nil tamen de radice mali adhuc ademptum erat. Nam in origine ac radice mali inquirenda ac tollẽda, omnes, & Phyſici ac Medici à ſcopo aberrarunt, in quo tamen attingendo ſcriptores plurimi ſtrenue laborarunt: verum quia ex ijſdem fontibus, argumenta ſua (ex quibus & priores) haurirent, non minus quàm illi ſpe ſua deiecti ſunt. Interim ſi quando Naturam per ſe vlcus curare accideret, illi iam perſuaſum habebant, rem acu ſe tetigiſſe.

Vulneraria Corroſiuis vuliter miſcentur.

Sciendum porrò vulnerariam medicinam hîc magnum vſum præſtare, Corroſiuis dulcibus iunctam, ſed ſemper ad originem reſpiciendum, quod niſi fiat, oleum & operam ludes: nam nulla plane medicina proficiet, fonte mali neglecto, ſed ſi hic vlcus ſanes, alibi aliud protrudet natura, priore longe peius. Itaque & illa quorundam perſuaſio ſtulta & ridicula eſt, qua quidam vlcus in vſtionem, vel vulnus tranſmutare conati ſunt, ipſumq́ dein tamquã vulnus vel vlcus curare: nam roſio, ſectio, vſtio, non ſunt legitimi curandorum vlcerum modi, quemadmodum Phyſici ac Chyrurgi nonnulli prodiderunt. Neq́ ea curandi Methodus, quâ abſtinentia & vſus Ligni Guaiaci imperatur, vera ac cum mali fontibus conſentiens eſt: nam niſi vltrò iam natura curare vehit (tum enim non contemnendum auxilium putamus) nil ea proficies. Hæc eo nomine dicimus, vt admoneremus, curationem quæ tempore, occaſione, ab ipſamet natura perficitur, non expectandam. Ea enim vera Medicina eſt, quæ & ipſam naturam celeritate præuertit.

Vlcus, non recte in vulnus tranſmutatur.

QVOMODO ARTIFICES QVIDAM STVDIO *ſanitatis, varia remedia inuenerint, per quæ multorum morborum cauſæ innotuerunt.*

CAPVT V.

VEterum Chemiſtarum tanta fuit in inueniendis ac inquirendis remedijs diligentia & induſtria, vt eam non celebrare ac memoriæ mandare indignum videatur: nam etſiamſi non ſemper quod ſperabant conſequebantur, tamen hac occaſione Magnalia Medicinę innotuiſſe manifeſtum eſt. Per ipſos enim metallorum viliorum tranſmutatio tentata eſt, quam etſi naturæ impoſsibilem eſſe non aſſeram, pluribus tamen difficultatibus obrutam conſtat. Nam ferrum in Cuprum, Venerem in Saturnum mutari, nemo eſt qui ignoret, &c. Illi ergo miranda hac ſpecierum tranſmutatione obſeruata, eam in medicum agrum transferre voluerunt: nam cùm Tincturas ſuas malè curatas, à gallinis domeſticis deuoratas, id efficere caſu obſeruaſſent, vt plumæ deciderent, nouæq; ſuccreſcerēt, (quod & ego teſtari poſſum.) Experiri placuit, an in humano corpore ſuperflua, ſic quoq; abſumpta irent, vnaq; vlcerum radices tollerentur, & ſanè, vti in tractatu de curatione vlcerum oſtendemus, non plane irritus conatus fuit. Huiuſmodi experimenta facere, naturæ non inconſentaneum eſt, ſed maxime gratum: nam & illa ipſa quandoq; hac ratione vires ſuas oſtentat. Etſi autem per huiuſmodi experimenta curatio vlcerum, non plane inuenta eſt: nam ſtatim ea per ſophiſticam quatuor humorum commentationem, adulterata ſunt, partim omnino contemni cœpta (etenim quamprimum loquacitas in medicina dominari cœpit, veræ Medicinæ fontes turbati ſunt.) Tamen donec iſtis Arcanis inquirendis inuigilatum eſt, lumen quoddam naturæ illuxiſſe credere licet. Nam quid maius in tota medicina eſſe poſsit, iſta expurgatione, qua omnes ſuperfluitates totius corporis radicitus euellūtur, conſumūtur, reſoluuntur. Illa enim vulgata purgatio, an purgationis nomen meretur, cùm ea ſaltem detrahat, quæ paulo temporis momento regenerari poſsunt? In ſumma, ſi ſemen primarium mundum reddatur: tum iuſtam purgationem factam eſſe dicendum eſt. Nam etſi ab antiquis quæ ſingulos humores purgent, deſcripta inueniantur, ſcripta tamen inania, & ſine pondere ſunt, eo argumento, quòd etſi humores purgaſſe ſe glorientur, morbos tamen curaſſe teſtari non poſsint. Verbi gratia. In quartana, etſi Melancholiam vel Choleram aduſtam expurges, non tamen cedit febris. At ſi antiquatū ſanguinē expurges, regeneres, nouū facias (quod in Liene effici oportet) iā quartanā curaſti, quod niſi præſtes, nunq; quartanariū quemq; ſanitati reſtitues. Similiter Hydropis curatio contingit, ſi nouus

Metalla tranſmutari.

Expurgatio ſeu renouatio.

Purgatio quæ vera ſit.

Quartanę curatio quomodo fiat.

Hydropis curatio vt fiat.

ſi nouus ſanguis generetur, qui deinde reliquum corruptum inueteratumq; expellit. Sic dẽtes eroſos, putrefactos, quos nullis remedijs curare poſsibile erat, per huiuſmodi Arcana ex aluolis extractos, ac nouas dentium radices regeneratas ſcimus, atq; eadem ratione ſciendum in quartana Lienem ſic renouari debere, imò in omni morbo, maxime verò in vlceribus ſemen illud, in quo morbi radix latet, expurgandum eſſe: nam ſine hoc medio, curatio omnis irrita erit.

CAVSÆ VLCERVM QVAM VARIIS MODIS *inuentæ. Et cur radices eorum quandoq; loco cedant.*

CAPVT VI.

Mala illa Medicina de qua ſuperioribus capitibus ſermo fuit, quæ malum peiore malo pellit: etſi per ſe noxia eſſet, egregiarum tamẽ inuentionum ac experimentorum occaſionem præbuit.

Aquæ Gehennæ.

Nam Aquæ Gehennæ & Mercuriales, cùm in vlceribus vſurpatæ eſſent, ob nimium quem faciebant dolorem, etiam vlcerum cauſas

Corrodentiũ facultas.

ac radices ad ſuperficiem eduxerunt. Ea enim eſt Corrodentium medicamentorum (ob ſpirituum quos continẽt penetrationem, ac tenuitatẽ) vis, vt per vlceris occultos meatus intrò ferantur, illicq; mali radices diſcutiant ac reſoluant, extraq; ad vlceris oras pellant. Sed quod ſæpe hactenus monuimus, non mediocre periculum ſubeſt: nec niſi à rerum peritiſsimo artifice (qui ſuperuenturis ſymptomatis reſiſtere poſsit) ac in robuſtiſsimo corpore, ijs vti licet. Ego ſanè, qui periculorum illam multitudinem expertus ſum, omnes, vt ijs abſtineant, hortor. Eſt inſuper alia quoque Naturæ actio quæ Magnetica quaſi facultate per aſſumpta medicamenta, vlcera curat: nam aſſumpta medicamenta cauſas vlcerum intrò ad ſe trahunt, vt poſtea leui admodum remedio cedant, ſed pſeudomedicorum ambitio, ac auaritia huic arti exitioſæ fuerunt. Quamobrem hortor, vt denuo omnes in recolendis huiuſmodi remedijs operam locent ſuam. Nam prodigij certe inſtar eſt, tales morbos exteriores per intrinſeca pharmaca non aliter quàm alium aliquem morbum, Icterum ſcilicet, hydropem, aut ſimilem alium, percurari poſſe, obſcurata autem hæc medendi ratio eſt, per peſtiferum

Error medicorum exploſus.

illud medicorum dogma, quo extrinſecos morbos, exterius ſaltem adhibitis remedijs curandos præcipiunt, quo dogmate recepto, vſtio, ſectio, corroſio, ac aliæ mille ægrorum carnificinæ, ac peſtes introductæ ſunt. Adhæc in vſu corrodentium remediorum, alius adhuc intolerandus error dominatur, quo omnibus perſuaſum eſt, officinarum medicamenta, non artificioſas Chemiſtarum

Pharmacariorum remedia peſtifera.

præparationes vſurpandas eſſe, cùm tamen luce Meridiana clarius ſit, pharmacopolia iſta nil niſi peſtifera medicamenta ſuppeditare.

Sed

Sed ſic res nunc ſunt comparatæ, vt ſi quis medicamentum etiam præſtantiſsimum habeat, niſi ipſum à pharmacopæo præparatum ſit, pro veneno habeatur ac explodatur.

NOVORVM MORBORVM ORIGO, VT *cœptam curandi rationem inuerterit.*

CAPVT VII.

NOuorum morborum, ac prius ignotorum ortus, tum ipſorũ inter ſe complicationes ſeu ſyndromæ, nouorũ remediorum inquiſitionem cùm requirerent, variorum iterum errorũ ſeminaria prębuerunt: quemadmodum enim humanum genus nouitatis ſtudioſum eſt, & varietate delectationem capit: Sic facultates illę morborum effectrices, noua ſubinde machinantur mala. Itaq; ſimiliter vt Mechanici artifices noua ac varia opera, quæ placeant & delectent architectantur: ita & Medicos, perpetuo in inueniendis nouorum morborũ remedijs occupatos eſſe decet: nouus enim morbus nouũ deſyderat remedium. Vt iam veterũ ſcriptis nemo contentus eſſe poſsit, ad medicum opus faciendum, niſi forſan in vulgato, ac antiquis noto morbi genere. ſed ad initium redeat oratio noſtra. In ortu nouorum morborum Chemiſtæ ac Empyrici homines diligentes ac laborioſi, quopacto noua remedia experirentur ac inuenirent, operam dederunt: & certè inſtitutum eorum fructu nõ caruiſſet, ſi nõ ſophiſtica illa ac loquacitatis ſtudioſa Medicina, vnâ irrepſiſſet: ſed de ſingulis effectus ſatis ſuperq; teſtatur.

Veterum libri ad cognoſcendam & faciendam medicinam non ſufficiunt.

Morbum Gallicum, iam verbi gratia, conſideremus, vnde is originem duxerit. Ex coitu nimirum Leproſi Galli, cum ſcorto impudenti, Bubonibus venereis laborante, quod deinde ſcortum cõtagio omnes infecit, qui poſtea in eius amplexus venerunt, atq; ſic ex Lepra & Bubone venereo, Gallica iſta Lues orta, per contagium totum perreptauit orbem, quemadmodum ex Equi & Aſinæ coitu Mulorum genus extitit. Neque vero inter initia alio quàm per venereos amplexus contactu, malum contagioſum fuit. Luis venereæ exemplo, quis dubitet per coitum alios quoq; morbos mixtos, ac complicatos extitiſſe? Cùm omnibus manifeſtum ſit, veneris vſum multorum morborum hæreditariorum matrem ac radicem eſſe. Hos itaq; morbos, ſi cum vlceribus complicentur, accuratè diſtinguere oportebit, quo facilius aptis adhibitis remedijs curationẽ recipiant. Nam hoc iam experientia docuit, in omnibus vlceribus cum morbis venereis cõplicatis, Mercurium tanq; ſacram anchoram ac Patronum eſſe, & vnicum Arcanum, de quo Venus gloriari poſsit.

Morbi Gallici prima origo.

Mercurius eſt Arcanum Veneris.

VNIVERSALIA QVÆDAM VETERVM ME*dicorum ſecreta pro vlceribus remedia, quomodo reperta.*

CAPVT VIII.

I

DE vlceribus hactenus ſermo fuit, cum quibus quia per venere os amplexus, Gallica lues complicata quandoq; eſt, quidā luē gallicam iïſdem cum vlceribus remedijs curandum magno errore putarunt: cùm enim alia huius origo ſit (venus nimirum) alia vlcerum reliquorum, non poteſt non diuerſa remedia ab ijs deſiderare. Semper tamen Mercurius ſublimatus in hoc caſu pro vniuerſali ſeu catholico remedio habitus eſt, quòd eius mirifica facultas omnibus nota eſset. Hoc de eo experientia manifeſtum fecit quoq;, illum per os aſsumptum ptyliaſmo concitato malū curaſſe, non quòd cauſa morbi ſaliua eſſet, ſed incrat in ea tameu. quemadmodum crocum aquę iniectum, aquam tingendi virtute donat: nec tamē aqua tingere dicitur, ſed ex ambobus mixta eſſentia. Mercurij virtutibus hac ratione publicatis inuidum Sophiſtarum genus, vt eas obſcuraret, correctiua quædam medicamenta, nil ad rem pertinentia (Nā in ſolo vnico Mercurio (mihi crede) totus curationis theſaurus conditus eſt, qui correctione nulla eget (adiecit: ſicq; eius vſum verum ex manibus medentium excuſſit, vt iam ſola Gallicæ luis remedia in omnibus vlceribus vſurparētur, ſed quanto malo norunt omnes: nam cùm venerea non eſſent, hoc remediorum genere iuuari neutiq; potuerunt. Hæc propterea admonere placuit, vt oſtenderem, Gallicę Luis curationem, tanto mortalium multorum incōmodo in vlcerum chyrurgiam introductam, rurſus ejciendam, ac intra ſuos limites pellendam eſſe. Etſi enim vlcera quoq; variantur, commiſcentur, ac cum alijs morbis complicantur: tamen niſi venerea aliqua concauſa acceſſerit, neutiq; Luis Gallicæ curationem ijs adhibendam eſſe manifeſtum eſt. Imò etſi veneris vſu vlcera quodammodo immutata viderentur: nullum tamen manifeſtum morbi Gallici ſignum apparet, Mercurio abſtinere præcipimus. Gallica enim lues non ſolum ex naturalibus cauſis, ſed Diuino permiſsu originem duxit: ſicuti enim Peſtis non ſolum naturaliter ſæuit, ſed pœnę loco à Deo immittitur: ſic luem veneream, diram Scortatoribus pœnam à Deo Opt. Max. conſtitutam eſſe putandum eſt, adeo vt perſuaſum habeam, Sophiſtas ac Pſeudomedicos iſtos quoque ceu carnifices diuinæ pœnæ adiunctos eſſe, vt ſcortatores falſis ſuis curationibus magis adhuc excrucient ac torqueant. Verum in vlceribus alijs, ſolum naturales cauſas agere certum eſt, nihilq; pœnarum adeſſe.

Lues Gallica aliam quam vulgare vlcus curationem requirit.

Mercurij verus vſus & abuſus.

Mercurio quādo abſtinendum.

Lues Gallica ſcortatorum eſt pœna.

VLCERVM CAVSAS MINERALES ESSE, nec humoribus adſcribendas.

CAPVT IX.

BReuem hîc ac ſuccinctam cauſarū vlcerū explicationē, non prolixam diſputationē expectabis, amice lector, vberiorē omnium tractationē ſequēti libro accepturus. Corrodentē itaq; quandā vim

ipſi

ipſi quoq; ſenſui non abſconditam, in humano corpore conſiſtere, mirum quoſdam non animaduertiſſe: ego planioris doctrinæ gratia eam, quàm poſſum, dilucide exponam. Sudorē hominis ſalſum ſapore eſſe, nemo eſt qui ignoret: at ſudorem Sal non dixeris recte, Salis tamen excrementum ſi appelles, nil à vero aberraueris. Sal ille vbi lateat inquirendum vlterius eſt: nam ex eodem fonte, & vlcera fieri, & ſudorem emanare conſentaneum eſt. quia autem ex venis ſudor prodit, venas ſalis illius receptacula eſſe, vna & vlcerum primas origines continere manifeſtum eſt. Iam vero Salem iſtum in venis contentum, iuſtam multitudinis portionem, ad opus ſuum perficiendum obtinuiſſe, & quidquid ſuperfluum eſt, per ſudorem deponere, à natura edoctum eſſe, credibile eſt. Quoniam autem fatalis quædam ataxia ſeu inordinatio omnibus rebus ineſt, quæ ad corruptionem deducit, eam quoque Sali huic natura impoſuit, quam præcauere, vel factam immutare, medici officij fuerit. Iſta itaque inordinatio ſi humanum corpus apprehenderit, eius quandam efficientem cauſam adeſſe conſtat, quæ aptam temperaturam deſtruat, eam autem ſanguinem eſſe, conuincere non difficile foret. ſanguinem dico ſalſum ac Mineralem, in quo Sal iam præualet. quamobrem non eſt, vt humoribus hanc actionem tribuamus, ſed Minerali corpori: quàm vero abſurdum ſit, Mineralia humores appellari, quis ignorat? non minus quoque temerarium eſt, cùm vnica ſit vlcerum cauſa materialis, quatuor tamen eorum differentias, iuxta humorum diuerſitatem, conſtitui. Nam neque Melancholia, nec bilis, nec pituita, vlcerum cauſam continere comprobari poteſt, verum in ſale, qui per ſudorem ad locum affectum defluxit, eam reſidere ex iam dictis, puto manifeſtum eſſe. Cur vero certum aliquem locum occupet Sal iſte, cauſa eſt, cùm per inordinationem illam quam dixi, Harmonia totius corporis diſſoluta eſt, Sal ille turgens in eum locum decumbit, qui propter excellentiorem inordinationem ad ſuſcipiendum aptiſsimus eſt. Quò vbi peruenerit, contra naturam pugnans, ſi ſuperior euadat, iam in illius loci venas ſe inſinuans, illic radices agit, vnde poſtea paulatim illius loci temperie corrupta ſe prodit, vixq; tandem à natura, niſi præſenti auxilio, euincitur iterum.

Sudor eſt Salis excremētum.

Sudoris & vlcerum eadem eſt materia.

Salis corruptio fatalis.

Vlcerum vnica cauſa materialis.

Vlcera quomodo fiant.

DE SEMINE SENII CAVSA EFFICIENTE, *quodq; ad futuros morbos faciendos prædeſtinatum eſt.*

CAPVT X.

Statim in primo noſtro ortu, ipſaq; etiam conceptione ad mortē nos prædeſtinari, notū omnibus eſt. Ex quo ſequitur, nos in morbos incidere, qui non ex noſtra natura, ſeu eſſentia proueniant,

Ad mortem omnes ſumus prædeſtinati.

ſed extrinſecus nobis ingenerantur. Verbi gratia, Peſtilentiam cōtra ac præter naturam eſſe ſcimus omnes, itaq; ſemen eius ab extrinſeco nobis cōtigiſſe patet, ſicq; de reliquis morbis iudicandū quoq;, ſingulos ſcilicet à ſuis colonis, quorum infinitus numerus exiſtit, nobis implantari. Homo enim ad Dei imaginem ſanus ac perfectus creatus primo eſt, in qua perfectione cùm non perſtitiſſet, tantum miſeriarum ſibi contraxit, vt Deum etiam, quòd cum creaſſet, pœnituerit: poſt illum ergo lapſum, Deus hominibus omne morborum genus inſeminauit, vt iam quiuis homo in ſuum morbum prædeſtinatus oriatur ſeu naſcatur.

Coloni morborum.

Cùm ergo ortus ille, morbum ſeminarium fato quodam ſecum adducat, illum primam omnium morborum cauſam, hunc finē ac terminum vitæ rectè dicemus. Hæc autem nil ad eum morbum, circa quem medicina verſatur, pertinēt: nam morbus is quem medici obiectum facimus, ortus ſui cauſam, extra iſtam prædeſtinationem habet, ſeminaturq; à noſtra corruptibilitate. Sed vt & in materia vlcerum, negotium teneatis, ſciendum eſt, nullam ἀταξίαν in humano corpore eſſe, quàm quæ à ſemine primo excitatur, quod tamq; ſeditioſus in republica, ſic ipſum in humano corpore, agit: nam quemadmodum ſeditionum origo inſenſibilis eſt, ſic vlcerum primā cauſam videre impoſsibile eſt: nam vti cōceptus mentis ſenſibus, ſic & naturæ iſtæ operationes nobis incognitæ ſunt. Eſt ergo quiddam, quod nemo verbis exprimere poteſt, quod habilitatem illam ad actiones ſuſcipiēdas efficit. verbi gratia, Sal, quid in ſanguine continetur, habilitatem habet, ad cutem & carnes erodendas. Itaq; quantum Lumen naturæ de iſtis colligere cōcedit, in eam ſententiam deuenio, interiorē quendā hominem in nobis eſſe, à Deo Opt: Max: ea induſtria donatū, vt nocendi varias artes calleat: vult enim Deus varijs nos calamitatibus affligi. Vtut ſit, hoc indubitatum eſto, aliter quàm demonſtratum eſt, primas morborum cauſas indagari non poſſe, hocq; certum eſſe, ex Sale vlcera naſci. Vnde vero illam habilitatem Sal nactus ſit, vt hoc vel illo modo agat, aliter explicare neſcio, quàm quòd occultos quoſdam harum actionū architectos imaginari oporteat: nam & in ſemine ex quo arbor naſcitur, quis illum certæ formæ ſculptorem, aliter quàm imaginatione concepit vnq; ? Itaq; intrinſecum quid omnium rerum habilitatum præſtans in homine, mente concipiendum eſt.

Morbus qualis Medici ſit obiectum.

Homo internus nos deſtruens.

Architecti occulti.

DE ELEMENTIS, EORVMQVE IN *humano corpore actionibus.*

CAPVT XI.

IN humano corpore quatuor humorū harmoniam antiqui ſomniarunt: iſtam autem commentationem vanam eſſe, multis argumentis

mentis conuincere promptum eſt. Etenim cùm humanum corpus ad exemplum maioris illius mundi creatum ſit, quatuor elementa non humores in ſe continere manifeſtum eſt.

Elementa non humores in noſtro corpore ponenda.

Elementum dico nõ calidum, humidũ, frig:ſicc:&c. qualitatem ſcilicet, ſed veram ſubſtantiam, quę non vnicam tantũ qualitatum ſyzigiam obtinet, ſed omnes vnà comprehendit. Vt verbi gratia, Elementum terræ voco, non quod frigidum & ſiccũ ſaltem in ea eſt, ſed & quod, frig:& hum:call:ſiccum:calid:& humidum eſt, omnia ſcilicet quæ terra cõtinet, Elementi terræ nomine veniunt.

Terræ Elemẽtum quid.

Sic, aqua, quę ex aqua fiunt, quæq; in aquam reſoluuntur, aquæ Elementum dicũtur. Aër, ventus, &c. aëris elementi nomen ferunt, non complexionis ſolius, ſed totius ſubſtantiæ ratione habita.

Ignis Elementum.

Item ignis elementum voco Firmamentũ, & quæ in eo inſunt omnia: calidum ſcilicet, & frigidum, vt Sol ac Luna: humidum item ac ſiccum, vt nix, aqua, &c. Idem de homine iudicandum eſt, ex quatuor ſcilicet Elementis ipſum compoſitũ eſſe. Vt verbi gratia. Ignis in homine eſt anima: Terra, quidquid è ſicco corpore naſcitur. Quòd vero ex Liquore naſcitur, Aquę eſt Elementum: ſic quod ex vacuo, vbi nulla ſubſtantia eſt, oritur. Aëris Elementum voco, ex quo ſequitur colicam ab aëre fieri, & Melancholicos rectius Lunaticos, Cholericos Martiales, Phlegmaticos Aquarios appellari, ſicq; de reliquis, quæ in prꝗſentiarum memorare nil refert: ſufficiat quæ vlcerum negotium attinent tetigiſſe.

Lunatici. Martiales. Aquarij.

Sciendũ quoq;, Epatis morbos Epati, Capitales capiti, Spleneticos Lieni, non Bili, Pituitæ, Melancholiæ, Sanguini, &c. aſſcribendos eſſe: ſiquidem multi iſtis in partibus morbi accidunt, nullo iſtorum humorum præſente. Quamobrem phantaſtica illa humoralis Morborum origo explodenda eſt. Longè alia etenim cauſarũ morbificarum ratio eſt, quàm hæc in iſtorum cerebro enata phantaſia. Siquidem in confeſſo quaſi iam eſt, Stellas Morbos inducere poſſe, & quidem omnes, valeant ergo humores illi: nam Morbi ex hominis corpore, tamq; plantæ ex terra exiſtunt, quomodo ergo ex Melancholia, &c. morbum eſſe dicis? Intollerandus eſt error dogmatis illius apud medicos, quo ex temperaturę ſimilitudine morborum cauſas arguũt. verbi cauſa, Morbus iſte Melancholicus eſt, inquiunt, cauſa: quia frigidus & ſiccus, eiuſdem ſcilicet cum Melancholia temperamenti.

Stellæ morbos inducũt.

Error Medicorum exploſus.

O inſignẽ philoſophiam, quaſi vero Elementi, & Elementati diuerſa non ſint temperamenta. Flammulam ex terra natam, quis quæſo dixerit frigidam? filium diuerſi à parente temperamenti eſſe, quis non ſexcenties obſeruauit? Itaq; ſic ego iudico ex terræ, quod in homine eſt, elemento, calidum, ex Aquæ Elemento ſiccum (exemplo lini paluſtris in maiori mundo) morbũ naſci poſſe. Similiter quę rationis oblæſionem in homine efficiunt, ex ſuo Firmamento veniunt: nec eſt vt quiſpiam dicat ab aliqua

Curaturus cũ ſtellis debet pugnare.

quatuor qualitatum malum extitiſſe, ſed diuerſitas ex ſtella effectrice auguranda erit, Luna ſcilicet vel alia aliqua. quare in curando non humores purgare, ſed contra ſtellas pugnare intentio eſto. Nam quemadmodum ferrum vulnerat, non quòd ipſum frigidum calidúmue eſt, ſed quia acutum, ac ad vulnerandum prædeſtinatum: vel ſicuti lapis, inter volucres aut canes coniectus, eos ad fugum vel iram concitat, non qualitatis ratione, ſed quia lapis eſt: ſic de morborum cauſis tam internis, quàm vlcerum externis iudicandum erit, neq; quidquam Humoribus acceptum ferendum.

EMPYRICORVM SECRETIORA, PER FIdem ac imaginationem, tum naturalium facultatum conſiderationem, inuenta.

CAPVT XII.

QVia experientiæ in cõſtituenda medicina primas me tribuere, non ſemel profeſſus ſum, tempeſtiuum fortaſſe iam fuerit, eorum qui idem ſenſere, ſententias adducere: itaque artes illas per quas illi ſibi rerum experientiam compararunt, breuiter enarrare inſtituo. Superiori capite antiquorum dogmaticorum, experientiæ adulteratos fontes, ſatis ſuperq; aperuimus, vt iam in illis cõfutandis, nil operæ amplius ponendũ eſſe videatur. Quare experientiam liberam à rationis imperio eſſe debere, cùm iam oſtenſum ſit, modos comparandæ eiuſdem hos tenete. Primum omnium magna in

Viſio per lapidem.

iſtis Fidei authoritas eſt, hinc quidam viſiones per lapides, Berillũ ſcilicet & ſimiles affectarũt. Verum ſciendũ hic quid illud ſit, quod in huiuſmodi viſionibus apparet. Nil hic contra naturam eſt ſanè, neq; quidq; contra creaturarum eſſentialem proprietatem: at num

Aſcendens eſt ſpiritus coniuratus.

ſic ſe res habeat, vel minus, ipſorum Fidei relinquitur. Tantum hic admonuiſſe ſufficiat, quòd conſtellatus aſcendens, eius qui ſecreta naturæ (quæ Dei opera ſunt) ſtudioſe inquirit: quia cum ipſo artifice (ſi modo bonus artifex ſit) cognationem habet, iam omnia illi ſecreta aperit, pro cognationis magnitudine nimirum, hinc ſummi ac integerrimi artifices, qui experimenta per Berillos, Specula, vngues, volucres, &c. inquiſiuerunt, quia excellenti fide prædití fuerunt, ſuos viciſsim Aſcendentes habuerunt, qui fidem ipſorum præclariſsimis inuentionibus remunerarunt. Hic modus varia, ſalubria ac inſalubria, certa ac incerta remedia ſuppeditauit, iuxta cuiuſuis artificis, ad ſuum aſcendentem, genituram. Hæc qui intelligit, non iam ignorat pſeudomedicorum experientiam, vtpote matri experientiæ oppoſitam repudiandam eſſe. Quinetiam & ipſamet natura per Anatomiam, Chyromantiam, Phyſiognomiam, ſeipſam ſatis ſuperq; contemplandam propoſuit, dum hoſtem eiuſq;

victorem

victorem ſemper coniungit: nam nullus morbus eſt, quin ſuam formam habeat, quæ forma ſuum quoq; remedium oſtendit ſtatim. Exempli gratia: Ocidorum Anatomia, & Euphragiæ herbæ anatomia ſimilem plane rationem obtinent: nam ex eodem plane ſemine oriuntur, ſoloq; viſu diſcernuntur, quę cognatio iam oſtendit Euphragiam omnia oculorum vitia præcauere ac curare. Quãobrem ſedula opera nauanda erit medico, in Anatomiæ ſtudio cognoſcendo: ipſa enim cuiuſuis morbi remedium oſtendit cognationem hominis, cum exteriore natura innuens. Nam quiuis morbus cum ſuo remedio ſimilem Anatomiam, Phyſiognomiam, ac Chyromantiam obſeruat. Quod niſi quis conſyderet, oleum & operam in inquirendo ludet. Etenim ſi inuenire propoſitum eſt, certe per medium id fieri neceſſe eſt. medium autem illud Lumini naturę cognatum ſit oportet, ſiue Aſtronomicum illud ſit tandem, vt Fides, ſiue naturale per formarum ſimilitudinem: nam propter iſtos duos inueniendi modos, nullus artificialis ſupereſt, niſi caſum (de quo ſequentibus capitibus docebimus) etiam annumerare placeat.

Obſcura hæc ſunt, atque ex anatomicis Paracelſi diſcenda.

Euphragiæ & Oculorum ſimilis eſt Anatomia.

Duo ſaltem ſunt inueniendorum remediorum modi præter caſum.

REMDIA VT MIRABILITER INVENIantur, & quomodo is qui ea prodit, ignotus lateat.

CAPVT XIII.

PSeudomedicorum, in gradibus medicamentorum inueniendis, de quibus multa Dioſcorides, Auicenna, Serapio &c. conſcripſerunt commenta: etſi ad oſtendendam vlcerum curationem non plane nullam coniecturam continere videantur: tamen ſi quis penitius rem introſpiciat, artis fundamenta ridicule ab ipſis tractata cognoſcet: nam per illorum gradationes quibus diu noctuq; defatigantur, nemo vnquam artis opem ſentiet, cùm & arti & naturæ aduerſiſsimæ ſint. Qua de cauſa ego aliam inueniendorum remediorum rationem oſtendere permotus ſum, & quidem de ijs quæ caſu inueniuntur, ſic ſentiendum exiſtimo, à ſummo bono ea proficiſci, quod tamen pro datore (liceat ſic loqui) haberi non vult. Quemadmodum enim eius, qui eleemoſynam dat, ſiniſtra neſcire debet, quid faciat dextra (hoc eſt, prædicari beneficium ſuum, à nemine debet) ſic huius præcepti autor Deus, idem quod iuſsit obſeruat, hoc eſt, clam beneficia impertit, ex quo patet hypocriſin vitandam eſſe. Nam & Deus ſecreta ſua, ac natura mirabiliter, ſed clanculum hominibus patefacit: hinc quoſdã Chemiſtas vidimus, qui nec vſu, nec eruditione prędіti, ſed vnica ſpe, ac ſimplicitate, nixi admirandorum operum inuentores fuêre: quorum dein vſum alij ea excoluerũt. Hæc eo nomine prolixius proponere placuit, vt oſtenderemus pſeudomedicorũ, in remediorũ

Gradus Medicamentorũ à Dioſcoride & Auicenna male ſunt diſtincti.

Caſu quomodo inueniantur remedia.

Spes Chemiſtarum.

experientia comparanda, errorem, tum vt noſtræ methodi certitudinem teſtatam faceremus. Quamobrem, cùm Deus Opt: Max: clam remediorum inuentionem largiatur, omni ſtudio in id incũbendum erit, vt ea quocunque tandem modo id fiat, experiamur: vt iam & Aſtrologiam ac Geomantiam non omnino repudiandas horum cauſa putem. etſi enim artes ipſæ per ſe ridiculæ ſunt, ſi tamen ijs mediantibus vtile aliquid præſtari poſsit, quis eas plane contemnendas dicat?

Aſtrologia, & Geomantia remediorũ inuentionem adiuuant.

MEDICO ANTE OMNIA MORBOS CREAturarum maioris mundi, pòſt humani corporis inquirendos eſſe.

CAPVT XIIII.

CVm omnes medicorum ſcholæ, in vlcerum cauſis explicandis, ad vnam Humorũ τετρακτὺν ſuam recurrant, quæ tamen nuſquam ad radices mali oſtendendas ſufficere poteſt, aliam illis viam monſtrare (per Philoſophiam ſcilicet exteriorũ terræ naſcentiũ) haud inconcinnum fuerit. Nam & illa terreſtria ſuos morbos habent, humani corporis affectionibus reſpondẽtes, vt iam in eo ſolo, Philoſophi ac Medici differentia conſiſtat, quòd ille in cognoſcenda exteriorum natura & affectione, hîc in homine morbos & naturas indagando occupatus ſit. Quamobrem qui bonus Medicus eſſe volet, philoſophiæ cognitione inſtructus ſit oportet: idem enim quod ligna, herbas, frutices, &c. lædit, in homine idem cauſare putandum eſt. Verum quemadmodum in herbis, &c. nemo humores ineſſe rectè dixerit, ſed vnica illic humiditas adeſt, quã nos liquoris nomine afficimus. (namque omne corpus ex liquore, Sale, & Sulphure conſtructum eſt, neque ipſorum vnum abeſſe, neque quartum aliquod ſuperaddi poſſe manifeſtum eſt.) Sic in homine Liquor, non humor aliquis ineſſe dicetur, qui cum reliquis duobus, quę totum corpus conſtituunt, omnium morborum interna cauſa conſtituendus erit. Atque hæc de morborum materia in præſentiarum dicta ſufficiant. Quæ vero ipſorum efficiens cauſa ponenda ſit, primum Philoſophicis, pòſt Phyſicis rationibus indagandum veniet: etenim niſi per Phyſicas rationes, ad veræ Medicinæ faſtigium euadere datum eſt, quòd ſi alia via in Medicam artem quis ingrediatur, irruiſſe, non veniſſe: furtiuè ac clanculum, non precario eam occupaſſe dicemus. Quare philoſophiæ ante omnia ſtudendum erit: nam quemadmodum is cauſas putredinis, cariei, &c. in ligno explicat, ſic Medicus in Microcoſmo, hoc eſt, in homine morborũ efficientes cauſas oſtendit.

Philoſophus quid à Medico differat.

Liquor non humor rectè dicitur.

Phyſica ad Medicinam neceſſaria.

Itaque Philoſophicis rationibus manifeſtum eſt, vlcera aſſa à Sale

Sale fieri,alia ab aſtris imprimi.Illa philoſophus, hæc Aſtronomus conſyderat.ſed quoniam Medicus non vnice ſpeciali,ſed omnibus vniuerſalibus cauſis inhiat, præter philoſophiæ peritiam, Aſtronomiæ quoque cognitionem eum habere decet. Hæc paucis proponere placuit, tum vt fontes veræ Medicinæ monſtrarem,tum vt Humorariam illam Medicinam,nullis principijs veris innixam, explodendam meritò eſſe oſtenderem. quæ hîc præterea dicenda fuerant, ex Philoſophicis noſtris libris, ad quos te remittimus, petes.

Aſtronomiæ peritia medice neceſſaria.

MEDICI GENERATIONEM, VT RAtionalis ex irrationali eſſe.

CAPVT XV.

HOminem ſine vllo ſapientiæ,intellectus, artiumq́ habitu in hanc lucem prodire, mirabilium tamen operum autorem ac effectorem fieri, atq́ in artibus, tum vtilibus, cùm noxijs (omnes enim æquè ex ratione proficiſcuntur) mirum in modum proficere manifeſtum eſt. Contrà tamen pſeudomedici hoc nobis perſuaſum volunt, nullas deinceps inuentas iri poſſe, ſed eas, quæ iam extant, ſaltem excolendas eſſe iubent. Verum rectius ſentientes Medici, ſubinde in requirendis nouis verſantur, non ignari poſteriora ſecula prioribus ſemper aliquid ſuperaddere poſſe: nam pictores modernos primo pictore,&c. præſtantiores eſſe pronunciare quis dubitet. Sed nihil horum admittit Medicorum vulgus, imò hoc vrgent, Auicennã eiusq́ ſequaces, ſic in Medicina ſuſpiciendos eſſe, vt vel latum vnguem ab ijs diſcedere nefas habeatur. Verum quia nobis conſtat illorum doctrinam imperfectam eſſe, iam tandem fundamenta humanæ ſapientiæ, eiusq́ doctores declarare tempeſtiuum videtur. Cœlum ac terra homine mediante, hominem generant: nam terra corpus, cœlum mentem ſuppeditat: corpus, vt ex terra eſt, ſic in eam rurſus abit: at Mens, quia cœleſtis eſt, & in firmamento conſiſtit, ac in idem mutatur. Veruntamen propter iſta tertium adhuc ſupereſt, Diuinum ſcilicet donum, quo homo non iuxta firmamentum, ſed per illud viuit. Verum de naturalibus nobis hîc ſermo eſt. Etſi enim Dei Opt: Max: dona iſta ſunt, tamen interim ex naturæ præſcripto quodammodo fieri intelliguntur. Nam homo artes diſcit, ac fallitur viciſsim ab aſtris: namq́ & ab aſtris homo ſic procreatus eſt, vt ad artes, vel non artes, ad ſapientiam vel ſtulticiam inclinatus videatur. Ex quo manifeſtum fit, quamobrem homines alij plurimarum artium inuentionibus inclaruerint, atque adhuc clareant, alij Sophiſticis nugis ſe intricauerint. Nam Firmamenti natura bona vel mala, hoc ipſis ſuppeditauit. Sic Chriſtus ad bene faciendum

Auicenna nõ eſt Medicinæ princeps habendus.

ciendum natus eſt, Iudas ad proditionem, ſed his non naſci melius erat: nam ex malis aſtris nati ſunt, quorum inſtinctu ſcribunt quoque, docent, omniaq́ue iuſtorum exemplo faciunt. Sed Chriſti regula nos ipſos diſcernere docet, qua iubemur ex operibus illorũ ipſos iudicare. Quamobrem (vt iam de Medicis loquamur) eum Medicum imitandum (ceu iuſtum) nobis proponemus, qui opera ſua ad verum finem deducit, prædeſtinationemq́ue conſequitur: namq́ue ex his iudicabimus, ex bonis aſtris eum natum eſſe: vti contrà ex malis aſtris ortum eſſe dicemus, cui contrarium acciderit. Sed ſciendũ, virum ſapientem, omnia aſtra ſiue bona ſint, ſiue mala, cùm ex Deo ſit, ſuperare, ſoliq́ue Theodidacti, non etiam naturæ periti, hoc præſtare poſſunt. Nam qui à Deo docti ſunt, doctiſsimi ſunt, multoq́ue ſpacio poſt ſe relinquunt eos, qui ab aſtris inſtructi fuerint: medio inter hos ſpacio ſunt, qui ex LVMINE NATVRAE Docti euaſerũt. Tres itaque modi diſcendi ſunt, ſeu vt rectius dicam, Doctores, à quibus diſcimus. Iis tamen ſemper à latere adhærẽt falſarij, à quibus Pſeudomedicos ſuam artem edoctos eſſe, pronunciare non dubito: nã nec de aſtris, nec de Lumine naturæ quidq́ue, pauciſsima verò de Deo in ipſorum ſcriptis inuenire poſsis.

I. Deus docet. II. Aſtra docent. III. Lumen naturæ docet.

ANTIQVIS MEDICIS INSIGNIORIBVS, quomodo multorum remediorum vſus innotuerit, abſq́ue principiorum etiam cognitione.

CAPVT XVI.

Aſtra medicos genuerũt.

ASTRA ſic medicos in Lumine naturæ conſtitutos genuerunt, vt ſuopte marte, cogitando ac ratiocinando varias artes indagare non deſiſterent, in vlceribus curandis præcipue. Primus autẽ fons inuentionum iſtarum, in conſtellationibus ac influentijs erat, qui in Alchymiam deriuatus, non mediocri acceſsione artem Medicam locupletauit. Eſt autem Alchymia Pyrotechnia quædam Medica, qua mirandæ præparationes, tranſmutationes, tranſſubſtantiationes, &c. rerum medicarum artificioſe producuntur. Hac itaq́ue ratione inuentis remedijs, acceſsit quoq́ue diſpoſitio quædam remedij inuenti, cum ipſo vlcere. Talis enim eſt Firmamenti conſtellationis, cum terreſtrium corporum natura, cognatio, vt is qui cœleſti doctrina inſtructus ſit, terreſtrium rerum cognoſcendarum ſtudio non deſtitutus ſit: quibus coniunctis, tandem cœlitus influentia illa copulatur, ſicq́ue ex tribus iſtis ſimul iunctis, verus medicus exiſtit: quo modo ſi Medicus generatus ſit, nunq́ue illum remedia etiam ſubitò, ac in rem præſentem neceſſaria, deſtituent. Sed aliud genus Medicorum iam ad artis gubernacula ſedet, quod ſophiſmatis inani loquacitate, magnis conſcriptis centonibus, ſuas nugas tuetur. verum ij Aſtronomiæ nullam niſi voluptatis cauſa operam impen-

Alchymia quid.

Origo veri Medici.

impendunt, cùm tamen præ omnibus alijs artibus illi ſtudendum eſſet. Ea enim ars, ſi quæ alia, certiſsima eſt, maximumq́; ad communem vitæ vſum, commodum præſtat: ipſa namq́; cuiuſuis hominis ſiue ſenis, ſiue recens nati, naturam ac inclinationem monſtrat, cuius reſpectu poſtmodum ad quaſuis actiones aptitudinem ſuam cognoſcunt homines. Et ſanè ſi noſtro ſeculo (nam priſcis tēporibus hoc præſtitiſſe aſtronomos, teſtantur tot admirandæ magnorum ingeniorum inuentiones) accuratius Aſtronomię cognoſcendæ inuigilaremus, multo ſapientiores, doctiores, ingenioſiores homines euaderent, quàm fiant aliâs: nam ſi quis ad ſuę inclinationis, ac naturę contrariā artē detrudatur (quod nō poteſt non ſępiſſime accidere ex Aſtronomiæ ignorantia) peruerſus, hebes, ſtupidus potius, quàm artificioſus, ſeu ingenioſus euadet. Atq́; hæc omnis mali in omnibus Religionibus, Facultatibus, Artibusq́; radix, atq́; origo ſemper extitit, cuius mali deuitandi gratia, maiore certe ſtudio in Aſtronomiam incumbendum eſt: hæc enim vnicus theſaurus totius orbis exiſtit, ſed hominum oſcitantia, magno malo iſta in deſuetudinem venerunt.

Aſtronomiæ vtilitas.

DE NOVORVM REMEDIORVM INTER *Medicos vero vſu, ac abuſu.*

CAPVT XVII.

MEdici vulgares non ita pridem repudiatis antiquorū, ac ſuorum præceptorum remedijs, alia in eorum locum receperunt reſcripta, Ligni nimirum, vnctionum, fugimationum, ac lotionum vſum. Sed nō quemadmodum verè geniti (vt priori capite monuimus) medici, ſed vt ſpurij re male cōſiderata, hoc perpetrarūt. Nam quaternitate humorū propoſita, iuxta eam ſua remedia partiti ſunt. veruntamen cùm cauſam mali non ad humores, ſed ad Sales referenda ſit, ipſos toto cœlo erraſſe, non poſſumus non pronunciare. Hinc & ſuis remedijs, vel nouos induxêre morbos, vel illos ipſos longè grauiores efficêre. Remedia ipſorum primaria ſunt Guaiacum & Mercurium, qui non iuxta humorum differentias, ſed pro Salium varietate diuiſionem ſortiuntur. Itaq́; Salium diuerſitate conſiderata, iam dicta remedia ſuis ſingula ſpeciebus applicata proderunt, atq́; Medicina à calumnijs libera reddetur, quibus illa iam pridem notata fuit, ob inconcinnam curationem, quę non aliunde, quàm ex Humorum quaternione orta eſſe videtur. Quamobrem tandem Humoribus repudiatis, vlcerum differentias pro Salium diuerſitate conſtituamus: hinc enim cognoſcemus, quæ vlcera vſum ligni, vel in aquæ, vel in liquoris forma, cumq́; cū vel ſine abſtinētia poſtulēt, quę Mercurio per ſuffumigia, vnctiones, loturas, &c. hoc vel illo modo iuuentur. Hęc in mediū adduximus, vt Pſeudomedicis

Humorum quaternitas.

Remedia iuxta Salium diuerſitatē ſunt partienda.

do medicis peruerſam ſuam mentem aliquo modo emendaremus, quo abiecta ſua Humoraria quaternitate, aliquando reſipiſcerent, ac noſtram diuidendorum morborum, tum præparandorum remediorum rationem, æquiore iudicio cenſerent: nam ea vnica eſt, quæ certam ſalutem polliceri ægris nos patitur.

NON QVALITATVM CONTRARIETATEM, *ſed actiones, in curando ſpectandas eſſe.*

CAPVT XVIII.

Febrem frigus non pellit.

CVm morbus omnis non ex Elementi qualitate, ſed ab actionibus eius, curationē recipiat, quid opus eſt frigidus ne vel calidus ſit morbus, multū inquirere? Exempli cauſa, Febris calida eſt, quam tamen frigus non pellit, ſed Medicamenti actio potius, in hanc igitur inquirendum accuratius erit: nam frigus in calido morbo, calor in frigido, potius ad diętam, quam ad ipſum medicamentum referri debet. Itaq; in omni morbo Medicus virtutes, ac actiones primum omnium conſyderabit: eæ namq; ad curandum ſufficient. Atq; idem ſpecialiter in vlceribus præſtabit quoq;: etenim quòd antiquitus ipſorū alia frigida, humida, calida, ſicca, &c. iudicata, ac per contrarias qualitates curata ſunt, quàm ſit inconcinnū, curationis ipſius finis teſtatum facit. Quamobrem ſi vlcus calore exuperet, non ipſum vlcus, ſed Salem, qui vrticæ inſtar vrit, calidum dicemus, cuius actio ſi euicta ſit, iam vlcus curatum erit. Sic

Coagulatio humiditatem curat.

Coagulatio ab exſiccatione differt.

Diſſolutio ſicci curatio.

humiditas non per ſiccitatem tollitur, ſed coagulatione curatur. Sciendum ergo, Exſiccationem à coagulatione non parum diuerſam eſſe: nam illa ſaltem ad riuos, non vt hæc, ad fontes (liceat enim hoc exemplo vti) penetrat. Iterum, ſiccitatis curatio non in humectando, ſed in diſſoluendo nobis conſtituitur. In ſumma, omnis curatio virtuti ſeu facultati, non qualitati accepta ferenda eſt. Quo falſo dogmate, dum medicina imbuta eſt, plurimorum errorum occaſiones non deerunt. Quis autem tam ſtupidus ſiet, qui non humiditati potius quàm frigori, vim extinguendi ignis tribuat? Simili ratione nec Incarnandi, Purgandi, &c. vim quiſq; ad frig: cál: hum: ſicc: retulerit. Itaq; omnibus modis Medicos admonitos velim, ne multum in qualitatum contrarietatibus inquirendis operæ ponant, vel maxime tamen in vlcerum curatione eam auerſentur: etſi enim iſtis quandoque aliquid moueant, nil promouent tamen.

Camphoræ vſus.

verbi cauſa, Camphora in vlceribus, quibus phlegmone iuncta eſt, calori auerſatur quidem, verum non extinguit, quemadmodum Atramentum ſutorium, Myrrham, Thus, &c. id efficere videmus. quare omni ſtudio in id incumbendum erit, vt nō qualitatum ſaltē reſpectu habito, medicamenta conficiamus: imò potius vt vbiq; vniuerſalia remedia adhibeantur, efficiamus, quæ & Salium acrimoniæ

moniæ primum reſiſtere, tum Incarnationē promouere nata ſunt, quibus procuratis, omne genus ſymptomatum ſine negotio, poſtea tollemus. Quę dicta hactenus ſunt, de morbis, non ſymptomatis intelligi volumus: nil enim prohibet ad mitigandum calidum dolorē frigidis, ad frigidum calidis vti: ſic phlegmonas quæ vulneribus, fracturis, &c. ſuperueniunt, tantum abeſt, quòd curare prohibeamus, vt etiam refrigerantibus mitigari non ſemel præceperimus hactenus. Diſtinguendum quamobrem inter morbum, & ſymptoma erit. Nam Morbi per ſe Elementa ſunt, pugnant autem inuicem ignis & aqua, aqua & aēr, aēr ac terra, &c. Itaqꝫ in morbis ipſa elementa, non qualitates inuicem opponi debent, at in ſymptomatis quæ morborum (vt fumus ipſius ignis) excrementa ſunt, qualitates non omnino aſpernamur. Quemadmodum aūt fumus ignē, ſic ſymptoma morbū oſtendit: atqꝫ vt nemo ignē reſtincturus de fumo ſollicitus eſt, ſic nemo de ſymptomate curando laborare debet.

Morbi ſunt Elementa per ſe.

Symptoma & morbus vt differant.

SINGVLARIA QVÆDAM IN VLCErum cognitione obſeruanda.

CAPVT XIX.

Simultates quæ mihi cum pſeudomedicis exercentur, cùm hinc ortæ ſint, quòd faſtu ac ſuperbia, quibus ſuam velabant inſcitiam, manifeſtatis, ipſorum reditus non parum imminuerim (cùm tamen ipſis præmia laborum non inuideam, ſed id agam potius, vt virtutis, quàm inſcitiæ præmia malint) Hoc præſenti libro veterū, de vlceribus ſententiam commemorare: ſequenti verò, ex Aſtronomiæ ac Philoſophiæ fontibus demonſtratam poſtliminio in ſcholas medicorum reducere propoſitum eſt. Itaqꝫ quòd ſæpius antea, & iam quoqꝫ monendum putamus, ſine cognitione Philoſophiæ, (quæ Elementorū ac Elementatorum Maioris mundi cōtemplatio eſt) neminē in perfectum medicum euadere poſſe. Eam itaqꝫ primum quis ſibi cōparabit, pòſt per Phyſicā (phyſiologia aliâs) humani corporis abſolutam cognitionē, quę illi exteriori mundo, omni ex parte reſpondet, venabitur. verū quia & vtriuſqꝫ cognationis ſcientia ad curandos morbos mirificè cōducit, hanc quoqꝫ (quam Aſtronomiæ nomine nos afficimus) ad Medici perfectionem pertinere, affirmare nō dubitamus: nam altera hominis pars terrea, ex terra per Phyſicam, alter cœleſtis ex cœlo per Aſtronomiam cognoſcenda eſt. Verum vt de Phyſica (quę vna ad Medicinæ cognitionem plurimum facit) dicamus, ea quadruplex eſt, iuxta Elementorum numerum: vna eius ſpecies Hydromantia, id eſt, aquatiliū corporū, Philoſophia eſt. Altera Pyromantia de igneis corporibus, Aſtronomia eſt. Tertia ſpecies, quæ de terræ naſcentium naturis ſolicita eſt, Geomantia dicitur. De quarta parte, quæ Aērearum rerum contemplationē continet, nil admodū ab antiquis annotatum

Philoſophiæ definitio.

Phyſica.

Phyſica quadruplex.

Hydromantia.

Pyromantia.

Geomantia.

inuenias,nihilo minus tamẽ reliquis addiſcenda. Hic autẽ non poſſum non animaduertere,in quorundam ſophiſtarum ridiculã phyſiologiam,qui Geomantiam in punctis, Hydromantiã in aquatilium ſortilegijs, Pyromantiam in igneis quibuſdã Augurijs conſtituerũt,hisq; nugis magnũ Philoſophię malum conciliarunt, contẽpto plane NATVRAE LVMINE.Sed iſtis nugis Medicus nil moueatur moneo:hoc illi curæ potius ſit, quomodo Deo ſuam artem, omnesq; actiones (quæ certe de huiuſmodi rebus friuolis eſſe non debent) comprobet. Cùm enim Deus nos ratione,atq; intelligentiã præditos voluerit,rerum optimarum(qualis humanæ naturæ eſt) cognitione nos exerceri vult, &c.

ADHORTATIO AD NOVAM HANC
Medicinam vlcerum capeſcendam.
CAPVT XX.

Sine Lumine naturæ craſſiſsimi errores cõmittuntur.

MEdicinam deſcripturo, quot, quantæq; difficultates obſtent, vel vnica iſta,quam iam attulimus Philoſophiæ quadripartita diuiſio manifeſtum facit:etenim nulla eius pars hactenus (ne vel minima quidem) ſine erroribus tradita eſſe inuenitur,cuius rei cauſam nos omnem ad LVMINIS NATVRAE cõtemptum referimus, quòd niſi nobis ſcopum proponamus,facilime in ſummos errores impingemus:illius ergo tenebras diſcutere,ſi Deus faueat,animus eſt. Scio tamen,quantam impatientiam quorundam ſubire cogar, in iſtarum quatuor partium declaratione, ſed nil iſtis permoueor.

Chemiæ præſtantia.

In hunc quaternionẽ medicę perfectionis, Chemiam refero quoq; multis de cauſis:ipſa namq; eſt,quæ vera,ſimplicia,Magnalia,Arcana,Myſteria,Virtutes,Vires,imò omnia,quæ ad Remediorum ſcientiam pertinent,ſuppeditat,multò quàm vulgata Pharmacopœia perfectius. Sed apud omnes, Alchymia male audit,obijcis. bona

Chemiæ contemptus.

verba quæſo:aliæ quoq; artes,Aſtronomia ſc:Philoſophia &c. contemptæ ſunt,nihilo tamen ob id imperfectiores. Adhæc de illa ſaltem Chemia,quæ in præparationibus Magnalium,extractionibus Myſteriorum & Arcanorum, tum in ſeparationibus puri ab impuro conſiſtit, ſermo hîc eſt,per quam Medicinam habere datur, omnibus modis abſolutam,puram putam perfectamq;. Nam etſi

Deus nos remedia perficere voluit.

Deus Opt: Max: omne genus medicamẽtorũ de terra creauit:non tamen ſtatim ea perfecta voluit, ſed illi placuit, vt in illis perficiendis,& nos aliquam operam poneremus. Nam vt panem quotidianum, quem oramus ſubinde, largitur : non tamen ſine noſtris ſudoribus colenda terra eſt, ſerendum, metendum, molendum, pinſendum,&c. ſic medicamenta nobis præſtat,quæ nos ad perfectionẽ dein,ad quam prædeſtinata ſunt, deducere tamen vult. Perficiet itaq; medicus remedia ſua, ope Alchimiæ nõ Pharmacopœię, quæ vile tantum ac inutile Medicinæ ſeruitium eſt. Nec eſt vt

mihi quis vitio vertat, quòd tam varias artes, facultates, ſcientias ad Medicinam refero. Si enim in medico vniuerſarum rerum ſcientia requiritur, certe Philoſophiam, Phyſicam, Chemiam, vt potiſsimas artes Medicum callere neceſſe erit: nam omnium hominum in rerum natura, naturæq́ Lumine, medicus perfectiſsimus exiſtit, tum conſilio, tum auxilio.

Cur tot artiũ peritiam in Medico requirat.

Peroratio.

QVÆ hucusq́ præſenti de vlceribus opere à nobis commemorata ſunt, prima huius Medicinæ incunabula, tum theorica, tum practica, continet. In eo vero qui mox ſubſequitur tractatu, Cauſas atq́ originem omnium vlcerum copioſius deſcribemus, in quo ſi ab alijs diſſentire viſus fuero, ne mirere: nam vt maxime virulentis in me conuicijs detonare ſoleant antagoniſtæ mei, manifeſtum tamen faciam, illorum iſtis de rebus ſcripta nil ſolidi continere, ſed mera figmenta, erronea dogmata, hominumq́ peſtes eſſe. Etenim cum Exitus acta probet (quod aiunt) haud difficile mihi erit, noſtra tum dogmata, tum remedia ipſorum nugis potiora eſſe demonſtrare. Quamobrem, humanæ lector, ne præcipiti iudicio in cenſendis noſtris ſcriptis, vt ſis, oro, ſed opera quæ de ſcriptis abunde teſtari poſsint, expecta ac inſpice. Cæteros qui vel rerum ignari, vel ex deſidia, vel auaritia artem conuiciantur, nil moror: cũ enim non in ea paleſtra, in quam nati ſunt, ſe exerceant, indignos iudico qui reſponſum mereantur. Itaq́ Lector optime, ſine bile ac ſtomacho iſta legas velim, amore potius erga ægros permotus iſta intelligere ac diſcere, in votis ſit tibi, quo ſi præditus ſis, omni ſuperbiæ, odio, inuidiæ, auaritiæ valedices.

Argumentũ ſequentis tractatus.

FINIS PRIMI TRACTATVS SECVNdæ partis.

DE ORIGINE ET CAVSIS VLCERVM, D. PARACELSI Tractatus II.

Præfatio.

QVAMVIS multi multa hactenus de origine, cauſis, materia, eſſentia, ac curatione vlcerum ſcriptis tradiderint: tamen cùm duabus præcipuis in rebus mihi non ſatisfaciant, noſtrum laborem inutilem fore non mihi perſuadeo. Alterum eſt, quòd ijs fundamẽtis, quibus Medicina nititur, vt ſunt Philoſophia, Chemia, Aſtronomia, &c. deſtituti penitus, penituſq; fuerint, fidem dictis faciunt nugæ illorum, quas in chartas retulerunt. Alterum vero, cur in vlcerum medicina ſeueriorem cenſuram nõ ſuſtineant, eſt illud, quòd nulla plane rerum experientia præditi, magnos centones ex tonſorum, ac veterinariorum tantũ placitis deblaterarunt, in quib. ſi forte quid inſit laude dignum, non ex ſeipſis, ſed ex alijs ſuffurati illud habẽt: fuit enim hoc ab aliquot ſeculis ſcriptoribus ſolenne, vt alienis plumis corniculas ſuas ornarent. Verum non tam hoc deteſtandum, quàm illud admirandum eſt, tanto tempore neminẽ extitiſſe, qui fucum ſubolfaceret: nam vnanimi conſenſu ab omnibus in horum verba tamq; ad ſacra Euangelia iuratum erat. interim non inficias eo, quædam ab ipſis (quorum tamen parum ſemper extitit) recte intellecta, bona fide propoſita fuiſſe. Omnium vero maximè medicinæ nocuit illud, quòd Imperatorum etiam edictis, ad horũ Magiſtrorum placita, diſcipuli aſtringebantur, atq; iſtis canonibus ea autoritas tribuebatur, vt quę iuxta eos adminiſtratá eſſent, etiam in ægrorum perniciem, rata rectaq; haberentur. Verũ ſic ego iudico, quòd magis ex rę Medicæ artis foret (ſiquidem Euangelia non ſunt, quæ de ea ſcripta inueniuntur) ſi in inquirenda veritate, cuilibet laborare licitum eſſet, atq; nouis ad vetera ſubinde adiectis artẽ locupletare. Etſi enim quod Chriſtus inquit: Diſcipulus nõ eſt ſupra magiſtrum, tamen cùm vnicus ſit Magiſter, pater ſcilicet qui in cœlis eſt, nec iſti Magiſtri nobis (quos ſuperare conari non liceat) habendi erunt: imò in Medicina ſic agendum, vt ipſemet Chriſtus præcepit, cum inquit; Exemplum dedi vobis, vt ſicut ego facio, ſic & vos faciatis. Si ergo Chriſtus nobis imitandus eſt, dicta cum factis iungenda erunt: nam & ipſe, & verba, & opera adhibuit ſimul. Itaque qui inani loquacitate ſophiſticis diſputationibus, nullo adhibito opere, tempus terunt, Chriſti imitatores non ſunt:

Duabus in rebus qui de vlceribus ſcripſere, deficiũt.

Preuilegia Medicinę nocuerunt.

Chriſtus in Medicina imitandus.

hinc

hinc nec veri Medici habendi, ac plane relinquendi. Alia quinetſiam Medici ac Theologi ratio eſt: nam qui diuina loquitur, etſi diuina non faciat, Theologus tamen habetur. At Medica qui dicit, niſi medica faciat, Medicus dicendus neutiꝗ erit. Ars ipſa perfecta eſt, nos vt perfecti ſimus, vt & pater noſter cœleſtis, ſtudeamus. quòd ſi ob noſtrum naturæ corruptionem, neq; ab hominibus, neq; ex Lumine Naturæ conſequi eam poſſumus, ab eo diſcamus, qui dixit: Diſcite à me omnes, quia mitis ſum, & humilis corde.

Medicus à Theologo vt differat.

Hæc hactenus.

DVPLEX ADDISCENDÆ MEDICINÆ METHODVS: HINC duum generum Medici exiſtunt.

CAPVT I.

DVPLEX via ſeu Methodus addiſcendarum omnium artium eſt: altera quæ ad certitudinem, altera quę in errores deducit. Errorum cauſæ mens ac ratio aberrantes exiſtunt: aberrant autem, ſi nimium ſibi tribuant. Certitudinis cauſæ ſunt, ea quæ experimentorum nomine veniunt, quæq; naturæ conſona habentur, talesq; actiones producunt. Hinc alij Medici autodidacti ſunt, alij à natura edocti. Atq; his duobus modis omnia quæ in Philoſophia, Medicina, Aſtronomia, &c. ſcripta ſunt, tractantur. Vtriuſq; methodi originem ac cauſas oſtendimus, quò manifeſtum faceremus, Medicinam, quæ & ipſa Methodo tradenda eſt, non phantaſmatis ac ſpeculationibus, ſed per experientiam docendam diſcendamq; eſſe: non enim decet, vt homo qui ad Dei imaginem factus eſt, Medicinam quæ & ipſa diuinum opus exiſtit, pro libito, ac rationis ſuæ iudicio torqueat. Expellendi itaq; ex medicorum ſcholis erunt, qui animi tantum gratia de Medicina diſputare, ac pro & contra arguere ſolent: cætera nil opus eſt, eos refellere, cùm ſuam met inſcitiam celare non poſsint. Sunt præterea quemadmodum Methodi, duo diſcipulorum genera: alij enim phantaſmatis ſe dedunt, alij Empyriam ſectantur, quæ ſanè vnica veritati, perpetuo iuncta eſt. quòd vero ratiocinatio colligit, nō raro vacillat. Senſibilibus namq; obiectis ſolis natura cognoſci vult ac poteſt, nil ratione indigens. Exempli cauſa: in montis viſceribus quid contineatur, neutiꝗ ratiocinatione, ſed ſenſibus cognoſcimus, qui manifeſtè ab obiectis mouentur, rerumq; naturas nobis patefaciunt. Sic in religionis quoq;

Certitudinis artium cauſæ.

Medici autodidacti.

Diſputationes medicorum exploſæ.

Empyriæ laus.

negotio beatitatis,ſeu vitæ ſempiternæ negotium aures à Chriſto hauriunt,nec opus eſt noſtra vt ratio plura confingat. Similiter in

Aſtronomia experientia nititur.

cœleſtiū motuū doctrina, ſane nil niſi quod experientia manifeſto ſenſu prodidit (reiectis ratiocinationibus) dominatur. Itaq; quidquid homo vel dicere, vel ſcribere vult, vt alios doceat, illud nō niſi mediante experientia facere debet, quod vt in alijs omnib. ſic maxime in ijs, quę vitā ac ſanitatē concernunt, obſeruandum erit. Cōſtat

Ariſtotelis Meteorologici libri mendaces.

itaq; naturā non rationē nos artes docere. Exemplo rē manifeſtiorem reddamus. Scripſit Ariſtoteles de cœleſtibus impreſsionibus librū, quem de Meteoris inſcripſit, in quo à capite ad calcē vſq; nil niſi mera mendacia, anilibus ratiocinatiunculis confirmata, prodita inuenias: quorū Mendaciorū cultores habuit, Petrum Tartaretū, &c. & ſexcentos alios huius farinæ philoſophaſtros, ne dicā fatuos. At certè ſi ex naturæ penetralibus Meteororum cauſæ, vt ſunt: pluuiarum, niuis, tonitrui, &c. eruantur, multò alię eę apparēbūt, quàm

Aſtronomia corrupta.

ab Ariſtotele ꝓditæ ſint. Huius generis phantaſmata Aſtronomicā quoq; ſcientiā inuaſerūt, eiuſdem cū Ariſtotelicis Metroris valoris, vt ſunt quę de Augurijs, Geomāticis, alijsq; id genus ſortilegijs prodita habētur. Sic de Metallorū generatione Albertus: ſiic de mor-

Albertus de Metallis.

borū cauſis Auicenna diſputarūt, ratiocinationib. nimirū, cū experientia ex diametro pugnantib. vſi. Quamobrē cū Medici ſubiectū ſit corpus humanū, animę ſc: domiciliū, cōſideranda illi erit eius nobilitas: nā cùm ipſum Deus crearit, Medicoq; ſubiecerit (vt et ſanitatē ſc. & morbos in eo cōſeruat, vel depellat) nihil opus eſt, nouis excogitatis phātaſmatis ac ratiocinationibus id ꝑficere, ſiquidē ars

Medicina per experientiam nata.

Medica nō in contemplatione, ſed in actione potius conſtituta eſt. Ideoq; non tā rationibus, q̄ experientia firmāda. Cùm. n. medicina inſtar omniū actiuarum artiū, ꝑ experientiā nata ſit, Experientia duce ꝑfecta opera in ea efficere, et quę de eius veritate teſtētur, cōuenit. Eſt itaq; primus iſ Medicinę Magiſter, corpus ac materia natu-

Medicinæ primus magiſter.

rę, ex quib. non ex temetipſo diſcendū, ſi diſcere animus ſit. Sic etiā in rebus metallicis, ꝑ experientiā admirandę artes innotuerūt, quas nemo vnq; ratione conſecutus eſſet: hinc ex ipſis metallis, plurimæ artes extiterūt. Itaq; cùm Medicina in natura conſiſtat, ſic vt natura ipſa ſit Medicina, ſane illa ipſa nullibi, quā in natura diſci ac inquiri debet: nā quemadmodū ex luto & igne figulorū ars: ex ferro & igne fabrilis (ꝑ malleū) extitit: vti inq; ex igne, ac cinerib. vitriariorum artificiū, ex lana & fuſo textrina, ex argento et igne aurifabrorū ars nata eſt: ſic ꝑ experientiā natura Medicinā, omnesq; artes abſq; ratiocinationū adminiculo ꝓduxit. Hęc Sophiſtę, q repudiata experientia, ſuis rationib. qduis cō⁻ngunt, accuratius cōſ⁻lerēt velim, vt tandē Lumini naturę tenebras offundere deſinant. Meminerintq;

Medicus ex igne generatur

Medicū à natura ꝑ ignē generari: nā ignis & in igne labor, naturam mani-

manifeſtā faciunt: itaq; vt Fuſores ex ære aurum & Argentū, ſic & Medici mediante igne ex corporib. Arcana, Myſteria, Magnalia, eſſentias, etc. ,pducere debēt, per ſeparationē aliaq; vulcania opera. Quin & Microcoſmus ad medici generationē plurimū quoq; confert: nā per ignē reſolutio, ex quib. ille (tribus primis videlicet) cōpoſitus ſit, manifeſtū facit. Ex igne ergo Medicus quid homo, quid medicamentum ſit, diſcit, & extra ignis diſciplinā nulla alia ſchola eſt, per quam Medicinā addiſcere liceat. Quare non immerito forſan ad operis noſtri, limen duplicē diſcendæ medicinæ methodum explicuimus: cōtemplandi enim ac cogitandi anſam, de repurgāda ab erroribus medicina, Medicis nos dediſſe perſuaſum habemus.

Microcoſmus ad Medici generationem valet.

DE OMNIVM MORBORVM GENERALIBVS CAVSIS.

CAPVT II.

IN morborum, vlcerū vero pcipue cauſis inveſtagandis, multi varijs rationib. laborarunt, multorumq; erroneorū dogmatum ſemina ſparſerunt, cùm tamē vnica omniū ſit cauſa Corruptio, quam Deus Opt Max: omnibus Elemētaribus, ac ſublunaribus corporibus ſic implātauit, vt omnia corrūpi, interire, morte diſſolui, experiētia doceat. Huic corruptioni cùm homo aſsidue ſubiectus ſit, ſemp occurrere debemus: q̄d ſi ea ingruat, Morbus iā à Medicis appellat̄. Itaq; corruptio iſta, quę ineuitabilis contrarietatē conſequitur, omnium morborum mater dicenda erit. Ea aūt quib. modis fiat, Anatomia plurimarū partium, ex quibus hominis cōpages cōſtat, edocet: partes illę, quia tēperaturas cōtrarias inuicē obtineant, non poſſunt nō corruptionis ſeminaria fouere: nam oēs vnica cutis mēbrana concluſæ, certam, tum qualitatē, tum quantitatem obtinēt quidem, ſed cōplexione, eſſentia, actionibus, mirum quàm inuicē pugnēt. Aliud Epatis, aliud Pulmonum, aliud veſsiculi, aliud veſicæ munus eſt, aliaq; ſubſtantia, alia humoris, alia partis ratio eſt, alio loco hoc, alio illud cōtinetur ac ſubſiſtit: hæc tanta diuerſitas, quomodo non corruptionē aliquando moliatur? Cæterum nō iſta ſolum, ſed & hęreditaria à parentibus ſeminaria per generationem communicata, ac ſubinde in natos ,ppagata, Morborum manifeſtas occaſiones præbent: nam ſemper nati parentibus, quod ſanitatē attinet, deteriore fuerunt conditione. Sic Abelus & Cain, minus quàm Adamus & Eua, illi filijs magis, hi nepotibus plus valuerut. Adeo vt niſi Deus auertat, cōijciam fore, vt aliquando futuri ſint morbi (ex iſta hæreditaria veneni cōmunicatione) plane incurabiles. ſuſpicionē Peſtilētia auget: hanc enim iam crebrius fieri, pluresq; quàm olim corripere apparet, ſic vt iam quinto ferè anno recurrat, cûm olim vix quinquageſimo repetere viſa ſit: tum mille iam eo corripi videas, quorum vix 110. antiquitus correpti fuiſſent. Accedunt adhæc tot morbi Epidemij, tantaq; vlcerum frequentia.

Corruptio omnium morborum cauſa.

Morbus eſt corruptio.

Parentum ſeminaria morbi

Quamobrem cùm ea ſit humani corporis conditio, vt tum generationis, tum creationis ratione perpetuo ad corruptionem declinet, adeo vt ſi omnes actiones optime quis proficiat, ſibiq́ probè valere videatur, corrumpi tamen pergat, neceſſario tamen morbum aliquando incidit, hinc non inconcinne OPORTET, omnium morborum cauſam, dixerit quiſpiam: nam tam ea quæ intrinſecus inſunt, quàm ea quæ extra ipſum corpus circumſtant, ſic in corruptionem conſpirant omnia, vt vnica Medicina excepta illis reſiſtēdi omnis ſpes adempta ſit. Itaq; Medici officium erit, corruptionis modum, & differentias, & ad curandum, & ad præcauendum neceſſarias memoria tenere: diſcet autem eas quemadmodum faber ignem ac ferrum per ignem addiſcit, hoc eſt, per ſenſum & experientiam, ſine omni ficta & fucata Phyſicæ iactatione. Ex quo ſequitur, cùm nimirum corruptio, tam ſenſu percipi poſſit, quàm ignis calor tactu percipitur, vlterius naturam Microcoſmi inquirendam eſſe, vt quomodo morborum cauſas effectrices in ſe contineat, ſciamus: nam cùm contra illas medicamenta pugnent, neceſſariò cognoſcendæ erunt. Sic vbi morbi ab Aſtris facti ſunt, ex aſtris eorū cognitionem venabimur, ex eo nimirum corpore in quo inſunt: eſt enim hoc in omnium rerum ſcientia comparanda vniuerſale, vt illinc vbi res ineſt, petatur: ſic Piſcationem aqua docèt, cœlum cœleſtia, terram terreſtria, morbum morboſa, iuſticiam iuſta, ignē ignea oſtendunt, quidquid verò aliter, vel docetur, vel diſcitur, ſtultum eſt, ac repudiandum: nam nemo qui ex Diabolo eſt, de Deo loquitur, nec infernales de vita beata diſſerunt, ſed ex eo omni in quo eſt, addiſcitur. Patet ergo duo eſſe, ex quibus generetur medicus: Morbum & Medicamenta: Morbum per morbum cognoſcit, Medicamenianta verò per Medicamēta: hoc eſt, vnumquodq; ex eo quod eſt. Cognoſcit autem Anatomiæ ope: hæc enim apertum illi hominem, Corpus phyſicum ſcilicet omnibus ſuis partibus abſolutum proponit, quod corpus Phyſicum ſi cognoſcat, iam verè Medicophiloſophus erit. Atq; tum vbi philoſophus deſinit, ibi incipit Medicus, hoc eſt, vbi morbum cognoſcit, philoſophus adhuc eſt: at ſi morbum curet, iam verè Medicus practicus appellabitur. Hi ergo duo modi ſunt comparandæ Medicinę, ad quorum priorem Anatomia mundi, ac Aſtronomia: ad alterum, Alchymia & virtutum naturalium cognitio referendi ſunt. Nam quòd alij de rebus medicis ſcripſerunt, cùm in Theoria ſolos humores, in Praxi ſolum Macrum cum Lumine Apothecariorum ſciant ac proponant, nec fidē nec laudem vllam mœrentur.

Oportet eſt omnium morborum cauſa.

Medici officium.

Anatomiæ vſus.

Vbi Philoſophus deſinit, ibi incipit Medicus.

Lumen apothecariorum.

DE CAVSIS NATVRALIBVS corporis ægri.

CAPVT I.

Vt

VT autem aliquando naturam corporis ac materiæ, ex qua vlcera oriuntur, quantum eius in Phyſico corpore natura, ac experientia nos docuerũt, aperiamus. Sciendũ hominis corpus eiuſq; ſingulas partes, ex tribus corporibus, Liquore, Sulphure & Sale cõponi. Ex quib. Sulphur ſiccarum rerum, Liquor humidarũ eſt, & utrorumq; coagulatio p̄ Salem facta, Phyſicũ corpus cõtinet. Atq; hęc cuiuſuis corporis, tã animati quàm inanimati cõpoſitio eſt: humidũ ſc: Liquor eſt, q̃d ardet Sulphur, q̃ verò poſt vſtionẽ remanet Sal, omnia iuſto pondere, quouis in corpore creata à Deo, quæq; Vulcani beneficio, qui q̃dquid in Phyſico corpore eſt, eruit, ad oculum demonſtrari poſſunt, ſiue ex igni, ſiue aqua, ſeu aëre, vel terra ſit: nam in vniuerſum omnium corporum tria iſta prima materia, vltima materia, initium, medium, finiſq; ſunt. Hæc etſi philoſophica magis quàm medica ſunt, tamen quia omnium vlcerum cauſam Salẽ conſtituimus, de eo breuibus diſſerere oportuit.

Corpus noſtrum ex Mercurio, Sulphure & Sale cõpoſitum.

Liquor quid. Sulphur. Sal quid.

Cùm autem omne corpus, ſiue viuum ſit, ſiue mortuum, vt à putrefactione tutum ſit, cauſã requirat, Balſamus quidam omnibus rebus perfuſus à Deo creatus eſt, qui ſi non eſſet, ſtatim putrefactio ſubſequeretur. Sic in cadaueribus quæ Balſamo peruncta ſunt, putredinem arceri videmus: ſicq; in Phyſico corpore naturalem quendam ac congenitum Balſamum eſſe auguramur, qui ſi homini non ineſſet, viuens integerq; à putrefactione tutus non foret. Balſamum hunc nemo niſi mors aufert. differunt autem inter ſe Balſamus iſte, ab illo verè vocato Balſamo, quòd alter viuorum, alter mortuorum conſeruationi inſeruiat. Quò autem rectius Balſami huius naturam ſciamus, intelligendum eſt, Salem de quo diximus, vitæ neciſq; Balſamum eſſe, cuius dein varię ſpecies iuxta corporum diuerſitatem exiſtunt. Itaq; quemadmodum carnes Sale conditæ à corruptione immunes eſſe videmus, à Balſami virtute, qui in Salis naturam abire ſolet: ſic intrinſecus in nobis Sal guſtu percipitur: cuius beneficio à putredine conſeruamur. Hæc de Sale vlcerum cauſa dixiſſe ſufficiat, quæ Corollarij vice in vnam ſummam colligemus.

Balſamus à Deo creatus.

Balſamorum differentiæ.

Sale à putredine tuti ſumus.

Tria corpus noſtrum conſtituunt: Sal, Sulphur, & Liquor, quorum hæc ad vlcerum generationem nil pręſtant. Sal vero Balſamus corporis Phyſici, vlcerum cauſa hoc loco cõſtituitur. Eſt tamen & hoc notandũ, Salem coagulare, duriciemq; conciliare omnib. corporibus, metallis, ſc: lapidibus, lignis, homini, omnibus nimirũ iuxta coagulationis menſurã. Verum cùm nil tam præſtans in rerũ natura inueniatur, quod labe ac vitio careat. Huic quoq; Balſamo duo inhærent non vulgaria mala: vnum quòd ipſe interitui, ac corruptioni ęquè ac alia ſublunaria (quorum nullum ſuę corruptionis terminũ tranſgredi poteſt) ſubiectus ſit. Itaque ſi corruptio illi Balſamo accidat, iam cauſam vlceribus præbet: namq; vt primum ille alterationem ſenſe-

Balſami vitium I.

ſenſerit, illius membri ſeu corporis putredo ſequitur, membri dico: nam Balſami variæ ſpecies ſunt, quemadmodum & partes variæ, hinc Epar, hinc pulmones ſine aliarum partium detrimento putreſcere quandoq; videmus.

Balſami vitiū alterum.

Alterum Balſami vitium eſt, quod ipſe Sal eſt, Sal inquam diuerſus, nunc dulcis Sacchari vel mellis inſtar, nunc acer & acetoſus, in ſumma, tam multiplex quàm ſunt ſapores varij, quæ temperamentorum diuerſitas in cauſa eſt, vt Balſamus iſte Corrodendi nonnunquam facultatem adipiſcatur, quam dein calor, febris, phlegmone, &c. conſequuntur, pro natura ſcilicet ſalis peccantis. Hæc generalis theoria eſt cauſæ ac peccantis materiæ in vlceribus, ex qua particularia multa, eaq; vtilia documenta haurire licet. verbi cauſa: vlcerum diuerſitas, informa, figura & imaginibus magnam Salium differentiam innuit, eamq; in Phyſico corpore, accuratè à Medicis diſcendam & inquirendam monet, vt ex formę habitu de materia peccante pronunciare poſsint. Sed de iſtis in ſingulorum generationis modo, ſpecialiter & accuratius diſſeremus poſtea. Hîc notabis, vti aquarum variæ ſpecies ſunt, omnes tamen aquæ generaliter dicuntur, ſic hominum varia genera inueniuntur, quæ tamen omnia hominum nomen merentur, ita vlcerum varia genera exiſtere, quæ ex naturæ diuerſitate formam, ex Phyſionomiæ differentia alios mores habent: nam alia figura aliam ſignificationem, alia forma aliam eſſentiam, alia imago aliam proprietatem oſtendit.

Phyſionomia vlcerum.

His quæ de Salibus dicta ſunt, non ſine vſu excrementorum rationem ſubiunxero fortaſſe. Itaq; ſciendum, Liquorem ſua excrementa per Poros, Sulphur per Inteſtina, Salem per vrinam deponere. Vrina itaq; ſi in terra nitreſcat, Salem nitri efficit percocta: hoc quidem in animatis Salis excrementum eſt, in inanimatis vero Salis excrementum dicitur Alkali: extrahitur autem Alkali hoc ex eo quod poſt Salis, Sulphuris, Mercurij ſeparationem reſiduum manſit corpore. Hæc ad oſtendendam Salis & Balſami naturam in medium adduximus, quæ multis alijs adhuc rationibus confirmare non difficile fuerit. Nam cùm in nutrimento & nutrito ſimilitudo quædam inſit, omnia autem nutrimenta ex Sale, Liquore, pinguedine ſeu ſulphure conſtēt, manifeſtum eſt, illud quod nutritur ex ſimilibus compoſtum eſſe. Simile enim ſimili nutritur, itaq; Sulphur Sulphure, Sal Sale, Liquor Liquore nutriri dicimus. fit autem nutritio, cùm ingeſto in ventriculū alimento, Archeus vi Vulcani coctam materiam digerit, & ad ſua loca tranſmittit.

Liquor vt excrementa deponat. Sulphur. Sal.

Alkali eſt Salis excrementū.

Nutritio vt fiat.

REMEDIA QVOMODO A FORMÆ ET imaginum ſimilitudine oſtendantur.

CAPVT IIII.

Vlcerum

Impreſsionis vlcera.

Corrodens influentia.

Cutis cauteriſatio per conſpicilla.

VLcerum generationis modum, etſi aliqua ex parte in Phyſico corpore oſtendat philoſophia, ſciendũ tamen alios adhuc duos modos, quib. vlcera fiunt ſupereſſe: Impreſsionis ſc: & Fontis, quos ſic intelliges. Homo varijs externis iniurijs expoſitus eſt, corporalibus, Spiritualibus, Elementis, Firmamentis, viſibilibus & inuiſibilibus, ex quibus facile corrodẽs influentia ſequi poteſt, à Firmamẽto & ſyderibus exagitata. Etenim ſi Solis calorem in tantũ augeri quandoq; vidimus, vt nemora & ſegetes adureret, & in flammam conuerteret: ſi conſpicillis cutis cauteriſari, ac puſtulæ excitari poſſunt: certe & ab aſtris hominum corpora ſic affici per influxum cogitandum eſt, quaſi actuali cauterio cutis vſta eſſet. Et ſane huiuſmodi impreſsiones conſideratione dignæ ſunt: nam quemadmodum fulmen turrim, vel arborem, vel (quod non raro accidit) hominem tangit, ſic & huiuſmodi impreſsiones fieri ſolent, quæ ob id Metaphoricè fulmina, ac fulgura dici poterunt.

Fontis vlcera.

Pestis, Bubo, Pleuritis, quã cauſam habeant.

Fontis vlcera quæ vocauimus, vt fiant, exemplo, & analogia declarabimus. Fontes ex petris quemadmodum erumpere videmus, ſic in humano corpore fluxionem oriri poſſe, quæ aliquem in locum decumbens, tandem erumpat, cuius fons & origo nemini nota ſit, atq; hinc ſeminaria, ac radices mali eruere impoſsibile habeatur, credibile vtiq; eſt. Atq; vt verorum fontiũ alij calidi ſunt, alij frigidi, alij Sulphurei, alij Aluminoſi, &c. ſic & in humano corpore factas fluxiones analogia quadam partiri licebit. Sunt autem & præter iamdictas, ac ſuperius commemoratas, vlcerum cauſæ aliæ, quæ in corruptione Salis ac Balſami radices habent, adeo vt ex ſeipſis malitiæ ſuam cauſam habeant, huius generis tres ſunt: Peſtis, Bubo, & Pleuritis.

Viſcerum vlcera ad Chyrurgiam non pertinent.

Alia inſuper vlcera ſunt, quæ Balſamo vim faciunt, cuiuſmodi ea, quæ à beſtiarum morſibus, vulneribus, & Eryſipelate fiunt. Supereſt & ſextum genus, quod ex raucedine ortum habet. Vltimo deniq; loco vlcerum duo adhuc habentur genera, Gangræna ſc: & Elephantiaſis. Atq; hæ in vniuerſum ſunt vlcerum differentiæ, quæ extrinſecus apparent. Sunt qui & viſcerum vlcera his annumerare velint, Hepatis puta, Pulmonũ, Renum, Veſicæ, Oeſophagi, &c. verum iſtis, quia accuratior eaq; medica magis curatio competit, nil admodum immorabimur, cùm hîc exteriora tantum, & quæ Chyrurgi opera curentur, tractemus. verum ne nihil de ijs dixiſſe videamur, vnico ſaltem capite ea ediſſeremus.

Affectus ipſius forma.

Notandũ inſuper ad vlcera cognoſcenda, maximopere conferre ipſius affectus, operationẽ, formam, figurã & imaginẽ accuratè cõtemplari: nam nihil in rerũ natura ſine forma generatũ, perfectũq; eſt, nihil eſt, quod operatione careat: itaq; p formam ac operationẽ cuiuſuis corporis, ſuam eſſentiam expiſcamur, ſic omnia quæ terra

C mariq;

Sales corporis Phyſici & Microcoſmi eandē operationem obtinent.

Figurarum cognatio.

Obſcura ſunt hæc.

Nomina morbis vt imponenda.

mariq́ꝫ generantur, ſuas eſſentias per formam ac operationem producunt. De operatione exemplum tale eſto. Salia corporis Phyſici exterioris vnam eandemq́ꝫ cum ſalibus Microcoſmi (ſi ea ad vlcerum generationem pergant) operationem habent, atqꝫ ob id ſimilitudo operationum, inuiſibilem ex uiſibili indicat. hoc eſt, exterior figura, interiorem quandam præfigurat, vt ſalia exteriora, internorum indicationē habent. Atqꝫ ſic quæuis exterior figura imaginationem, id eſt, æqualem formationem de interiore quadam oſtendit. Per haſce ergo operationes, earumq́ꝫ ſigna cuiuſuis vlceris differentiæ manifeſtæ fiunt, vt ſcilicet ex quo genere ſalium, vitriolato ſcilicet, Aluminoſo, &c. vlcus ipſum ſit, cognoſcamus, ad quā cognitionem mirificè quoqꝫ conducit formarum contēplatio: nam qualis forma ſalium exteriorum à coagulatione fit, talis quoqꝫ in homine efficitur, ſed tamen in forma reſoluta: eſt enim formæ ad formam ſua ſimilitudo, ac coagulata forma ſignificatur à forma reſoluta. itaqꝫ cuius generis fuerit forma exterior coagulata, eius generis cēſebitur forma interior reſoluta: coniunges ergo formarum ſyzigias cum operationum ſimilitudinibus. Hæ namqꝫ concordantiæ expeditam atqꝫ ab erroribus tutam habent dignotionem, nec vlla phantaſtica indigent ratiocinatione: ſunt enim hæc (formam & operationem puta) ex lumine naturæ deſumpta: imò ipſum lumē naturę ſūt, iuxta quod iam tandē morbis nomina impones, nimirū qualē formarū ac operationē inuenies in phyſico corpore, tale nomē tibi cōfinges, atqꝫ ſic ab omnibus erroribus te liberū cōſtitues.

De ARTE Signata.

Plantaginis forma.

Sauina forma.

Obſeruandum autem & hoc ſedulo eſt, nihil plane naturam produxiſſe, cui non ſuæ effectionis ſignum impreſſerit. pro exemplo hominem ſumamus, huic nulla ineſt facultas animalis, naturalis vel vitalis, quæ non exteriore aliquo vel geſtu, vel habitu, vel membro, lingua ſcilicet, oculis, auribus &c. conſignata ſit: ſed iſta iam relinquo, vt de quibus in libro de Proportionibus Phyſiognomię didiſſeruerim, tum quòd hunc ad locum non omnia pertineant. Quę diximus, etſi in homine appareant manifeſtiſsime (eſt enim homo pluribus affectibus refertus) non deſunt tamen in alĳs quoqꝫ corporibus. Sic plantago quæ neruis referta eſt, ſuam virtutem oſtendit. Sic Sauinæ forma vſum ipſius prodit. Atqꝫ etiamſi in homine viſus manifeſtiſſime de appetitu, aures animi voluptate, Lingua de cordis agitatione ac affectu teſtentur: tamen hæc omnia, & in floribus, & ĳs, quæ linguarum loco ſunt, inueniuntur. Quamobrem qui in Medicina experientię titulum ambiunt, ĳ ſtudeant hanc artem, qua natura in exterioribus interna deſignat, addiſcere: hæc enim ſunt Medicæ artis Scholaſticalia, quibus ſi quis principio deſtituatur, verū ac optatū artis finem nunquam conſequi poterit.

DE MORBIS QVI EX TEMPORVM *alterationibus fiunt.*

CAPVT V.

ANtequam particulares vlcerum deſcriptiones aggrediamur, pauca quædam ad rem facientia præmittere viſum eſt. Itaque notandum, naturam in omnibus metallis producendis, anteꝗ̃ ea perficiat, alteratione temporis florida reddere, ſicuti arbores anteꝗ̃ fructus producant, florere videmus, hoc & omnibus mineralibus commune eſt, & à Salis generatione non alienũ: nam & ipſe dum generatur, ante perfectionẽ floret, quod illius tempus ſtudioſe medicis eſt obſeruandũ. Quod de exteriore mundo dictum eſt, in homine ſimiliter ſe habet: cùm ergo talis in homine minera contineatur, ea ſi floreat (quod tempeſtatem hîc appellat) certe agitata, ad corruptionem inclinat, quod tamen in exterioribus non accidit: nam ea ſi floreant, fertilitatem potius quàm corruptionem portendunt: nam ea hominis cum maiore mundo cognatio non ſemper materiata eſt, ſed ferè ſpiritualis, qui ſpiritus etſi corpus contineat, differt ab illo tamen, vt caro à ferro, quorum vtrumqꝫ corpus quidem eſt, diuerſa tamen exiſtunt. Ex quo ſequitur, ſi hominis minera efflorescat, corpus concuti (concuſsio illa accidit tum propter ſenſum, tũ ea ratione, quòd in tam minuto corpore, vniuerſę maioris mundi proprietates concluſæ ſunt.) itaqꝫ ſi homo tũ obſtructionibus laboret, rigores ac horrores fiunt. Vbi itaqꝫ talis tempeſtas ingruit, frigus ſentitur (nam omnis tẽpeſtas cũ frigore incipit) quod totum corpus peruadit, ſimiliter vt Boreas aërem refrigerat: hinc itaqꝫ horrores oriuntur, qui eouſqꝫ durant, donec huius venti omnis eſſentia abſumpta ſit, qua abſumpta, tandem ex ea quæ in rigore facta eſt, agitatione, calor corpus apprehendit, isqꝫ etiam totum corpus peruadens, nõ prius remittit, donec omnis materia abſumpta ſit. Quòd ſi ſupra modũ corpus incaleſcat, fumi ad caput feruntur, atqꝫ quandoqꝫ rationem oblędũt, quandoqꝫ ſoporem faciunt, maximè vbi illa tempeſtas ſtupefaciente natura participet. Vt autẽ tandem quomodo vlcera fiant oſtendam: obſeruandum eſt, vbi vẽtus ille vehementiſsime materiam exagitarit, in eum eam locum decumbere, vnde locus ſtatim in tumorem attollitur, phlegmone accedit, rubedo accreſcit: quòd ſi tantum virium nondum habeat, vt erumpere poſsit, locum relinquit, ac turgens huc illucqꝫ fertur, rubicundo colore ſe prodens. quare ſi tempeſtas illa adhuc debilis ſit, ſolutu facilis eſt: ſin iam radices egerit, & aliquo loco fixa hęreat, negotium medico faceſſere ſolet, atqꝫ fere ſub hypochondrijs firmari ſolet, & illic partem aliquam rodere ac exulcerare. Tempeſtates hæ ferè in ſanguine conſiſtunt ac fiunt primum, ſed paulatim

Mineralium floreſcentia.

Floreſcentię interioris ab exteriori differentia.

Rigor & horror vt fiant.

Febris vt fiat.

Sopor & paraphrenitis vt fiant in Febre.

etiam in ſolidiores partes agere incipit, ibiq́ venas neruoſq́ erodens, tumorem facit, ac vlcus, ſæpe cum vento totum corpus peruadens. Eius varia nomina apud Germanos ſunt, Latini Eryſipelata appellare ſolent.

Eryſipelas.

DE SIGNIS AC GENERAtione Fiſtularum.

CAPVT VI.

Fiſtulę ex Sale petræ fiunt.

EST vlcerum quoddam genus, quod ex Sale Petræ oritur, is Sal clemens eſt, nec vſq; adeo acris ac erodens: naſcitur autē in hunc fere modum. Terra Salis Balſamum in ſe continet, quæ ſi purum ab impurę ſeparet, & excrementa deponat, contingit ea quandoq; foras erumpere, atq; tum ab aëre & ſole exſiccantur, & in nihilum abeunt: ſin in terræ meatus ac remas detruduntur, quâ nec aër, nec calor, nec Solis radiȷ penetrant, tum formam quandam turbinatam, & oblongam deorſum propendentem nanciſcuntur, indurantur, ac in Salem Petræ mutantur. Itaq; Sal petrę terræ excremētum eſt, ex Sale & Balſamo natū. Simili ratione in homine Sal (qui Balſamus eſt) exiſtit, qui corpus conſeruat, cùm excrementa ſua per poros deponere diximus: quòd ſi pori illi obſtructi ſint, vel natura non excernat, corruptio quædam ſubſequitur: nam illa excrementa intrinſecus in lacertorum cauitates decumbunt, ac cùm ijs in locis propter calorem coagulari in turbinem non poſsint, reſoluuntur, & ab intrâ exteriora verſus rodunt, ac depaſcuntur circumiectas partes, donec ad cutem peruenerint, ibi demum vlcuſculum, vel puſtulam faciūt, quod ſenſus iudicio leuem curationem requirit. at vbi curationem aggreſſus fueris, tum demum morbus ſe prodit, intus baſim extra conum oſtendens, non aliter quàm de Sale petræ diximus: niſi quòd Salpetræ corpus eſt, hoc cauitas. Verum loca in quibus generari poſſunt, multa ſunt. verbi gratia: iuncturæ omnes, contiguæ diuerſæ partes, (id eſt, vbi ligamenta, nerui, tendones, &c. carnem contingunt) nares, oculi, aures, coſtæ, malleoli, in ſumma, nullibi ferè non generatur. Vbi ergo iam aliquo in loco vlcus factum eſt, ſubinde excrementa eo deponuntur, non ſolum naturalia, ſed & quæ ex inconcinna diæta auctiora fiūt, perpetuoq́ madet locus, ac ferè vbi iam confirmatum malum eſt, nullo dolore amplius moleſtat. Hoc mali genus à Fiſtulæ ſimilitudine Germani cum Latinis Fiſtulam appellant.

Sal petræ quid ſit.

Fiſtulę quibus in locis fiant.

Fiſtulæ dolore carent.

DE VLCERIBVS QVÆ EX SALE Nitri corporis fiunt.

CAPVT VII.

SVperioribus capitib. monuimus Salē ſua excremēta per vrinas deponere (eū Salem nimirū, qui principiū partium cōſeruationi ſubſer-

ſubſeruit) Excrementum hoc, vrina ſcilicet, vbi in terra copioſum collectum fuerit, in pultem abit, qui Nitrũ Latinis appellatur, quod ſi coquatur, Salem quendam ex ſe fundit, quem Salemnitri dicunt, eius prima origo ex Balſamo animati corporis eſt: is enim Balſamus cùm ſubinde ſe expurget per vrinam, cauſa eſt illius Salis, qui acrimoniam Balſami obtinet. Quamobrem ſciendum, cùm neceſſario corruptio nobis incũbat, & huius excrementi non debitã euacuationem deſtructionis cauſam fieri: nam niſi per vrinam deijciatur, in carnoſas partes decumbit, illicꝙ paulatim alienã naturam cõtrahit (quemadmodũ de Nitro oſtendimus) donec tandem ad effectũ ſuum perueniat, quem antequam contingat, Schyrrhoſos multos tumores excitat, qui paulatim magis magisꝙ indurantur, ac attolluntur, nõ aliter quàm in nitri præparatione conos fieri, & magdaleones apparet. Itaꝙ vbi iam aliquandiu hic detenta iſta excrementa fuerint, & ſua ipſorum acrimonia, tum inſiti caloris acceſsione rodere incipiunt, donec tumores illi ſinguli, in ſingula caua vlcera abeant, quæ omnia coaceruata videntur, quemadmodũ & Salnitri gleba plura tubera oſtendit. Familiare iſtis vlceribus eſt, vt nunc humida, nunc ſicca ſint, pro ſymptomatum nimirũ varietate: hoc tamen à prioribus differunt, quòd hæc non vt illa perpetuo madeant, ſed ferè vbi humectata fuerint, ad exſiccationem ſe iterũ accingunt. Hoc mali genus Schrophulas Latini nuncupant, ſed rectius quis forſan Nitri vlcera ea quis vocauerit, à materia ſcilicet, quæ illa facit.

Nitrum ex vrina fit.

Schyrrhi vt fiant.

Vt ab aliis vlceribus differant.

Schrophulæ.

Vlcera Nitri.

DE VLCERIBVS QVÆ DOLORE *nullo moleſta ſunt.*

CAPVT VIII.

QVamuis acris & calida Salium natura eſt, tamen quandoque calor ipſorum ſuperatur: nam cùm ad ſummum ſuæ malignitatis peruenerint, nec vltra progredi poſsint, ipſa met emoriuntur, maximè vbi ea ad Salis Gemmę naturam acceſſerint: horum namꝙ ea eſt proprietas, vt vires ſuas non exerant, niſi vbi iam interficere volunt: itaquè eorum actio non vitalis, ſed lethalis eſt, & quod dolore perficere debebat, hoc inſenſibilitate efficit. Huius rei ea cauſa eſt, quòd Salis ſpiritus vt animalia noxia, ſemper negotium differunt, quò tandem ſubito ingruentes, ægrũ opprimere poſsint. Sed cùm ex improuiſo mors accidat, nec ipſi quod propoſitũ erat, efficere poſſunt. Sciendum quapropter eſt, vlcera hæc ex morte eiusꝙ operatione (quæ putrefactio eſt) originẽ ducere: non quòd totus homo moriatur, ſed vnum ſolummodo membrũ emoritur, quemadmodum manus abſciſſa ſine totius corporis interitu, emori videtur. Quapropter obſeruandum medico erit, vt omnium rerũ quæ

Salis ſpiritus corpus deſtruere conantur.

Putrefactio eſt mortis operatio.

in homine ſunt, ſcientiam habeat, vt ſi contingat aliquod membrũ ad interitum ſuum inclinare, nec per vitales actiones, ſed per lethales corrumpi, ſciat in huiuſmodi caſibus nil contra vitales actiones attentandum, ſi vitales ſint, nec contra lethales, ſi lethales ſint: in hoc enim vlcerum curationes differunt maximè. Sed huiuſmodi vlcerum cauſas manifeſtius declaremus. Coquitur in nobis ſuopte marte quidam ſal, quem gemmæ ſalem vocant, qui purgandi cum ſui ipſius, tum aliorum humorum facultate pollet: in quam actionem dum non ſatis intendit, ab alijs euincitur, quæ victoria ipſius interitus, ac mortis cauſa euadit, qua occaſione ex Sale gemmæ fit Alumen ſciſſum, quod ſi emoriatur, Entali appellari ſolet. Veruntamen etſiamſi operatio ipſa emortua ſit, non tamen ab operationibus ſtatim quieſcit omnino: nam mortua æquè ac viua, quadam actione participãt: nam donec aliquid plane in nihilũ abierit, ipſum nunquam à generando quieſcet. Etenim mors nil niſi primum vitæ ſpiritum aufert, manente interim ſecundario ſpiritu, qui pro ſua natura agere non deſiſtit.

Sal gemmæ in homine.

Sal Entali.

Itaque in humano corpore ad huiuſmodi generationes vlceratio ſequitur, quæ ſenſu omni vacat: nam ferè illic colligitur, vbi tangendi vi minimum homo pollet. verbi cauſa: ſub genu, & intra cubitum. quia autem Sal gemmæ naturam Grandulationis obtinet, pluribusq́ lapillis, & anguibus ſcateat, idem ergo & in hac reſolutione fieri videmus, vt nimirum ad exemplum grandulationibus ſparſim per totum membrum vlcera parua fiant. Quapropter in curatione ſedulo obſeruanda erit iſta mortis differentia, quæ neglecta multis impoſuit, multis grande malũ conciliauit: nam etſi lethalis aliqua operatio ingruat, nihilo minus tamen operatio alia nõ quieſcit: nam mors primæ operationis vires frangit quidem, ſtatim tamen alias generat: mors enim nullã morbi cauſam aufert, morbi propoſitũ ſi frangat, è veſtigio aliam producit cauſam. Hęc ratio etſi Sali gemmæ ſingularis, ac propria non eſt, ſed & omnib. Salibus cõmunis, tamen quia reliqui Sales, hoc modo affecti, non vnam aliquam partem, ſed ſimul vniuerſum corpus occupant, hîc vni Salî gemmeo eam facultatem tribuere placuit. Iſtorum vlcerum nomina cùm tam varie in medicina vſurpentur, hic reticemus, ſufficiat tibi ea vlcera ex Sale gemmæ orta, nuncupare. hæc vera nominis ratio eſt: nam ipſa ex Sale gemmæ per putrefactionẽ generata ſunt, cùm ipſe in ſummo gradu, ſua operationis morte præuentus eſſet.

Grandulatio.

Mors cauſam morbi non aufert.

Salis gemmæ vlcera.

DE VLCERIBVS EX PHYSICO VITRIOLO.

CAPVT IX.

Fiunt etiam vlcera, quæ & forma & operatione ſua Vitriolũ referunt. Eſt autem vitriolum minerale corpus, ex coctura ad eam

quam

quam refert conſiſtentiam percoctum, maioris vſus gratia. Huius inquam ſimilitudine vlcera in humano corpore oriuntur, in tibijs ferè firmata: nam ſi Sal ille Vitriolatus corrumpatur, iſta in loca decumbens, primum varices facit, quæ Vitrioli domicilium factæ ipſum retinent, donec ex ſeipſo Erodentem vim nanciſcatur, quam vbi nactus fuerit, paulatim partes illas in tumorem attollit, dein tumores illos erodens, caua vlcera facit, quæ poſtea inſtar Vitrioli circumiacentes partes depaſcuntur. Et notandum hîc, vitriolum raro abſq; dolore agere, niſi forſan vbi iam ex corpore effluxerit, quod etſi factum ſit, tamen ſtatim iterum coaceruatur, nec prius æger intermittit, quàm vniuerſam tibiã in vlcus conuerterit, ac ſi quid vlcerationem effugiat, illud ipſe ſtupidum reddit: nam omne vitriolum Sulphur ſtupefactiuum in ſe continet.

Varices vitrioli domicilia.

Vitrioli ſtupefactiuum Sulphur.

Euenit tamen non raro, huiuſmodi Salia & Vitriolum ad Eroſionem nõ peruenire, propterea quòd ad tantam acrimoniam, quæ corrodere poſsit, non euadãt: quòd ſi fiat, facile Spaſmi ac punctiones accidunt. Vitreolum enim intus concluſum Sinoniam inflammat, quæ inflammatio poſtea Spaſmos, ac puncturas cauſare efficax eſt. Quin non raro accidit, Vitriolum ſuperiora verſus per illas venas ferri, donec ad earum radices peruenerit, vbi dein conſiſtens lethale vlcus facit. Adhæc cùm ea Vitrioli forma ſit, vt in lapillos cõcreſcat, etiam in humano corpore multas ſtrumas, ac ſcyrrhos lapillorum ſimiles & forma, & duritie efficit: quorum dein alij, qui corrodendi vi pollent, in vlcera abeunt: alij qui ea deſtituuntur, integri permanent. Operatio Vitrioli ſequitur, quæ numq; non (ob prohibitam euentationem) putredinem ac fœtorem facit: ea enim omniũ Salium natura eſt, vt quò calidiore ac humidiore loco ſunt, eò citius putreſcant: contrà in loco calido, ſicco, accidit, vtut ſit, Vitrioli ea ſemper natura eſt, vt caua vlcera facere ac fluere deſideret.

Vitriolum concluſum Sinoniam inflammat.

Scyrrhi à Vitriolo efficiuntur.

Similis plane vitriolo, in carabe operatio exiſtit, eo ſaltem differens, quòd pauciorem inflammationem, nullumq; ſpaſmum, maiorem vero dolorem efficiat: cognoſcuntur vlcera hæc ex defluente aqua citrina, cui quandoque ſanguis concretus copulatur: aqua enim illa ſanguinis grumos vnà educit ſecum. Peculiare huic vlcerum ſpeciei eſt, quòd ea laborantes, acerrimo viſu, capiteq; integerrimo ſint, antequàm tamen ea aperiantur vlcera, capitis dolores, ac viſus debilitas ægros habent: cuius rei cauſa non ad decumbentes fluxiones, ſed ad ſurſum elatos vitrioli vapores referenda eſt: at vbi iam apertum vlcus eſt, vapores non aſcendunt amplius, itaque morbi ſoluuntur. Atque hinc patet, vlcera hæc claudenda non eſſe, niſi prius omnis vitrioli ſubſtantia radicitus euulſa ſit.

Succini albi operatio.

Vitriolata vlcera non ſunt claudenda.

DE VLCERIBVS ALVMINOSIS.

CAPVT X.

Alumen vlcera curas perfe, facit per accidens.

Calor mater putredinis.

Aluminoſa vlcera in hydropem abeunt.

SVnt porrò vlcera quæ primum cum tumore, ac inflatione ſine calore & eroſione ſe produnt. Primum enim tibiæ in tumorem humidum attolluntur, humor is facile exſiccationem admittit, ſucceſſu tamen temporis putreſcere incipiens, ex qua putredine poſtmodum fœtor, ac fluor, vlceraq́ oriuntur. vlcera hæc Alumini comparantur: etſi enim per illud neq́ tumor, neque putredo cauſatur: imò ad eorum curationem non mediocre auxilium præſtat: tamen eatenus, qua calore quodam participat, putredinis cauſa fieri per accidens poteſt: omnis namq́ putredo à calido eſt, & rectè calor Mater putredinis nuncupatur. Vlcera quæ tractamus hic, raro dolore moleſta ſunt, inſignem tamen tumorem, humiditatemq́ præ ſe ferunt, non in ſchyrrhos vel œdemata excreſcunt, ſed potius ex diuturna putredine inuicem ortus cauſam præbent: ampla & profunda ſunt, non raro totum crus occupantia, diuturna omnium vlcerum maximè ſunt, ac ſi non debitam victus rationem præſcribas, ferè in hydropem vniuerſalem conuertuntur: at vbi diæta legitima obſeruata fuerit, proſpera admodum valetudine homines ſunt, his vlceribus laborantes: adhæc magnam quoq́ in Peſte, Pleuriſi, ac Lue Venerea, præſeruationem præſtant.

Sitis inexhauſta ab Alumine.

Salis communis vlcera.

Vlcera quinetiam inueniuntur (vt iam antea meminimus) quæ diuturnitate temporis in ſyderationem abeunt, quam intenſiſsimi dolores conſequuntur, frequens hoc eſt in vitriolatis: etenim vbi Alumen, ac Vitreolum ſemel ipſa in calcem redigerint, vi inſiti caloris, aliam plane quàm antea adipiſcuntur eſſentiam: at moram requirit hæc calcinatio, qua humor omnis abſumitur, ſolumq́ alume ſiccum relinquitur, non aliter quàm Alumen & Vitriolum vi ignis in calcem redacta, acriora, rodentiora, magisq́ dolorifica fieri videmus: ſic & hîc intrinſecus vitreolum calcinatum, ſubter cutim cauitatem facit, oſſa arrodit. quæ omnia mala primum quidē à fluxione fiunt, at ea poſtea exſiccata, exareſcūt vlcera, niſi quando ex improba victus ratione, collecta excrementa illac euacuantur: tum enim & humida apparent. Similiter de Alumine in calcem redacto iudicandum, quòd ſi iuxta calcinationis ſuæ naturam agat, hyderum nō facit, ſed exſiccat potius, ſitimq́ inexhauſtam efficit. Huius generis vlcera à Sale communi fiunt quoque, ſi ipſe corrumpatur, humida eâ primum apparent, mox intrinſecus exſiccantur, maiore quàm Aluminoſa dolore affligunt, calore vero nullo participant. Cauſa horum vlcerum eſt corruptio Salis communis, à calore humido, quem natura dum expellere conatur, in artus detrudit, vbi ſi exitum inuenerit, à fonte ipſius, vſq́ ad oſtium illi natura viam præparat,

per

per quàm ſubinde effluere ſolet. Salium horum non vnum genus eſt, omnes tamen communes appellantur, eodẽ omnes modo agũt, eodemq́ curantur. Qui ſi ſuopte marte (vti illis peculiare eſt) exſiccentur, facilem curationem faciunt: ſin calcinentur omnium difficilime ſanari ſolent. Conſiderantur itaq; vlcera Aluminis, vitrioli, ac Salis communis bifariam: vel cruda enim ſunt, vel calcinata.

DE VLCERVM PESSIMO GENERE, *quod difficilime reſtinguitur.*

CAPVT XI.

SVnt præterea Sales quidam, qui in principibus humani corporis partibus conſiſtunt, quemadmodum in Auro & Luna Arſenicum, Sales iſti, ſi ſua ipſorum virtute à partibus, quibus inſunt, ſegregẽtur, (vti per ignẽ Realgar ab Auro) tũ ſpiritus Microcoſmi vitales, eos in exteriores partes propellunt, ceu ventus à Deo excitatus, fumum (qui & ipſe mobilis eſt) exagitare ſolet: ſunt enim Realgaria hæc ſimili quoq; natura prædita, vt à corde ad exteriores artus facile ſe propelli patiatur: imò vltro ferantur, tot tantisq; affectionibus, ac periculis expoſitus homo eſt, vt vel eo nomine iuſtiſſimè Microcoſmum illum appellemus, vt qui omnia maioris mũdi pathemata in ſe contineat. Atqui Realgaria iſta in homine creata ſubſtantialiter eſſe putandum non eſt: nam poſtmodum in eo generari cõtingit, vt exempli cauſa: Realgar, Aurũ, Chymus, tria hæc æs vnum ſunt, quorum quoduis ſingularem virtutem obtinet, quam tamen dum vnà conſiſtunt omnia, neutrum exerit. Similis planè in homine Orizon eſt, ſubſtantia non viribus. Sed ad exemplum redeo. Homo itaque à diuina prouidentia, ac prædeſtinatione per artem impetitur, vt Aurum per ſuum Fulmen, Chymum in Scoriam, Realgar ſub forma fumi, in ſublimatum corpus ſeparet, vt iam Aurum, Realgar, Chymum, loco viribus, ſubſtantiaq; ſeparata ante oculos conſtituat. Quæ de exterioribus dicta ſunt, de internis etiam accipienda ſunt, vt ſcilicet intelligamus, intrinſecus in nobis eſſe aliquem, qui corruptionis huius efficiens cauſa ſiet. hunc nos deſtructorem Archeum vocamus, nouo vocabulo & inaudito hactenus: nam nunquam adhuc vſq; Medicina per Philoſophiam adoleuit, vt deſtructorẽ hunc, quis nam eſſet, intelligeret ac agnoſceret. Notandum itaque hunc Archeum intrinſecus in homine omnia Vulcania artificia diſponere, facere, ac perficere, ac quamuis rem in vltimam ſuam materiam deducere. Vltimam autem alicuius rei materiam voco, ſi ipſa ad ſuam iubilationem, ac exaltationem peruenit, vt in ſuperiore exemplo, Aurum in ſuam virtutem, à reliquis duobus ſeparatum in vltimam materiam deductum eſſe dicimus. Hac ratione per Archeũ in igne Vulcani, ab

Realgaria in homine ſubſtantialiter nõ inſunt.

Archeus deſtructor corporum.

Realgaris pluresſpecies.

orizonte Realgar quoddam ſeparatur, quod dein pro ea qua pollet natura vlcus facit: ſunt namq; variæ Realgaris ſpecies: nam præter dictum, aliud eſt Realgar Lunæ, alud Mercurij, aliud Iouis, aliud Veneris, aliud Saturni. itaq; quot Realgaris ſpecies, tot ſunt horum vlcerũ differentiæ, diuerſis proprietatibus præditæ: ſunt quæ bulimiam quandam congenitam habeant, adeo vt carnes ipſas in quibus conſiſtunt, vel etiam alias exterius admotas, aliaq; edulia depaſcantur: alia corrodentem venenoſam materiam nacta, pro eius veneni natura agunt, quaſi exterius admotum Realgar eſſet. Quinetiam ſunt Realgaria quæ ex Salibus fiunt, ſimili modo, ac in artificialibus ſeparationibus Sales produci videmus: nam dũ illi expurgantur, ſordes ſuas à ſe expellunt. itaq; aliud Realgar à ſale communi, aliud à vitreolo, aliud ab Alumine ſe expurgante generatur. Realgar ergo hoc ſingularia quædam vlcera producit, quorum ſymptomata pro materiæ diuerſitate euariant: nam vlcus à Realgare vitriolato factum, bulimiam: ab aluminoſo, corroſionem comitem habet. Quare quamcunq; partem Archeus præparauerit ac ſeparauerit, ea excellit, atq; in operatione erũpit, realgarinũ vlcus peſſimũ ac venenatũ efficiens, cui nemo vnquam per officinarũ putidas compoſitiones auxiliabitur: nam antiqui cùm originem mali non intellexerint, nec remedia ijs adhibere docere potuerunt, &c.

Bulimia à Realgare vitriolato cauſata.

DE VLCERIBVS FACIEI, ALIARVMque partium arſenicalibus.

CAPVT XII.

Fuſor & fuſoria officina in homine.

ADmirabũtur ſcio, & ridebũt non pauci, ſi viderint me in Microcoſmo fuſorem (quem Archeum apello) ac fuſoriam officinam conſtituere, ij admirari quæſo deſinant: nam iſta in ægrorũ commodum (cuius omni ætate ſtudioſiſsimus fui) facilius probauero omnia, quàm mei antagoniſtæ vel vnicum, de humoribus ac ſex rebus naturalibus dogma confirmare queãt: qui cùm tot ſectas, hæreſes, Schiſmata, inter ſe alant, mirum ſi quid certum cõſtansq; apud illos ſit: ſed miſſos iſtos, qui contra ius faſq; in Apollins cathedra ſedent, faciamus. Vlcera de quibus hîc nobis ſermo inſtituitur, varijs modis Medicorũ vulgus partitur, varijsq; nominibus inſignita profert: ſed nullus iſtarum diſtinctionum vſus eſt. vos iſthæc ſigna obſeruate potius, quæ Realgarinorum vlcerum patognomonica ſunt. Dolor intenſiſsimus ſi vexet, ſi comparatione aliorũ vlcerum maxima deformitas adeſt, ſi caro, cutis, oſſa, nerui, ligamenta, &c. exeduntur, ſi ſtatim ac aliquem locum materia occupauerit, varij colores apparent, iudica Realgarinum vlcus eſſe, quod omnibus veterum remedijs reſiſtit. Quamobrem ego, qui à natura ab iſtis Hæreſibus ſeparatus ſum, atq; ad deſperata reſtituenda dona-

Apollinis cathedra.

Signa vlcerum Arſenicalium.

da donatus, per Vulcanicam pharmacopœiam iſtorum auxilia inquirere vt queam, omnem mouebo lapidem, vti infra apparebit.

Poſt ſignorum explicationem tempeſtiuum fuerit locum affectum quoq; oſtendere. itaq; ſciendum vlcera hęc varijs in partibus conſiſtere, ac enaſci poſſe: nam quę à Realgare Lunæ ac Veneris fiunt, faciem ferè occupant, labia, naſum, mentū, malas, &c. non raro oculos aureſq; depaſcētia: quæ vero à Realgare Iouis fiunt, & Mercurij, omoplatas & ſternon exedūt: Martis realgar in dorſo ac ventre vt plurimū ſæuit: Saturni deniq; ab inguinibus ad plantas vſq; tota crura obtinet. Vlcera hæc etſi omnia periculoſa ſunt, & non niſi artis auxilio pelluntur, alia tamen alijs remedio magis obediūt. faciliora curatu ſunt ergo, quæ à Mercurij, Solis & Iouis exiſtunt: quæ vero à Veneris, Lunæ, Saturni, & Martis realgare facta ſunt, accuratiſſimam artificis induſtriam requirunt: alioquin ſpiritus vitales inficiūt, mortemq; ineuitabilem inducunt. Generationis modus, quo hæc vlcera fiunt explicandus adhuc ſupereſt, qui talis vt plurimum eſt. Primum, ſi Realgar per caminum Vulcani euadere conatur, nec exitum inuenit, puſtulas paruas, cum perpetua ſcalpēdi neceſsitate excitat, quæ nunc tardius, nunc celerius ad maturitatem perueniunt, prout vel ſcalpendo, vel inconcinnis remedijs magis minuſq; irritantur: quòd vbi factum fuerit, illo loco centrum ſuum nanciſcitur, cui adhæreſcens dein Realgar incipit partes exulcerare, vrere, dolore torquere, ac vel in latum, vel profundum depaſcere, pro ſuæ nimirum eſſentiæ proprietate, vnde quoque horum vlcerum differentiæ conſtituendæ ſunt. Itaq; quæ in facie & collo ſunt, Syreia appellantur: quæ inter clauiculas & inguina, ante & retro ſunt, Cancrum vocare ſolent: quæ vero ſub hypochondrijs ſunt, omnia Malum S. Ioannis nuncupant Germani, forſan ex eo, quòd diuinam potius quàm humanam opem requirant. Atqui nō raro euenit, verrucas ac dura tubercula eadem ex cauſa oriri, quæ tamen vtilia potius quàm noxia putanda ſunt: itaq; non vt vulgus Medicorum facit, Corroſiuis irritanda ſunt, ſed relinquenda: ſiquidem tentata ſtatim efferantur: eſt enim ea Realgaris ex Salibus natura, vt ab huiuſmodi externis obiectis inflammetur ac ſæuiat, non ſecus ac de Realgare metallorum iam dictum eſt. Vltimo loco ſciendum, præter iam dicta Realgaria, aliam Realgaris ſpeciem adhuc exiſtere, quæ nunc ex Antimonio, nunc Plumbagine, nunc ex Margaſita, vel Thalco, vel Kakimia, alijſq; huius generis Mineralibus ortū ducat: verum cùm ab ea effecta vlcera, eandem cum ſuperioribus curationē requirant, nil opus eſt multum de ea laborare.

Locus affectus varius.

Caminum Vulcani.

Syreon quid.

Malum S. Ioannis.

DE VLCERIBVS TRANSMVTATIS.

CAPVT XIII.

Iterum

ITerum quoddam vlcerum genus explicandum eſt; quod exemplo hoc innoteſcere poterit. Cùm homo in exteriori mundo, tam varijs artibus inſtructus ſit, vt etiam ipſas rerum formas tranſmutare poſsit, cuius rei locupletiſsimum teſtimouium in melle crudo & præparato, quæ & ſubſtantia, & viribus, ex diametro quaſi pugnant, habemus. Si, inquam, in exterioribus talia perficit homo, quantò magis intrinſecus in minori mundo, in quo omnes theſauri reconditi ſunt, & ex quo omnia quæ exterioribus efficit, proficiſcuntur, talia præſtare ipſum poſſe putabimus? Si itaq; homo extra ſe naturas contra naturam tranſmutare poteſt, & illa ars ab intra procedit, quæ in attentando conſiſtit, quam dein experientia comitatur. Sic enim artes inueniuntur: primùm dum homo ex ſe attentationem, ex maiore mundo experientiam aſſumit, atq; tam diu laborat, donec vtriuſq; ſimilitudinem comprobarit. quare nemo vitio mihi vertat, quòd hominem intra corpus ad tranſmutationē naturarum tantum, quantum extra, laborare dicam: nam de interioribus quàm de exterioribus maior mihi ſollicitudo eſt. Adhæc ſciendum, hominem dupliciter agere: in exterioribus corpore, in interioribus ſpiritu: illic externarum rerum, hîc humani corporis decorem ac vſum reſpiciens. Spiritum interius agentem diſtinctionis cauſa, Adech vocare ſoleo.

Mel crudum cum præparato viribus pugnat.

Remedia vt inueniantur.

Adech ſpiritus in homine laborans eſt.

Itaq; ſunt in exterioribus Sales quidam, magno artificio compoſiti, vt Alkalia, & Sales ſublimati, hi ſales ad naturæ defectus ſarciendos, neceſſario ab arte fiunt: nam natura non omnia ſimplicia perfectè creauit, ſed aliqua etiam arti perficienda reliquit, pro libito, & ad eum quem deſiderat finem, conſequendum, vt iam ars rectè altera natura ſit, & dicatur. Hæc ſi in maiore mundo fiunt, etiam argumento ſunt, in minore mundo, ab Adech huiuſmodi tranſmutationes tentari: atq; hac ratione quandoq; vlcera non ſimplicia, ſed compoſita (nam ad tranſmutationes compoſitionem molitur natura) oriuntur, de quibus meritò hoc loco paucis ediſſeremus. Itaq; (vt iam dictū eſt) ſi homo in exterioribus bona malaq́; vtilia & noxia efficit, quid prohibet, idem intrinſecus fieri, dicere? quare ſi ita intrinſecus laboret Adech pro loci natura ſimplex vel compoſitum, mitè vel corroſiuum vlcus facit, cuius dein forma, formam illius Salis, à quo factum eſt, imitatur. Formas haſce nil opus eſt hic multis depingere, atq; ab inuicem diſtinguere: infinitus namq́; labor foret, parumq́; ad curandum vtilis. In hoc genere mali deſcribēdo antiquitas (pro more quem in obſcuris rebus ſemper tenuit) mira verborum inutilium profuſione multis paginis diſſeruit. Ego negotium paucis expediam. Artifices interni, dum ad opus aliquod ſe accingunt, loca ſibi deligunt, in quibus ſimplicia compoſitis ſuis idonea inueniant, quæ, vbi nacti fuerint, talibus formis exornant,

Natura non omnia perfectè producit.

Artifices ſeu fabri in homine.

quales

quales & ipſorum naturæ, & inſtrumentorum habilitas ferunt. Spirituales iſti artifices varijs arcanis ornati ſunt, bonis ſcilicet ac noxijs, quæ pro loci natura diuerſa fabricant. Operum horum iam prognoſtica paucis aperiantur. Si itaq; contigerit homines multo quàm ipſorum ferant prudentia, mores, ac naturæ, moroſiores euadere (quod fieri non raro animaduertimus) varijsq; morbis incognitis antea conflictari, Cœlum malè diſpoſitum iudica, à cuius peruerſa operatione non ita multò pòſt Peſtem cauſatam iri, metuendum. Quod de vniuerſalibus dictũ eſt, in particularibus quoque conſiderationem meretur. itaq; ſi vlcera cacoëthe appareant, internos artifices in opere aberrare ſcias: etenim quandocunq; exterioris mundi negotia claudicant, interiorem periclitari non poteſt non verum eſſe. Hæc de morbis tranſmutatis hactenus dixiſſe ſufficiat, in quibus non tam vniuerſaliter, quàm de vlceribus ſpecialiter admonendi mihi fuiſtis.

Peſtis à cœli infauſto poſitu oritur.

DE VLCERIBVS QVÆ COELITVS *imprimuntur, ac influunt.*

CAPVT XIIII.

COElum eiusq; influxus contemplari, (propter eos morbos quos à Firmamento imprimi omnibus in confeſſo eſt,) Medicum debere, non minus quàm ſimplicia ea, quę ad remediorum cõpoſitionẽ adhibet, ex eo manifeſtum eſt, quòd cùm quatuor ſint, quæ Medicum perfectum reddunt, Philoſophia, Aſtronomia, Alchymia & Medicina: Aſtronomia, quæ circa cœleſtium verſatur contemplationẽ, eam nobis ad Medicinæ perfectionẽ neceſſariam oſtendat. Sunt qui tribus repudiatis vnà, Medicina contenti eſſe velint, eo argumento, quòd nusq; Galenus de cœleſtibus impreſſionibus (etiam in Peſtis cõſideratione, quę tamẽ omnibus ad cœlũ refertur,) verba fecerit. Quaſi vero nõ vitio potius quàm virtuti tribuendũ ſit, eũ, qui principatũ Medicinæ affectarit ac vſurparit, iſta ignoraſſe, ſine quib. in Medicũ perfectum euadere non datur. Sed noxiũ hoc artis Medicę dogma eſt, quod vni homini tantũ tribuit, atq; imitationẽ rationibus pręfert: ex eo enim accidit, vt omnes impunè Medicos ſe eſſe profiteantur, ac ex arte rem faciant, qui alias artes vel deſidia, vel ignorantia relinquere coacti fuêre. Verũ iam tandẽ oſtendam, quomodo cœlum vi ſua attractrice multorũ vlcerum efficiens cauſa ſit. Magnetem, Succinum, Maſtichem, Reſinas, aliaq; huius generis: ferrum, ſordes ac ſimilia attrahere videmus. Sic in cœlo ſtellæ plurimæ exiſtunt, quæ in homine recondita, ac ſibi familiaria (ſiue humores ſint, ſiue quid aliud) ad exteriorẽ corporis regionẽ educũt atq; attrahunt: certũ enim eſt, nihil in hoc ſub lunari globo eſſe, q nõ Stellis aliquid de ſua natura cõmunicare co-

Medicũ quatuor artes perficiunt.

Galenus cœleſtium impreſsionum non meminit.

Cœlum quomodo vlcera faciat.

gatur,

Stellæ ab inferioribus nutriuntur.

gatur magno ſuo malo: vti enim ſolem ex humidis humida extrahere eaq́ arefacere videmus: ſic quælibet ſtella ex ſuo corpore cui dominatur, attrahit quędã, quibus deperditis, ipſum corpus ad interitum inclinare apparet. Huc reſpicere manifeſtum eſt eos, qui non niſi inſpecto prius cœli ſitû, ligna cædunt, ac lutum fodiunt: quippe non ignari, cariem, aliaq́ vitia à ſuperioibus accidere. Quin & illud experientia docuit, Saphirum gemmã Anthracem aperire attrhendo, donec vlcus fiat manifeſtum: quod ſi ea lapidis natura eſt, eaq́ in aſtris quoq́ tribuere, vt ſcilicet ab ipſis Carbunculum, Anthracem, Apoſtema, &c. fieri dicamus, cùm Gemmæ eam virtutem non niſi ab aſtris habeant. Longè alias harum effectionum cauſas adferunt pſeudomedici. verum quia omni occultioris naturæ cognitione deſtituuntur, quid mirum cœleſtium influxionum effectus illos non intelligere? Iterum, cùm angelicam vrſinam ijs quos Radijs ſuis apprehenderit, omnem virtutẽ ſubtrahit, non video quomodo non Firmamento illam quoq́ vim tribuamus: ſiquidem iam conſtitutum ſit, nil in Elementari orbe eſſe, quod non in Firmamento exiſtat quoq́. Quamrbrem notandum, ſi vlcera fiant lethalia, vel quæ methodicam curationem non admittant, curandi rationem inuertendam eſſe, aliaq́ remedia vſurpãda: nam in ijs cœli influxum prędominari certiſsimum eſt. in hoc ergo vlcerum genere nil ſane ſpei in vulgatis medicorum libris ac pharmacopœorum officinis ponere licet: putida enim ac inutilia ſunt, quæ ipſi præſcribunt ac componunt remedia. Itaq́ ad Aſtronomicæ Medicinæ canones recurrendum erit, illicq́ remedia petenda. Quæ diximus hactenus, vberiore explicatione non indigent: vnicum enim argumentum à maiore omnem dubitationem tollit. nam ſi cœlum pluuiam, niuem, tonitru, fulgur, &c. efficit: ſi cœli tempeſtas alterationem corporibus inducit, vt iuxta eam magis minusq́ valeamus: manifeſtum eſt, cæterorum quoq́ morborum, maximeq́ vlcerum efficiendi poteſtatem ei tribuendam eſſe, quidquid Galenus eiusq́ ſequaces deblaterent.

Saphirus Anthracem aperit.

Angelica Vrſina eſt Cardopatia ſeu Carlina.

Aſtronomica Medicina.

DE VLCERIBVS FONTIS
(appellatis.)

CAPVT XV.

VLceris hoc genus, quod fontis vlcus appellauimus ſuperius, explicaturus, exempli loco adducam illud. Fontium calor frigusúe, ſiue ex cœlo ſunt; ſiue à terra, à calido & igneo fonte ſub terra latente, ſuasq́ actiones perficiente, conſiſtunt, augenturq́. Atqui nihil in his inferioribus, vel calidum, vel frigidum eſt, quod non caloris frigorisue ſui cauſam cœlum agnoſcat: at terram interim ceu concauam iſtarum qualitatum augmentum ac decrementum procurare

Caloris frigorisq́ cœlum cauſa eſt.

curare non negauerim, Radix tamē, vt dixi, in cœlo eſt, quæ in prima rerum creatione ſic vt apparet, eſt ſegregata, iterumque terreſtribus mutua cognatione iuncta. Simili plane ratione, de fluxionibus humani corporis iudicandum eſt, eas ſcilicet à cœleſtibus operationibus dependere, vt dirimi facile non queant. At vt maximè difficulter ab ijs alienentur, atque medelam accipiant, tamen hominem coactè illas impreſsiones ferre non fatemur, ſed per Aſtronomicam Medicinam reſiſtendi præſidijs confirmari poſſe, contendimus. Generationis quoque horum modus fontibus aquarum omni ex parte reſpondet: nam quemadmodum illæ ex Petris ſcaturiunt, ortus tamē ſui rationē, ac ſemina manifeſta non habent, ſed perennes fluunt ſemper, ſic & iſtæ fluxiones humani corporis, ex nullo, vel ſaltem obſcuro ſemine emanantes, perennes quaſi ſunt. His ſanè ſingularem curationem adhibēdam eſſe, differentia horum ab alijs vlceribus (quæ ortus ſui manifeſta ſeminaria habent) innuit. Homo cùm ex terra ortus ſit, terræ quoque naturam refert. atqui terra Flammulam, Linum Aquaticum, &c, cauſtica & puſtulas excitantia producit. Ergo in homine ſimilia quædam germina naſci poſſunt, quæ huic ſenſu moleſta ſunt, illi ob craſsitiem inſenſibilia.

Catarrhi à cœli influxu dependent.

Flammula vim cauſticā habet.

Itaque fontium hac analogia conſtituta, notandum deinceps eſt, quemadmodum fontium varia genera ſunt, temperie, actionibus, accidentibus varijs inuicem differentia, ſic & harum fluxionū nō vnam eſſe diſtinctionem, ſed plurimas, quas curandi ratio ſtudioſè obſeruandas innuit: nam frigida, ſtupefaciensque defluxio à calida longè aliam curandi methodum requirit (CVRATIO.)

Etſi amſi autem iſtis fluxionibus curationem adhibere, & impoſsibile ſit, & inconueniens: (nam nemo fluminis impetū in fonte ſuo remorari poteſt, vti radicitus ex ſemine ortam plantam euellere licet) tamen non deſunt ad ſuſtentationem remedia, neque Medicum eſt, ſtatim de curatione deſperare. Etſi enim pſeudomedicorum decreta incurabiles iſtas fluxiones pronuncient, tamen eæ conſultationes, quæ cœli influxum præſupponunt (quas neque apud Galenum, neque alios eius farini logodædalos inuenias) aliquid ſpei adhuc ſupereſſe quandoque oſtendunt.

Cautio in prædictione obſeruanda.

DE VLCERIBVS QVÆ CVM VVLNEre, fractura, ac morſu complicantur.

CAPVT XVI

Vlcerum quæ vulneribus, fracturis, morſibus, alijsque non bene curatorum vulnerū ſymptomatis ſuperueniunt, hinc fere radices trahunt, quòd dum illis medicamur, niſi probè ab externis iniurijs ea muniamus, ex ſua natura, vulneris ſcilicet in alienam abeūt, ac in vlcera tranſmutantur. Veluti ouum cuius putamen confractū

Cauſæ.

eſt, facile quoq; putredinem contrahere apparet. Sic & homo ſi ab extra illius corpus apertum fuerit (id eſt, vnitas ſoluta) tum externa elementa, ac aër circumſtans in interiora agere incipiunt, eaq; corrumpere: eſt enim exteriorum multo quàm interiorum natura durior, adeo, vt inter ea ſimilis ac inter Silicem ac Carbunculum gemmam comparatio ſit, itaque corruptio facilis exiſtit, ac ſtudioſe pręcauenda. Etenim cùm ea ſit immundorum natura, vt mundis ſemper quoque labem aliquam inferre conantur, ſummo ſane ſtudio in tuendam mundiciem incumbendum erit, maxime ſi à Firmamēto alterata eſſe Elemēta intellexerimus. Ex quo ſequitur, humani corporis continuitate ſoluta, ſiue per Arma, morſum, vſtionem, fracturas, &c. ipſum corpus externorum & circumſtantium Elementorum iniurijs expoſitum eſſe, & in vlceroſam diſpoſitionē facile prolabi. Quamobrem Medicamenta parietis inſtar collocāda inter corpus & circumſtantia, Elementa erunt: quod niſi & ipſa medicamenta ſint ritè præparata, ſed æquè ac externa elementa immunda, facilior multò erit ad vlcus tranſitus. Atq; hinc nata putredo corruptionis vehementis cauſa euadit, quam auferre, niſi tota ea parte, quam ipſa occupauit, ablata, impoſsibile eſt. Actiones iſtæ Elementorū externorum ſumma diligentia propter curandi rationem obſeruandæ ſunt: nam ab impreſsionū ac Saliū actionibus nō parum diuerſæ apparent, quas quia Humoriſtę illi medici ignorarunt, nō eſt vt multū vtilitatis ex ipſorū lectione reportaturos nos ſperemus. Etſi enim non negauerim, ipſorū curationes confirmari poſſe, ſi eæ eſſent cauſæ quas illi aſsignant: verū illi eas indemōſtratas aſſumpſerunt, atq; hac ſumptione totam artem fœdiſsime conſpurcarunt. Vos hoc axiomatis inſtar habete. Quemadmodum reſpiratione ac inſpiratione corrupti aëris, hominis interiora inficiuntur, ſic & per vulnera nō probè munita, venenū ambientis aëris communicari nobis poſſe. Atq; hoc vt in quauis vnitatis ſolutione catholicum eſt, ſic in venenatis morbis, ac vulneribus ab intoxicato telo factis, vnicè conſiderandū: etenim veneno cum ambientis intēperie conſpirante, celerrima ingruit deſtructio. Quin & in fracturis, (vbi eæ perperam curatæ fuerint) cum vlcere cōplicatio admodum periculoſa exiſtit, ac fere curationis ſpem adimit. Itaq; vbi tale vlcus oblatum fuerit, ſciendum, curationem per Elementa (id eſt, ipſorum Elementorum remedia) faciendam eſſe: ſemper enim ex eadem claſſe, è qua morbus eſt, remedium petere cōuenit, quod qui nō intelligit, ſed ſemper de cōtrario remedio cogitat, is vt à curatione abſtineat, admoneo.

Corpus vulneratum Elementorum iniurijs eſt expoſitum.

Cauſas non demonſtratas Humoriſtæ aſſumunt.

Curatio per Elementa.

DE VLCERIBVS QVI EX PROPRIA *conſtellatione generata ſunt.*

CAPVT XVII.

Acci-

ACcidunt quandoq; vlcera, quorum infectio ex ſua ipſorū met conſtellatione originem ducit, nulla accedente vel cœle[illegible] vel Elementari cauſa procatarctica, huius generis ſunt vlcera [illegible] marum, quæ ab vtero oriuntur. verbi gratia, Cor ſuam conſtellationē habet, habet & ſuam [illegible]terus, quarum ſicut Ar[illegible]heus interio[illegible] teriorem ſe habet vtraq;. Vteri itaq; Syderea virtus ſi à vero tramite aberret, totam illius regionem, quanta ea eſt, ad deſtruct[illegible]m diſponit, ac inficit, haud aliter quàm Anthracem a cœ[illegible]o accendi videmus: nam & ſic quoq; vterus, hîc ex i[illegible]nſeca illa ſua [illegible]tia vlcera creat, putredinem in lacte vberibus &c. efficiens. Simili ratione Bubones [illegible]unt, corrupta ſcilicet Oſei conſtellatione Na[illegible] Oſei operatione ſuum met Sydus corrumpente, ac quaſi efferata deſtruente, Peſti ſimile hoc m[illegible]lum oritur: ete[illegible]im q[illegible]em[illegible]m cœleſtis illa influentia partem ſibi cognatam inflammat, ſi[illegible] ra[illegible]s Syderis Oſei hîc ſe habere cogitandū eſt. Peſti [illegible] nam ſunt quædam ſingularia loca, in quibus frequent[illegible] B[illegible]es peſtilentiales fiunt, cuius generis & Oſ[illegible] regio eſt. Q[illegible]s Oſei interna quædam peſtilentialium ſtellarum conſte[illegible]tio e[illegible]. verum ſuperiori tandem conſtellatione acce[illegible]ente, tum demu[illegible] exterioris Oſaicæ Peſtis cauſa euadit (obſcura omnia ſunt.)

Cordis conſtellatio.

Bubones Venerei vt fiant.

Oſaica Peſtis.

Itaq; quod ſupra monuimus, ſcilicet in [illegible]yſico corpore totum contineri Firmamentum, ipſumq; iuxta cœ[illegible]i Phy[illegible]ei regiones diuidi, hic denuo memoria reddend[illegible]m eſt, ac obſeruand[illegible] preterea. Quod ſi ex cœleſti conſtellatione peſtis fia[illegible], ſuo ad quem eam [illegible] fluxus deſtinauit loco, eaq; leth[illegible]it, ſed loco [illegible]edat ac [illegible]ua[illegible], nec plane tam[illegible], quòd, inquam [illegible] ea concinne rit[illegible] adhibitis remedijs [illegible] pereu[illegible]r, [illegible] ſa ac fi[illegible] d[illegible]: ac [illegible] teriore d[illegible]ſtru[illegible]o f[illegible]re alia [illegible]rueniat [illegible]s con[illegible]o, ab [illegible] diuerſa q[illegible]m, ex ea tamen [illegible]rt[illegible]. [illegible] peſtis curatione ſedulo in con[illegible]tione [illegible]nd[illegible] eſſe, [illegible]d ſine ea nulla curatio abſolui poſsit. Pauca hæc exempl[illegible] qu[illegible]o ad oſtendendam conſtellationis vim, in medium attulimus, monentes interi[illegible], & huius generis alia innumera exiſtere, & iſtis con[illegible]deratis facile cognoſci, quid Aether O[illegible]ympius, ac Phyſi[illegible]u ſydu[illegible] poſ ſint. Hæc ſcio Me[illegible]icos Firmamen[illegible] ignaros n[illegible] intelligere, ſed ipſimet huius inſcitiæ cauſa ſunt.

Bubones peſtiales in [illegible] abeut.

Aether Olympius.

VLCERA QVÆDAM PER INCANTA- *t[illegible]m a Lamys fi[illegible]*

CA[illegible] [illegible]II.

VL[illegible]cera per incantatio[illegible]em [illegible]agis fieri p[illegible], vel facta deteriora effici, etſi vulgo incre[illegible]bile ac fabuloſum putetur, ſapientioribus attamen non plane fictum videtur. Et ſane duo omnino modi

ſunt quibus iſta fiunt: vel enim à ſpiritibus, vel ex incredulitate accidunt, quæ ambo cùm extra LVMEN NATVRÆ poſita ſint, naturaliter, ſeu ex naturæ fontibus, de ijs diſſerere nemo poterit. Spiritus autem quomodo huiuſmodi operationes perficiant, ſcitote, quòd

Spiritus quomodo viſcera faciant.

Sacræ literæ admonent de hoc caſu in Hiſtoria Iobi: is enim anteq̃ à diabolo tẽtaretur, integra & fortuna & ſanitate fuit, ſed poteſtati diaboli ſubiectus, toto corpore vlcerato eſſe cepit, à ſatana nimirũ percuſſus. Hęc ſi concedamus, vt certè inficiari nefas eſt, quis dicat iam tum huiusmodi tentationes deſijſſe, nec ad hæc vſq; tempora, imò ad finem ſeculi durare ac duraturas eſſe? Sane non contemnenda Satanæ potentia eſt, vt qui mille fallendi ac tentandi artibus præditus ſit, & qui, Scriptura teſte, ſemper rugiens obambulat ſicut leo quęrens quẽ deuoret. Quamobrẽ firmiter credendũ, nõ tantũ animæ, ſed & eius domicilio, corpori ſc: noſtro ipſum acriter inſidiari, cũ & experiẽtia cõſtet, & Euãgeliũ doceat, ipſum corpora noſtra obſidere, ac miris modis deformare poſſe. Stat itaq; ſẽtẽtia, Satanã diuino permiſſu omnis generis plagis humanũ genus afficere poſſe. Atq; quemadmodum homines varijs artibus præditi ſunt, quas omnes ex rebus a Deo creatis, ac per ſenſum & rationẽ cognitis, faciũt, exercent, perficiũt. Sic Spiritus homines lõgo interuallo ſuperare cõſtat: [illegible] namq; [illegible] a ac ſpecies ſuas nõ ex corporeis, ſed ex incorporeis, cœleſtibus, ac Firmamentalibus, quibus æque ignis, ſulphur, ac Salpetræ ineſt, ac iſtis Elementaribus corporibus deſumunt. Quod ſi ergo vt hominibus, ſic & Satanæ ſcientiam componendi largitus Dominus Deus eſt, certum eſt ipſum [illegible] tum excitare, ignem accendere, ex ſalepetræ & ſulphure grandinẽ ac fulmina efficere, quibus om[illegible] nos fortunis exuat, poſſe; [illegible] quò ars à Deo repoſita eſt, illi ipſam vigere probabile eſt. Sic ergo

Imaginatio ſeu incantatio vt lędat.

Iob, ſic alij, quos in tentationem induci Deus permiſit, à Satana afflicti, tractati, percuſſi ſunt. Sciendum itaq; eſt, eam quorundam hominum peruerſitatem eſſe, vt cùm toto corde, & ex tota anima Deum diligere deberent, ad Satanam conuerſi, eius mancipia euadunt, ac odio proximi flagrare incipiant. Quæ [illegible] cin maleuolentia [illegible] mal s ſpiritibus iuncta, eorum ſibi ſcientiam vſurpat: atq; ſic ſpirituum miniſterio conceptum odium in proximos euomit. Sed præ-

Iudę proditoris præmium.

mium huius nequitiæ æquale cum Iuda proditore ferent omnes, & ſanè quicunq; tales ſunt, ſub exitum vitæ huius re[illegible] ma indicia produnt: eſt enim æqua [illegible] labore ipſorum [illegible]. Veruntamen necia[illegible] quibus mala à ſpiritibus inſligũtur, ſine diuino permiſſu quidquam proficit hoſtis maleuolentia: at ille ipſe qui proprio Filio non pepercit, nobis quoque crucem ac a[illegible] nem à proximo imponit, ac conç[illegible] iat, &c.

Porrò

Incredulitas eſt vlcerum cauſa.

Porrò nunc incredulitas, quæ horum malorum cauſa altera nobis conſtituta fuit, expedienda ſupereſt, qua de re dilucidiſſ: Chriſti verba in Euangelio extant, cùm inquit: Si fuerit fides veſtra, ſicut granum ſinapis, & dixeritis huic arbori, &c. Ex iſtis enim conſequitur, ſi fidem habuerimus in Chriſtum, fore, quæ ille pollicitus eſt: ſin fidem in Satanam habeamus, itidem illius promiſſorum participes futuros: vtroq; enim modo Diuina operatur potẽtia, teſte Chriſto, cùm loquitur de Pſeudoprophetis & Antichriſto. Signa & miracula facient (inquit) per Satanam, & ego Satanæ ſcientiam ac poteſtatem tribuam, vt ipſorum miracula de illis teſtentur: nam propter fidem ipſorum Satan talia perficiet miracula per ipſos. Quapropter, in Satanæ poteſtate aſſerenda, nemo nimium ſit incredulus: nam quemadmodum Deus de pijs teſtimonium perhibet per miracula, ſic de imprjs Sntan. Itaq; non immerito de incantatione & ſimilibus, per quæ vlcera quandoque infliguntur, hoc loco diſſeruimus.

DE VLCERIBVS QVÆ EX ELEMENTIS *duobus, igne & glacie fiunt.*

CAPVT XIX.

VLcera quæ ex Elementorum manifeſtis qualitatibus, (id eſt, intemperie) oriuntur, cùm ſingularem curationem requirant, ſingularem quoq; theoriam non immerito ſortita ſunt. Quapropter quod initio diximus, hominem tribus è rebus compoſitum eſſe, quarum vna Sulphur eſt, ſciendum, hoc genus vlcerum in Sulphure radices ſuas habere. Itaq; ſi Sulphur inflammetur, iam operationem ſuam auſpicabitur, ac in igneam degenerabit naturã, igneasq; actiones producit, hoc eſt, cauſtica ſua vi puſtulas excitat quãdoq; membrum, non rarò totum corpus adurens. Neq; eſt, vt quis admiratione ducatur, ſi audiat Sulphur me in humano corpore cõſtituere. Etſi enim ad oculum non apparet, ineſt tamen omnibus ſuis facultatibus in corpore Phyſico, non aliter quàm de Salibus dictum eſt hactenus, quorum eſſentia quoq; etſi conſpicua non eſt, tamen virtus & actio latere nequit. Sic etenim in prima rerum creatione comparata ſunt omnia, vt Sulphur quandoq; caro ſit, quandoq; lignum, &c. Sed omne id quod ab igne euincitur, Sulphur putandũ eſt: reliqua vero duo (Sal ſcilicet & Mercurius) igni reſiſtunt, ac in vltimam materiam reducuntur. Quia ergo ex carne, oſſibus, & ſimilibus Sulphur generari diximus, quod dein inflammatum vlcera faciat: Scitote, quòd corpus ab initio omne Sulphur fuit, à quò dein in mediam materiam perductum eſt, vt iam caro, ſanguis, &c. eſſet, vnde illæ partes corruptibiles effectæ, intrinſecas

Sulphuris inflammatio.

Sulphur quid in homine.

Corpus primo Sulphur fuit.

Caro & ſanguis media materia corporis ſunt.

Caro & ſanguis media materia corporis ſunt.

concitarunt incommoderationes, vt iam homini ſuæ met ipſius ſubſtantiæ aduerſentur, ac ſubinde appetant rurſum reductionem ad primam materiam: nam media creatio primæ omnino inimica eſt, ambęq; mutuam corruptionem ſatagunt, atque prima alterius in ſe reductionem machinatur, qua facta, homo denuo in terram ac puluerem, ex quo (media creatione) factus erat, redit. In quo puluere etſi manifeſte Sulphur non apparet, nil refert: nam & ex terra

Affectus locus & cauſa primum cognoſci debent.

lignum fit, cùm tamen terra lignum nec ſit, nec dicatur. Itaque omnibus modis primum corpus, in quo morbus inhæret, cognoſcendum eſt: pòſt, cauſa morbi, & quę rurſum ad primã materiam corpus reducere cogitat, contemplanda: ſic namq; omnes prædeſtinati ſumus, vt varijs modis corrumpamur, ac in primam materiam relabamur, corruptionis inquam: huius quædam ſpecies Sulphuri quoq; ineſt, qua à media creatione ad primã inclinat, ac Elementariam inflammationem contrahit, vt rectè ignis iſto in caſu corruptionis materia dicatur.

Ignis ergo iſte per quem Sulphur hoc accenditur, varijs modis naſcitur, quemadmodum & externi ignis ortus varios eſſe conſpicimus: hic ex ſilice excutitur, alter per ſpeculum adurens concipitur, tertius ex motu (quod in funiculis apparet) nonnullus alia

Ignis internus varijs modis exiſtit.

Sol in homine internus.

ignifera arte comparatur. Eodem dico modo ignis interior inuiſibilis exoritur: nam ſilicum ignem refert is, qui fit per cœleſtes impreſsiones, Solis interioris, qui Sulphur accendit. Solem illum, vt qui nec diem nec noctem faciat, Galenici medici non intelligunt, quippe cuius naturam numq; didicerunt. Verum ſi Sol externus lignorum Sulphur accendere poteſt, rectè interiori noſtro ſoli eandem vim tribuimus.

Alter modus inflammationis Sulphuris.

Sunt porrò in homine motus quidam, qui pro natura ſua Liquorem exſiccare valent, ac Salia in calcis formam adurere, à qua poſtmodum membra in Sulphuream naturam deducta, vi caloris inflammantur. Accenſionum genera etſi plura exiſtunt, iam commemorata duo tamen præcipua quaſi ſunt, & reliqua in ſe continent omnia. Quæ ambo (vt ſummatim omnia quæ diximus colligam) corpus primum inflammant, & ad primam materiam re[illegible]dere conantur, (vnde poſtea ad conſpiciendam flammam aptum redditur, &c.) Quòd hominem ab igne conſumendum pono, non vſq; adeo inſolens putandum eſt: nam & huius rei terra quoq; documenta manifeſta prodit: quoties enim terreſtres ignes emicant? qui ſane medicum commonefaciunt de hominis igne. Etſi enim non eadem ratio eſt primæ ac mediæ creationis, ac materiæ, terræ ſcilicet & hominis, ignis ſcilicet terreſtris, ac humani, attamen eorum æquales Operationes eſſe, experientia docuit: nam vt maxime ignis terreſtris, qui corporeus eſt, ac viſibilis, interno hominis igni (qui ſoli ei in quo eſt ſenſibilis, omnibus inuiſibilis co-

lis cognoſcitur) æqualis non videatur, eſt tamen iuxta hanc differentiam amborum eſſentias metiri facile. Verbi cauſa, Montes plurimi ſunt perpetuo igne deflagrantes, alij nō perpetuo quidem, ſed eouſq; durante, donec omnimoda ad primam materiam reductio facta ſit. Sic in Styria vidimus ex male curato igne nocturno totos campos deflagraſſe, cùm ad ignis reſtinctionem fruſtra concurreret plebs. verum iſtas ignis externi cauſas indagare philoſophos relinquimus, ſufficiat nouiſſe hæc quandam ad Medicam artē præfigurationem habere. Simili ratione igneas operationes quæ in Adoptis fiunt Chemiæ (cuius Medicum peritum eſſe volumus, antequam ad artem accedat,) conſiderandas volumus. Harum conflagrationum exemplo, contingit in humano corpore, poſt diuturnas vlcerationes, Sales quandoque calcinari, atque Sulphurea corpora in primā materiam reduci, tandemq; accendi. Quin & idem ex inconuenientibus adhibitis remedijs accidere videmus, maxime à Mercurio viuo: itaque Medicos hortor, vt Chemico ſtudio ipſius venenoſitatis ſcintillas tollere diſcant. Adhæc poſt diuturnas ægritudines huiuſmodi inflammationes accidere poſſunt, verum vbi in ſanis factæ fuerint, atque vbi nulla in remedio culpa eſt, ſciendum mali cauſam eam eſſe, Sydus illac influere, ac impreſsionem facere velle: ſumus enim ſuperiorum influxibus recipiendis non aliter ſubiecti, quàm clychnium ad ignem è ſilice excuſſum excipiendum. quæ dico noua ac impoſsibilia non ſunt: etenim ſi arbores, ædificia, &c. cœlo fulmine tanguntur, an non & noſtra corpora huiuſmodi ignes excipere queant? hoc ſaltem intereſt, hîc inuiſibiliter fieri; illic omnia ad ſenſum apparere.

Hiſtoria.

Operationes in Adoptis.

Mercurij venenoſæ ſcintillæ.

DE CAVSIS ET GENERAtione Lepræ.

CAPVT XIX.

AD vberiorem Lepræ intellectum, ante omnia Leproſæ putredinis, à quauis alia differentiam obſeruare conuenit. Eſt enim Leproſum corpus putridum, omni Balſamo ac Sale priuatum, vita tamen, Sulphure, & liquore non deſtitutum. Reliquæ vero putredines ſine Balſami vel Salis interitu accidunt, quamobrem minus periculoſæ habentur. Sciendum itaque, vbi in Balſamo vita non ineſt amplius, iam & Salem quoque deperdi, quo deperdito, reliqua duo, Liquor ſcilicet & Sulphur, pro ſua natura, ac conditione agere incipiunt, & ſic ſine Sale generant, quod generatum nos LEPRAM appellamus: quæ etſi in putredine conſiſtat, omnis tamen adeo diuerſa eſt, vt nunquam in duobus

Leproſi corporis deſcriptio.

Lepra quid ſit.

ſimilis appareat. Diuerſitas hoc ſe modo habet, artifex manuarius
iuxta varias dimenſiones opera diuerſa producit, ex inſita ſua virtu-
te. Sic putredo hęc pro varietate complexionum ac conditionum,
diuerſi generis venenoſitates concipit: ſunt enim corruptionis no-
ſtræ cauſa miris modis differentes, veneni diuerſitas omnis ad in-
ſitam refertur diſpoſitionem, quarum omnes quidem vnam cau-
I. ſam habent, ſed varijs modis ſe produnt. Dicimus itaq; Lepram fie-
ri per putredinem ſine Sale & Balſamo cauſatam, ab operationibus
Sulphuris & Liquoris: duo enim hæc ſi tertio (Sale ſcilicet) deſti-
II. tuantur, non poſſunt niſi Lepram efficere. Neque verò hoc ſaltem
modo Lepra generatur, ſed & ſi Sal naturam ſuam deperdat, quod
per cœleſtes quandoq; influentias accidit, Lepra quoq; fit omni-
III. um peſsima. Quin & vbi Balſamus per magnas corporis refrictio-
nes congelatus corrumpitur, Lepra fieri poteſt, vti & in vino per
magna frigora abeunte, corruptionem quandam inemendabilem
IIII. fieri videmus. Lepræ deniq; nonnullæ fiunt in generationi ſubſer-
uientibus partibus, quæ ſi in poſteros propagetur, omnino incu-
Lepræ quæ incurabiles. rabilis eſt. Nam vbicunq; Balſamus corrumpitur, vel abſumitur,
nulla amplius ſanationis ſpes ſupereſt: nam quemadmodum cinis,
non amplius in ligneam ſubſtantiam reduci poteſt, ſic nec vllum
corpus, cuius Balſamus abſumptus eſt, priſtinæ ſanitati reſtituere
Medicus poterit: etenim ſine eo tanta eſt reliquorum trium cor
porum malignitas, vt eo abſente, viuum corpus ſic putrefaciant, vt
cadauera poſt mortem putreſcere ſolent. Itaque magna huius mor
bi varietas & malignitas exiſtit, quandoq; vniuerſum corpus, quã-
doq; vnicum membrum, ſępius ſolos pulmones, vel manum ſolam
inuadens. Ea tamen malignitate eſt, vt etſi vnica in parte conſiſtat,
integram tamen corpus inficere, ſenſu priuare, ac ſtupefacere que-
Lepræ futuræ ſignum. at. atq; hoc in correptis infallibile ſignum futurę in aliqua parte le-
præ eſt, ſi illa pars ſtupore corripiatur, deinde ſenſum paulatim a-
mittat. Sciendum tamen Balſamum (qui lepræ cauſa dictus eſt)
corpus ſuum non amittere, ſed vim ſaltem, id eſt, formam ſolum
abire per putrefactionem) cùm autẽ forma quæuis à Salis corpore
fiat, Salis corruptionem fieri debere manifeſtum eſt, ex qua vlcera,
puſtulę, duri tumoros &c. oriuntur, omnia pro loci & temperaturę
Leprà ſoli homines corripiuntur. diuerſitate euariantia. Eſt autem Lepra talis affectus, qui etiamſi
pro ſua natura omnibus animantibus accidere queat, vni tamen ho
mini euenire ſolet, vel quia vnus homo ad talem corruptionem
conſtitutus eſt, vel quia ciborũ quorundam talis effectus eſt: hinc
videmus porcos qui temperie ad humanam naturam beſtiarum
omnium proxime accedunt, ab hoc malo non vſq; quaq; tutos eſſe.
Sed plura dę lepra hominis, vt quę nec præcaueri, nec curari poſsit,
ſcribre ſuperſedeo. Attamẽ quę ex perfrictione fiũt, tũ ex cœleſtibus
influ

influentijs, lepræ per Medicinas cœleſtes curationem admittere videntur: illæ vero quæ vel hæreditario factæ ſunt, vel diuinitus immiſſæ (vt immitti non dubitamus) ad mortem ferè comitantur.

Denique non ignorandum, intrinſecas quaſdam lepras eſſe, quæ vix poſt duodecimam generationem ſe prodant, ac ſi prodeant, ſi niuntur, & in perfectam ſanitatem abeunt: verumtamen frequenter raucedinem, ſcabiem, mala vlcera efficit, quæ quia ex lepra (etſi imperfecta ea erat) originem habent, curationem non admittunt. Itaq; Medico accurata cōſideratio adhibenda eſt, in huiuſmodi incerti iudicij occultis morbis, ne forſan ſanabiles pro incurabilibus, & viciſsim pronunciet, cuius generis erroribus multas occaſiones præbent falſā & inconcinna Pſeudomedicorū, de Lepræ iuxta humores differentijs ſcripta, itaq; ab illorū lectione abſtinendū iubeo. V. Lepræ interiores.

DE VLCERIBVS QVÆ CHAOS INtrinſecus in nobis generat.

CAPVT XXI.

Flatuum ac aëris retentionem (eſt autem aër chaos quoddam, corruptionis cauſam continens) vlcera facere, exterioris mundi theoria oſtendit. Aër namq; exterior Firmamento circumſcriptus, intra eius circumferentiam coactus eſt, ibiq; omnia quę ſunt peruadens, etiam in homine agit: nam cū ipſe corruptionis cauſa ſit, imò ipſemet corruptus venenum concipit, quod dein omnibus corporibus, quæ ipſe contigerit, cōmunicat: hinc in pomis putredines, in arboribus caries, in homine vlcera oriuntur. Sic in homine cutis exterior firmamentū eſt mundi minoris, in quo chaos æquè ac in maiori mūdo inſunt, & ex ſeipſo, & à maiore mundo corrūpi idonea, ex qua corruptione interiorum partium vlcera naſcuntur, multò quàm in exterioribus frequentius, ac grauiora: nam illic ſemper vegetior eſt, & facilius immundicies colligitur. Generatio putredinis in hūc ferè modū contingit: vbi pars aliqua venenū illud concepit, iam inflāmari incipit, ac ſuppurari, vnde vlcus oritur, quod interius ſaltē conſiſtit, nec vnq; extrà fertur. hinc morbi iſti periculoſi, ac lethales habentur. Et quò maior partis dignitas, ac cum corde cognatio eſt, tanto periculoſius malum eſt: nam dignitatis partis ratione morbi Acuti, Chronici lethales ac ſanabiles euadunt. Porrò quæ de generatione ac virtutibus ventorum alibi diximus, ad hominē quoq; hic referenda fuerint: nam & in homine venti generantur, qui cùm ventis maioris mundi cognationem habent: hinc ſequitur, exterioribus corruptis, interioribus quoque illam corruptionem communicari, neq; tamen exterioribus ventis vim generandorū vlcerū tribuimus, ſed interioribus ſolum: verū niſi hi ab illis irritarentur, nec iſti operarentur, perinde ac Silicis ignis, igni pulueris pyrici

Chaos eſt Aër.

Cutis hominis eſt firmamentum Microcoſmi.

Venti in homine generātur vt in maiore mundo.

omnia illis perſuaſum eſſe debet, Pharmacopœiam ancillam ſaltem eſſe veræ illius præparandorum remediorum artis, ipſumq; Auicennam in cenſura ſeueriore Medici, nedum Principis nomen ſuſtinere non poſſe. Sed erunt plures, quibus hoc paradoxum videatur, Pharmacopœiam veram componendi medicamenta artem nō eſſe, ac Sophiſtas illos pſeudomedicos dici: verum illi meminerit, ſolos ignorantes ſcientiam hoſtes habere. Ignorantes dico, qui de ſcientia ſibi cognita falſo gloriantur: nam niſi illis perſuaſum eſſet, negotium ſe tenere, de addiſcendo vlterius ſolliciti eſſent, nec tantopere in defendendis ſuis fucis laborarent. Sed Magiſtratum aliquando ſeuerius in iſtos ſocios animaduerſurum confido: quòd ſi & huius quoque negligentia omnia, omnibus in poſterum, vt hactenus licebunt, mirum ſi non deteriora ægris accidant.

Pharmacopœia vulgaris eſt Chemiæ ancilla.

Ego ſummum bonum in iſtis pono, integritatem ac puritatem conſcientiæ.

FINIS PRIMÆ PARTIS TERtij *Tractatus.*

Ph: Paracelſi DE CVRANDIS VLCERIBVS, TRACTATVS Tertij, Pars II.

Prooemium.

Etsi ab illa prima curandorum vlcerum per Tincturas ratione, vtpote longe omnium tutiſſima ac certiſſima, ne latū vnguem quidem diſcedere decebat: tamen quia difficilis ea eſt, & à paucis hactenus cognita, tum quòd non raro contingit, radicem vlceris non intra corpus latere, ſed eo ipſo loco quo vlcus eſt, conſiſtere, (vnde illa tincturæ exhibitio fruſtranea eſſe poterat) particularem iam tandem omnium ſpecierum, eo quo præcedenti tractatu enumeratæ ſunt ordine, proponemus: ac quia ſine morbi cognitione curatio inutilis eſt, paucis quoq; ſigna ſingularum vlceris ſpecierum proſequemur. In qua tractatione, ſi non ea Methodo vtar, qua antiqui, parū refert: nam & de ijs rebus tractare, me videbitis, quarū ne verbo quidem mentionem fecerunt illi, nedum vt perfectè deſcripſerint: adhæc cùm nulla in ipſorum ſcriptis certitudo inſit, Medicina autem certis innitatur fundamentis, non immerito

Tincturæ vbi inutiles.

Curationem dignotio vtilem facit.

Medicina Paracelſi longo tempore addiſcitur.

iſtas partes mihi ſumpſi. Etſi autem tantum oneris me perferre poſſe non mihi tribuo, ſpero tamen non defuturos homines cordatos, qui auxiliares operas mihi ſint locaturi, difficile eſſe conceptam de pſeudomedicis opinionẽ ex hominũ animis euellere ſcio, maximè cùm tantam noſtræ Medicinæ amplitudinẽ perſpexerint: nam eius cognitionẽ intra 24. ætatis annũ nemo facile ſibi cõparauerit, quod in ipſorũ Medicina ſolenne eſt: nam illic oportet intra 24. annum Doctoralia inſignia cõſequi. quia autẽ oportet Doctorem fieri, ſane & nihil ſcire Doctorẽ oportet: nam iij. iiij. vel v. annis omnes Medicinę partes, vel per tranſennã inſpicere, nedũ penitus cognoſcere impoſsibile eſt: nam quomodo tantulo tẽpore Philoſophiã, Aſtronomiam, Alchymiam, Phyſicam, &c. quis addiſcat? vt interim illud omittam, quòd Parabolanum eſſe, plurimasq́ regiones peragrare ac perquirere illum oporteat. Proindę omiſsis illis, noſtra de vlceribus experimenta depromamus.

DE PRIMO VLCERVM GENERE (IVXTA *diuiſionem ſecundi tractatus) curando.*

CAPVT I.

Vide cap. 5. ſecundi tractatus.

Efflorescens vlcus.

SI æger tibi occurrat, qui vlcus, vel plura etiam vlcera oſtendat, primũ omnium de prima inuaſione inquires: quod ſi reſpondeat, Primũ omnium rigorem, mox æſtum (idq́ aliquoties) inuaſiſſe, ac nunc hoc, nunc illo loco ruborẽ excitaſſe, tandem certo loco conſtitiſſe, phlegmonem, duritiem, vlcusq́ effeciſſe, hoc reſponſum ſi feras, iudica vlcus effloreſcens ſeu tempeſtuoſum eſſe. Curandi illius rationem tripartitam facimus: alia namq́ tumori, alia vlceri, tertia conſeruationi deputata eſt. I. Si rigor corripiat, etſi peſtilentiali ſimillimus ſit, nullam manũ admoue, ſed expecta, donec calor ingruat, ac quem in locũ videris materiam decumbere velle, & morbi Centrũ facere, eũ hoc Epithemate fouebis: quod Recipit Myrrhę rubeæ ℥ ſs. Thuris albi ſs: tantundem, ſingula ſeorſim duobus ſacculis in puluerem redacta includantur, ac in aceti opt: ſextario ſemis, vini albi opt: ſextario vno, percoquantur, linei panni in eo calido madefacti, ſubinde imponantur Centro, donec calor omnis remittat, præſtantiſsimum eſt in omni effloreſcentia remedium, ac quod vnicum ad perfectã curationẽ ſufficere poſsit: nam ſic calorẽ omnem extrahit, vt de cætero nulla amplius ſollicitudo ſuperſit.

Centrum morbi.

Mundificatiuum.

II. Quòd ſi iam factum ex tumore vlcus ſit, eodẽ remedio phlegmonẽ, ſi quæ adſit, remouebis, ac dein an ſordidũ illud ſit, cõſiderabis, quo ipſum ſi neceſsitas expoſtulet repurges, ad quod ſequens mundificatiuũ conuenientiſsimũ erit. ℞ Aluminis vſti aceto reſtincti ℥ j. ſs. Aloes hepat: ℥ j. mellis ℥ v. pulueriſatis, pulueriſandis fiat mixtura ad modum Emplaſtri, imponatur mane & veſperi. Si in iam inueteratum vlcus fuerit, Calcinati modicũ adijcies, & repurgabi-

gabitur optime, fietq; ad conſolidationem aptiſsimum, quæ fiet in hunc mundum.

Rec: Emplaſtri ſtictici libr: j. cui malaxando commiſce, Calcinati ℥ ſs. croci Martis ℥ j ſs. deligetur vlcus bis quotidie, donec perfectè curatum ſit,&c. III. Curato deniq; vulneri, ne recrudeſcat proſpiciendum erit, quod fiet, ſi quotannis aliquoties venę varicoſæ, ſiue in ſuris eæ ſint, ſiue in malleolis, aperiantur. Quin & curationis tempore, ſi effloreſcentes venæ putridæ ac leproſæ apparuerint, frequenter eàs ſecare vtile fuerit.

Præcautio.

DE FISTVLARVM CVRATIONE.

CAPVT II.

SI æger quiſpiam foramen paruum, ſeu ſtrictam cauitatem, perpetuo madentem, in corpore oſtendat, eam initio immiſſo ſyphone explorato: ſi namq; cauitatẽ intrinſecus ampliorem ſentias, quàm extra appareat, porrò interrogandus ęger erit, an ex vlcuſculo aperto primum extiterit: ſi enim affirmet, certò ſcias fiſtulã eſſe. Quod mali genus cùm nec priſca nec præſens ætas, ſuopte marte coaluiſſe meminerit, ſolis Medicamentis, iisq; præſtantiſsimis curatio perficienda erit. Nos remedia eius in intrinſeca & exterius admota partiemur, intrinſecùs exhibito potu, exterius admota aqua, vel emplaſtro, vel linimẽto &c. nos fiſtulas curare ſolemus abſq; omni victus ac diętę accurata obſeruatione. Sequitur forma potionis.

Fiſtularum exploratio.

Fiſtulæ nullæ à natura ſanantur.

Recipe Ciclaminis M: ij. Saniculæ alb: M: j conſolidę medię M: ſs. fiat decoctio in vino albo, vaſe duplici occluſo, dein adijce ol: Garyophyllorum, per Alembicum præparati ℥ j. ſs. bibat æger ter ſingulis diebus, iuſta olei diuiſione procurata, hoc ſolo potu recentes Fiſtulæ curantur penitus: inueteratis verò præſens quoq; linimentum adhibendum, quod recipit.

Potio.

Olei laterini ℥ iij. ol: Terebinthinę, lib: ſs. olei Caryophyllorum ℥ j. ſs. Thuris, Maſtiches, Myrrhæ ana ℥ ſs. Mummiæ, ℥ iij. vrgeantur omnia igne fortiſs: ac deſtilletur oleum, quod per ſyringam quotidie bis iniĳciatur, ac cauitas vino, vel aqua Salis ſubinde eluatur. Extrinſecus impones Emplaſtrum ex Calcinato præparatum. Sunt præterea & alia præſtantiſsima, ac certiſs: in Fiſtulis curandis remedia, oleum Saturni & Mercurij, cum aqua Mercuriali, &c. aliaq; plura.

Oleum.

Notandum inſuper eſt, vbi loci incommoditas Emplaſtrum non fert, vt verbi gratia: ſi in oculis vel auribus fiſtulæ fiant, potionem & iniectionem illam ſufficere. Nec eſt præterea vt alijs remedijs ſollicitus ſis, omnia ea præſenti capite deſcripta ſunt, qui neſcit, diſcat.

DE VLCERIBVS NITROSIS CVRANDIS.

CAPVT III.

Signa. Dignotio. Scyrrhi non ſunt curatione irritandi.

SI in ægro vlcera caua coaceruata vnum in locum plura occurrant, eaq́ ſicca ſint, cum modico pure, originem eorum inquirito: nam ſi primum puſtulæ minutæ fuêre, deinceps autem in Scyrrhos tranſmutatæ ſunt, paulatimq́ in vlcera degenerarunt, hoc qui ſequitur modo curabis. Obſeruandū tamen ante durationem eſt, ne Scyrrhos curare attentes, ſiue per digerentia, ſiue per corrodentia: periculo enim recidiuæ ambo non vacant, ſed potius expecta, donec ex ipſis vlcera percoquantur à natura.

Conſolidandum vnà & mundificandum eſt hoc remedio. ℞ Vnguenti de vitellis ouorum, quartarium *j.* olei de Mercurio ℥ *j.* miſce, vtere de horis xij. in xij. donec abſoluta penitus curatio ſit: vel ſi mauis, loco olei recipe duplum, id eſt, ℥ ij. Calcinati maioris: imò ſi ſticticum Emplaſtrum magis arriſerit, eo vti poteris: omnia enim æquè conducunt.

Forma affectus huius.

Forma horum vlcerum plurimum euariat, tum & ſitus: quandoq́ enim in ventre cinguli inſtar corpus ambiunt, quandoq́ in artubus colliguntur, ſed iſta curatiuas indicationes nō immutant, ſi omnia ex Scyrrhis extiterint: iſtud enim quàm illud conſiderare potius oportet. Quæ de iſtis vlceribus antiqui prodiderunt, ridicula, friuola, ac plane puerilia putanda ſunt, qui ſi noſtra remedia tenuiſſent, non tam in diſtinguendis illis luſiſſent: tot enim ſpecies eorum quilibet numerauit, quot remedia inutilia conficere potuit, &c.

DE VLCERIBVS EMORTVIS *curandis.*

CAPVT IIII.

Curationis ſcopi.

SI æger quiſpiam vlcus oſtendat, eiusq́ generationem, ac ſymptomata enumeret, ac dicat inter cętera, nunquā antehac, nec inpręſens etiam, dolorē ſe ſenſiſſe, curationē vt ſequitur aggredieris. Primum mundandum vlcus, dein incarnandū, vltimo claudendum: mūdabis per Calcinata, incarnabis per Emplaſtrum ſticticum ſimplex, claudes croco Martis: iſtis tribus curandi modis ac remedijs, nullum vlcus eſt, quod reſiſtere queat. nos vberioris doctrinæ gra-
I. tia ſpecialius omnia docebimus. Mundificatio.) ℞ Vnguenti de melle, quantum ſufficit, Calcinati modicum, deligetur vlcus, donec nullus fœtor, nullaq́ putredo ſuperſit amplius, quod fere intra vj.
II. diem accidet. quo facto, conſolidationē cum Emplaſtro Stictico de Lythargiro vel Colofonia auſpicare, ac cōtinua, donec conſolidatū ſit, renouando Emplaſtrū quinto quoq; die: q̄ ſi interea tēporis maiore mūdificatione opus fuerit cōſolidationem aliquādiu ſuſpē-
III. des, ac eius loco mundificatiuo vteris. Tandē vbi claudendū vlcus erit,

erit. Recipe Crocum Martis per reuerberationem præparatum, eumq́ quotidie bis inſperge, quando autem ſecunda vice eum inſperſurus es, locum eluere ſequenti lauamento conueniet. ℞ Aquę fontis ℥ *j*. Aluminis ℥ *j*. ſalis communis ℥ ſs. mixtis omnibus lauetur locus, ac denuo inſperge Martis crocum, donec cicatricem feceris. Denique victum ægris pręſcribere acuratiſsmè conueniet, ſanguinis miſsionem, ac Thermarum naturalium vſum imperare. Lauamentum.

DE PEDVM VLCERIBVS *manantibus curandis.*

CAPVT V.

SI ſub genu in tibia magnus tumor appareat, cum multis ſumis, adhæc plurima vlcera ſerpentia ac erodentia cum duritie, aliiſq́ in figura affectibus, quæ mali prima origo fuerit, interrogabis: ſi ex pluribus puſtulis coaceruatis, atq́ paulatim auctis primum extitiſſe audieris, talem curandi rationem ingredi properabis: nam malum hoc à ſeipſo nunq́ curatur, ſed ſubinde peius euadit. Curandi ratio quinque capitibus abſoluitur: fumigatione, tumoris ablatione, mundificatione, conſolidatione, & cicatricis inductione. nō ignorandum tamen, ſi forte ex peccato in victu, fluxio quoq́ complicetur, aliam curandi viam, de qua deinceps tractabimus, ingrediendam eſſe. Curationis Scopi quinq́. Fumigatio.) Recipe rad: Aſclepiadis ℥ ij. Saniculæ, I. Potamegeti, Muſci lapidum, & fl: Sambuci, ana M. *j*. coquantur in aqua fontis, & excipiatur fumus, non tamen lauandum eſſe ægrum memineris, quod ſi efficacius remedium deſyderes, adiicere poteris fl: Comomillæ M: ij. ſtercoris columbini, M. iij. Gallinarum M. ſs. fumigandum quotidie bis, mane & veſperi, antequam deliges.

Vt autem pes detumeſcat. Recipe fl: tapſi, hyporiconis ana II. M. ij. fl: Sambuci M. iij. fl: camœmeli M. ij. fiat decoctio in vini & aceti, ana partibus æquis, exprimatur materia, ac cataplaſmatis inſtar calida imponatur, eousq́, donec de expurgando conſilium capere tempeſtiuum fuerit. Mundificaturus deinceps vlcus, Recipe III. vnguenti de vitellis ouorum quantum ſufficit, acuatur cum Calcinato, ac quotidie bis imponatur, ſordesq́ ſtudioſe detergantur, dum in fundo recens caro appareat, quo facto, ad conſolidationem progredieris, in hunc modum. Recipe Emplaſtri ſtictici de Colo- IIII. fonia quartarium *j*. de Lithargyro lb. ſs. Reſinæ mundatæ ℥ *j*. ſs. coquantur lento igne, ac cum croco Martis malaxetur, fiatq́ magdaleon: poteris, ſi ita viſum fuerit, calcinato acuere: vſus eius eſt, vt quotidie bis renouetur, omiſſa fumigatione, &c. Deniq́ vbi claudendum ratio iuſſerit. Recipe putaminū ouorum vſtorum ℥ ſs. V. Aluminis vſti cum aceto reſtincti, ʒ *j*. Croci Martis ℥ *j*. ſs. Thuris,

Myrrhæ, Maſticis, ana ʒ ſs. fiat puluis ſubtilis, inſpergatur, donec vera cicatrix fiat. Quoniam autem non raro accidit, vt pes tumere non deſinat, ſed perpetuo morbus in magnitudine ſit, nil adeo de colaborandum conſulo: nam diuturnitate morbi hoc accidiſſe certum eſt. Interim tamen ſubinde ægri monendi ſunt, vt tempore conuenienti phlebotomia vtantur. Deniq; obſeruandum, ſi ex intemperantiore victu cum vlcere fluxio complicata fuerit, curationem euariare. Exhibenda ergo tum erit theriaca de Corallinis, vt ſupra infraq; deijciant, ac confortandi ægri cum Electuario Diacubebe, ſingulorũ doſim ex ægri natura, habitu, ac temperatura ipſemet metieris. Adhæc vt acuratiſsima victus ratione vtantur, præcipies.

Venæſectio imperanda ægris.

DE PVTRIDO AC FOETENTE *vlcere curando.*

CAPVT VI.

SI ægrotus offeratur, cuius pes putreſcat, cum magna fluxione, ſine tamen Errodentis alicuius materiæ ſigno, adſint quoque phlegmone, tumor, fœtor, ac ſordes, eum de principio mali interrogabis, ſi ex violenta aliqua cauſa, vt vulnere, punctura, contuſione, &c. primum contigiſſe cognoſces, hoc modo curationem aggredieris. Mundabis primum, pòſt conſolidabis: in iſtis namq; duobus tota curandi ratio conſiſtit. Mundificatio hunc in modum fit.

Curationis Scopi duo.

I. Recipe Conorum ſeu Locuſtarum abietis recentium, Maio menſe, adhuc humore turgentium, collectarum, numero xxx. fiat decoctio, donec reſina omnis exierit, tum fiat expreſsio, ac reiectis inutilibus, coquatur reſina reliqua, vſq; ad aquæ conſumptionem. Reſina remanens cum ouis aliquot redigatur in formam vnguenti, cui prout res poſtularit, calcinati adijcere poteris, & ſic pro mundificatiuo adhibere. Mundato vlcere, ad conſolidationem procedendum.

II. Recipe ergo Ceræ lib: *j*. Colophoniæ lib: ſs. picis ſuperioris, quartarium *j*. liquefactis ad ignem, inſperge Ariſtolochiæ, ſymphiti maioris ana ℥ ſs. Maſticis ʒ ij. Myrrhæ ʒ vj. Succini ℥ *j*. ſs. Fernicis ℥ ij. fiat vnguẽtũ, quo vngatur pars affecta bis quotidie. Sin inter conſolidandum mundificatione rurſus propter collecta excrementa indigebis, omnino illam non intermittendam ſcias: niſi enim fundus vlceris ſemper mundus ſeruetur, fruſtra cõſolidationem molieris. Sic vbi alia vlcera complicata fuerint, diſtinctione quoq; opus erit, & ſua quoq; ſingularis cura proprio capite deſcripta adhibenda. Deniq; curatione abſoluta, vtile fuerit, ægro balneum Salinarum imperare, ad putredinis reliquias (quæ ex humida aluminis frigiditate prouenerant) abſumendas.

Fundus vlceris mundus ſeruandus.

Salinarum balneum.

DE

DE VLCERE CACOETHE CVRANDO.

CAPVT VII.

Vlcerum hoc genus nullo alio ſigno, quàm ipſius met ægri relatione optime cognoſcitur. Proinde ſi æger de perpetuis, ſummiſq; doloribus, quales in Phagedena, cancro, &c. fiunt, conqueratur, curationē à mitigante remedio auſpiceris: cùm enim ob intenſiſsimos dolores impoſita medicamenta nulla ferat affectus iſte, manifeſtum eſt, dolorem ante omnia mitigandum eſſe, quod non conſiderantes nonulli, turpiſsimo errore iſta vlcera incurabilia pronunciarunt: nam cùm nec remedia tenerent, nec doloris cauſam ſcirent, vt ſuæ inſcitiæ tegumentum haberent, Medicæ arti hanc notam inurere non ſunt veriti. Sed ad mitigationis formam pergo, quæ Recipit, Garyophylorum quartarium *j*. baccarum iuniperi quartarium ſs. ſulphuris virtiolati ℥ *j*. ſs. deſtillentur, vaſe probè occluſo, oleum, cui adde olei laterini dimidium, trium mitigantium maiorum ana duodecimam partem, deſtilletur iterum. Oleo hoc quemcunq; dolentem locum oblinieris, omnem dolorem ſtatim remittere ſenties. Mitigato dolore, ad renouanda vlceris interiora properandum, quod vt efficias, Recipe olei de Arſenico fixo ℥ v. olei de Garyophyllis ℥ iiij. Realgaris clari, perſpicui cryſtallini ʒ *j*. miſceantur omnia, in mixtura intingantur petiæ, ac loco paſſo imponantur, renouando poſt duodecimam horam, idq; ter iteretur, & videbis Eſcharam abijci à natura, ſub qua carnem viuidam inuenies, in qua quoniā ſordium aliquid ferè adhuc ineſt, mundificatiuo cum calcinato ſuperius deſcripto, ter, quaterue vlcus deligabis, & ſic ad conſolidationem deſcendes, quam ſimplici Emplaſtro ſtictico facile abſoluere poteris. Obſeruandum tamen frequentiſsime, peſsima ſymptomata hiſce vlceribus ſuperuenire: nam ferè venæ ac nerui eroduntur, oſſaq; cariem contrahunt: ſi itaque huiuſmodi oſſa carioſa occurrant, caue ne lima vel alio inſtrumento ea atterire vel frangere, iuxta carnificum tonſorum vulgatum modum, attentes: ſufficiat tibi ea mundaſſe, & ſi vſta vel inflamta fuerint, extinxiſſe: nam facile deinceps carnem oſsi ſuperinducere tibi erit, nec eſt vt ſic miſeros ægros excarnifices. Remedium noſtrum quo oſſa erroſa, inflammata, &c, reſtituere ſolemus, Recipit olei de Camphora, per albumē oui præparati, olei Caryophillorū, ana ℥ ſs. mixtis inuicem, iuxta reliqua remedia, vtor feliciſsime.

Mitigatiuum præſtantiſsimum.

Fundi vlceris renouatio.

Oſſa carioſa vt ſint tractanda.

DE VLCERE DEPASCENTE CVRANDO.

CAPVT VIII.

Si æger quiſpiā vlcus oſtendat in facie, omoplata, pectore, coſtis, vel ſimili aliquo humani corporis parte, quod circūiacentes partes carnoſas omnes depaſcitur, atq; ad aures, dētes, maxillas, coſtas,

Olea Metallorum. *Dulcedo Mercurij.*

ſcapulas,&c. vſq; penetrat,omnium vlcerum peſsimum genus eſſe iudica. Quæ duobus præcipue remedijs euincere poſsibile eſt,oleis ſcilicet Metallorum,ac dulcedine Mercurij:iſtis namq; quotidie bis ſi perungatur vlcus,Salem morbi cauſam radicitus extirpari obſeruauimus.Præcipua autem virtus eſt olei Saturni,dehinc Lunę, pòſt Martis, deinceps Veneris, vltimo loco Iouis:omnia autē iſta longis interuallis ſuperat dulcedo Mercurij, & ipſa olei formam referens. Sunt tamen & alia remedia, quæ iſtis malis medeantur

Arcanum Regis.

quoq;, vt Arcanum Regis, Aquæ Mercuriales,&c.ſed ea vt recentia vlcera curant,ſic in inueteratis ſola non ſufficiunt,ſed vt morbus magnus eſt, ſic vehemens requirit remedium. Proinde Medicos adhortatos volo, vt ijs comparandis animum adijciant. Sed præparatio ſubtilior eſt, & magnam laborantis induſtriam requirit, quam quia iſti Medicaſtri faſtidiunt,explodendam è Medicorum Scholis vociferantur,at vt primum nomen talis remedij audiunt, Alchimicum eſt,clamitant,reijcite: quaſi vero eorum non interſit iſta nouiſſe.ſed an iſti Medicorum nomen mereantur, ſuum cuilibet relinquo iudicium. Præparandi rationem breuibus aperiam:

Arcanum Metallorum.

Metallorum Arcanum fit, ſi ipſorum eſſentia deſtruatur,quemadmodū de Auri tinctura præparanda ſuperius admonuimus. Mercurij verò dulcedo,quæ oleitatem quandam omnis roſionis expertem refert, vt extrahere cōueniat,poſterioribus libris oſtendemus. Realgaris vero ac Aquarum Mercurialium compoſitionem,vtpote vulgo decantatam , nil refert cōmmemorare.

DE VLCERIBVS TRANSMVtatis curandis.

CAPVT IX.

SI æger conqueratur,vlceris ſui formam primo talem fuiſſe,mox aliam factam, iterumq; aliam, ſicq; perpetuo mutari, nec vnq; ad priſtinam formam redire,ſed nouam ſemper ſemperq; fieri,iam ſufficiunt iſta tibi ad affectus ſpeciem cognoſcendam.quamobrem ſtatim ad id quod iam ſub ſenſum cadit, non ad id quod olim fuit, curandum animum adijcies. Curationem Mercurio ac Colophonia,Lythargiro, ac Gummis perficies: iſta enim perfecte conſolidant,ille vero ex centro etiam vlcus mundificat,ac ad recipiendam

Mercurij præparatio.

conſolidationem aptum reddit. Itaq; Mercurium coagulato per aquam Aluminis, coagulatum in tenuiſsimum puluerem conterito,ac cum vnguento fuſco permiſceto, atq; vlceris totam interiorē regionem perungito,donec interiora viuida plane appareant,tum ℞ Emplaſtri de Lythargiro lib: *j.* olei communis, Ceræ ana lib: *j.* Colophoniæ tantundem,lequefiunt ad ignem,liquefactis inſperge pul: Thuris albi ℥ *j.*ſ. Fernicis ℥ ij.ſ. malaxentur, & fiat magdaleon,de

on, de quo pro more vulgato emplaſtra facies, & impones, nec ſollicitus vlterius ſis de curatione: iſta enim ritè adhibita, facile eam perficiunt: nam & ipſum vlcus è ſua natura curationem facile recipit: vt maxime autem tuta ſint vlcera hæc, tamen cùm de vna forma in aliam ſubinde degenerent, niſi præcaueamus, impoſsibile eſt illa non tandem in Lepram abire. itaq; hic Medicum ſui officij ſtudioſe meminiſſe decet.

Lepræ periculum præcauendum

DE CVRANDIS VLCERIBVS A COElesti influentia impreſſis.

CAPVT X.

VLcera hæc non niſi Aſtronomica ratione cognoſcuntur, itaq; ab ægro annus, menſis, dies, ac hora inuaſionis perquirantur, & ad illud tempus thema cœleſte erigatur, atq; tum apparebit, num ab aliqua cœleſti impreſsione vlcus factum ſit: quòd ſi cœleſtis impreſsionis vi effectum eſſe vlcus apparuerit, de curando illo cogitandum erit. Itaq; vel influxio à cœli iniquitate, vel tranſijt ac deſijt iam, vel durat adhuc: ſi illud ſit, vt ſimplicis vlceris curationem inſtitues: ſin hoc remediũ indagandum tibi erit, quod iuxta cœleſtes impreſsiones comparatum ſit. Apparet itaq; duplicem curandi methodum eſſe: naturalem ſcilicet, & ſupernaturalem. naturalis conſolidando ac mundificãdo perficitur; itaq; hoc genus vlcerum ad aliud quoddam caput referes, ac iuxta illius canones percurabis. Si verò impreſsio adhuc duret, per ea operandum eſt, quæ oculta quadam vi (vulgus incantationem eſſe putat) agunt, vt ſunt Perſicaria, Serpentaria ſyluestris, Conſolida media, id eſt ſophiæ herba) adhibentur autem in hunc modum: primum eas frigida abluas, pòſt vlceri imponas, dein ſub fimum ſeu terram pinguem ſepelias, ac lapide contegas, vt cito putreſcant: nam vt primũ putreſcere incipiunt, vlcus quoq; curationem auſpicatur: vbi autem iam plane computruerint, & ipſum vlcus percuratum erit. Neque per incantationem iſta fieri quiſq; credat, ſed virtute potius cœleſti, quam Deus Optimus Maximus ſic diſpoſuit. verum iſtis curationibus malum nomen conciliarunt Pſeudomedici, qui cùm Aſtronomiæ ac Magiæ ignari penitus ſint, iſta quomodo intelligerent?

Aſtrologica vlceris dignotio.

Duplex curandi ratio

Perſicariæ ſupernaturalis actio.

DE FLVXIONIBVS HVMANI corporis curandis.

CAPVT XI.

VLcera ex defluxionibus nata ſic diſtingues: ſi quis à parentibus hæreditario malum contraxit, à defluxione factum pronuncia: itidem ſi æger aliâs humida cõplexione fuerit, iudicandũ: contrà verò ſi diuerſum appareat. De horũ curatione longe quam de reli-

Vlcerum ex fluxione ortorum dignotio

quorum

quorum, aliter cogitandum: nam quemadmodum fontem nemo ſupprimere, niſi in ipſa ſcaturigine poteſt, ſic etiam in hoc caſu aliquid nobis deeſſe credendum eſt. Atqui ſicuti ſæpius à ſole fontes exſiccari videmus, adeo vt plane nullus humor effluat, eodem modo ſoles quidam ſunt, (id eſt Medicinæ) qui harum fluxionum exſiccandarum vim ſimilem cum Sole habent. Adhæc ſunt quorundam hominum conſtitutiones admodum ſiccæ, vt facile iſtas humiditates diſſipent, ſicq; vlcerum cauſas tollant. Duo itaq; modi

Fluxiones duobus modis exſiccantur.

ſunt exſiccandarum fluxionum, à Sole alter, alter à propria natura, de quo nihil in præſentiarum. Curaturus ergo vlcera à cauſa iſta pronata, ante omnia tenuem victum præſcribendum ſcias: quid enim proderit ſolem exſiccare, ſi ſtatim pluat iterum? deinceps exſiccandum per crocum Martis erit: is enim naturalem Solis operationem in homine perficit. præter illum in huiuſmodi fontibus exſiccandis nil cognitum habeo: at ſufficiet iſte, ſcio, ſaltem eo procurato, vt ſubinde vlcus mundũ ac apertum ſeruetur, pro fluoris euacuatione, ſiue fluat, ſiue minus.

Fluxionum deriuatio.

Supereſt & alia curandi ratio, per deriuationem ad alia loca, ſed ferè ſtabilis ac diuturna non eſt: imò ſæpius priore malo peius aliquod naſcitur. Quin & purgationes ad exſiccandos hoſce fluxus non improbarem, niſi ea alio loco damnum forſan darent, priore peius.

CVRATIO VLCERVM CVM FRACTVRA, vſtione, vlcere, &c. complicatorum.

CAPVT XII.

Vlcerum iſtorum cauſæ, quia manifeſtæ ſunt, facile ex ægri relatione cognoſcũtur: generationis tamẽ modus ferè ab inſcitia

Cauſa.

Chyrurgorum prouenit, qui vulnera, fracturas, &c. dum inconcinnis adhibitis remedijs curare tentent, in vlcera peſſima ea tranſmutant. Membrum proinde affectum, vel os ipſum fractum, an

Prædictio.

reſtitui ſuæ integritati poſsit, ex ijs quæ in vulnerum curatione dicta ſunt, dijudicabis: quod ſi ob corruptionem nequeant, ſanum ab ægro, mundum ab immundo, iuxta præcepta primæ partis ſeparabis, ac tandem eius impreſsionem per Sophiæ herbam, Perſica-

Curatio.

riam &c. vt monuimus, curabis.

VLCERA EX CONSTELLATIONE nata vt curentur.

CAPVT XIII.

Cognoſcendorum vlcerum huius generis hæc vnica ratio eſt, vt ſi nullis naturalibus remedijs, qualia ſunt, Mumia, Conſolida, Emplaſtra, vnguenta, &c. ea obediant, Conſtellata eſſe, ac huiuſmodi

iuſmodi quoque remedia deſiderare cognoſcas. Remedia hæc à ſua met natura conſtellata eſſe debent. verbi gratia: vt Chelidonia, Folia quercus, Plantago, &c. hæc enim certiſs: ac tutiſsime curant: quod ſi in ſubſtantia adhibita non proſint ſtatim, tum Recipe Chelidoniæ M:iij. fol: quercus M:ij. contundantur, & putrefiant in fimo, deſtilleturq; oleum, quo vlcus abluatur, atque vt incarnetur, etiam eorundem exſiccatorum puluerem inſperges, donec curatio abſoluta ſit.

Conſtellata remedia.

Peroratio.

IN curandis vlceribus quibuſuis quatuor ſumma capita obſeruanda eſſe monuimus: primo Doloris ſcilicet ſedationem, ſecundo mundificationem, tertio conſolidationem, ac quarto clauſionem, eaq; omnia abſoluta nobis hactenus ſunt, quorum rationem ſi Chyrurgi tenerent, nullum plane vlcus eſſet, (niſi forſan diuinitus inflictum) quod curationi ipſorum non obediret. Verum cùm auaritia, ſuperbia, inuidia, alijsq; vitijs laborent, non illis, ſed ægris potius iſta ſcripſiſſe volumus, quos etiam monendos duxi, ne temere ab huius farinæ hominibus remedia recipiant, etſi ſub meo nomine circumferantur: cùm enim eorum præparatio ſit artificioſa, non facile niſi à rerum iſtarum peritiſs: hominibus ea confici poſſe ſciendum eſt. Doctis itaq; hæc, non rudibus ac tyronibus ſcripſiſſe nos meminerint omnes.

Quatuor ſunt quibus omnia vlcera curantur.

FINIS SECVNDÆ PARTIS TERtij Tractatus.

Ph: Paracelſi DE CVRANDIS VLCERIBVS, TRACTATVS TERtij, Pars vltima.

Procœmium.

QVAMVIS ſecunda huius Tractatus parte, omnia ad vlcerum curationem pertinentia abundè ſatis explicata nobis ſunt, tamen cùm ea ſubtiliora ac difficiliora ſint, quàm quæ vulgus medicorum aſſequi poſſit, ad ipſorum me captum accommodare, amore ægrorum permotus, ac periculorum quæ illis ex perperam facta curatione imminent, territus, placuit, non quòd ipſorum hac in re pigritiem ac inertiam fouendam duxerim, ſed quia intelligo hebetiora ac rudiora quorumdam ingenia illis, quę ſupra dicta ſunt, percipiendis non ſufficere. Proinde ſi qui ſunt Medicinam exercentes, qui ante dicta non intelligunt, ij iuxta ſubſequentes canones opus Medicum faciant, quo, ſi non omnino, ex parte tamen ægri leuamen ac curationem ſentiant.

Paracelſus antiquorum formulas excoluit.

Quas autem deſcripturus ſum remediorum formulas, ab antiquis quandoq; mutuatas, magno iudicio delectas, multa ac diuturna experiētia à me cōprobatas, artificioſa mixtione locupletatas ſcias velim: nam cùm ab antiquis quondam prima ętate mihi communicatas, & ego & non pauci alij in vſum adhibuiſſemus, tam periculoſas, inutiles ac putidas eas experti ſumus, vt de alia componendorum pharmacorum ratione cogitandum mihi putarim. itaq; ad illam animum adijciens, immutatis pleriſq;, ſic excolui, & experientia comprobaui, vt eorum vſu, quantum natura fert, ad omnia vlcera percuranda, non mediocre auxilium Medicis, ægriſq; acceſſurum ſit. Quia autem magni quidam morbi, vt Cancer, Fiſtulæ, Syreon, Mordax, Phagedena, &c. vniuerſalia Arcana ac Myſteria requirunt, (nam iſta particularia ferè contemnunt) moneo vt vel ab eorum curatione deſiſtant Chyrurgi, vel Remedia ſecundi Tractatus præparare ac adhibere diſcant.

Particularia remedia.

Itaq; ſciendum, quæ deinceps deſcripturi ſumus, particularia omnia eſſe, atqui vt particularia deſcriberē, veſtra me coēgit ignorantia. Duplici autem ratione vti placuit: quarum prior omnibus vlceribus curandis communis eſt: altera particularium quorundā malorum, vt Cancri, Fiſtulæ, &c. curationem oſtendit, quibus eo modo vtaris hortor ac moneo, vt ſi non lubet, vel licet difficiliora

illa

illa cognoſcere, iuxta hos tamen canones procedendum tibi putes, ne ſi illa vulgata medicorum via incedas, contra naturam in ægri perniciem laboraſſe videaris.

DE VLCERIBVS PER MVN- *dificatiua curandis.*

CAPVT I.

ANtequam autem cuiuſquam morbi, ſeu vlceris curationem aggrediaris, diſtinguendum tibi ſedulo, inter morbos & remedia erit, ne quod vulgus medicorum factitare ſolet, dum varia, tibiq́ incognita adhibes, vel damnum inferas, vel, ſi forte ſuccedat, caſu curaſſe dicaris. Quamobrem ſi vlcus Corrodẽtem Salem, cauſam non habuerit, hoc remedij genus adhibere tempeſtiuum erit: quod Recipit, Terebinthinæ lib: *j.* vitellorum ouorum, numero xx. agitentur, ac cum ęqua portione mellis coquantur ad ignem, fiat vnguentum, quo mane ac veſperi deligetur vlcus, & mundabitur ab omnibus ſordibus. quia vero non ſolũ mũdare, ſed & perfectè conſolidare, ac claudere vlcus oportet, ſequenti quoq́ remedio ad operis perfectionẽ vteris: quod Recipit, Vnguenti prioris lib: *j.* Terebinthinæ lotæ, ac agitatę lib: ſs. calidè (ne feruecant tamen) coquantur ad ignem, ac inijciantur Galbani, Oppoponacis, Bdellij in aceto diſſolutorũ, ana ℥ *j.* pul: Ariſtolochiæ ℥ *j.* ſs. fiat mixtura, qua omnia vlcera, ſine Corroſione facta, curare promptum eſt.

Mundificatiuum.

DE CVRATIONE PER CALCINATA.

CAPVT II.

CAlcinata (ea intelligo, quæ corrodente vi carent) ſingulari curandorum vlcerum, ex ipſis fontibus, facultate prædita ſunt. Atqui in eorum vſu diſtinguendum prius inter vlcera eſt: nam ijs ſolum conducunt, quæ à Sale Corroſiuo, iam olim emortuo, facta ác relicta fuêre. Apparet enim non raro nimborum inſtar, in aliquem locum materiam quandam irruere, ác ſubitò vlcus amplum, ac latum efficere, quòd ſi indebitis remedijs quis curare attentet, periculo non vacabit, ne Sal Balſami inflammetur & aduratur, ſiatq́ vlcus diuturnum. Tu, ſi ſimile occurrat, per Calcinata in hunc modum curabis. ℞ Vitellorum ouorum, numero x. Terebinthinę ℥ vij. ſs. fiat vnguentum, cui adijce Calcinati ℥ ſs. deligetur hoc vnguento bis quotidie, & mirandum ſucceſſum experieris. Atq́ vbi iam claudendum vlcus eſt, Emplaſtro ſequenti vteris: quod Recipit, Reſinæ lib: *j.* ceræ lib. ſs. picis Græcæ quartarium *j.* liquefactis ac commixtis adijce Calcinati ℥ *j.* vtere. Hoc Emplaſtro omne genus vlcerum recentium, nec ita profundorum, facilimè curatur: atqui vbi in latum ac profundũ ſerpere viſa fuerint, ſuperius unguen-

Calcinata quibus vlceribus conueniant.

Vnguentum ex Calcinato.

Emplaſtrum ex Calcinato.

tum in puluillis quoqꝫ adhibere vtiliſsimum fuerit. Sciendũ quinetiam eſt, curationẽ non aggrediendam, niſi materia furere ac turgere deſierit: etenim videas vulgares Medicos, dum initio ſtatim curare volunt, doloriſſ: ac maximè diuturna vlcera efficere. Proinde Canonem hunc ſtudioſè obſeruabunt Medici.

Non curandum dum materia adhuc turget.

DE CVRANDIS VLCERIBVS PER *Corrodentes Sales Calcinatos.*

CAPVT III.

EST & tertia curandi ratio, per Corrodentes Sales Calcinatos, cuius generis ſunt, Alumen, Vitriolum, &c. quorum vſus ſerè eſt, in perperam facta ante vlcerum curatione reſtituenda: cùm enim abſqꝫ fundamento viuido, nullum vlcus curari poſsit: (nam ſi eo deſtituatur, cui rei caro increſcat?) de deprauato illo reſtituendo per iſthac remedia cogitandum erit. Obſeruandum quinetiam eſt, hoc genus vlcera frequenter curata facilia apparere, nullis tamen interim remedijs obedire, in quo caſu inſpiciendus quoque vlceris fundus erit: nam ferè putridus eſt, atqꝫ ſui ablationem oſtẽdit. quamobrem niſi illum antea remoueris, ab iſtis remedijs abſtineto: nam tantum abeſt (eo perſiſtente) aliquid vt proficias, vt etiam officias plurimum. Remedij formula cum correctione hæc eſt.

Quando vtendum Calcinatis rodentibus.

Fundus vlceris mundandus.

Recipe Aluminis vſti aceto extincti, Olei de Arſenico à propria reſolutione facti, ana quantum ſufficit, miſceantur. Iterum fiat vnguentum ouorum cum alumine miſtum. vel, ℞ Calcinati, Vitrioli ana quantũ ſufficit, miſceantur cum vnguento de Ceruſſa, vtere.

Quia vero plerumqꝫ de vlceris profunditate putrida nõ conſtat, curationem ab vnguento de alumine calcinato auſpicari vtile fuerit: quod niſi intra quatriduum ad curationem inclinare vlcus videbitur, ad vnguenti de oleo Arſenici & Aluminis vſum deſcẽdes: ſin ne iſtis concedat malum, tandem vnguento, de Vitriolo vteris. neque vero putes ordinem hunc, ob id quod poſteriorum quàm priorum curatio velocior eſt, inuertendum eſſe: vt maximè enim cito cures, tuto tamen vt cures potiore loco reponendũ erit, &c. Sciendum porrò eſt, ſi neceſsitas poſterioris vſum imponat, Eſcharam fieri, quàm vt proijcias oleo Laterino, poſt hoc Butyro (ad diſſolutionem) vteris. veruntamen etſi ſtatim non abſcedat, non tamen ab vſu Calcinati deſiſtendum erit, ſed pergendum, donec Eſchara vltrò decidat, quo facto, nil niſi cicatricem ducere ſupererit amplius. Sunt huius generis Corroſiua alia, vt Mercurius ſublimatus, Arſenicum, &c. verum ab eorum vſu, ac carnificina omnes, vt abſtineant, moneo.

Eſchara vt decidat.

Neqꝫ vero clam te habere poſſum, tutiorem, vtiliorem, ac ma-

gis ar-

gis artificioſam curationem horum vlcerum ſupereſſe, quam etiam publici commodi cauſa ſupprimere diutius nolo: modus eſt, vt abſque eſcharra fundus putridus abſcedat, quod bifariam accidit: vel enim putrefacere, vel ſi venenoſa materia illi inſit, eam extrahere ſine carnis obleſione licet. Putrefactionem hoc remedio procurabis. Putrefactio. I.

Recipe aluminis vſti, aceto extincti ℥ ſs. ſalis armoniaci ʒ j. vitellorum ouorum numero iiij. mellis cochleare vnum, farinę hordei ℥ ſs. miſceantur omnia ad formam vnguenti, quo ſingulis viginti quatuor deligetur vlcus, ac impleatur, & ne denuo effluat, vnguentum panno craſsiore caueatur, idq; iteretur quarto, & abſcedet omne, quod putridum eſt; relinquetúrque in fundo caro viuida, quam incarnantibus cuti adęquare deinceps licebit. Alter modus ſic habet. Recipe ſuccini in pollinem redacti quantum ſufficit, II. vaſe occluſo, ad lentum ignem liqueſcat, liqueſcenti tertia pars terebinthinæ infundatur, miſceatúrq;, idq; toties iteretur, donec pro ſingulis ℥ ſs. ſuccini, Terebinthinæ ℥ ij. habeas: huic materiæ ſi craſsior videatur, aliquantulum olei lini adijcies, vt linimenti formam acquirat. vſus eius eſt, vt cum puluillis adhibeatur, & extrinſecus vlcus emplaſtro ſtictico de colofonia cõtegatur, & abſolues curationem in diebus quatuordecim: poteris, ſi ita videbitur, poſt quintum curationis diem aliquid calcinati adijcere, ſed illud tuæ induſtriæ relinquimus.

DE CVRATIONE VLCERVM *per Tartari Balſamum.*

CAPVT IIII.

PRæſtantiſsimi huius remedij vſum, non mediocri infamia ac ſuſpicione onerarunt duo præcipuè errores: alter, quòd tempore, & loco indebitis, rerum ignari eum vſurparunt: nam cùm ſaltem curat vlcera, quorum radix in ipſo loco (non intrinſecus in corpore) exiſtit, fruſtra quis eo vtatur, ſi alibi mali origo conſiſtat. Balſami vſus obſcurarunt duobus erroribus. I. Alter error in præparatione eius commiſſus eſt: pauci enim vt illum natura deſiderabat, conficiebant, id eſt, ſolum calcinabant, calcinatum in olei formam reſoluebant, & hoc ſufficere putabant. II. Præparati certè legitimè Balſami huius mirifica facultas eſt, (ſi cuius alius remedij) in abſumendis ſuperfluis humiditatibus, phlegmonis, carne ſupercreſcente, &c. ante omnia verò in pedum putridis ac manantibus vlceribus excellens remedium eſt: vt maxime enim tumeant, putrida, antiqua, caua, atque eroſa ea ſint, vnico tamen hoc remedio perfuſa, vncta, illita, &c. ex ipſa vſque radice longè lateq; percurantur: nam tumorem laxum primò abſumit, ac miranda ſua exſiccandi facultate morbum in vniuerſum enecat, adeo Balſami Tartari vires.

vt nullus Sal tam vehemens ſit, qui illi reſiſtere queat, ſed omnia ab eo exſiccantur, non ſecus ac ſolem paludes maximas quandoque combibere videmus.

Etſi autem multa paſsim ab antiquis remedia deſcripta inueniuntur, ad iſta vlcera ſananda, opinione hominum, ac prædicatione illorum, qui ea deſcribunt, vtilia: tamen quia nec illi ipſi, multo minus ipſorum diſcipuli in ĳs curandis, vtilem aliquam operam ponunt, ſatis conſtare puto, ipſos rerum fontes non intellexiſſe, ſed ſaltem, vt de omnibus ſcripſiſſe viderentur, mendaciſsimo ore effuſiſſe, vel quia de rebus incertis conſultandum ſibi putabant, hunc laborem ſuſcepiſſe. At quia conſultationes ſaltem ſunt, non demonſtrationes, licebit nobis, relictis illorum nugis, meliora inquirere. Itaque de Balſamo noſtro hoc verè affirmo, ipſum, ſi vlcus pedum manans ſit (nam de cæteris non tam certa eſt mihi experientia) nõ tantũ ſuperficietenus, ſed ex ipſo fonte percurare. Præparatur autem in hunc ferè modum. Recipe ſalis petræ lib: *j*. Arſenici ℥ *j*. calcis viuæ ℥ iĳ. tartari, quartaria iĳ. pulueriſentur omnia minutiſsime, & vaſe non vitreato calcinentur, calcinata ſoluantur, ac per filtrum deſtillentur, ſolutum illud deinceps vratur tribus vicibus, quod fiet ipſo coagulato, & cum æqua portione Salis petræ calcinato, idq; tertia vice: vltimæ calcinationi affunde aceti deſtillati quantum ſufficit, abſtrahatur igne fortiſsimo ad dulcedinem vſq;. dein,

Balſamus Tartari vt fiat.

Recipe olei huius quantum ſufficit, aluminis calcinati aceto extincti tantundem, miſceantur, & fiat pulticula, quæ (fomentato, prius pede) imponatur ac deligetur, pòſt circa duodecimam horam locum conſidera, qui ſi rubeat admodum, caue ne properes: imò ſufficiat tibi viginti quatuor horis ſemel deligare: continuabis autem huius vſum, donec rubedo ac phlegmone vltrò remittant: quo facto,

Recipe olei ſuperioris quantum ſufficit, tragaganti in aqua roſarum diſſoluti pro libris ĳ. vncias ĳ. camphoræ ℥ ſs. mixtis omnibus vngãtur, ac perfũdãtur vlcera, eorumq; cauitates, ac ſine dolore ac periculo videbis pedem ſuę priſtinę formę reſtitui ac exſiccari. Quod ſi caua quoq; adſint vlcera, quæ incarnationem deſiderare videbuntur: tum Recipe olei præcedentis ℥ v. Mumiæ ℥ *j*. croci Martis ℥ *j* ſs. olei ouorum ʒ x. miſce, ac vtere, donec clauſum fuerit. Penitus abſoluta curatione, iubeo, vt adhuc ad ſpacium decem dierũ quotidie ſemel præſenti Balſamo (ſine adiectione) pes vngatur: quin ſingulis annis poplitis vel malleoli venam (ex conſilio periti medici) incidere, atque ſemel vnctione vti, magnum ad præcautionem auxilium præſtat.

Caua vlcera quomodo curanda ſint.

Venæ ſectio.

DE.

DE CVRANDIS VLCERIBVS PER *præſectionem neruorum & venarum.*

CAPVT V.

FRequenter hoc in ægris euenit, vt ſuperiores partes excrementa ſua inferioribus tranſmittant, hinc quandoq; in tibijs vlcera eueniunt, mali origine in ſuperioribus exiſtente. Si ergo Sales non venenoſa qualitate, ſed ſola quantitate peccare contingat, nimirum quia copioſi in alieno loco continẽtur, manifeſtum eſt, alio in loco, quàm in quo conſiſtunt, curationem faciendam eſſe: quia autem curationis intentio eſt, ne in partẽ affectam defluant amplius humores, primi rerum inuentores conſiderato eo, quòd in affecto loco non ita in ſuperioribus partibus materia peccaret, ſecundum eos ductus retrogredientes ſupra affectum locum, venas, & neruos per ac iuxta quos defluxiones fieri animaduerterunt, non inutili inuento præciderunt.

Vbi hæc curatio conueniat.

Sciendum tamen, hoc curationis genere vtendum non eſſe, niſi in defluxionibus quæ ſupra affectam partem, nulla venenoſa qualitate participant: etenim aliâs vſurpata, duplex periculum exoritur: namq; vel alio ſuprâ loco denuo erumpit, atque tum cordi propinquius malum eſt, quòd natura fortior antehac in diſtantiores partes detruſerat, vel ſi forſan efflorèſcentiæ Paroxiſmus ingruat, ſi non ad necem vſque, certe ad ſummum periclitabitur æger: quamobrem diſtinctio illa ſedulo obſeruanda erit, ne tuum Medicari ſit potius dicendum Latrocinari.

Paroxiſmus efflorèſcentiæ.

Modi huius curationis varij ſunt, ferè ſupra genu venæ commodiſsimè ſe prodũt, vbi eas ſcalpello, cauterio, vel corroſiuo medicamento diuidere, ac vulnus amplum facere, atque inter vtraſq; vulneris oras callum generare ſolent, qui fluxioni viam præcludat. Atqui frequenter hoc contigit, fluxiones in alias venas decubuiſſe, vel alterum latus, non raro vtrumq; occupaſſe, vel intro pulſas, cachexiam feciſſe, ventriculum, Epar, &c. oblæſiſſe: imò ipſam quandoq; mortem attuliſſe. Proinde monitos Chyrurgos volo, meminerint ab inueteratis, atq; conſuetis fluxionibus omnino abſtinendum eſſe, recentibus vero magna ſollicitudine proſpiciendum, atq; vtilem phlebothomiam præſcribendam.

Tres modi præſecandarum venarũ.

Inciſionis modum nil opus eſt pręſcribere, cùm nullo artificio perficiatur, quemadmodum & vſtionis rationem, vt quæ ruſticis quoque nota ſit: hoc potius notandum, cauendum ne reliquo malo paralyſin quoque membri ſuperaddas, quod in inciſione frequenter accidiſſe memini. Corroſiuorum tandem vſum (inter quę Mercurius ſublimatus primas tenet) quibus Eſcharam generant, quid opus eſt annotare? cùm carnificinæ iſtæ plus ſatis Chyrurgis notę

Inciſio. *Vſtio.* *Eroſio.*

Potio vulneraria vulgaris exhibenda.

ſint, nec niſi ſumma neceſſitate vrgente, vſurpandæ. Quæ ſi ijs vti cogat, ad curationem perficiendam meo conſilio exhibebis potionem traumaticam vulgaris vſus, quæ rurſus per vlcus emanare apparebit: ſi ergo incorruptam eam iterum effluere obſeruaueris, ſcito fontē ab vlcere non ita multum diſtare: itaq; in propinquo venas præcidendas eſſe: nam quò proprius, eò res habet melius, & ferè præſtat ſub genu quàm ſuprà eas præcidi, quo facto, vnguentum parti vulneratę impones, dum callum faciat, qui quarta ſiue quinta perficietur hebdomade.

Martialia remedia.

Iſtis abſolutis ad ipſius vlceris curationem deſcedendum erit, quæ Emplaſtro ſtictico, alióue vulgari quouis remedio facile perficitur. Quin non rarò vidi abſq; vllius medicamenti vſu quandoq; vlcera ſanata eſſe, at alijs in locis denuo erupiſſe, quę facile quoque Martialibus remedijs poſtea curarentur. Sed de iſtis omnibus docti Medici iudicabunt accuratius, an ex morbi benignitate, vel naturæ efficacia acciderit.

VT PER BALNEA AEREA AQVAE DVLcis, & pedilotia vlcera curentur.

CAPVT VI.

Balnei natura.

PArticularis huius remedij ea eſt natura, vt ſi illud vlceribus adhibeatur, quibus hoc curationis genus non competit, ea multò deteriora efficiat, atq; multò periculoſiſsimam hęmorrhagiam cōcitet. Proinde acurato iudicio opus eſt, ne in remedij huius delectu aberremus. Sunt enim ſub hanc curationē, ea ſaltem vlcera referenda, quę ſub poplite ſunt, ampla, putrida, carne luxuriante abundantia, ac crebra hæmorrhagia (quæ leuiſsimo quoque contractu exaſperatur) moleſta, neq; in tibia ſaltem, ſed & alio quocunq; loco ſi fuerint, hanc curationē admittunt. Cognita ergo affectus ſpecie ſciēdū quid remediū hoc pręſtet, nimirū putredinem omnē, ac ſanguinem ſuperfluum extraiht, neq; quidq; præterea efficit, itaq; ſtatim ac ab eius vſu deſiſtemus (quod fiet vbi iam bonus ac vtilis ſanguis fluere inceperit) conſolidandum erit. Remedij formula hæc eſt. Recipe conorum abietis recentium, ac ſucci plenorum M:ij. locuſtarū iuniperi, corticū fagi arboris, ana M:*j*. Chelidonię, potamegeti, fol: quercus ana M: ſs. rad: Aſclepiadis, Ariſtolochiæ, ana lib: ſs. fiat decoctio ſufficiens, in eo lauentur pedes mane & veſperi quotidie. Aliud:

Balnei formula.

Recipe Saniculæ, Limonij, Ophioglosſi, fol: quercus ana M: iij. rad: Vincæ toxici M:*j*. ſymphiti, Ariſtolochiæ ana M: ſs. conorum abietis M:*j*. ſs. fiat decoctio, in qua per triduum lauentur pedes. Abſoluta lotione, Emplaſtris conſolidantibus ad operis perfectionem laborandum: non enim ſimplex lotio ſufficere poteſt. Interim dum

Conſolidatio.

dum lotionibus vtemur, curabimus, vt ad manus ſint ſanguinē ſiſtentia remedia, aliaq́ ad hanc rem facientia, quo in omnem euentum præparati ſimus.

DE VLCERVM CVRATIONE PER *deſtillata olea, gummi, & aquas.*

CAPVT VII.

EST vlcerum quoddam genus punctorio dolore ſupra modum moleſtum, in quo curando, nulla nec corrodentia, nec calcinata remedia, vt Vitriolum, vt Alumen &c. ſufficiunt: quin nec vnguentis, oleis, emplaſtris, cæteriſq́ hoc genus remedijs cedit, ſed medium, quod aiunt, digitum porigit, ac ſubinde deterius euadit. Huic ergo ſolis deſtillatis remedijs auxiliari poſſumus, nec ijs ſolum, ſed ſemper conſolidantia præſtantiſsima coniungere oportet: nam ſola deſtillata cûm ſaltem vlcus ad curationem ſuſcipiendam habile efficiant, non ſufficient, hoc meminiſſe te volo, ea ſaltem vlcera ſub hæc remedia pertinere, quæ alijs non obediunt remedijs, ſed calore, punctione, ſummiſq́ doloribus, die noctuq́ affligunt.

Deſtillata quid in vlceribus efficiant.

Remedia deſtillanda pauca ſunt, inter quæ excellunt oleum commune, Petroleum, Terebinthina, Caryophilli, Zingiber, Nux Muſcata, &c. Adhæc faciunt quoq; omnia ea, quæ fluxum Sinoniæ ſiſtunt, quęq́ ad Solē deſtillata habentur olea: omnia namq́ hæc mirifice dolorem ſedant, atq; ad curationē ſuſcipiendam aptitudinem inducunt.

REMEDIORVM FORMVLÆ *aliquot.*

Recipe Cariophyllorum ℥ v. Zinziberis ℥ *j*. Nucis Moſchatæ, ℥ ſs. deſtillētur per Alembicū, fiat ſeparatio per gradus, & pro magnitudine doloris alterentur. Aliud:

Recipe Olei cōmunis lib: *j*. Thuris albiſs: ℥ ſs. Caryophillorū ℥ ij. ſs. fiat deſtillatio per alembicū, & ſeparētur per gradus. Aliud:

Recipe Terebinthinę lib: *j*. Petrolei quartarium ſs. deſtillentur in Alembico, iuxta gradus.

ALIVD PRÆTEREA INCARNANS, *conſolidans, & claudens.*

Recipe Thuris, Maſtiches ana ℥ *j*. ſs. Caryophillorū ℥ *j*. Mummię ℥ ij. ſs. Bdellij, ʒ ij. Galbani ℥ *j*. deſtillentur, & inter deſtillandū fiat ſeparatio per gradus, dein deſtilletur oleū oliuarum quoq; per gradus, ac mutui ſinguli oleorū gradus cōmiſceantur, ac florib: Hyperici vaſa impleātur, ſeruenturq́ ad vſum. Vtendi ratio eſt, vt cum

penna oleo intincta totum vlcus, ac circumiacentes partes tingantur quotidie bis, mane ac veſperi, quod ſi interea temporis dolor, ac calor recrudeſcant, nil prohibet remedium iterare. Extrinſecus autem imponendum erit Emplaſtrum de Calcinato, primo cap: deſcriptum: ſufficiunt namq; iſta ad curationem perficiendam. Sciendum ergo, cùm hæc vlcera nulla Attractiua (ne Terebinthinam quidem) Emplaſtra, vnguenta, &c. ſiue anodyna ac paregorica ea ſint, ſiue minus, perferre, exceptis per deſtillationem paratis. itaque non immerito in Medico Chemiæ peritiam requiro, vt ſiquidem pharmacariorum coctura non ſufficiunt, ipſe defectum ſarcire queat.

Vlcerum horum malignitas.

Collíria.

Sunt præterea Colliria, quæ cùm ad oculos parata ſint, tamen excellentem vſum in iſtis vlceribus perſanandis præſtant: nam cùm pinguia ac deſtillata ſint (ea enim præcipue commendo) Corroſiui Salis compeſcendi vim obtinent. Quinetiam Balſama nonnulla ex Corroſiuorum deſtillatione compoſita, mirifica in hoc caſu virtute pollent: etſi enim corroſiuam vim non plane exuunt, tamen diuturnitate temporis eam mirum in modum temperatam acquirunt.

Balſama Corroſiua.

VT PER THERMAS VLCERA SANENTVR.

CAPVT VIII.

Thermis ſeu aquis natura calidis, magnam ad humanæ vitæ ſuſtentationem vim ineſſe nemo eſt qui dubitet: etſi enim aquæ nulla penè autoritas eſt, tamen eius vſu certe quàm vini, meliora omnia conſeruari animaduertimus: ſic potus ceruiſiæ quàm vini ſalubrior habetur quoque, vt qui non tam frequentium morborū cauſa exiſtat. Quòd ſi vulgaris aquæ tanta virtus exiſtit, quantò maiorem efficaciam ijs tribuemus, quibus aliquam manifeſtā qualitatem impreſsit natura? quales ſunt Calidæ, Sulphureæ, Vitriolatæ, acidulæ, &c. Experientia ſanè docuit, quemadmodum terræ naſcentium variæ ad humanæ naturæ morbos curandos virtutes exiſtunt: ſic Aquarum, & quæ illis inſunt, ſalium varias facultates haberi, illis quaſi reſpondentes. verum negligentia Medicorum (qui ea quæ maximè cognoſcere debebant, flocci pendunt) aquarū virtutes, hactenus ferè incognitæ latuerunt. Nos de thermis, quātum ad præſens negotium facere videbitur, breuiſsime diſſeremus. Itaque ſciendum, eos ſolum vlceratos ad thermas mittendos eſſe, qui vlcerum radicem non intrinſecus in viſceribus, ſed in ipſa affecta parte habent, hac diſtinctione, vt Aluminoſum vlcus, Aluminoſo balneo, &c. curare velimus: niſi enim iſta concordantia obſeruetur, fruſtra omnis curatio attentabitur. Veruntamen iſtud quoque remedij genus tum recentibus (nam ea ſtatim curat) tum inuete-

Cereuiſiæ quàm vini potus ſalubrior eſt.

Vlcerati qui ſint ad thermas mittendi.

inueteratis plane, non incommode adhibebitur, maximè vbi illic nulla fluxio, nullumq́ vehementius ſymptoma adfuerit. Cùm autē ipſæmet thermæ, Incarnandi, Conſolidandi, &c. vires ſatis manifeſtas faciant, non difficile erit Medico dijudicare, quę cuiuis commodiſsimæ ſint futuræ. Sciendum quoq́, vt maximè quis euelcis ſit, tamen niſi in ipſo vlcere origo conſiſtat, à balnei vſu eum plane arcendum eſſe, niſi mortem quàm vitam malit. Sed ne ille auxilio plane deſtituatur, inſpice an typicum malum ſiet, quod ſi cognoueris, frequentes ac tempeſtiuas illi venæ ſectiones ad præcauendam recidiuam imperabis.

Thermarum delectus.

QVOMODO TEMPVS, QVOD IPSVM *Medicus eſt, vlcera curet.*

CAPVT IX.

QVemadmodum (quod aiunt) poſt nubila Phœbus redit, ſic quandoque vlcera apparent, quæ cùm diu multumq́ ſæuierint, tandem deſęuiunt quoq́, atqui non plane remittunt: etſi enim tempus diuturnum, cauſam vlceris tollat, vlcus tamen ipſum plane curandū Medico relinquit. Proinde in hoc caſu vnica hæc conſideratio relinquitur, quomodo vlcus ipſum conſolidetur, ſiquidem de cauſa ſollicitū eſſe, nil refert amplius. Huius rei ignorantia ducti Medici quidam ſexcenta in vlcerum curatione experti ſunt, ſine fructu tamen omnia: ſiquidem tempus legitimum nondū pręterierat, quibus deinde ſuccedentes alij æquè imperiti leuiſsimis remedijs, fumigio ſc: vnguento, lotione, vſu ligni, alijsq́ huius farinę medicamētis adhibitis, vlcera illa percurarunt: hinc videmus quoque leuiſsima vlcuſcula ab accuratiſs: ligni vſu non euinci: viciſsim maximos morbos anili remedio ſanari, temporis ſcilicet ratione curationem concedente vel prohibente. Vbi ergo tempus elapſum de curatione monuerit, leuibus ſaltem remedijs vteris, vnctione ſcilicet, fumigijs, ligno: prę omnibus autē vnguenta traumatica, ac ſtictica emplaſtra commendantur: ea namq́ vbi vlcus ſęuire deſierit, quale illud ſit, curare ſufficiunt. Dignotio ſic ferè in hoc caſu habet. Si videris vlcus antea doloroſiſsimum ac peruicaciſsimum à doloribus & malitia ſua ſubito deſiſtere, tum curationem aggredi tempeſtiuum erit: habebis enim auxiliantem naturam, quod ſi ſuccedat, ne ſtatim de quouis vlcere curando glorieris: in omnibus ſiquidem ſingulare quiddam ineſt.

Temporis conſideratio.

Dignotio.

DE VLCERVM CVRATIONE PER *Sparadrapum.*

CAPVT X.

VLcera quæ in tibijs conſiſtentia, cauſam fouentē intrinſecus in corpore latentē, illac tamen effluentē, habēt, ſingularē quandā curatio-

curationem obtinuerunt, quæ præſectioni venarū ſuperius explicatæ,quodammodo reſpondet:impediūtur namq; deligaturis arte factis fluxiones,ne ad vlcus decūbant,atq; ſic vni vlceris curationi inuigilatur. verum fucata quædam Medicina hæc eſt,& in paucis vſurpanda:etenim ferè periculū eſt, ne alibi erumpat iterum,priore longè deterius malum. Itaq; ſciendum Sparadrapi vſum ſolummodo conferre,ſi à manifeſta, ac procatarctica aliqua cauſa fluxio concitata fuerit, vt à ſcalpendo,contuſione,&c.atq; ſi hinc fluere illuc humores incipiant. Sparadrapi vſus modernus,qui per tenias ſeu faſcias ſimplices fit,antiquitus incognitus fuit,& penitus omni artificio caret: antiqui namq; pręparabāt ex ſanguinem & Sinoniam ſiſtentibus remedijs:nos vt ea in vſum reuocentur, vnicam deſcriptionem dabimus. Recipe putaminum ouorum vſtorum, teſtarum cochleę vſtarum,ana ℥ v. lap: hęmatitis ℥ j.ſs.Boli Armeni ℥ iij.terræ ſigillatæ,℥ ij.ſs. puluerıſentur,ac cum tragaganto in roſacea diſſoluto commiſceantur in formam pulticulæ,quę faſcię inducta vbi fuerit,fiat deligatura ab infernis ſurſum verſus,iuuat mirum in modum. Facta deligatura,quia neceſſario ſupra eam humores colliguntur,de ijs educendis cogitandum erit, ſiue per purgationes,ſiue abſtinentiam,ſiue vſum ligni,&c.id fiat, exſiccari certe oportet, nec antea faſcias diſſoluere, quàm omnis humor abſumptus ſit, omniaq; priſtinæ ſanitati reſtituta: verum hoc nunq; ſperare licet,ſi fluxio à toto corpore fuerit,quamobrem moneo, vt anteq; curationem aggrediaris, de prima ac fouente cauſa cogites.

Sparadrapū quibus conueniat.

Purgatio.

Epilogus.

DEſcripſimus hoc tertio tractatu vlcerum remedia,quibus ferè vulgus medicorum abutitur, eo fine, vt ſublato abuſu, cuiusq; remedij genuinum vſum oſtenderemus, monentes, ne vno remedio omnia vlcera curari poſſe ſibi perſuaderent: ſed vt ſingula ſingulis conuenientia adhibere diſcerent,ne ſibi ignominiam, ægro damnum(ſi ſine delectu operentur)concilient. Sunt particularium horū remediorum x. quibus etſi plura quis adiungere poſſet,tamē quia commodiore loco(quarto nimirum de curatione morbi Gallici libro)deſcribi poſſunt,eò reiecimus. Optarim ſane, omnes qui Medicinam facere cogitant, in iſtis Particularibus ſtudioſè exerceri,forſan melius & ægris & medicis conſultū foret. Rogatos quoq; medicos omnes volo, (ſi modo exorari ſe patiuntur)ne ipſos pigeat,ea quę ſcribimus, perlegere ac diſcere:ſiquidem hoc ſolo fine ſcripſimus, vt ex ipſorum animis falſo conceptos errores euelleremus.

Decem particularia Paracelſi.

FINIS CHYRVRGIÆ VLCERVM.

CHYRVRGIAE MAGNAE

THEOPHRASTI PARACEL-SI, PARS TERTIA,

DE VLCERIBVS ET TVMORI-bus pręter naturam, ſeptem libris abſoluta.

LECTORI BENEVOLO THEOP: Paracelſus S. D.

CVM AEQVVM SIT, OMNES MEDICOS EA quæ ipſi experientia didicerint, in aliorum quoque vſum publica facere, ſiue eam multam habeant, ſiue paucam. Hos de tumoribus pręter naturam libros deſcribere eadē cauſa permotus ſum: maximè cùm Medicus, niſi ſingulari ingenio præditus, in ſolis aliorū ſcriptis fidē ponere nequeat: nam nō nuda litera, ſed praxis, multarumq́ rerū experientia, in arte noſtra fidē facere ſolent. Ad hæc praxis quàm theoria in Medico prior eſſe debet: ad illā namq́ hæc cōſequitur, non in Medicina ſolū, ſed in philoſophia etiam: ad hæc igitur principia ſequentes libri, vt artis noſtræ initia, perfectionemq́ oſtēdant, conſcripti à me ſunt. In quibus ſi breuior ſum, (nam quæ antiqui ſæpe triginta, quadraginta, imò infinitis capitulis deſcripſerunt, ea ego vno atq́ altero capite abſoluo) cauſam ſcias eam eſſe, quòd confuſionē deuitauerim. verbi cauſa: vlceratio ex Abſceſſu ſeu Apoſtemate facta, vlcus verum non eſt: itaq́ ſub vlcerum deſcriptionem non referenda. Sic Peſtis, Antrax, &c. non ad vlcera, ſed ad peſtilentiæ deſcriptionem referenda eſt. Similiter ex Hydrope facta vlcera, ad ſuum caput reſeruanda. Quamobrem ſequentibus libris titulum fecimus, de vlceribus, quæ æquè ac peſtis ſingularis morbus exiſtūt. Et quemadmodū arbor quęuis ſingularem, tum theoriam, tum praxin requirit: ſic vlcera ſuam ſingularem Theoriam & praxin hoc libro ſortita ſunt: quamq́ eſt inconcinnū lapides, & ligna eadem theoria deſcribi, tam eſt inconueniens vlcerationes priores cum vlceribus iſtis coniungi. Etſi enim in praxi quodāmodo concurrunt, tamen in theoria neceſſario diſiungendæ mihi fuerunt. Vlcera autem præſenti opere appellabo eas ſaltem continui ſolutiones, quæ ex Corroſiuis tam viuentibus, quàm emortuis, tamq́ ex ſuo ſemine enatæ ſunt: nam non ſecus, ac ex ſemine ſuo Maiorana, ex flore ſuo Anthera exiſtit, de morbis iudicandum quoque eſt, vt ſcilicet ex ſeminibus ſuis deſcribātur. Porrò monitos Medicos velim, ne intricatis ſpeculationibus poſthac ſe inuol-

Paracelſus cur iſtis in libris breuior ſit.

Vlceris nomine quid hic intelligat.

inuoluant, ſed ſimplici Theoria, quæ ex empyria primum extitit, contenti ſint, qua vtilia, noxia, præſentia, præterita & futura, inſtar naturalis Prognoſticatoris, nō tam in morbis (id eſt, philoſophia) quàm curatione (id eſt, Medicina) ipſorum dĳudicare facile erit. Neque quiſquam cogitet Neotericus vel Moderniſta, qui ex antiquis hauſta profundunt ſolumodo, vel àutoritate antiquorum, vel contradictionum reconciliatione litem noſtram dirimi poſſe: nam in ipſa radice diuerſi ſumus: ipſi namq; cæcam Theoriam faciunt, hoc eſt, vt vno verbo dicam, Sophiſticam: ego verò ſenſibus prædicam, id eſt, quæ à ſenſu ac experientia rationes producit. Medicinæ enim fundamenta ſine ſenſu ac experientia nulla ſunt: nam ſine illis veritas conſiſtere nequit.

Paracelſus reconciliationē non admittit.

Differimus præterea in eo, quòd ipſi Praxim ex theoria architectētur: nos viciſsim ex Praxi theoriā.

Praxis, theoriam præcedit.

Requirimus etiam in Medico non ſolum naturæ Microcoſmi, ſed & vniuerſæ naturalis philoſophiæ cognitionem, non ex phantaſmatis ac ſpeculationibus, ſed ſenſuum ac experientiæ iudicio exortam: hæc enim veritatis, illa Sophiſmatū ſtudioſior apparet. Itaq; ſi meæ Medicinę ab illorū medicina differentiam intelligere placet, quantum ſomnia à rebus veris abſint, conſiderate: ſimilis namq; plane inter nos diuerſitas exiſtit.

Medicinarum duarum differentia.

Quamobrem Lectores humaniſsimi, quę vel breuitate, vel obſcuritate difficilia in hoc opere vobis videbuntur, vberius in opere de Apoſtematibus explicata inuenturos vos, polliceamini vobis. Interim rogatos omnes volo, ne ſine experientia diuturna quiſq; de iſtis iudicare præſumat: nam Sophiſticis illis medicis quàm ingrata ſint futura bonorum de noſtris ſcriptis iudicia, animus pręſagit. ſed nil iſtos tenebriones ac impoſtores, qui nil niſi nugas ex ſuis cathedris, inſtar canum (qui noctu expergefacti latrant, cauſam latratus ignorant) detonare ſolent, moror. ſiue Doctores ſint, ſiue Magiſtri, parum refert. Experientiam & candorem non inanes titulos triente redemptos, deſidero. Vale. Colmariæ 8. Iulĳ. Anno 1528.

Pſeudomedici canibus comparati.

PRV-

PRVDENTISSIMO VIRO D. CONRADO VVIKRAMIO, VRbis Colmarienſis Coſ: Dn: ſuo obſeruantiſsimo,

THEOPHRASTVS PARACELSVS S. D.

EXCELLENDI ac dominandi ſtudium diuinitus hominibus implantatum eſſe, neminem puto inueniri qui dubitet: cùm enim ſibi ſoli nemo natus ſit, nulla ratione pluribus prodeſſe quis poteſt, quàm ſi ipſe ad Reipublicæ gubernacula conſtitutus, publicum primùm commodum, poſtea ſingulorũ ciuium honorem ac emolumentum procuret. Atqui vt hoc præſtet, iuuandi ardens ſtudium requiritur, quo antiqua & noua, præſentia, præterita, & futura omnia conſiderando, quid quoquo loco conueniat, curet, ac promoueat. Quo ſtudio quia tuam dominationem mirificè excellere animaduerti, eam hoc loco alloqui viſum fuit. Functiones varias à Deo Opt: Max: mortalibus demandatas eſſe in eum finem conſtat, vt quiſque dilectionis præcepto commodius obedire poſsit: ſic pauper à mendico beneficium non ſentit, ſed à diuite, nudus ſolius veſtimentarij, æger vnius Medici opera indiget, vt iam quicunque functione ac officio careat, ei benefaciendi facultatem deeſſe certum ſit. Cùm itaque omnia in vſum proximi accommodanda veniant, manifeſtum eſt, Medico etiam vt excellat ſtudendum eſſe: is enim vnicus artis noſtræ triumphus eſt, vt quod Deus à nobis requirit, pręſtemus. Triumphus iſte in tribus potiſsimum eniteat: in Politia nimirum, Medicina, & Theologia: hanc ſuis patronis, illam tibi, viro ſcilicet Politico commendo. Medio loco conſtitutam, in quam ego natus ſum, qua vnica, dilectionis præceptum abunde præſtare occaſio eſt, ego pro virili excolere ſemper ſtudui. Diligentiæ itaque eius teſtimonia, hos ſeptem de vlceribus libros conſtitui, in quibus experientiæ potius quàm veterum authoritati ſtudui, vnde forſan non mediocri odio me onerari continget: verum T. D. ego teſtem aduoco, me nullius contemnendi ſtudio, ſed iuuandi ægros, tum abuſus ac errores, qui in Theoriam ac Praxin irrepſerunt, detegendi cauſa permotum iſta ſcripſiſſe. Quod ſi inuidię ſtimulis exagitentur, cuiuis iudicandum relinquam, an immerito craſsiſsimos illorum errores detexerim. Etſi enim nõ ignoro, lolium infœlix, ac Zyzania ex tritico penitus extirpari non poſſe, quemadmodum T. D. in Repub: adminiſtranda, idem experitur quotidie, tamen aliquid pręſtare ſi non potui, certè volui. T.D.

Dominandi ſtudium diuinitus datum.

Functionum varietas vnde.

Medicinæ Triumphus.

Paracelſi ſtudium.

ſpem mihi facit,ſe pro viribus vera dogmata propagaturam, errores ac Zyzania extirpaturam(hoc enim viri Politici officium eſſe nemò ignorat) cui me commendatum etiam atq; etiam cupio. Datæ Colmariæ 8. Iulij. Anno 1528.

TERTIÆ PARTIS CHYRVRGIÆ MAGNÆ PARACELſi de Vlceribus

LIBER I.

CAVSAS corruptionis ſanitatis, incontinui ſolutionibus, quæ ad Chyrurgiam pertinent, externorum corporum exemplo diſcere licet: illic enim Erucæ, vermes, blattæ,aliæq; ſexcentę peſtes, quomodo cōtinuum ſoluatur, oſtendunt. Etenim niſi in ligno (verbi cauſa) corroſiua quædam vis ineſſet, ipſumq; ex tribus primis compoſitum conſtaret, numq; morbus fieret. Nam putredini vlcerationem acceptā ferre quàm ſit incōueniens, hinc patet, quòd putredo nullum plane dolorem humano corpori inferre poſsit, cùm omnia putreſcentia ſenſum deſtruant. Itaq; vbi dolor, ac Eroſio perſiſtunt, virtute Salis operantis, qui in parte dolēte plurimus collectus eſt, omnis putredo arcetur. Atqui ſi liuida, nigra, fœtentia, &c. putrida quis dicere forſitan velit, is Medicè non loquetur: ſiquidem etiamſi admodum à Corrodente Sale pars decoloretur, niſi tamen ſenſu omni plane priuetur, putrida dicenda neutiquam erit, cùm nec illud putredinis veræ nomen mereatur, vbi omnis omnino vita euanuit: verū late patens putredinis ſignificatio eſt, ac ferè pro cuiusq; arbitrio vſurpatur. Ego vero vlcera nullo modo à putredine originem duxiſſe, dicenda puto, vt maximè quidā contendant dolorem illum, qui ea comitatur, putredinis principiū eſſe: at illi Salis permixtionem eſſe non intelligunt. poſſet quidem putredinis rudimentum dici: propterea quòd omnis huiuſmodi contrarietas mortem efficere queat, cui poſtea putredo ſubſequeretur: ſed arte caret iſta loquendi ratio. Exulare ergo ab vlcerum theoria putrefactiones, à Praxi purificationes ac mūdificationes iubeamus. Conſideremus potius cōcordantiā ac contrarietatē Saliū ac remediorum, ex quibus noua temperies dolore ac calore longe expulſis inducitur. Veluti enim igne lignū depaſcente, aqua affuſa reſtinctio fit, ac vlterioris corruptionis cauſa pręcauetur: ſic in Microcoſmo hic accidere putandum eſt: imò quanto homo ligno præſtat,

Cauſam vlcerum Corroſionem eſſe.

Vlceratio nō fit à putredine.

Putredinis ampla ſignificatio.

præſtat tantum perfectius omnia effici. Proinde cùm veteres cauſam & effectum in vlcerum theoria omnino ad putredinem referant, eoq́ in Praxi omnia dirigant, iuxta ſuas ſcilicet Choleræ, Melancholiæ, &c. acidæ, ſalſæ, aduſtæ, &c. diſtinctionum rationes. Ego nil horum credendum penitus affirmo: ſiquidem & ratio & experientia docent, omnia cùm ſenſibilia, tum vegetabilia corpora ex Sale, Sulphure, & Mercurio, tanquã principijs initio extitiſſe. Ex ijſdem his tribus ſanitas ac morbus diuerſimode cauſantur. itaq; omnia theoremata Medica ac Philoſophica, iuxta ternarium hunc metienda ſunt, repudiatis quatuor humoribus, quos etſi amſi ſpecioſa quadam ad numerum ac temperaturam Elementorum analogia palliant, tamen à Philoſophia ac arte Medica plane abhorrent, ac aliena ſunt, cùm iuxta eam morbos partiri impoſsibile ſit: quòd enim de calido, frigido, &c. dicunt illi, inconueniens omnino eſt: nam quomodo Salem cal: ſicc: Sulphur calidum ſiccum, Mercurium cal: ſiccum, viciſsim verò Mercurium, Sulphur, Salem, frigidum & humidum, iuxta eos dicemus? quamobrem Elementa quæ in ſuo gradu fixa conſiſtunt, nec augentur, neque decrementum ſuſcipiunt, in aſsignandis morborum cauſis omittamus. Siquidem non ſecus, ac Sol omnia corpora eodem calore afficit, ſic & Elementa in omnibus hominibus æqualiter ſe habere conſtat. Verùm quod complexiones attinet, duæ ſunt: Calida, ſcilicet, & frigida: hæc conſtans ac immutabilis, ceu nix: illa vt ignis permanet, à quibus omnium rerum vita exiſtit, nullaq́; ægritudo cauſari poteſt. Friuolum ergo eſt, morborum cauſas ex ijs deſumere, vt videlicet dicamus, hunc hominem illo frigidiorem vel calidiorem eſſe, cùm omnes æqua caliditate ac frigiditate participemus: quin multò magis temerarium illud eſt, iuxta hunc calorem, vel frigus hoc morborum gradus metiri velle, ſicq́; morbos ipſis Elementis ſubijcere, cùm tamen in eo vitam ac ſanitatem poſuerim antea: quomodo ergo ægritudinem tu illis conſtituis? Sane, ſanis omnibus æquus complexionum gradus eſt, ægris vero (vt qui iam à natura & calore declinant) admodum inæqualis: ſunt enim in alia iam diſpoſitione, orta à prima materia. Itaque ſanum corpus Elementis non ſine ratione contulerit quiſpiam (ſi complexionem ſpectet) non ita ægrum, quod ab horum eſſentia diuerſum factum eſt. Quis enim ignem Perſicum, ex igne ortum dicat, cùm eo loco ignis nullus ſit? ſed morbus ſaltem, qui abſq; igne venit, & quo veniente, ignis Elementum aufugit. Cedunt enim morbis Elementa ipſa, & vbi morbus eſt, ibi nullum Elementum supereſſe ſcimus.

Omnia ex Sale, Sulphure, & Mercurio compoſita.

Elementa in ſuo gradu fixa ſunt.

Complexiones duæ ſolæ.

Complexio omnibus vna & æqualis.

Ignis, Perſici ignis eſt Sal nitrum Sulphuris, ex eo ceu ex ſilice erumpens, & inſtar ignis artificialis noſtri omnia depaſcens,

Ignis, ignis Perſici.

imò ipſum omni ex parte referens. Quemadmodũ namq; ignis ex ſilice excutitur, in ſilice tamen non eſſe conſtat, ſic ex corpore morbi exiſtunt. item veluti ignis, è ſilice erumpens, Elementum non

* Digreditur à propoſito pro more.

eſt, ſed arte factus ignis, illiusq; tantum imaginem ac ideam referens : * at corruptibilis interim contra elementorum naturam, cùm nullum Elementum intereat, ante cœli terræq; diſſolutio-

Mare non conſumitur.

nem. quod Maris exemplo addiſcere potes: ipſum ſiquidem non conſumitur, ac etſi in cacabo eius portionem concoquas, donec nil ſuperſit amplius, non tamen abſumptam rectè dices: nam per cocturam in Chaos, ex hoc iterum in aquam tranſmutatur. Sic terra, lapides &c. vſta, frixa, &c. quocunq; tandem modo tractata, ſemper in ſe redit. Similiter & aëris elementum conſumi nequit, quamque eſt impoſsibile elementum conſumi, tam quoq; difficile eſt de

Redit ad propoſitum

nouo fieri. Verum lignorum ignis corrumpitur, quia Elementum non eſt, ſed Sulfureũ corpus, vento quàm ſimilimũ, qui & ipſe aër

Ignis noſtri cũ vento ſimilitudo.

verè non dicitur, ſed generatum quoddam corpus corruptibile. Elementum namq; ignis illud verè eſt, quod Firmamento excepto nemo nec generare nec corrumpere poteſt. Sic Sol cum ſuis a-

Sol eſt Elementum.

ſtris Elementum eſt: nam illius calorem nemo augere, vel minuere poteſt. Itaq; toto cœlo aberrant medici, cùm Elementa quæ nil niſi vitam tribuunt, corporaliter nobis ineſſe imaginantur. Quia enim ſine calore, ac frigore vita non conſiſtere poteſt, ſiue in ſenſibilibus, ſiue in vegetabilibus, mirum eos ſic delirare vt in ijs ipſis morbos conſtituere velle, varijsq; nominibus humorum, qualitatum, complexionum &c. afficere. conſiderandum erat, morbos omnes corruptibiles eſſe, ac inſtar flammæ vel ſcintillæ conſumi, manentibus

Elementa perpetua ſunt.

interim Elementis ac complexionibus illæſis. Elementa enim vt in hominem ingreſſa ſunt: ſic ex eo rurſus abeunt, terra ſcilicet in terram, aqua in aquam, chaos in aëra, ignis in Solis calorem, ibiq; periſtent, donec cœlum ac terra diſſoluentur. Iſta inquam vera Elementa ſunt, quibus friuole admodum morbos adſcribitis, iuxta ea morbos calidos, frigidos, humidos, ſiccos &c. dicentes. Atqui non hæc, ſed id quod euaneſcit, morbum efficit: imò morbus ipſe eſt, Elementorum inſenſibilitatem efficiens.

Quod ſi omnino quis vrgeat, omnem morbum calidum, vel frigid: vel humid: vel ſicc: &c. eſſe, hoc eſt, cum cõplexione ſeu natura Elemẽtari conſiſtere: ei ſic reſponſum volo: ea quæ frig: & cal: &c. ſunt, vera elementa nõ eſſe, alioqui nil ſub cœlo eſſet, quod Elementum non foret: ſiquidẽ conſtat omnia Sublunaria corpora, ſeu

In ægris corporibus 4. Elementa non inſunt.

vita prædita ſint, ſeu eadem deſtituta, neceſſariò vel frig: vel calida eſſe. Interim non inficias eo, in corporibus noſtris quatuor Elementa conſiſtere, verum in ſanis hoc eſt, non perinde in ægris:

nam

nam præſente morbo calor ac frigus, &c. aufugiunt, ſicq; corpus Elemento deſtitutum Mortis imperio ſubiectũ eſt. Calor natiuus qui in nobis eſt, ignis Elementarius eſt, non ſic calor præter naturam. Caro ergo quæ iam corroditur, viuit adhuc, ac tum demũ vbi abſcedit à corpore, id eſt, quod vos illam facitis. Sin illa erroſa caro alia carne reſtituatur, ei calorem naturalem, ſeu Elementarium ineſſe non rectè quis dixerit, cùm calor ille non conſiſtat, non niſi in ijs quæ ex ſpermate generata ſunt, ſed calorem, ſi quem habet, aliunde ex vicinia mutuatur.

Calor natiuus eſt Elementaris.

Atqui vt de calore ac frigore præter naturam, ſeu morbido loquamur, ſciendum varijs modis accidere: primo ab exercitio vehementi, quandoque ab oppilationibus ſeu obſtructionibus vehementibus, aliiſq; multis modis. verum iſtos calores, &c. nec complexiones, nec Elementa eſſe cogitabis: ſi enim complexiones forent, complexionẽ leui momento immutari poſſe contingeret, quod impoſsibile eſſe oſtenſum eſt.

Calor præter naturam varijs modis fit.

Perinde ſe ac in putrefactionibus res habet: illic enim ſtercus, etſi duplo calidius euaporat (vt incaleſcere apparet) quam ab æquo reiectum ſit, nemo tamen calorem illum Elementum appellat, &c. ſed digeſtionem ſolummodo. Hæc pauca protheoremata ad veſtibulum operis de vlceribus præmittere placuit. Sunt & alij errores, qui incautis facile imponunt. verbi cauſa, Sales Elementum in ſe habent, cùm tamen iuxta illud non operentur, non rectè quis Elementum illis curandis adminiſtrauerit: nam virtutibus Sales vacui ſunt, ſolamq; vitam, non operationem ab Elementis habent.

Sales ſolam vitam ab Elementis habẽt.

quæ enim illis differentia ineſt. exempli gratiâ: quòd Alumen Roche à Plumoſo, Sal Armoniacus à Sale Maris differt, non ſuperabundantis Elementi ratione hoc fit, cùm omnibus æqualis inſit, ſed potius propter acerbas, dulces, acres, ſalſas, &c. qualitates. Itaque ſalſedo, amaritudo, dulcedo, ponticum, acerbitas, acetoſum, &c. inter qualitates, non inter complexiones numerari debent: qualitates enim æquè ſunt, ac in homine pulchritudo qualitas eſt, quam, quis eſt, qui ad Elementa referat? Sic Sal gemmæ acrior eſt, quàm Sal Anathron, coq; pulcrior quoque, ceu homo homine, lingua linguâ acrior conſpicitur, etſi in vtriſque eadem forma eademq; inſit materia.

Sapores ſunt qualitates nõ complexiones.

Hinc apparet cur diaphanes ſit: cùm enim in ſua ſit exaltatione, neceſſariò quoque purum ac pulcrum eſt. Diſcere quoque hinc licet, cur Sal Sale, homo homine fortior ac acrior exiſtat. Camphoræ quis frigiditatem inſpiciat, ea ab elemento certè non eſt, ſed à qualitate: item, Cantharidum cauſtica vis an elemento aſcribenda? minime vero, cùm ne granum quidem ignis plus habeant, quàm camomilla. Sic vrtica vrit non elementi ratione, ſed propter formæ ſubtilitatem. Hæc, hęc, illa diuina myſteria ac Magnalia ſunt, quæ ſi ex veræ Philoſophiæ fontibus hauſeritis, facile

Camphora cur frigida.

vobis morborum originem, ac cauſas aſſignare fuerit. Atqui, illa Philoſophia non eſt, quam Ariſtoteles, Auerrhoës, Albertus, &c. docuerunt, qui Medicinæ nil, vel minimum tenuerunt: imò quę in chartas effuderunt, omnia abſq; experientia eblatterarunt. Itaq; verum illud dictum noſtrum eſſe apparet, cùm Philoſophum ex Medico (non autem viciſsim) generari debere pronunciamus. Sed fidem dictis faciunt ars veſtra, opera veſtra, facultates veſtræ.

P[illegible] ex M[illegible] generatur.

THEOPHRASTI DE VLCERIBVS

LIBER II.

Ex ijs proinde quæ præcedenti libro dicta ſunt, manifeſtum euadit, vlcerum cauſas non complexionibus, non Elementis, non qualitatibus, ſed Salibus, quorum differentię ſunt, Corroſiuum, acutum, acerbum, acetoſum, &c. adſcribendas eſſe, ea obſeruata ratione, quod cùm nullum plane vlcus abſq; corrodente virtute conſiſtere poſſe dicamus, Corroſio autem extra Sales nulla ſit, omne vlcus Salibus acceptum ferendum eſſe: neque tamen putandum eſt, Sales ſeipſis meliores, vel deteriores euadere (quemadmodum de ſuis complexionibus fabulantur pſeudomedici) ſed certò ſciendum, pro cuiuſq; Salis natura, atque mixtionis varietate, nouum ſubinde vlcus, ante incognitum oriri. Itaque obſeruandum, corporis ſani conſtitutionem ſe ipſa meliorem numquam euadere, ſine naturæ propriæ corruptione, verùm deteriorem facile fieri, propter cõgenitum corruptionis ſeminarium, quod dum Microcoſmus ſeparatus nondum eſt, in optima concordantia conſiſtit: verum vbi ſeparatus fuerit, à ſua temperatura alienum euadit. hæc ergo cauſa eſt, cur morbo ingruente totum corpus horreat: propter diſſolutam nimirum illam corporis concordiam: nam vt primum aliqua ſpecies ſeparata eſt, iam viribus ſuis integra exiſtit, quas in illa harmonia oſtendere non poterat. Illud itaque quod ſeparatur, Salis ſpecies neceſſario eſt, (ſi de Chyrurgicis iſtis morbis, ac vlceribus loquamur) cùm ergo conſtet, Sales vlcerum cauſas exiſtere, eorum plus centum ſpecies in corpore noſtro ineſſe, ignorandum non erit, ex quorum malignitate ac mixtione vlcera diuerſa euadunt, alia curatu faciliora, alia difficiliora, iſta hac, illa alia forma ac natura prædita. quemadmodum enim alia eſt Salis Vrinæ, alia ferruginis, alia Aluminoſi, &c. natura: alius Vitrioli, alius Salis communis,

Salium differendæ.

Sanum corpus ſeipſo melius non euadit.

[illegible]

munis, Nitri, Aluminis, &c. ſapor: ſic alius aliorum dolor eſt, ſi à concordantia vniuerſi Sales ſeparati fuerint, inſtar Salis mineræ. Obſeruandum tamen, antequam Sales ſeparentur, talem illorum temperiem eſſe, vt ſalem guſtu dijudicare nequeas, non ſecus ac varijs ſuccis inuicem permixtis, de certa aliqua ſaporis ſpecie pronunciare impoſsibile eſt: at vbi ad ſeparationem res inclinare cœperit, quò fini propior, eò facilior dijudicatio apparebit: tandem verò ſeparatione abſoluta, manifeſtiſsime Salis ſapor apparet: etenim in omnibus tam terreis, quàm aqueis corporibus, integra manente compoſitione, vt certa ſpecies animaduerti non poteſt: ita facta ſeparatione illa, latere nequit: ſeparatio enim ſpecies Metallorum, Gemmarum, Salium, &c. prodit. Quæ hactenus de Salibus dicta ſunt, ad omnes Catholica ſunt. iam ad ſpecialia deſcendendum. Sales ex Realgare progredientes, quales ſunt Arſenicalis, Auripigment: Vſneæ, Petreus, Aluminoſus, Vitriolatus, Maris & huius generis alij, pro ſui veneni malignitate tumores & punctiones vehementiſs: in vlceribus excitant, quos omnes ſales in humano corpore exiſtere ignorandum non eſt: tot namq; Microcoſmus Salium ſpecies obtinuit, quot maior mundus oſtendere poteſt. Sic quemadmodum per proprium Salem Venus in Viride æris conuerti cernitur, eodem modo Sales ſeparati corpus deſtruentes, extrinſecus vlcera faciunt: verum ceu in ære argentum, plumbum, bona, mala, vtilia, inutilia, &c. nemo ante ſeparationem diſcernit: facta autem ſeparatione, Arſenicus, Realgar, Auripigmentum, Antimonium, Sulphur, &c. ad oculum apparent, quæ in compoſito venenum non erant, reſoluta autem, vel pro magnitudine lethale venenum exiſtunt, (ſic Sales ante & poſt ſeparationem ſe habere intelligendum.)

Sales ante ſeparationem quales. *Separatio quaſuis ſpecies producit.*

Quamobrem iam tandem ſeparationis (quæ vlcerum antecedens cauſa eſt) modum oſtendamus. Sunt Sales quidam ſubtiles ac liquoroſi, qui in corpore conſiſtentes cũ reliquis, ex ſua ipſorum ſubtilitate corruptionem efficiunt: quod exemplo vini clarũ euadit, Vinum integrum, ſalſo omni ſapore deſtitutum, ſed inſigni dulcedine guſtui adplaudiens apparet, quod tamen diuturnitate temporis Tartarũ acerrimum, ſc: Salem generat: ſimili modo in humano corpore cutis dolium eſt, liquores verò vinũ, qui ſi Salẽ (qui Tartaro reſpondet) deponant, is adusq; cutis membranã decurrit, cuius cùm non tanta (quæ lignorum in dolio eſt) durities ſit, ab illis corroſio oritur, ſicq; vlcus. Iterũ vinũ aceſcens conſideremus, q̃d ami[illegible]ſo ſpiritu acorem contrahere ſcimus, at acetoſum ſaporem quis animaduertit prius? nemo. vnde ortus autem? ex ſeparatione nimirum: conſimile ergo plane de liquoribus corporis noſtri iudicium eſt, quorum cùm ſit infinitus numerus, aliquo tamen eorum

Se[illegible]o Salium vt fiat. *Tartari Sal acerrimum.* *[illegible] homi[illegible] d[illegible]um.*

aceſcente, corroſiua facultas exoritur. Sed tantum ſalium numerum admirabitur forſan aliquis: verum mirari deſinet, ſi vlcerum varietatem intueatur, quam ab vna aliqua Salis ſpecie exiti[illegible]ſſe impoſsibile eſt Phagedenā quis inſpiciat, ea ſi in viginti hominib. ſit, viginti Salium inſtar abinuicem differunt, quam diuerſitatem ſtultum ac puerile eſt, ad Choleram, Melancholiam, complexionem, &c. referri: tam enim cholera ac melancholia non ſunt, quàm in conueniens eſt ad lupum transferri, varietas illa aliò referenda eſt. Auri variæ ſpecies ſunt, Arabicum, fluuiatile &c. ſic ferrum, ſic ſtannum aliud alio durius, ac malleo magis obediens: huius diuerſitatis cauſam ſi cognoueris, vnde tam varia vlcera ſint, ſcies etiam. Corroſiuorum itaque ſalium ſeparatio quomodo vlcera efficiat, exemplo Tartari & aceti dignoſcere facile fuerit: velut enim vinū vino acrius ac durabilius eſt, ſic Sal Sale tardius vel citius, acrius, vel remiſſius ad ſuam exaltationem peruenit: atque vt Minerale vnum alio velocius perficitur (quemadmodum in opere de generationibus demonſtrauimus) ſic morbus morbo citius matureſcit. Cùm itaque nil vlcus faciat, niſi corroſiuum ſit, nil corroſiuū ſit, niſi ipſum & ſal exiſtat: quomodo non iſtis potius fundamentis, quàm inanibus Auicennæ & ſequacium deliramentis Medicus fidem adhibeat?

Ph[illegible] in om[illegible]

Liber Paracel. ſi de genera- ti[illegible]us naturalium.

Ne pigeat quæſo, naturæ operationes in ipſis elementis conſiderare Aquam primo tibi propone, ac conſidera obſecro, quot Sales illa producat: Alumina ſcilicet, Vitriola &c. Terram dein inſpice, quàm varios Sales i[illegible]a o[illegible]endat in Pipere, Zinzibere, Ar[illegible]ná &c. vt interim de Tereniabin & No[illegible]och nil dicam Atque iſti Sales, horumque Salium ſpecies, tam ab i[illegible]cem diuerſæ ſunt, v[illegible] vnam ab alia d[illegible]erre, & in quo diſt[illegible]rant, diiudicare promptiſs: ſ[illegible] non ſecus enim ſ[illegible] habent, ac om[illegible]e hominum genus: ceu enim il[illegible]ic vnum ab a[illegible]io facile dignoſcere eſt, ſed duos inuicem omni ex parte ſi[illegible]les i[illegible]uenire impoſsibile: ſic & Sales, ab iiſque procreati morbi di[illegible]o[illegible]em facillimam obtinent, [illegible]udine[illegible] verò plus quàm d[illegible]lem. Conſideretur etiam, corpus omnes elementorum formas i[illegible]e contine[illegible]: quo[illegible] ſi eſt, vt verè eſt, quomodo [illegible]er ergo in cal[illegible]s, frigidis, humidis, ſiccis morbos finger[illegible] [illegible]oc eò dictum eſt, vt meminerit quiuis in corpore vim producendi fructus, ac Mineral[illegible]a bona, mala, v[illegible]lia, no[illegible]a, non ſecus ac reliqua Elemen[illegible]a o[illegible]tinere, vti luculentiſs: in lib: de ſanat: & ægritud: Microcoſmi & elementorum de[illegible]onſtrau[illegible]m[illegible]. Aurum fructus ſui Elementi eſt, Smaragdus item ſ[illegible]i, atque hi fructus ſunt ſanitatis, perinde in homine res habe[illegible] a[illegible]ius [illegible] alio longio[illegible]is vitæ eſt, ob id quòd fructus ſanita[illegible]s huic creſcant, [illegible]le vero nulli. Sic aurum dicimus Lepram curare, aurum il[illegible] fructus ſanitatis eſt eorum, qui Lepram non patiuntur. [illegible]od[illegible]m modo ſi dicam: hic Elixir habet, pro vita longa, in eo

Sales.
Sales terræ.

Liber Paracelſi de ſanit: & morb: Microcoſmi & Elementoru[illegible]

Auru[illegible] [illegible]us ſui [illegible] menti.

Aurum vt Lepram curare dicatur.

Smaragdus

Smaragdus creſcit, non lapis, ſed Smaragdus tamen. Medici ergo officium fuerit, horum fructuum (ſi alicubi ſit) defectum reſarcire: contra verò generationem prohibere, vbi morboſi fructus generẽtur: nam & illos corpus producit. Verbi cauſa, Arſenicum maior mundus habet, quod & in homine eſt: illud ergo ſi ſeparetur, mors ſuperuenit, vt in Prunella. eodem modo qui Ictericia laborat, eius crocum Auripigmenti generatū dicimus. Quia ergo corpora quędam exterioris mundi incorruptibilia quaſi ſunt (velut aurum) quis non eum cui fructus talis naſcatur, longioris vitæ futurū pronunciet? Viciſsim ſi veluti in Elementatis, vt in ferro rubigo, & lephanteo caries, ſic in corpore ſimilis fructus naſcatur, ſanitatẽ quis huic polliceatur? Atque ſic in vniuerſum de omnibus Elementis iudicandum eſt, quòd ſcilicet & noxia & vtilia producunt: ipſa tamen per ſe noxam non ſentiunt, propter ſingularem ſuam Anatomiam, quâ inſenſibilia corpora exiſtunt. verum quia corpora noſtra ſenſu prædita ſunt, non ita horum fructuum venenum latere poteſt, ſed vbi ſeparationis tempus aduenerit (quod exemplo Tartari & Aceti cognoſcere potes) morbi ſubito prorumpunt, haud aliter quàm quandoq; ex Elemento quopiam vnico die Mineram prodire videmus, quæ vti ſe produnt, ſic & morbi proueniunt. itaque hos iuxta illorum ortum artificioſe diſtingues: ſi enim cognoſcas tempus efflorеſcentiæ Mineræ alicuius, facile morbos ex ea oriri ſolitos prognoſticabis, quæ effloreſcentia quia ex ſeparatione oritur, manifeſtum eſt, morbos quoq; ipſos ex ſeparatione exiſtere. Niſi enim ſeparatio in maiore mundo eſſet, nullum Metallum: in minori vero ſi non eſſet, nulla nec ſanitas, nec morbus oriretur, ſed omnium æquabilis, ac perpetua temperatura foret. Ex quo patet, quantam operam Medicus in ſeparationis recta cognitione ponere debeat.

Prunella eſt ex Arſenico ſeparato.

Anatomia Elementorum.

Separatio ſi non eſſet, nullus morbus, nec vllum Metallum foret.

Porrò nunc oſtendendū ſupereſt, quomodo homo Elementū eſſe, ac quatuor Elementorum formas in ſe continere dicatur: ea enim de cauſa ipſe quintum cœlum, ac quintum eſſe appellatur, nō quòd hac vel illa complexione præditus ſit: nam complexiones Elementum non conſtituunt, & proinde nec quintum cœlum, Mineralia vero quæ inde naſcuntur, ea inquam ſunt, quę Elementum conſtituũt. Atq; ſic homo Elemẽtum dicitur, cuius Mineralia ſunt, ſanitas & ægritudo, quæ ex corpore ceu ex matrice producuntur: ſemen autẽ matricis illud eſt, ex quo omnia Mineralia exiſtunt: ſed de ſemine hîc tractare omitto, quòd ad Philoſophiam quàm Medicinam pertineat rectius. Etſi autem non Ariſtotelis ac Artiſtarum lyra hîc canto, parum refert, natura mihi potior teſtis eſt, quæ vti hęc fiant, manifeſtè oſtendit. verum exemplo ſequenti diuiſio manifeſtior euadet. Elementum aquę corpus ſuũ in aqua habet,

Homo quintum cœlum dicitur.

Sanitas & Morbus ſunt Mineralia hominis.

Ariſtotelis Lyra.

bet, ac ſua Mineralia ex ſe in aliud Elementum, terram videlicet producit. Similiter & terræ Elementum ſua Mineralia ex ſe in aëra protrudit. Atque ſic Elementum corporale ſua quoque Mineralia in alia educit Elementa, vt iam quæ ex Elemento aquæ prodeunt, conſiſtant in Phyſico Elemento corporeo: quæ vero in iſto, ea iam in lucem prodeant. Stante ergo eo quòd vlcera Mineralia ſint, ſciendum, quòd veluti in terra, quæ Mineralium corpus eſt, (materia rectius) hîc Aluminoſa, illic Vitriolata, alio loco Salia, nõ nullo loco nihil produci apparet. Sic in humano corpore facta Elementorum ſeparatione, ſanitatem vel morbum fieri: corpus enim inſtar Elementi terræ eſt, ſuſcipiendis reliquorum trium Elementorum actionibus ſubiectum. Sumus itaq; vniuerſum nos humanum genus, vnum corpus morborum, in quod pro regionum varietate Mineralia variè diuiſa ſunt. Atqui vt in vno homine ſolo non conſiſtunt, ſed in varijs diuiſa, ſic ſciendum, tot diuiſiones eorum eſſe, quot venæ ſunt in hominibus. itaque prout in venam aliquam inciderit, eatenus ſanus, vel æger homo videbitur. De quibus omnibus vberius in Philoſophia de Generationibus naturalium diſſeruimus, quam conſules.

Omnes homines vnum corpus ſunt.

THEOPHRASTI DE VLCERIBVS

LIBER III.

ANTEQVAM ad Morborum diuiſionem deſcendamus, docendi ratio poſtulare videtur, vt antiquorum de iſtis rebus ſcripta & placita producantur. Sciendum itaque, vlcera veteres Apoſtemata appellare ſolitos fuiſſe, magno ſane errore: nam ex illo deinde innumeri alij pullularunt, vt vere dicere iam poſſim, hanc primam omnium qui in Receptis illorum ſunt, errorum radicem eſſe. (Admonendus mihi lector es, vlcus hîc Paracelſo eſſe, quod alibi aperturam cutis, nouo apud Latinos Chyrurgos vocabulo appellat: etſi autem hîc vlcus ab apertura Germanis offner ſchaden diſtinguat: tamen cùm vlcus non raro hucusq; appellauerit, hanc continui ſolutionem nos quoque per totam hanc tertiam partẽ, vlceris, quàm aperturæ nomine vti maluimus, quod ſemel admonuiſſe ſufficiat.) Quapropter ſi iſtis nominibus confuſe forſan vſus fuero, ſcias cauſam in libro de ſuppuratione à nobis redditam eſſe. Nam alioquin apoſte-

Apoſtemata quid ſint veteribus.

Vlcus & apertura Paracelſo differunt & non differũt.

apoſtemata ſub vlceribus pertractare animus non eſt, ne forſan in eam difficultatem me quoq; conijciam, in qua omnes tum antiqui, tum recentiores inextricabiles hærent. Quinetiam ſunt quę ſub vlcera retulerunt antiqui, quæ nos ſub Syronibus maluimus comprehendere: viciſsim de nodis quædam habemus, quæ ad Apoſtemata ipſi referunt. Quamobrem etſi contingat, quandoq; nomina veterum excidere, ſeu ſtudio à me poni, memineris hac ſola cauſa id fieri, quòd pleriq; veſtrum illorum nominibus vti aſſueuerint: itaque ne in nominibus remora eſſet, cauere ſtudui. Alioquin illa nomina non vſurpo, quòd ea tueri velim, vel defendi poſſe exiſtimem, cùm non me fugiat, nomina ipſorum quandoque cum rebus conuenire, vt album cum nigro: namq; ea perpetua ſunt, cùm interim infinitis vicibus morbus mutetur. Adhæc ex varijs linguis, Arabica, Syriaca, Caldaica, Hebræa, &c. conſarcinata, quarum hæc iſto, illa alio nomine eundem morbum exprimit: cuius rei ſimile quiddam inter Germanos accidit, vbi eiuſdem morbi nomina in locis etiam proximis inuicem varia exiſtunt: vt interim taceam, Ruſticos quandoq; morbis nomina imponere, nulla ſimilitudinis, cauſæ, vel curationis habita ratione. Quamobrem omnia peregrina nomina repudianda nobis duximus, & ea ſolum vſurpanda, quæ latina ſunt, & vel ex curatione, vel cauſa, vel ſimilitudine ad alium aliquem morbum extiterunt: nam reliqua quæ antiqua fuerunt, quia alia nunc morborum ratio eſt quàm olim, cur reſeruari oportuerit non video: qui eorum Patronos agunt, ipſi viderint quomodo defendant. Sane, ſi Aſtronomi eam ſibi merito licentiam ſumunt, vt pro libito ſignis cœleſtibus nomina, ab hominibus & beſtijs deſumpta imponant, cùm tamen ſola figuræ ſimilitudine, non ratione formæ ſubſtantialis inuicem conueniant: quid prohibet in re medica morbis nomina affingere, iuxta ſuas cũ Mineralibus, quę ex quatuor matricibus fiũt, ſimilitudines? cũ nõ hîc formas ſeu corpora intelligã, ſed ſaltem cognationẽ quam in operãdo videntur obſeruare. Etenim in Microcoſmo huiuſmodi formas ac corpora nõ rectè quis cõſtituat, cũ ipſorũ tantũ naturę & affectiones inſint. Itaq; Corroſiua Microcoſmi Salibus, Vitriolatis, Aluminibus, Arſenicis, etc. ſimilia nomina rectiſsimè obtinebũt.

Nominibus antiquorum cur vtatur.

Germanorũ conſuetudo.

Aſtronomorum licentia in fingendis nominibus.

Sciendum itaq;, primam morborum diuiſionem ratione materiæ inſtituendam eſſe, dein ratione loci, pòſt iuxta motus diuerſitatem ſubdiuidendum. Hinc enim ſimilitudinem morborum cum motu, ac natura exteriore cernere licebit. Alia enim vlcera vt ventus fiunt, & abeunt: item quemadmodum ſigna Firmamentũ percurrunt, ſic quædam mineralia totum corpus peruadunt: item veluti, quidam fructus ſtatis anni temporibus florent ac creſcunt, ſic non pauca vlcera certo tempore florent, ſed hæc loci ferè ratione accidunt,

Diuiſionum varietas.

Anatomia cur ſit diſcenda.

accidunt, itaq; Anatomia ſedulo Medicis perdiſcenda eſt, vt motu illo durante, vbi vlcus futurum ſit, præiudicare queant: ex anatomia enim Medicus diſcit morborum metas, ſemitam, motum, &c. vt in ſua arte Nauta, tabellio, venator. Adhæc augmenta & declinationes morborum, tam frigidè ab antiquis diſtincta ſunt, vt ex eorum ſcriptis te extricare nequeas: nam cæcum principium faciunt, ſtatum & decrementum oculatum, hoc eſt, illud ſola coniectura, hoc ipſo ſenſu manifeſtari aſſerentes. Sed ad mineralium materiam progrediamus tandem, & oſtendamus quomodo ea cum Mineralibus exterioribus conſentiant. Si ergo dicam: hoc vlcus ex Realgare eſt, progrediendum vlterius erit, & quot eius ſpecies ſint,

Realgaris quatuor ſpecies.

indagandum. Et apparebit Realgaris exterioris quatuor ſpecies reperiri: nam terreſtre Realgar ſpongia eſt, aqueum Arſenicus, aëreũ ſeu ex Chaos Tereniabin quarta, igneum coniunctio Saturnina. his itaque quatuor Realgaria Microcoſmi reſpondere neceſſarium erit, itaque ſpecies diſtinguere facile. Quę de Realgare dicta ſunt, ad alias quoque Mineralium ſpecies transferre licet. Diſtinctio originis morborum in duobus capitibus conſtituta fuit: in materia nimirum, & in materię motu: prior iam explicata, poſterior adhuc explicanda ſupereſt. Quamobrem obſeruandum, morbos quandoq; fieri inſtar Venti, adeo vt vlcera quandoque centrum faciant in loco, in quo cauſa multò, quàm in radice debilior exiſtit. cauſa huius rei eſt, quia morbus Elementi eius, in quo eſt, verbi gratia, ignis, motum ac materiam repreſentat: motum inuaſione, materiam cõſiſtentia. Ex quo manifeſtũ euadit, cur quędam luſtra in Microcoſ-

Nymphalis curſus.

mo Nymphalem curſum (ſeu motum) aliquot tempora terreſtrem, quidam Menſes igneum, nonnulla minuta, ipſius Chaos obſeruẽt: itaque in prædictionibus ac inquiſitionibus morborum, non iuxta vnum aliquod Elementum, ſed iuxta omnia quatuor pronunciandum eſſe conſtat, ſiue de præſentibus, ſiue de futuris ſentẽtiam feras: etenim motus ac impreſsiones in multiplici ſunt differentia, quemadmodum & coniunctiones: ſed quò & ante dicta, & pòſt dicenda de ſeparatione rectius intelligas, Exemplum adducemus. Ferrum inſpiciamus, quo pacto diuturnitate temporis, Elementa rubiginem ex illo extrahant, quæ poſt ſeparationem manifeſtè ſe prodat: cauſa huius eſt, Motus quo ex non ente ens factum eſt: ſimiliter, inquã, in humano corpore, ſi talis motus ingruat, accidens quoddam ſuperuenit, à quo corpus exceditur (vt à rubigine ferrũ)

Noli me tangere.

veluti in Noli me tangere, accidere videmus. Iterũ aquam intueamur, quæ perpetuò ipſa decurrit, corpore aquæ perſiſtente, ac veluti fluxus ille creſcit, ac decreſcit: eadẽ ratione illud Elementum in

Chaos varie alteratur.

Microcoſmo, moueri, augeri, minui, &c. putandũ eſt. Sic & Chaos varie alterari videmus, varieq; agere: iam labia findit, iam cutim, vt in leoninis,

in leoninis,&c.huic itaqꝫ exteriori actioni, interioris ac ſibi correſpondentis actio ſimilis apparet. Atqꝫ quemadmodum terra aëris iniurijs,pluuiæ,niui,pruinæ,&c.ſubiecta eſt:ſic humanum corpus ſui quoqꝫ Liquoris actiones ſuſcipere cogitur. Iſta exempla abunde oſtendere cauſas, ac originem,loca & principia vlcerum mihi perſuaſum habeo. proinde Medicum decet, ex quatuor Philoſophijs, & natura Microcoſmi expertum loqui, vt vbi ad curationē ventum fuerit,proprietates matricum perſpectas habeat.

Diuiſio vlcerum à Materia.

Sequitur ergo iam tandem vlcerum diuiſio,non ab Elementis,ſed à materierum proprietate deſumpta. Sunt itaque Materiæ tres in vniuerſum, Materia ſcilicet Salis, Materia Realgaris, & Materia Kakimiæ:hæ inquam omnes omnium vlcerum ſubiectæ materies ſunt, quæ & alias iam ſubdiuiſiones ſortiuntur.

Salis ſpecies.

nam Sales ſunt tres, Alumen, Vitreolum, Sal.Realg: duo, Arſenicum & Auripigmentum.

Kakimiæ ſpecies.

Kakimiæ itidem tres ſpecies habentur, Marchaſita, Thalcum, & Kakimia. harum ſpecierum deinceps aliæ habentur magis ſpeciales,verbi cauſa,ſub Vitriolo ſunt Cuperoſum viride:album, ſub Alumine, Rochum, crudum, plumoſum, entali, &c. Sales itidem varij ſunt, vt Sal gemmæ, Petræ, Nitri, Alkali, quemadmodum & Arſenicum aliud Rubrum eſt, aliud album, flauum, &c.

Thalci ſpecies.

Thalci ſpecies ſunt Aureum, Argenteum: Marchaſitæ, Aurea, Argentea, Mineralis, Granatoſa, &c. Adhæc ſpecies iſtas, tam multipliciter inuicem complicari contingit, atqꝫ pro loci ac regionis varietate alterari. Itaque pro iſtius diuiſionis trimembris ratione, iam deinceps tres libri ſequuntur, cauſas ſigna, & curationem ſingulorum vlcerū continentes, in quibus oſtendemus quoqꝫ rationem, quamobrem alia Mineralia Metallica, alia Diaphona appareant. iſta enim explicatio ad cognitionem cauſarum vlcerum, non mediocre adiumentum præſtabit. Etſi autem vlcerum diuiſionem, iuxta doloris rationem inſtituere potuiſſemus, vt alia doloroſa, alia dolore carentia conſtitueremus: tamen quia Corroſiuorum natura, operatio, motus, &c. ferè diatheſin ad mortem obtinent, imperfecta fore videbatur huiuſmodi diuiſio. Notandū præterea de Corroſiuis hoc eſt, ea ex quibuſdam ſimplicibus fieri, quæ ſua natura aliâs non rodunt, vt Alkali: cauſa eſt, quod cùm omnia in tribus primis conſtituta ſint, nequeant tamen abſqꝫ ipſius ſimplicis deſtructione ſeparari: nam in ſeparatione, virtus Mercurij, Sulphuris, Salis euaneſcit, ac retrò in primam Materiam abit, vti extra Microcoſmum videtis,

Mercurius vt in primam Materiam abeat.

Mercurium in fuliginem, Sulphur in oleitatem, Salem in Alkali tranſmutari. nam Oleum, Fuligo & Alkali, à tribus primis differunt: materiam enim primā, in vltimā materiam, ſine medio non tranſire manifeſtū eſt. Quamobrē nō tam primā quàm vltimā materiam contēplari medico incumbit, quod ex exemplo patere perſuaſum habeo.

Vbi itaque prima Materia trium primorum in vltimam eorundem materiam in Microcoſmo abiturire cœperit, fiet hoc iuxta naturam Elementorum, hoc eſt, Alkali corporis ceu terra, Alkali liquoris inſtar aquæ, Alkali Chaos inſtar Tereniabin, & Alcali ignis velut grando: nam omne corpus, quod ex materia prima fit, in vltimam abire tandem cogitur. Itaq; vltima Magna materia, principium ſuum habet in fine augmenti primæ materiæ. proinde ſi corpus Microcoſmi in ſuam materiam tranſeat, tum vlcera fiunt ex tribus primis Salibus, qui tribus primis inſunt, quæ quidē virtus diatheſis dicitur: ſic ſi liquor Microcoſmi alteretur, ſuum Alcali facit, Chaos & ignis itidem ſuum. nam veluti Æthna terram in Alcali reducit, Elementum ſuum Diaphanon incinerat: Chaos ſuam Mannam: ignis ſuum Cryſtallum in calcem redigit: ſic de inuiſibilibus iſtis finalibus operationibus iudicandum quoq; eſt. Hucusq; propoſita diuiſio vlcerum, quę in Mineralibus Corroſiuis magnam quoque differentiam ineſſe innuit: nam Saccharum dulce eſt, Acetoſa acerba, Gentiana amara, Piper acre, Vitriolū rodens, &c. iſta tamen omnia Sales ſunt, ob id corrodendi facultate prędita. Veruntamen hęc poſterior diuiſio, vt in Theoria, propter diſtinctiones neceſſaria eſt: ſic in praxi non vſq; adeo ſingularē vſum habet.

Vltima magna materia.

Cæterum obſeruare quoq; conuenit, non pauca vlcera in deſuetudinem venire alijs inſuper nouis ac ſuperiori ętati incognitis ſuperuenientibus: cuius rei ratio, etſi ab elementis nulla adferri poteſt, ſufficit tamen Microcoſmi ſenſus & experientia, qui in generationibus omnes reliquas coniunctionibus ſuis longo interuallo ſuperat: nam vegetabilia ac ſenſu carētia corpora impoſſibile eſt, tantas vires continere, quantas Microcoſmus obtinet. Etenim vt de morbis recens ortis ac exoletis dicamus, ſciendum Microcoſmi virtutes aliorum corporum efficaciam longè anteire: nam Elementa duo (vt exemplo res clarior fiat) extra Microcoſmum coniungi, nedum generare ſimul impoſsibile eſt: nam ſingula per ſe ſeorſim manent, ac ſeminum ſuorum diatheſes ſeruant. at non perinde in Microcoſmo res habet: nam is non ſolus, ſed alio accedente generat. Ex hac autem coniunctione, duo elementa in ſuo procreato vnum elementum producunt. hæ ergo, ac huiuſmodi aliæ mixtiones nouorum morborum cauſæ euadunt. Nam contradictione hoc omnino vacat, ex duorum coniuncta operatione, procreari tertium ac nouum aliquod. Etſi non inficior quoſdam morbos Elementis implantatos eſſe: ſed illud nil attinet, iſtam de cauſis morborum ex coniunctionibus tractationem. Iſta quæ diximus magnam ad intelligendum diligentiam requirunt: ſunt enim abſtruſiora.

Microcoſmi excellentes virtutes.

Morbi aliqui elementis ſunt implantati.

Atqui iam tandem quid Sal ſit, Realgar, vel Kakimia explicare tempeſtiuum fuerit. Sunt itaq; Realgar & Kakimia, ſales quoque

& Salium

& Salium nomine veniunt: etenim quòd paulo aliter ſuperius ea diſtinximus, illud porpter curationem fieri oportuit. In ſumma, quæcunque in vlceribus, ac carnis eroſionibus, cauſæ vim obtinent, omnia Sales vocantur. Sic ſalium quoque nomine appellantur iam dictorum ſpecies, vt Sal petræ, gemmæ, &c. Arſenicum, Marchaſita, Verum omnes ab inuicem ferè differunt, ratione accidentium: nam quod formam Arſenici refert, Sal Saturni vel metallorum eſt: quod acido guſtu præualet, Aluminoſum dicitur. Sic Marchaſita, Sal Sulphuris nuncupatur &c. Atque ſic de reliquorum dignotione Iliadus docet. Denique notandum ex tribus primis quoque ſingulos ſales produci: eſt enim Sal Mercurij alius à Sale Sulphuris, hic rurſus alius à Sale Salis corporalis, ex quibus ſingulis ſingulæ quoque vlcerum ſpecies exiſtunt. Iſtam prolixam theoriam, non ſemper opus eſt in Praxi obſeruare: ſufficit quandoque ad ſolam vim corrodentẽ, qualis qualis ea ſit, reſpexiſſe. Cęterũ ſi cui forſan nomina Realgaris, Thalci, Kakimię, &c. negotiũ faceſſant, vel odio ſa fuerint, is hoc ſuæ inertię, non noſtræ obſcuritati tribuet.

Arſenicum & Marcaſita ſunt Sales.

Sales trium primorum diuerſi.

Quæ præterea ad Medicinam vlcerum pertinent, ſequentibus libris accuratè deſcribentur.

THEOPHRASTI DE VLCERIBVS

LIBER IIII.

IAM porrò de operationibus Salium diſſerere neceſsitas poſtulat. ſeptem modi operationis ac dolorum in illis obſeruati in vniuerſum ſunt, iuxta nimirum ſaporum diuerſitatem: etenim doloris ac ſaporis ſpecierum numerus vnus idemque eſt: itaque ab amaro & acerbo diuerſi dolores, ab acido & acri itidem diſsimiles fiunt. atqui quemadmodum ſapores linguæ aduerſantur, ſic & reliquæ carni: etſi enim reliqua caro guſtu non vt lingua prædita eſt, attamen dolorũ perinde ac illa differentias diiudicat. Intelligendũ proinde eſt, Morbos ſub Sale acido (ceu Alumen eſt) comprehenſos, quales ſunt Syreon, Fiſtula, Eſtiomenos, Polypus, &c. aſtrictorum quendam dolorem repræſentare. Quæ vero mala à Salibus acribus fiunt, vt ſunt Ignis Perſicus, Prunus, Cancer, Antrax, &c. aquis fortibus ac Mercurialibus ęquiparãtur. Vicißim quę ex vrẽtibus Salibus exiſtunt vlcera, velut Formicæ, Eſſeræ, malum S. Ioannis. S. Quirini, &c. dolorem faciunt, qualis à Cantharidibus, &

Dolorum ſeptem ſpecies.

Dolores ad guſtuum ſeu ſaporum differentias accommodantur.

Sales acres.

Sales vrentes.

Vrtica excitantur. contra vlcera Rodentia, perinde ac Arona, & Zingib: doloris ſpeciem efficiunt. Vlcera dein putrida, & perpetuo manantia, quia à Sale amariſs: fiunt, ſub guſtum Colocyntides & amariſſæ referuntur. Quæ vero ſub Salibus corrodentibus cõtinentur vlcera, Eriſipelas ſcilicet, Cancrena, Cambucca (ex parte) Lupus, vlcera cum magno tumore & aduſtione, &c. Realgaris & Colchotaris inſtar dolorem inferunt. Denique ſi q̃uæ ſunt vlcera quæ ex dulci Sale fiunt, vt ſunt Scrophulæ, Fiſtulæ, vlcera ex Scyrrhis, &c. facta, tum dolore carentia, Liquiritiæ ac Polypodij ſaporibus comparantur. Dolorum haſce ſpecies ſic dijudicabis, qualem ſcilicet dolorem res illa, ſi in vlcus conijciatur, fecerit: eiuſmodi dolor à re illa nomen accipit. verbi cauſa, Liquiritia quia ſapore nullo moleſta eſt, ſic vlcera quoque dolore carentia ſub eam referuntur, ac ab eadem nomen accipiunt: è contra Corroſiua vehementiora vti crura integra depaſcuntur, ſic à Salibus corrodentibus nomina ſua meruerunt, in omnibus ſcilicet ſimilitudine obſeruata.

Sales dulces dolorem non faciunt.

Notandum præterea eſt varias ipſorum in vlcerum effectione operationes exiſtere, quemadmodum & coloris, formæ, ac proprietatum ratione magnam quoq; differentiam animaduertimus: nam colorem & formam omnino à Salibus effici putandum eſt: nam vbi Sal non eſt, color nullus eſſe poteſt, quod in colorum ac tincturarũ extractione manifeſtiſsimè patet. Etenim perinde ac à Sale, color, herbarum, lapidum, aliorumq; corporum differentias ſortitur, ſic in homine ſiue ſano, ſiue ægro, à Sale prædominante colorem cauſari neceſſarium eſt. Quamuis autem nonnunquam ex putredine coloris alteratio accidere videtur, tamen illic non de vlceribus ac morbis, ſed de ſola putredine contentio eſt, quod ex fœtore teſtatum euadit: nam vbicunque fœtor eſt, ibi & putredo, vt in ſtercore: ipſum enim vbi à calore inteſtinorum putrificatum eſt fœtorem ac colorem contrahit, quo antea dum in ventriculo adhuc eſſet, omnino caruerat: atq; veluti homines, inter ſe varijs modis differunt, ſic fœtor & color diuerſiſ: euadunt. Formæ autem quod ex natura Salis prædominantis variæ ſint, Cryſtallus, Citrinolus, Saphirus, Granatus, &c. varijs & abinuicem differentibus formis prædiri oſtendunt: ſicuti & Alumen, Vitreolum Sal: &c. humida, ſicca, granuloſa, &c. formis, à Sale donantur. Exemplo horum in corpore, vlcera alia longa, lata, rotunda, anguloſa, &c. euadunt, formam diſponente Sale prædominante. Sed formarum nõ adeo neceſſaria deſcriptio eſt, cùm doloris ſpecies peccantem materiam ſatis ſuperq; demonſtret. Adhæc Salis natura incorruptibilis eſt, ſimili ratione, ac in Elementis apparet, ex quibus quæ prodeunt omnia ab inuicem differunt, adeo vt in Elemento terræ non

Forma vlcerum à Sale ortum ducit.

Color à Sale eſt.

liceat

liceat oſtendere duas plantas, omni ex parte inuicem æquales, in Elemento aquæ nunquam duos lapides omnino ſimiles inuenias, &c. Omnia namq; ſuam proprietatem à Sale ſuo ſibi implantatam retinent, vt in externis, ſic etiam in homine.

Optarem ſane, vt ex Pſeudomedicorum aliquo liceret mihi colorum ac formarum cauſas audire. Si Melancholia eſt, ſi Phlegma eſt id, vnde color eſt, oſtende quæſo colorum cauſas in generatione Metallorum, arborum, herbarum ac ſimilium: color enim in homine, & alijs quibuſuis corporibus ab vna communi cauſa efficitur. Vnde humores prodierunt, vt formam, colorem, proprietatem, &c. tribuant: ex prima certe materia iſta prodeunt, & ex vltima materia mores: quomodo ergo proprietates ex poſteriori deſcribentur, cùm poſteriora ex prioribus dependeant: namq; omnis vltima materia ex prima operatur. Exempli cauſa: vinum ſui generati vltima materia eſt, cuius prima materia, Sulphur, Sal & Mercurius ſunt. Ex quo ſequitur, Ebrietatem faciendi vim, non vino ſed Sali Mercuriali adſcribendam eſſe, qui & Lupulo eandem facultatem communicat. Item Aqua quod humectat, certe Sali Reſoluto hoc acceptum fert. Itaque tam inconuenienter Vino & Aquæ, ſine tribus primis quis iſta tribuat, quàm inconcinnè vos vlcerum radices humoribus adſcribitis. Atque ſi omnino humores conſtituendos vrgeatis, ſequeretur certe tot humores conſtituendos eſſe, quod ſunt morborum ſpecies: ſiquidem pro confeſſo habetur, quemuis morbum ex ſuo ſingulari ſemine prodire. vno eodemq; hoc argumento concidit quoque dogma illud veſtrum, quo Chyrurgicales morbos inſtar aliorum morborum, ex iiſdem internis cauſis deducitis: verum errorem iſtum alijs ſcriptis libellis nos refutauimus, ad quos lectorem ablegamus.

Humores innumeri ſtatuendi.

Cæterum accidit non raro Sales inuicem diuerſimode miſceri, ex quo dein formæ, colores, dolorum ſpecies, omnia ſcilicet mirabiliter permiſcentur. itaque in cauſarum diſtinctionem ſedulo tunc Medico intendendum erit, maximopere autem conducit doloris ſpeciem animaduertere. Etenim vbi dolores punctorij accidunt, quibus ægri ſe ceu cultro ſecarentur, vel pungerentur, affici dicunt, certiſsimum argumentum habebis permixtorum Salium: dum enim inuicem permiſcentur, in ſe mutuo agunt etiam, ac furere incipiunt, ex quo furore ebullitio, ex hac dolor ille punctorius exiſtit. Hinc ergo illa vlcerum inæqualitas, qua iam in profundum, iam in latum ſerpunt, nec vllam certam vlceris ſpeciem referunt, oritur: pugnantia enim illa nullam certam admittit generationem. Etenim perinde ac Mineralium, ſic & vlcerum magna varietas exiſtit: quod ſi omnia Mineralia in idem centrum concurrere contingat, neceſſe eſt cuiuslibet ſpeciei proprietates in forma, dolore, co-

Punctorij dolores Sales per mixtos arguunt.

lore,&c. cum congenitis ſibi tumore,calore, ariditate,humiditate, &c. vnà apparere. Itaq; deteſtandus error eſt,quo tam grauis morbus ex Sale ortus, ſub putidos humores refertur: quos tamen ad eum finem peruenire impoſsibile eſt, ad quem illi eos cogere conantur. Siquidem corporis regiones ante omnia partiri oportet, ex qua partitione deinceps manifeſtum euadit,qui nam Sales Corroſiui in quauis regione generari ac conſiſtere queant.namq; veluti orbis regiones aliæ,alios fructus producunt, ſic & corporis partes aliæ alijs abundant. Atque quot in mundo Salium differentiæ notãtur, tot quoque in Microcoſmo oſtẽdere licet. itaq; formam vlcerum,humorum differentijs plane non reſpondere credendum eſt. Præterea ſciendum,vlcera non eſſe Emunctoria ſtatuenda, ſeu loca quædam appellanda; per quę corpus exoneretur. Nam non aliter hic ſe res habet, ac ſi corrodente medicamento os ſanũ excaues ac erodas,in quo, donec corrodens virtus operatur,omnis curatio inutilis eſt. Iã porro de foraminib. ſeu vlceribus aluminoſis, quorũ in profundũ ſerpere propriũ eſt,dicere cõuenit. Horum ergo radices in generibus Aluminum figuntur.atq; velut Aluminum variæ ſpecies ſunt, ſic & horum vlcerum magna varietas exiſtit. Namq; ſi Alumen à ſuo corpore ſeparetur, iam ſtatim corrodentem facultatem aſciſcit, qua (iuxta Salium corrodentium naturam) carnem ſubiacentem depaſcitur. Separatio hęc quomodo fiat, ſic intelligẽdum eſt,cum nil tam noxium ſit, quod non ſuum quoque ſingularem vſum obtineat. veluti Araneum videmus, præter ſuam venenoſitatem, mirificam quandam vim ad omnes Febres chronicas percurandas obtinere. ſimiliter Creticum vinum,(ſaluberrimus aliâs potus) ſumme corrodens acetum,quod nil niſi Alumen eſt,in ſe continet, &c. Cum inquam ſic à natura comparatum ſit, ſciendũ eſt,ſemper ad Arcani conſtitutionem bonum æquè ac malum requiri: tam enim venenum quàm antidotus,tam dulce quàm auſterum corpori ineſt: nam corpori colores omnes, omnesq; ſapores ineſſe demonſtratum eſt. Etenim quemadmodum Saturno tres colores inſunt,flauus,albus,ruber: in Marte itidem tres, purpureus,ruber & niger,neque tamen Saturnus vel Mars color eſt, Sic de Salium coloribus per ſeparationem iudicandum eſt.atq; veluti rubedo Saturni,rubro,flauedo,flauo colore tingit, virtute ſcilicet ſeparationis: eodem modo Alumen,vt Alumen,Sal,vt Sal hîc in vlceribus agit. Quod ſi admirari ſubeat,quomodo ſic inuiſibiles Sal, Alumen, &c. in corpore ſubſiſtere queant,ſtatim ad acetum recurres: illud enim dubium tibi ſoluet. Quis enim in vino incorrupto acetum ineſſe ſenſu iudicauit vnquàm? attamen quis ineſſe dubitauit quoq;? Similiter in Venere Calchantum ineſt, imò ipſa Calchantum eſt,atq; ſeparatione in Chalchantum reducitur, nemo ta-

Vlcera non ſunt emunctoria.

Separatio vt fiat.

Maluaticum vinum acetũ acerrimum habet.

men

men Venerem Vitriolum eſſe recte dixerit. Quamobrem ſic de ſeparatione iudicandum eſt, eam formæ eſſe non ſpeciei, quin & illa alia ſeparatio, Veneris, qua Venus in Sal, (quod Vitriolo multò vehementius rodit) conuertitur, non ſpeciei, ſed formę quoque eſt, & dicitur. Sed ſeparationem iam tandem miſſam faciamus. In eum itaque (quem diximus) modum ſeparatione facta, conſtat pro natura ſeparationis corroſionē diuerſam eſſe, aliudq́ dolorem, aliud vlcus (ſeu foramen) dici. Itaque Aluminis à viridi æris, ipſius crudi, ac vſti differentias conſideres velim: perinde enim ac in his vlcerum differentiæ ſe habent, Veruntamen hoc omnibus commune exiſtit, vt in profundum ſerpant. Quod ſi malignitate ſua Saturnina vlcera ſuperare videantur, iam certo ſtatuendum eſt, ſymplocin quandam variarū cauſarum ſubeſſe, à qua non raro Lupū, Eſthiomenum, Fiſtula, Serofulas, aliaq́ huius farinę vlcera exorta eſſe animaduertimus.

Separatio nō eſt ſpeciei ſed formæ.

Sales porro qui tranſmutationē à corporibus aliorū mineralium ſuſcipiunt, ſimilem ferè ac prędicti dignotionis rationem habent, verbi cauſa: Sales qui à corporibus Metallicis extrahuntur, magnam cum Alcali cognationem habent. Sic in ægritudinibus quibuſdam in quibus ſola Planetarum loca obſidentur, vt in Noli me tāgere, in Ærugine &c. prima cauſa Sal eſt: at talis Sal, qui Martis naturam ſequatur. Atqui quemadmodum ex Marte tres vel quatuor Salis ſpecies extrahi arte poſſunt: ſic plures vna tentiginis (puto ferruginis legendum eſſe) ſpecies occurrere conſtat. In hoc itaq́ vlcerum genere curando (ſi quidem vulgata curandi ratio non ſufficit) ſedulo loca Planetarum in homine, tum ægritudines quæ illis in locis fieri poſſunt diſtinguere medicus debebit. Nos propter ſequētes curationū canones breuiter loca & ęgritudines planetarū diſtinguemus, Mars faciē occupat, Sol vmbilicū eiusq́ circūiacentes regiones, Luna ſpinā dorſi, Venus gēitalia ac in mulieribus vterū, Iupiter occiput ac poſteriora cranij, Mercurius interiora viſcera, Saturnus vero artus. Pręter vmbilicū aūt, obſeruādum Solē quoq́ ſuo imperio cōplecti collū, pectus, hypochondria, & quidquid inter inguina & clauiculas continetur. Lunā verò pręter ſpinā coſtas quoq́ ſcapulas & lumbos obtinere. Martem autē cum facie omnes reliquas partes carnoſas faciei reſpondentes: vt ſunt manus interiora, plantæ pedum &c. vna cum vulua muliebri ſibi vſurpare. Saturno inſuper tribuuntur etiam, canales omnes, ligamenta, nerui, medulla, iuncturę, occiput, nucha, cranium, frons ac oculorum cauitates cum ſuperiore naſi parte. Venus tamen præter pudenda Oſeum & quę generationi ſubſeruiunt membra nil admodum ſingulare habet. Mercurio denique ſine exceptione interiora omnia ſubſeruiunt, Lingua gingiuis ac paucis alijs, quę Marti tribuuntur,

Plantarum regiones in homine diſtinguuntur.

Solis regio.

Lunæ regio.

Martis regio.

Saturni regio.

Veneris regio.

Mercurij regio.

exceptis:quamobrem autem Mars interiora quædam ſibi vſurpet, ſuis locis in curationibus non indictum nobis abibit. Iam enumerata partitio maiorem in praxi,quàm in theoria vſum habet. Itaq; ſi cui ex arte opus medicum facienti (iuxta ſcilicet ſuperiorem Salium ſimplicium partitionem)res ſucceſſu careat,certò ſtatuendum eſſe,à Sale tranſmutato,qui à corpore Metallico ſeparatus,certum locum occupauerit,malum originem duxiſſe. Sic hæmorrhoides, ſic Saphenam,ſic Saluatellam,&c. alijs quàm ſuis locis vlcera cauſare obſeruatum eſt:imò ſanguis quandoq;,ac Liquor carnis (corpus Metalli non ſoluens)alius apparet,quàm eſſe debebat. itaque iſta diſtinctio non floccipendēda à quoquam eſt:nam ſanguis,medulla,Sinouia, cæteriq; Liquores reſpectu Metallorum diuerſa ratione,cauſæ ſunt. Etenim Morphea quandoque naturam Metallicam referre videtur,cùm tamen reuera eiuſmodi non ſit. Verum praua tentigo plane Martialis ſanguinis eſt. Non raro Hydrops in vlcus mutatur,atque ſic curationem ſuſcipit,non ſine opinione cōcurrentis virtutis Metallicæ. Adhæc Ictericiam ſæpius vidimus virtute Mercurij ſępiſsimè per poros cutis expulſam in ſcabiem & pruritum abijſſe, cuius rei cauſam quoque rectiſsimè ad Metallicā vim Mercurij retulimus. Atque ſic in pluribus vlceribus Phyſica curatio cum Chyrurgica coniungenda erit, maximè vbi morbus Phyſicus in Chyrurgicum tranſmutatus fuerit. itaq; Medicus primum Phyſicum morbum,pòſt Chyrurgicum expellere tentabit, ſemper Sales tranſmutatos in Remediorum delectu,ac compoſitione præ oculis habens: etenim in hoc maximè curandi ratio differt, quòd aliam methodum curandi Alkalia,ac Sales Metallorum requirant,veluti ſequentibus libellis manifeſtum euadet.

Morphea metallica.

Icteritia Mercuriales.

D. THEOPHRASTI DE VLCERIBVS

LIBER V.

VT cauſas ſanationis vlcerum cognoſcamus, ſciendum ante omnia eſt, corpori noſtro Balſamū ineſſe, cuius virtute ipſum à putredine tutum exiſtat. Balſamum illud ſingulare omnibus corporis partibus ineſt:aliud namq; in ſanguine,aliud in medulla,aliud in arterijs, oſsibus, &c, oſtendere licet. Balſamo hoc integro & incorrupto permanente,impoſsibile eſt cutis apertionem fieri: at vbi

Balſami officium in homine.

per

per Salium ſeparationem (veluti iam ante monuimus) ipſum corrumpi contigerit, iam corroſionis principia iacta ſunt. Itaque in curatione hoc vnice, vt id quod de Balſamo corruptione abſumptũ eſt, reſtituamus, ſtudendum erit: hæc namq; totius curationis ſumma exiſtit. Balſamum per quod iacturam illam reſarcimus, quia noſtro corpore inſufficiens ineſt, ex alijs Elementatis corporibus extrahere neceſſe habemus, illud inquàm Balſamum in exterioribus Elementis reperitur, eſtq; id, à quo & reliqua generata ſe à putredine tuentur. Quamobrem rectè quis Mummiam exterioris Elemẽtorum corporis, (id eſt, ſuorum fructuum) ipſum appellauerit. itaque vbi Balſamum Microcoſmi ad curanda ſua vlcera non ſuffecerit, ad Balſama corporum Elementarium recurrendum erit, quæ in radicalibus quorumcunq; naſcentiũ, Matricibus congenita inueniuntur: omne namq; vita præditum corpus, ex Balſamo hoc, vitale eſt. Quocirca in Balſami extractione primum hoc ſpectandum erit, quantum ſcilicet eius in ſubiecto corpore inſit: etenim non corpus, non forma, ſed vnicum Balſamum in corpore deliteſcens, ex quo ipſum viuit, inquirere animus eſt.

Mummia Elementorum eſt Balſamus.

Extractio horum Balſamorum ferè ſeparatione abſoluitur, nimirum dum Arcanum à corpore, quod ipſo Balſamo ſuſtentabatur, aufertur. Sciendum autem, Balſamum Elementare nil aliud eſſe, quàm quod in tribus primis Liquorem Mercurialem appellare ſolemus, ex quo conſequitur, omnem curationis vim in Mercurio ineſſe, Mercurius huiuſmodi manifeſtiſsimè in Thereniabin, & Noſtoch apparere ſolet, tum in Mineralibus aquæ, fructibus terrę, atque in aſtris. Hinc ratio eluceſcit quoque, quamobrem tantam vim ad vlcera percuranda Antimonium contineat, nimirum quia Liquore Mercuriali magis, quàm reliquæ Marcaſitarum ſpecies abundat. Hinc itidem Auri vis curatoria ſpectatur: etenim nullum corpus ex aquę Elemento productum copioſiorem, ac ſubtiliorem Liquorem Mercurialem obtinuit. Sic ex terræ naſcentibus nõ eſt ſecretius remedium, Liquore Mercuriali Realgaris Cheirini, atque ſimiliter de Chao ac Firmamento, pro ratione ſuarum operationum iudicandum erit. Ad cognitionem autem cuiuſuis Liquoris Mercurialis, ſcire oportet, metalla in huiuſmodi quandam materiam tranſmutari, vt Ferrum in Crocum Martis, Venus in florẽ æris, Stannum in ſpiritum Iouis, &c. atqui iſthæc veri Liquores nõ ſunt, ſed accuratiore iuxta ſuos canones ſeparatione opus eſt, qua ad vlcera quæuis perſananda ea apta reddas. Balſamorum variæ formæ, ac deſcriptiones iuxta claſſes Mineralium quatuor Elemẽtorum, apud antiquos extant: alij ſub Emplaſtri, alij ſub pulueris, alij ſub olei aquę & impreſsionis, &c. forma deſcribere ſolent. Verũ illas ego deſcriptiones vt ineptas, artificio omni carentes, & naturę plane

Extractũ Balſami.

Liquor Mercurialis.

Metallorum mutationes.

plane repugnantes,atque vnica diæta(ſeu vt vocant regimine)obſignatas(quæ tamen naturæ hoſtis verè eſt,& dicitur) omnino reijciendas putaui.quid enim opus eſt tanta confuſione,& ægrum & lectorem ſpe ſua fallere? cùm vnius Balſami vſus,id quod ſeparatū eſt,perfectè expurget ac remoueat, ac corpus acceſsione noui Balſami,in priſtinam diſpoſitionem reducat. Quę commemorata ſunt hactenus omnia, quomodo præparare, ordinare, applicare,&c. cōueniat,tum addiſcemus, vbi Generata omnia, qua Balſami ſpecie ornata ac dotata ſint,cognouerimus,ac ſeparandi modum genuinū tenuerimus, veluti conſequentibus exemplis abunde manifeſtum euadet.

Balſami Solis extractio.

Itaque Balſamum Solis extracturus,ipſum abſq; ſpiritu Salis,Realgare,& ſimilibus in puluerem, oleum vel aquam tranſmutabis,id eſt, vt ex natura Metallica in corpus Reſinæ, ſeu Mirobalano ſimile conuertatur curabis. Eadem plane ratione aliorum Metallorum corpora tractanda erunt.Etenim ſine hac tranſmutatione,id eſt,ex ſua natura in naturam mediam,inter primam & vltimam Materiam reductione, impoſsibile eſt aliquod Minerale perfectam operationem, ſuæ naturæ conuenientem, perficere: etſi enim quandoque ad ſpeciem actionem ſuam perfeciſſe videantur, tamen non ex veris cauſis ac fundamentis ea progreditur. Quia enim omne generatum ad ſuam prædeſtinationem pergit, neceſſe erit Medicum illud ipſum, ex ſua prædeſtinatione in ARCANVM deducere.

Prædeſtinata in Arcana ſunt reducenda.

Quamobrem Aurum per Crudum Thereniabin in ſuccum quendam reducitur abſq; omni deſtillatione.etenim per deſtillationem Sal exaltatur, qui in Auro neutiquam prædominari debet, vel in puluerem,&c. ſic vt Metallicam eſſentiam amittat, nec in primam vel vltimam Materiam conuertatur, ſed in vtrarumq; medio conſiſtat,in hunc modū. Recipe Solis foliati ℈ iiij. Alcool vini de Pino,de Meliſſa,ana ℥ ij. digerantur ad ſpacium vnius menſis,pòſt Butyrum abſtrahatur, ac per menſem digeſtum, tepore balnei deſtilletur,& prodibit Balſamum Solis,etiam vlceribus grauiores morbos perſanans.

Quòd ſi forſan præcium remedij nimium accuſent aliqui,eos nil moror: etenim fucū,ſi ita velint, minoris facere poſſunt.verum vbi ægritudo ac neceſsitas poſtularint, neminem laborum, ac ſumptuum pigeat,pœniteátue,quo ægro (qui abſq; Balſamo ſanitatem conſequi non poteſt)certum ac indubitatum auxilium præſtare poſsit: maximè cùm æque magni ſumptus quandoque pro Albo cocto, Oxycroceo, & ſimilibus inutiliter expendantur.

Balſamus ferri vt fiat.

Simili ratione ex ferro balſamū extrahemus,ipſum cū aceto deſtillato reuerberantes in crocum, & ab illo croco octies vel nouies Salem Armoniacū abſtrahentes, donec in oleum abeat, quod dulce efficiemus arte. Vſus balſami Solis & Martis eiuſmodi eſt, vt il-

lud ſin-

lud ſingulis ſeptimanis ter, hoc poſt duodecimam ſubinde horam vlceri imponatur. In cupro deinceps eiuſmodi quoque balſamum reperitur, ſi ipſum in vitriolum, hoc in aquam, huius colcothar in oleum rubicundum reducatur, ambo hæ miram in quibuſuis difficilioribus morbis Cancro, Lupo, Fiſtula, (in quibns pro ſpeciei proprietate nil reliqua proficiunt remedia &c) percurandis efficaciam præſtant.

Plumbi quoq; ſpiritus ex cinere eius per acetum deſtillatum extractus, ac in oleoſam dulcedinem reductus, non in vlceribus ſolum, ſed & in vulneribus & apoſtematibus mirifice conducit. Similiter ex Argento viuo oleum extractum, Balſamo auri viribus plane reſpondet. Adhęc coagulatum à colchotar, & cum aqua Parthenionis adhibitum, reliquorum mineralium Balſama longo ſpacio ſuperat: Quinetiam ipſo in florem vel Crocum conuerſo in horum vlcerum curatione non infeliciter vteris. Sanè ſi pſeudomedici qui ſcientiam Metallicæ artis ſibi ſolis aſcribunt, iſta penitus introſpicerent, intelligerent forſan maius in fabrorum officina quam Francofordianis Myropolijs, commodum (ad curandum) ineſſe. verum compatriotæ, affines, veteres Pharmacopœorum conſodales, ac amici ſunt, nec facile amicitiam hanc ſibi relinquendam putant, cùm tamen fuſoria fornax tinnitu mortarij longè pręſtaret.

Balſamus Mercurij.

Crocus ac flos Mercurij.

Superioribus remedijs viliora non ſunt, quæ ex Realgaridibus præparantur: nam Arſenici ea virtus eſt, vt omne vlcus qualecunq; illud tandem ſit, percurare ſolum poſsit, verum acrimoniam veneni ſui prius auferre oportet in hunc modum: nimirum vt per Salem vrinæ fixetur, tum enim vltro in Oleum reſoluetur, ea qua diximus virtute præditum. Antimonium quoque aqua Vitrioli in pultem coctum, ac per Salem armoniacum purificatum: craſſum, ac purpureum, ſeu fuſcum liquorem fundit, ſuperiori viribus parē. Ne mireris huiuſmodi ſimplicibus vlcera perſanari, vt quæ virtutes ſuas ab ipſamet natura compoſitas acceperint, nam Auro ſupra lx. virtutes, Cupro xx. Realgari xxx. &c. natura conceſsit, vt iam meritiſsimo iure Pharmacariorum inutilia Remedia, à Medicis ſtupidiſsimis compoſita, repudianda duxerim: nam & naturam ipſammet Compoſitorem eſſe ignorantes, naturæ defectus reſarcire conati ſunt, & ex ſuis, thecis arculis, & pyxidibus, ea depromere voluerunt, quæ natura in ſuis Arcanis recondiderat.

Oleum Arſenici.

Antimonij oleum.

Simili modo Sales in vlceribus vſurpati, curatoriā facultatē ſibi ineſſe oſtendūt. Itaq; ſi Alumini corroſiuū dēatur, & abſq; ſtipticitatis corruptione (non tamē per calcinationē) in liquorē reducantur Vitriolum non in liquorem, ſed in oleum tranſmutetur, Salis viriditas reiectis reliquis extrahatur, eam quàm diximus virtutem illis vſus teſtabitur, qui regimini Thermarum omni ex parte reſpondet,

Aluminum ſtipticitas quid faciat.

det, nam & Thermæ ex huiuſmodi Salibus ſeparatis primum extiterunt: hinc per virtutes haſce aquæ frigidæ incaleſcunt, ac ad curanda vlcera efficaciſsimæ euadunt. latet enim hîc cauſa ob quam Thermæ calidæ ſentiuntur.

Modus extractionis Balſamorum, ex generatis Elementi aquæ, Metallis ſcilicet, reliquiſue mineralibus Antimonio, Granatis, &c. ad generata Elementi terræ, commode quoque adoptari poterit. nam Liquor Mercurialis hîc æquè, ac in Auro, ſerpentinam ac Cõſolidam facit producitq́. Atque quemadmodum Ceſius Balſamo ſuo, reliqua in ſuo genere (ceu & Aurum in ſuo) ſuperat, ſic iuxta Ceſij naturam omnia tranſmutare opus erit, conſolidam ſcilicet ſerpentinam, &c. Etſi autem Ceſius extra ſeparationem, quoq́ vlcera perſanare ſolet, nihili tamen ea eſt ratione ſuæ latentis naturæ. cum in deſperatis vlceribus eius vſus certiſsimus, ac indubitatus plane ſit, at non perinde in mediocribus. Quamobrem neceſſe quoq́ habebimus hîc ex prædeſtinatione in Arcana naturas cogere. in Arcanis enim herbæ exaltantur. Modus tranſmutationis ſic ferè habet, vt ſæpius per calidã reiterentur aqua ac perfundãtur, donec liquor à fæcibus ſeparari ſe patiatur, tum enim exſiccari ac ſub pulueris forma reſeruare vtiliſſ. fuerit. Atque hîc generalis modus eſt, quo omnes ſerpentinæ ac conſolidæ, quæ ſub forma Herbæ ſunt, in ſuam potentiam reducuntur. Modus in radicibus ac ſeminibus conſimilis plane eſt, niſi quod prius ad tempus ea digerere oportet.

Herbæ in Arcanis exaltantur.

Ex lignis autem ſic extrahes, ligna in ſuum Alcali reducito, cuius Sulphur aſſeruato, latet enim in eo Mercurialis Liquor, quẽ ſeparare impoſsibile eſt. Itaque obſeruandum quantum Balſami in huiuſmodi conſolidis inſit, ne pro Mercuriali alium forſan Liquorem aſſeruetis: verbi cauſa, ſi quis Buxum pro Botin accipiat, hoc ei eueniet. Reſinæ vero, Gumina, & ſimilia per digeſtionem, vt correctionem ſuſcipiant, ſimiliter tranſmutari debent. ſed iſtis nemo nimium tribuat, ſiquidem perfectum Balſamum non contineant. Elementi aëris generata perinde ac terræ, præparari volunt. verũ cùm ijs Thereniabin eiusq́ ſpecies deſint, difficulter myrobalanus extrahitur. Generatorum inſuper ex igne (ea puto quæ materialiter ex ipſo generantur) operationes difficilime tranſmutationem accipiunt: itaque vt in Arcana conuertas, fruſtra tentaueris. At quæ materiatæ ſunt, non ita inobedientes ſe artificis induſtriæ præbere ſolent, & facile ipſorum Arcana ad potentiam quiuis deducat, veluti in impreſsionibus manifeſtum euadit. verbi cauſa, ſi vlcus Lentiginoſa conſpergatur, ipſa dein ſub lapide putrefacta curationi occaſionem præbeat, hanc curationem, Impreſsionem ſuper cæleſtem vſurpant, & ignis Elemento pleriq́; tribuunt, admiratio-

Lentiginoſa.

mirationem iſta forſan alicui mouebunt, ſed maiora his, ignis præſtare obſeruatus eſt. Eſt & ſupercæleſtis alia impreſsio, qua ægro non animaduertente, absq; omni remediorum vſu, per(coniunctionem ſcilicet ſuperceleſtem) morbi curantur, perinde vt de Lẽtiginoſa dictum eſt. Coniunctionum harum peritiam ſingularem nos in medico requirimus, ne forſan ſuperſtitionibus tribuere velit, quæ illas non attinent: hinc enim fontes ſunt Figuratorum & Signaculorum, quibus vlcera curantur. adhæc præculæ hinc confirmantur, quæ immerito à quibuſdam ſuperſtitionis calumniam ſuſtinent, cùm Cabala præcularum & Signaculorum, tum Lentiginoſæ, de qua diximus, operationes neutiquam Magicas eſſe, ſed naturaliter ab Elemento ignis proficiſci comprobet. Operationes hæ à Medico cognoſci debebant, ſed plerięq; quia incorporea iſta ſunt, in his hallucinantur, vel planè cæci ſunt. Hactenus tradita de præparationibus Balſamorum quatuor Elementorum, accuratè à Medicis perpendenda & excolenda ſunt, & ad ſpecialiora accommodanda, vti in ſequentibus magis eluceſcet.

Signaculorũ virtus.

Cabalæ vſus.

Natura autem Balſami, quod extrahitur dulcis, & temperata nullaq; excellenti qualitate prædita eſſe debet: nam in curationibus vlcerum ridiculum eſt, per ſiccam qualitatem, humiditatem: per frigidam, caliditatem curare velle: cum iſta potius impedire quàm curationem promouere animaduertatur. In vlcerum curationibus enim, Balſami temperies & dulcedo, frigus, calorem, humiditatem, ſiccitatem, dolorem, omnia omniaq; mulcet & curat. Itaque ſummum in hiſce curationibus eſt, vt Medicus verum Balſamum extrahat, ac ſuperantes qualitates corrũpendo attemperet: niſi enim hoc fiat, omnis curatio inutilis futura eſt. Adhæc attractiua vis Balſamo ineſſe nulla debet, cum attractio ſummum ſit venenũ in iſtiuſmodi curationibus: atque materia peccans in centro abſcondita, per purgantia non attrahentia pelli debeat. Itaque ſi aliqua talis attrahẽs virtus, vel etiam corrodens vis, tuo Balſamo ineſſet, eam deſtrues. verbi cauſa, Arſenicum ac Mercurius ſublimatus primaria conſolidantia ſunt, atqui eorum Corroſiuam vim prius corruptam iri oportet, ne ſcilicet vrant, tumorem vel puncturas excitent, ſed æquabili temperie lactis vel mellis inſtar miteſcant ac dulceſant. Quocirca moneo in præparatione Balſami, ſolam illius virtutem conſolidatiuam ſpectandã eſſe, cui nulla inſit virtus Diaphoretica, nulla cauſtica vel rodens facultas, vel ab Elementis orta complexio. Atque hæc temperies in cauſa eſt, quamobrem tantum Auro ac Lentiginoſæ tribuamus. ſic Conſolida craſſa, quàm rotunda ad incarnationem aptior eſt, etſi vtrique vnus, idemq; Balſamus inſit: itidem Mummia ſicca Maſtiche in curatione præſtat (quod non vt hæc calore excellat, etſi ambo parem Balſamum obtineant. Itaq;

Balſamum dulce eſſe debet.

Balſamos vis attrahens ne inſit.

In Balſamo vis conſolidatiua ſpectatur.

hoc vniuerſale in omnibus noſtris formulis remediorum eſto, etſi non ſemper moneamus, nullam hic complexionem, nullam virtutem (ſiue ea attractiua ſit, ſiue alia aliqua) conſiderari debere, ſed in omnibus corruptionem machinandam, quo absq; omni qualitate ſola dulcedo ac temperies applicari poſsit.

D. THEOPHRASTI DE VLCERIBVS.

LIBER VI.

DE SYRONVM OZENARVM ET *Fiſtularum ortu, & curatione.*

Ferrugo.

SI in faciei ea parte, quæ Marti ſubiacet, naſo puta, labijs, genis, &c. vlcus fiat: Ferrugo nuncupari malum ſolet, nimirum quod inſtar ferruginis in Metallo, ab extra introrſum, non autem contra ſubiectas partes depaſcatur, vbi ſcilicet per poros cutis materia peccans expulſa, diutius illi adhæſerit. Malum hoc faciei ſolum, non item reliquis Marti ſubiectis partibus, volæ ſcilicet ac plantis pedum, &c. propter ſingulare quoddam venarum genus accidit.

Locus affectus.

Cauſa.

Cauſa mali eſt coniunctio duarum diuerſarum eſſentiarum, liquoris ſcilicet Metallici, qui Sal ſanguinis eſt, & liquoris Martialis, qui Sal Martis dicitur: ex iſtis inquam duobus Salibus coniunctis, huiuſmodi malum exiſtit, in hunc ferè modum incipiens. Si nares ſanguine abundent, vel ipſum copioſum gingiuæ profundant, vel denique ſanguine caput repletum ſit, eiusq; fluxus ſupprimatur, tum ſanguis ille in Martis partē decumbens, illic eroſa vena, morbi centrum facit. Alia quoque occaſione fieri quandoque conſpeximus, cùm nimirum inſcitia medicorum, verrucæ labiorum, naſi, faciei, &c. eroſæ eſſent, radice verrucarum in venis exiſtente, venas illas in morbi centrum degeneraſſe.

Cancer naſi. Fiſtula. Syron.

Diſtinguendum inter iſta hoc ferè modo eſt: ſi enim ex regione naſi progrediatur, Cancer naſi, ſin è genarum medio, Fiſtula, ſin prope aures fiat, Syreon appellatur: ferè tamen in omnibus iſtis ad labia, & naſum vſque extenditur malum: ſunt enim illic locuſtæ illarum venarum, quæ hoc morbi genus efficere aptæ ſunt. Si itaq; ex immodico fluxu vena erodatur, (vti monuimus) ſcitote illud à Sale Colcotharino fieri: namq; vbi iſte cum Sale Martis iunctus

fuerit,

fuerit, vnà operantur ac ferruginis initia faciunt. Operatio eius vbi cunque tandem fiat, ſemper ſui ſimilis eſt: perpetuò namque Sal Colcotharinus per poros extruditur, ac ab exteriore ambiente nos aëre, cui cùm interno nunque vel raro conuenit, irritatus furere incipit, ac pro quantitate & acrimonia vtriuſque Salis, tum natura affectę partis, ac ſanguinis copia, cutem, carnē, omnesque ſubiectas partes erodit, quemadmodum in affectis ſenſus optime dijudicat. Furor iſte ac roſio durat, donec omnia quæ Martis imperio ſuberant abolita ſint, quòd ſi huius quoque limites ſerpendo tranſgrediatur, iam lethale malum eſt. Lethale quoque, vbi aures occupauerit: nam ea eius natura eſt, quod ſi nil in ſuperficie quòd depaſcatur ſuperſit amplius, inferiores quoque Mercurij partes ſubingrediatur, ac dentes cùm gingiuis erodat, vbi ſcilicet iam naſum, labia, genas, &c. deuorauerit antea. Subiecto dein omni abſumpto, Salis quoque acrimonia & venenoſitas perit tandem, ex quo ſequitur, quòd vbi Sal Colchotarinus & Martis ſuam venenoſitatem non exerunt amplius, retro iuxta venarum rectitudinem ipſa feratur & mortem efficiat. Sæpiſsime quinetiam accidere ſolet, vt huiuſmodi coniunctio tardè & occultè admodum fiat, nec vllis certis ſignis, ſed ſola eſchara, puſtula, &c. ſe prodat, atque tum hunc Syronem periculoſiſsimum & curatu difficillimum pronunciabis, nam horrendā ſymptomata ob Sales ſe mutuo pellentes expectare oportet.

CVRATIO.

Curandi ſcopi duo potiſsimum ſunt: alter vt furorem illum temperemus, alter vt facto iam affectui medeamur. Ille duobus modis perficitur: vel enim Salium malignitas (perinde ac Arſenici virulentia per butyrum tollitur, vel ignis ab aqua reſtinguitur) compeſcenda eſt, vel venæ illę præſecandæ. Prior modus hiſce quinque pinguedinibus Oleo de Camphora, liquore corallorum alborum, Liquore Lithargirij, Reſina de Marte & axungia cupreſsi, perficitur, ſi nimirum illarum vna affecto loco imponatur ac deligetur, donec dolor omnis remittat. Poſteriori modo perficiendo neceſſario Anatomiæ peritiam præficimus: hæc namque venarum ductus oſtendit, quibus cognitis quæ vena, quo loco præſecanda veniat quod ipſum varijs quoque modis fieri poteſt, cauterio, ſectione, Eſcharæ procuratione & ſimilibus modis, quos iam velut & Anatomię rationem in præſentiarum non doceo, cùm lectorem requiram iam in artis principijs abunde edoctum. Pinguedines pro ferrugine.

In facto iam affectu curando, iſta potiſsimum obſeruanda veniunt. primum abſumptam iam partem reſtitui, & adimpleri amplius non poſſe? dein reliquum quod adhuc ſupereſt per Oppo-

deltoch, vel aquam, vnguentum, puluerem &c. eidem adſcriptum, curandum eſſe. Notandum tamen remedia aliqua exiſtere, quæ vtrumq; ſcopum adimpleant. huius generis ſunt Realgar fixum,

Realgar. Operimentã. Aquila fixa.

Operimenta fixa, Aquila fixa, quibus obtinendis maximopere ſtudere medicus debet, propter ingentia pericula quæ priori modo frequenter iuncta ſunt: nam venas præſecare, earum impetum diuertere, iuxta Anatomicos canones, maioris certe & difficilioris artificij eſt ipſa met curatione. Obſeruandum deniq; eſt, curationem iſtorũ vlcerum diuturnã eſſe, ſi quorum aliorum: nam ratione ætatis vlceris ferè curatio longa exiſtit: itaq; feſtinare nullo modo conſultum videtur: niſi forſan Balſamo Solis, Mummia Mercurij, &c. remedijs quæ radicitus Syrones curare poſsunt, inſtructus ſis. Remedia reliqua quibus Syrones percurantur, ſunt Emplaſtrum

Emplaſtrum Oppodeltoch.

quod recipit, Reſinæ abietis, Colofoniæ, Terebinthinæ ana lib: ſs. Ceræ virgineæ lib: j ſs. Armoniaci, Mirrhæ ana ℥ ij. Realgaris fixi ʒ iij. fiat emplaſtrum pro more, quod quotidie bis renouatum ad finem vſq; curationis impones. Quod ſi debile nimis ſit, & tardius agere videatur, ſequenti vnguento vteris quod habet. Olei Realgarini, de aquila fixa, ana ʒ ij ſs. olei de vitellis ouorum ℥ j. Terebinthinę lotæ ℥ ij Litargirij acetoſi ℥ ſs. fiat vnguentum ſubtile. Sequens quoq; puluis quemuis Syronem qui intra ſuam regionem conſiſtit percurare ſufficiens eſt. Recipit autem Croci Mar-

Aqua Lentiginoſa.

tis, florum æris ana ℥ ſs. Operimenæ fixæ tantundem fiat puluis. Similiter aqua Lentiginoſa ab Aquila vel Realgare deſtillata mirifica expurgandorum vlcerum facultate pollet ſi quotidie locus affectus ſemel ea lauetur. Verum præſtat in omnibus ſpeciebus iuxta Anatomicas rationes venas præcidere, ad præcauendam recidiuam &c.

DE CARCINOMATVM ORTV *& curatione.*

Canceri deſcriptio.

Si in mulierum mammis, vel virorum ſcapulis, ampla rubedo, cum apertione, pure fætido, magno calore, multiſq; cauitatibus ac fiſtulis intrò pertinentibus, tumoribus, Scyrrhis, &c. appareat,

Canceri nomen vnde.

ægerq; de punctionibus conqueratur, Cancrum appellabis vlcus hoc, à ſimilitudine Cancri fluuialis cocti. Atque etſi non omnino iſta ſtatim loca occupentur, ſed lumbi, brachia, venter, coſtarum regio, ſpina, &c. ſimiliter vt dictum eſt, afficiantur, nil prohibet affectum Carcinoma quoque appellare. Hoc tamen abinuicem differunt, quod quæ in mammis & ſcapulis fiunt Carcinomata, Lethalia ſemper ſunt: at non perinde de reliquis pronunciandum ſtatim eſt, cùm illic ſalutis ſpes non omnis præcluſa ſit. Carcinomata quæuis pro ſexuum varietate cauſas diuerſas obtinent, nam quæ viris

viris accidunt, hæmorrhoidalem ſanguinem cauſam agnoſcunt, & poſteriora corporis occupant, vt ſunt ſpina, omoplatæ, &c. quin non raro in artubus conſpiciuntur. Quæ vero Mulieres affligunt, ferè in anteriore corporis parte reſident, à ſanguine menſtruo originem ducentia. *Mulierum carcinomata.* Obſeruare quoque conuenit, occultos quandoq; Cancros fieri, quales ſunt, qui vterum, anum, mammarum interiora affligunt, atque eos fore Lethales, eſſe meminimus. Sed vt de Cancri materia aliquid admoneamus, ſciendum vtrumq; ex Realgarino ſanguine fieri, menſtrualem tamen hæmorrhoidali venenoſiorem eſſe: eſt enim Sal Mercurialis, qui in mulieribus frequentius quàm viris coaceruatur. Et ſane cuiuis mulieri ratione menſtrui Carcinoma fieri poteſt, cùm ob hæmorrhoides quæ rariores apparent, in viris paucisſimis Cancri generentur.

Principium Cancri ferè ex redundantia, quam natura Mineralium expellere conatur, oritur. *Cauſæ & origo carcinomatum.* quod ſi expulſio per oppilationes impediatur, iam ſanguis ille retro fertur (virtute expulſiua alium exitum quærente) & pro natura Salis Mercurialis, rodere incipit, ac dictis ſignis, quæ omnia Mercurialis ſalis naturam ſapiunt, ſe prodit. accidit tamen quandoq; oppilationes iſtas Cancrum non producere, maximè vbi illud Realgar Mercuriale non excelluerit, verum vel Colcotharinum, Aluminoſum, Sal Zuccharinum, &c. primas tenuerit, ex quorum deinceps naturæ varietate, clementia vel periculoſa vlcera exiſtunt. Quamobrem ſciendum ab oppilatione Cancrum, Lethalem euadere, vel non euadere. *Oppilatio in cancro quid faciat.* Etenim ſi hæmorrhoidalis vel menſtrui ſanguinis retentio fiat, Lethalis eſt, Lethale quoque vbi in partem aliquam incubuerit, illiusq; viæ, ſeu meatus obſtruantur: retrò enim cum fertur, & aliis locis vlcera facit. quod ſi in mammis & ſcapulis ea fiant, præſentiſsima mors eſt. Itaque ſummo ſtudio enitendum erit, vt congenita vis expulſiua, ab oppilationibus liberetur: nam virtus iſta ſeu naturaliter, ſeu præter naturam agat, certis periodis recurrit. quod ſi ergo tempore motus illius ea per oppilationes impediatur, illa certè impeditio mater mortis euadit: nam virtus expulſiua non quieſcit donec mors finem ei faciat. Quocirca ſedulo iſta in curatione conſideranda ſunt, maxime vbi morbi magnitudo dilationē non concedit. Sciendum autem Carcinomata in mulierum mammis à lacte prouenire, ſiue album illud ſit, ſiue rubeum: *Lac cauſa cancri in mammis.* quæ verò in ventre fiunt, non ab hoc, ſed à Menſtruo illarum venarum ſanguine naſci: omnium autem periculoſisſima ſunt, vteri ac pudendorum Carcinomata, nimirum omnibus menſtruiſpeciebus ad illius generationem concurrentibus. Poſsibile tamen etiam eſt, antequam cancer fiat, multo retrò tempore ſcyrrhos, chœrades aliosq; tumores dures extitiſſe, qui ſero admodum aperientur, atq; hoc genus Carcinoma-

tum omnium tutiſsimum eſſe ſolet: nec eſt quod alijs nominibus mala hæc (vbicunque in corpore ea ſint) nominanda putes quàm Carcinomatis: nam omniũ vna eademq; cauſa, ſanguis ſcilicet, ſeu Sal hæmorrhoid. & menſtru: eſt, omnibusq; vna curatio conuenit.

CVRATIO.

Summum quod in curatione ſpectare conuenit, illud eſt, vt hæmorrhoidum ac menſtrui fluxus in ſuam potentiam deducatur. Etenim menſtruum quod in ſua potentia non conſiſtit, oppilationes efficit, ſic & hæmorrhoides agunt. itaque horum Salium legitima temperies procuranda erit, certis quibuſdam remedijs: nam ſanguis menſtruus, ſicut & hæmorrhoides, dum ſuam eſſentiam obſeruant, nullius mali effectrices eſſe poſſunt. Curatio etſi duplex eſt, Phyſica altera, altera Chyrurgica: tamen vtramq; Chyrurgum tenere conuenit, tam eam quæ in ſuam temperiem humores reducit, quàm illam quæ ei quod iam à corrodentibus abſumptum eſt reſtituere intendit. Itaq; remediorũ duo quoq; genera cõſtituenda erant, vt ſint quæ intrinſecus incommoderationem emendent, & quæ foris adhibita, curent: hæc tamen nõn agunt, abſq; interioris Medicinæ acceſsione. adhæc non adeó difficile foret, hanc quoq; Medicinam ſic comparare, vt perinde ac illa inſenſibiliter ageret.

Curatio duplex.

Curaturus itaque Cancrum, ante omnia hæmorrhoides, ac menſtrua in ſuas potentias deduces, atq; nihil conſtrictionem, fluxum album vel nigrum, ſpiſſum vel tenue curabis, neq; multum de aperiendis oppilationibus ſollicitus eris: etenim illis ad ſuam potentiam deductis, iſta vltrò euaneſcunt. Poſt hæc ad reſtitutionem eorum, quę Corroſiø abſumpſit deſcendendum erit. ſed ferè vt in Syronibus, ſic & hoc loco procedere conueniet, itaque parum de illa ſollicitum eſſe neceſſe eſt. Atqui hoc non inficior, in Carcinomate quædam Arcana eſſe, quæ in Syronibus venenorum inſtar ſint. Adhæc ſciendum, exteriora Arcana interioribus nihil conferre, itaque de ſolis internis ſollicitum eſſe oportet, quod ijs procuratis à quauis deinde Serpentina, Cancer curetur. Quamobrem interna Medicina, non ſolum potentias duarum interiorum cauſarum roborare potis eſſe debebit, ſed vnà quoque vt conſolidatiua ſit neceſſe erit. Sic namq; in re medica comparatum eſt, vt vbicunque morbus ab eroſione eſt, illi ſpecificum conſolidatiuum opponatur. hinc nos non immerito reijcimus ea medicamina, quæ ſolum deopilant, probamus vero quæ vnà & conſolidare poſſunt. Ex hoc ſequitur in externis remedijs, nos vulgaris cõtentos eſſe debere. Verum interna, menſtrua & hæmorrhoides attemperare debebunt, Veluti eſt Reſina auri, quæ non ſolum eos, qui in artubus, ſed etiam qui

Hæmorrhoides & Menſtrua in ſuam potentiam deduci debent.

Reſina auri.

qui in ſcapulis & mammis fiunt Cancros, ſimpliciter abſq; vllius alterius medicamenti admixtione curare ſufficiens eſt. Verum ſi dicto remedio deſtituamur, eius loco vſurpabimus gluten aquaticū, vulgo Sperma de piſcibus nuncupatur, nimirum cum Spermate de aquatico, ipſum in aquam redigentes, & epithematis loco parti adhibentes: omnes namq; Cancri malicias tollit, niſi vbi puncturæ moleſtant, hæ enim ſi adſint, Lethale malum pronunciandum erit.

Gluten aquaticum. Sperma de aquatico.

DE RELIQVIS VLCERIBVS ET *Aperturis in vniuerſum.*

Sunt inſuper plus viginti aperturæ ſpecies, varijs nominibus appellatæ, varijsq; cauſis attributæ, ab antiquis, quas tamen omnes cùm ab vnica cauſa proficiſcantur, vno nomine afficere, vnoq; remedio curare nihil prohibet. Principio ergo nil ſollicitum eſſe oportet, æqualis ne vel inæqualis vlcerationis forma ſit, profunda ne vel ſuperficialis tantum: nam iſta pro loci natura euariant: adhęc etſi Salium omnium variæ ſpecies exiſtunt, omnium tamen vna eademq; origo eſt. Cùm itaque formę ac ſigna vlcerum tam diuerſa ſint, neque conſiderandum admodum, Aluminis ne, Nitri, Vitrioli, Plumoſi, Entali, &c. ſint nec ne, vel an ſub Euforbio, Pipere, Flāmula, Vrtica, &c. compræhendantur, vel denique an juxta Metallorum, vel Marchaſitarū ſpecies diuidi oporteat. nam hæc Theorica magis ſunt, eaq; de cauſa ſuis Paragraphis deſcripta; ſed ſufficiat cuiusq; generis ſpecies vnis ijſdemq; ſignis dignoſci, verbi cauſa: quemadmodum Mineralia cum quatuor Elementis effloreſcūt, ſic & quatuor Alumina, &c. conſtituūtur: quibus tamen omnibus dignoſcendis, communia quædam ſigna ſufficiunt, ſicq; in reliquis Plumoſi; Entali, &c. vlcerum ſpeciebus agendum quoque erit. Neque admodum anxium eſſe conuenit, in præcedentibus & coincidentibus ſignis cognoſcendis, fallacia namq; ſunt, & ex accidēte originem ducunt: accidente dico, quod antea locum paſſum occupauerat, vt ſi Apoſtemate, duritie, Sephyro, vel Scliroſi ea parte moleſtatus antea fuiſſet, eaq; mala iam tandem in aperturam, ſeu vlcus abirent. conſtat enim neceſſario vlcerationem fieri, itaq; anxie de iſtis inquirere, nil opus erit, cum in Theoria nil admodum conducant, minimum vero in Praxi.

Morbi antegreſsi.

Vlcerationes iſtæ vbicunq; in corpore conſiſtant: conſiſtunt autem frequentiſsimè in capite, Scapulis, humero, brachio, lateribus &c. initio magno calore ac rubore apprehenduntur, mox minutiſs: cauitates exoriuntur, quæ ſucceſſu temporis in vnum amplū vlcus degenerant. vlcus hoc ſiue in brachio, tibia, lumbis, ſpina, capite ſit, perinde eſt: veluti & cauſa, Sal nimirum etſi multiplex

exiſtit, nulla admodum diſtinctione indiget: nam ſufficit in theoria nouiſſe, Salẽ cauſam eſſe, nec refert an gemmę, Nitri, Peræ &c. ſit, nec ne. verum Sales iuxta ſuam acrimoniam partiri non vſq; adeo inutile in opere practico foret, vt ſc: primum Sal ſalis, dein

Salium gradus.

Sal gemmæ, pòſt Sal nitri, vltimo loco Sal vrinæ conſtitueretur: nam iuxta hos gradus de calore dein iudicare facile fuerit, vt ſcilicet poſtremo ſummum calorem tribuamus.

Exoriuntur quoq; vlcera Plumoſa: his ferè ſignis dignoſcenda, ſcalpendi deſiderium adeſt, calor, rigor, puſtulæ, ſimiles ijs quæ ab Vrticis fiunt, ingruunt: quę vbi ad tempus perſtiterint in vlcera caua transmutantur, multò quàm antea calore magis moleſta: ſicq; ex Alumine Roche, Iameno &c. vlcera, non tamen perinde vt ex Plumoſo doloroſa: quæ deniq; ex alumine glaciali fiunt, omnium ſunt mitiſsima & clementiſsima. Huiuſmodi proprietates & ſigna in inquirendis ac dignoſcendis vlceribus ex ipſorum ſimplicibus & ſimplicium gradibus deſumes, caue tamen, putes, morbi quantitatem ex gradu te metiri poſſe: pugnant enim cum theorematicis Medicinæ principijs, vt ex humoribus eorundemq; gradibus morbi magnitudinem deducamus, ſed cæcorum quorundẽ medicorum commentum hoc eſt, itaq; explodendum.

Simili modo ex Vitriolatis diuerſa oriuntur vlcera, quæ vbi aperta fuerint, copioſam aquam cum multa ſpuma ſubinde profundũt. Signa, quibus dignoſcantur, iſta fere ſunt, cauitas parua apparet, primùm profunda quidem, & vndiquaq; ceu factis cuniculis ſubtus excauata, quam circa dein & alia oriuntur, ſimilia huic, à quibus deinceps & oſſa carioſa ac putrida redduntur, tandemq; vl-

Vitriolata vlcera.

cerum labia decidunt, notamq; figuram adipiſcuntur. Omnia huius formæ vlcera nos Vitriolata appellamus, omnibusq; æqualem curationem adhibemus. differunt abinuicem non gradu, ſed colore, qui alius in Colcotharino quàm Glaciali ineſt Vitriolo, ruber ſcilicet ille, hic albus: cæteri colores qui ferè à pure & carne putreſcente cauſantur, cum diuerſis temporibus diuerſi incidant, in Theoria difficilem cauſarum aſsignationem habent. Omnium mitiſsi-

Zuccharini Salis vlcera.

ma huius generis vlcera à ſale Zuccharino fiunt: nam ea rariſsimè dolorem comitem habent, Reliqua vlcera quæ vniuerſalia dicuntur, non facile ad certam aliquam normam partiri quiſpiam queat. perinde enim res habet ac ſi 1000 ſemina eiuſdem ſpeciei, quis in terram proijciat, quæ certè inde enaſcentur plantæ, vix duæ inuicem

Vniuerſalia vlcera.

ſimiles inueniantur. eodem plane modo vlcera quę vniuerſalia vocantur, omnia eiuſdẽ generis ſunt, diuerſarũ tamen interim ſpecierum, veluti malũ & pyrus diuerſa ſunt quidem abinuicem: at vnicam primam materiam obtinent. hac ergo ratione Medicum ſuam theoriam inſtituere oportebit, ſi de vlcerum curatione ex arte

diſſerere

differere velit. quælibet namq; curatio ex vltima materia oriri debet, nec ex illis falſis ac inutilibus diſtinctionibus, quibus tota Medica ars turpiſsimè conſpurcata eſt producenda.

Sed ad curationem pergamus, tandem in hac ſpectandum erit, vt remedium aquæ inſtar præparetur, quæ omnia ſuffocat inſenſibilia, qualicunque ea tandem ſint, atqui veluti quædam aquæ ſubeſſe poſſunt, veluti lignum lapides, &c. quæ ab aqua non ſuffocantur, (id eſt, euincuntur:) ſic quædam arperturæ ſunt, vt cancer, Syrones, &c. quæ hiſce remedijs itidem non cedunt: viciſsim quemadmodum lignum aquam putrefacit, ſic quædam vlcera ſunt exempli gratia, vt Lupus Heriſipyla, &c. quæ tantum abeſt, vt iſtis obediant, vt etiam longè deteriora ab vſu horum remediorũ euadant. Lupi & Eryſipelatis malignitas. Quamobrem obſeruandum erit, quomodo aquæ potentia operetur, vt & ſic ſenſu carentia vlcera ad germina, inſenſibilia cõparantes, ſciamus quæ vlcera ſub hanc curationis legem collocanda ſint. Nam ſi quid aliud hoc à Medico accuratè obſeruandũ erit, vt virtutes exteriorum naturalium, ad internas comparet, (nam iſtæ iuxta naturam illorum diſpõni volunt) atque miſerandam illam Humoriſticam Theoriam rejciat. Etenim vlcerum Anatomia ſic comparata eſt, vt illas humorum diſtinctiones, approbationes plane reſpuat. Sed curationis leges, & remedia iam tandem ſcribere tempeſtiuum eſt. Vlcus ſub aliqua harum Salis ſpecierum conſtitutum, ſequenti Mundificatiuo primum omnium eluito. Recipe ſucci Lentiginoſæ, lib: ij. Realgaris fixi ℥ ſs. Croci Mercurialis ℥ j. ſs. digerantur vnà per triduum. Mundificatiuum Mercuriale appellamus, cuius vſus eſt, vt quotidiè bis mane, ſcilicet & veſperi eo vlcera lauentur, ac deinceps Oppodeltoch imponatur, donec ſatis mundum vlcus appareat, quo facto per Oppodeltoch, tandem curationem abſolues. Mundificatiuum Mercuriale. Oppodeltoch.

MVNDIFICATIVVM ALIVD.

Recipe Operimenæ fixæ, ℥ j. Aquæ Culiculæ lib: j. vtere vt prius. Quod ſi ſuſpicio adeſſet, alicuius ſuperuenturi mali, vel noui vlceris, ad priorem modum recurres: ea enim vlcerum ſingularis, quædam proprietas eſt, vt ſi ipſa non iam exiſterent, tamen tandem orierẽtur. ſi ergo talis caſus occurrat, tamq; verũ vlcus non vt ſymptoma curabis. Accidit denique vlcus à natura vltro mundificari, proinde ſolo Emplaſtro vtendum eſſe manifeſtum euadit. Caue autem feſtines vel naturam cogere præſumas, nam vim ac coactionem natura non patitur, ſi verè curari vlcus debebat.

D. THEOPHRASTI DE VLCERIBVS

LIBER VII.

DE IGNE PERSICO.

IGnis Perſici eiusq́ ſpecierum explicationem inſtituturijs conſiderationis principia paulò altius repetenda erunt. Fundamenta in duobus primis Sale & Sulphure inſunt: quod enim vrit & ardet Sulphur eſt, quod vero accendit, potentia Salis appellatur. ex hac namq́ potentia quoduis lignum accenditur: lignum enim ſua natura Sulphur eſt (illud intellige quod conflagrat) ſic ignis ex Silice, marmore, &c. excutitur, nimirum ex ipſorum Sale. Notandum ergo Salium diſcrimen, alius namq́ Alabaſtrinus eſt, & igne caret, alius Marmorinus ignem continens. Atque veluti Salis durities ignem dat non tamen vrit, ſed in ligno, id eſt, in Sulphure ſuam operationem perficit: itaque quemadmodum ſi lignum flammam conceperit, illud iam ad corruptionem ſuam properat: ſic ſi in Microcoſmo microcoſmica huiuſmodi inflammatio accidat, de corruptione corpus periclitatur. verum ſicut lignum ligno, conflagrat velocius & vrit vehementius, vt faginum abietino, &c. ſic pars vna corporis, quàm alia ad concipiendam inflammationem aptior exiſtit. cauſa huius rei Coagulatio eſt, quæ in corporis partibus conſiſtit. quiuis namq́ gradus ignis, ex coagulatione Salis omnes prodiuntur. etenim quanto Sal vehementior eſt, tanto Gangræna maior, quo tenuior ac purior eò calidior exiſtit. Hinc ratiocinari licet, quamobrem ea quæ paucam coagulationem habent, paucam quoque flammam contineant, nam quæ ex puris conſiſtunt Salibus, vt ſunt Reſina, Colofonia, &c. citiſsime flammam concipiunt, dant enim ſuum gradum ex natura Salis Diaphani. Quòd autem Sal Petræ, Sal Nitri, Argentum viuum, &c. tantam habent tempeſtatem: cauſa eſt excellens perſpicuitas Salis, & humiditas, quæ illi ægrè diſſolubilis ineſt: ea enim cuiúsuis ſalis natura eſt, quod ex ſua humiditate furorem illũ habeat. atq́ hinc varij oriuntur vſtionis modi, pro Salium nimirum diuerſitate, ſic Sal Petræ reſpectu Sulphuris furit, Sulphure quieſcente, ſic inquàm in abiete Sal Petræ, & Sal Sulphureus in Fago ineſt. Quæ de Sale accenſionis Sulphure, flammæ cauſa in vniuerſum dicta ſunt, ſpecialiter omnia ad humanum corpus in Igne Perſico adaptari poterunt.

Potentia Salis.

Sal Alabaſtrinus. Sal Marmoreus.

Coagulationem multam multa flamma arguit.

Quemadmodum ergo Elementata exteriora ab igne exuruntur, ſic de igne Perſico in humano corpore accenſo iudicandum eſt. nam

nam quatuor Aſtra æquè in humano corpore, ſeu Microcoſmo inſunt, ac in maiori mundo conſpiciuntur. Sunt autem accenſionum duo modi, alter cum ex Silice ignem excutimus: huic modo reſpõdet Ignis Perſicus: qui cauſam extrinſecam habuit contuſionem, fracturam, aut illegitimi remedij vſum. Altera accenſio ex Aſtris eſt, id eſt, ex natura & fit in hunc modum, vt ſi à ſole quid exſiccatũ ab ipſo accenderetur & exureretur, rarum hoc eſt, itaque raro quæ ab aſtris ignis Perſicus excitatur, nam perinde vt de Sole dictum eſt: ſic & Sulphur Microcoſmi ab interiore Aſtro accenditur. accenſio hæc pro diuerſitate partium, intenſior ac remiſsior eſſe ſolet.

Aſtra in homine.

Sulphur Microcoſmi ab Aſtro accenditur.

Eſt & tertia inflammatio illi reſpondens, qua montes & ſaxa conflagrant, ignem à noſtro igne inextinguibilem concipientes, in quo caſu tamen aliqua Saltem pars (quę ſubiectum eſt) ardet, reliqua illæſa. talis eſt cùm Eſthiomenos & Carcinoma ex facili aliqua cauſa calorem pręter naturalem concipiunt. Item quemadmodum, in fodinis Zinnabrij, Mercurij, Salis Nitri, &c. à vento quandoque illa Mineralia accenduntur, ſic & per Chaos noſtrum materia peccans aliquo in loco conſiſtens inflammatur. De affecto loco inquirendo nil admodum ſollicitum eſſe oportet, ferè in digitis pedum, iuncturis, medulla, carne, intrinſecus in ijs regionibus, quæ ſuprâ & infra Diaphragmati adiacent, non raro in capitis regionibus malum conſiſtit. Hinc variæ ignis Perſici ſpecies ſunt: alius enim montano igni reſpondet, vt Lupus, qui verus Ethna eſt: alius cum puſtulis & Eryſipelate incipiens, ſero admodum flammam concipit, reſpondens diuturno, at debiliori igni: tertius ſubito ingruit, & vnius horæ ſpacio totum membrum exurit, veluti Prunus: alius per contactum ſeu contiguitatem vrit, & ignis Perſicus verè dicitur. Plures horum ſpecies antiqui Apoſtematum nomine affecerunt, atque ad portentoſas cauſas retulerunt, ſed res vt diximus ſe habet. Mirabuntur ſcio imperiti Medici, quo pacto Sol & Ethna in hominis corpore conſiſtant, verum illi ſuos humores, quos fingunt, admirentur potius. Noſtra ſane Theoria, hæc principiorum firmamenta ex tribus primis certiſsima habet, ex illis namque omnia Mineralia perfectè continemus. Adhæc cum quatuor quoque Elementa in nobis inſint, ipſorum etiam potentias in nobis dominari manifeſtum euadit.

Ignis Perſici ſpecies.

Lupus eſt Ethna.

Sol & Ethna in homine.

Sed vt de Gangræna aliquid dicamus, ſciendum ipſam Anodynam quandam vſtionem eſſe, inde ortam, quod initio partes Microcoſmi à natura Narcotica ſtuporem contraxerũt, abolito ſenſu. his ergo membris ſi præternaturalis aliquis calor ſuperueniat, iam ea Gangrænam habere dicuntur: huius nos ignis ſingularia remedia in curatione ſeu praxi deſcribemus. Sed ad Theoriam reuerta-

Gangræna quid ſit.

mur

mur, in qua ſciendum à calidis & vrentibus herbis ac ſimplicibus, Ignem hunc perſicum excitari poſſe. remedia talia ſunt, imò deleteria medicamenta, vrtica, flammula, Cantharides, Realgar, Arſenicum &c. Fit etiam ignis Perſicus Iliado aliquod Minerale ex ſua cathena protrudente, omnia namq; mineralia in noſtro corpore continemus. Itaq; quicunq; pedem ſeu tibiam prurientem habent, cum multis puſtulis, eorum morbus virtutibus vrticæ reſpondet: quæ verò mala, puſtulas aqua plenas habent, virtutibus flammulæ conferuntur. Si itaque flammula talia in corporibus noſtris efficit, an non mineralibus quis eaſdem imò maiores virtutes tribuat? cùm omnia velut in theoria & praxi extrinſecus in maiore mundo, ſic & in ijſdē intrinſecus eadē eueniat. itaq; reijcienda omnino erit illa fucata inutilis ac anilis humorum, colerę, phlegmatis, & Melancoliæ theoria, vt quę contra philoſophię principia, contra naturam Microcoſmi, cōtra ipſammet experientiā ceu ex Diametro pugnet.

Ignem Perſicum efficientia ſimplicia.

CVRATIO.

In curando igne Perſico illa in primis ratio tenenda erit, quæ in reſtinguendis exterioribus ignibus obſeruari ſolet, vt nimirum quemadmodum in theoria illos reſtingui diximus, ſic & in praxi hos extinguēdos tibi proponas. Itaque ignem ex lignis ſuſcitatum quam facile affuſione ſimplicis aquę extinguant homines, at eadem ipſa aqua non ita in igne Perſico operari obſeruata eſt. itaque penitus medico introſpiciendum in aquæ eſſentiam erit, & cognoſcet eam nil aliud eſſe, quàm Alumen reſolutum dulce, ex quo eruitur Alumen ad reſtinctionem ignis Perſici adhibendum eſſe: alia tamen ratione quàm in lignario igne, vt maxime eadem ſit materia.

Aqua eſt Alumen reſolutū dulce.

Cognitum præterea eſt Ethnæ ignem à nulla penitus aqua extingui poſſe. quòd ſi ergò ſimilis paſsio in humano corpore foret, fruſtra ſane Alumen Zuccharinum adhiberetur. itaque quia Sulfuris lacte Ethnæ ignis reſtinguitur, illud ipſum quoque ad ignem Perſicum accommodari debebit. Itaq; ſeduló ſpecierum ignis perſici meminiſſe oportet: nam alius comparatur lignario igni, alius montano ſeu Ethnęo, tertius Salis Nitri, alius Reſinę, &c. Hac ergo ratione in extinguendo Sulfure Microcoſmi progredieris, nec vlla alia compendia ex Medicinæ fontibus excogitare licebit illis ipſis exceptis quæ de Mineralibus annotata ſunt. Itaque non mirum eſt, pſeudomedicos ac chyrurgos ignes iſtos non modo non extinguere poſſe, imò malum deterius ſæpius efficere, adeo vt ex partis alicuius inflammatione, non rarò totum corpus in maximum diſcrimem deducant, cum veros medicinæ fontes legitimaq; remedia tantum adeſt, vt affectent, vt auerſentur etiam maxime. Deniq; obſeruandum morem illum reſcindendarum Gangrænoſarum partium plane inartificialem eſſe, atq; omnino cum Medicina pugnare, medi-

Lac Sulphuris Ethnæum ignem extinguit.

Præciſio mēbrorum improbatur.

medicina dico non veſtra fictitia,ſed vera, certa,ac legitima. verum vt maximè cùm arte pugnet, tamen quandoꝗ vbi imperitia Chyrurgi malum conflatum eſt,Enſe reſcindendum eſt,ne pars ſyncera trahatur. Nos non ſerra vel inſtrumento, ſed ſubſcripti emplaſtri vſu emortuas partes ab integris ſeparare ſolemus. Recipe Colofoniæ lib: iij. Liquorum Myrrhæ ℥ *vj*. Ex quatuor Gummis lib:ſs: fiat emplaſtrum,quod ea parte applicetur qua ſanum emortuo contiguum eſt. verum vbi os ex vſtione nimium induruiſſe conſtaret, non præter rationem putarem, ipſum ſerra diſcindi,ſed à ſanis partibus ſedulo cauendum & abſtinendum. Hac ratione emortuę partes auferuntur,integris etiam quandoꝗ manentibus oſsibus. Conſolidatio deniꝗ per aquam Salis& Oppodeltoch auſpicanda erit, ſed inter omnia remedia præſtant quę ſequuntur. Aqua,ſanans ſanam partem, ægra iam remota. Recipit aquæ Salis ex raphano ℥ *j*. ex Culicula ℥ iij. ſucci plantaginis digeſti ℥ viij. mixta mane & veſperi adhibeantur.

Vt pars emortua cadat.

ALIA.

Recipe Succi chelidonię,aquę AluminisRochi,Iameni ana ℥ *j*.ſs. Nitri reſoluti ℈ ij. miſce & vtere vt prius.

EMPLASTRVM.

Recipe Olei de frumento,de ouis ana ʒ ij.ſs. de Glandulis ℥ v. Ceræ, picis communis, ana ad pondus omnium ,fiat cerotum ſecundum artem,adhibeatur pro more vulgato. Gangrænæ autem Salnitroſæ per ſolum Vitriolum reſolutum, quod curentur,ignorandum non eſt: Ethneæ deinceps per bituminis naualis,& Camphoræ reſolutæ,æqua pondera curari conſueuerunt: Gangrænæ autem igni lignario reſpondentes Thure & Myrrha: Sulphureæ verò,ac Reſinoſæ,per Lac virginis ex Sulphure paratum curantur plerumꝗ. in vſu autem omnium horum curandum eſt, vt ſubinde noua imponantur,nec vnꝗ pars ſicca relinquatur,ſed perpetuo humectetur. Verum vbi tarde nimis vocatus fueris, & iam malum inueteratum ſit,procedes vt ſupra edoctus es.

Gangrænæ variæ ſpecies quibus remedijs ſanentur.

DE VLCERIBVS DEPASCENTIBVS.

Depaſcentia vlcera formam ac materiam ex Salibus habere, vt pleriſꝗ dubium non eſt, ſic modus generationis paucißimis cognitus,explicandus nobis relictus eſt. Intelligendum ergo,generatum nullum abſꝗ Reſina exiſtere , dempta ea quæ Sulphuri adeſt pinguedine. Reſina hęc liquor quidam eſt,generatis omnibus pręter tria illa prima,congenitus. Atqui quemadmodum in non paucis arboribus,imò in quibuſdam herbis etiam , Reſinas erumpere videmus,cum interim in reliquis plantis latitent: Sic etiam in Microcoſmo Emunctoria ſua,quandoque nāſciſci, Reſinas haſce con-

Reſina Microcoſmi quid.

tingit. Atq; veluti iſthic à forma ſpecifica eruptio fit, eodẽ modo in Microcoſmis formã quandam ſpecificã dominari credendum eſt. Hinc ergo manifeſtũ euadit, quamobrẽ Reſina iſta Salis, vbi ad ſuam exaltationẽ peruenerit, in alijs plãtis ſub forma picis, in alijs forma Reſinę, Gummi, Terebinthinæ, &c. erũpat. Nimirũ ſimiliter in Microcoſmo res habet, vbi varia quoque formã vlcera huiuſmodi prodeũt, nonnullis ſcabiei, quibuſdã pruriginis, alijs puſtularũ forma, (quę ſingula tandẽ in vlcera abeunt) proueniunt. Prӕterea quibuſdam (quemadmodũ de Reſinis latentibus dictũ eſt) Reſinæ nõ erũpunt ſtatim, niſi vbi ad exaltationẽ ſuã peruenerint, atq; tũ nulla (ex cõmemoratis) ſigna in illis inuenias. hæc ergo catholica horum vlcerum ſunto. Porro aũt ignorandũ non eſt, quod in Reſinis, Gũmis, Therebinthinæ ſpeciebus, &c. natura quædã ſeu proprietas

Sal Plumoſum in Gummis & Reſinis.

Salis plumoſi inſit: qua de re conſiderandam vobis vrticã proponi te, quæ acuitatem ac malitiam ſuam, non in profundo ſuæ ſubſtantiæ, ſed extra eam obtinet. ſimilis affectio in hoc vlcerum genere mente & imaginatione concipienda erit, cum differentijs quoq; ijs, quæ in Iua Rubea, Pipere, Zinzibere, Cubebis, &c. (quorum omnium ſingularis quædam proprietas vrticoſa in ſubſtantia mortua quaſi, extra vero eam efficaciſsima exiſtit) inſunt. Sal itaque iſte extraneus in Gummis & Reſinis, peccans Materia cum ſit, atq; Microcoſmus ſimiles quoque extraneas paſsiones, pruritum ſcilicet, ſcabiem, tineam, aliaſq; ſimiles, ad oculũ oſtendat: quis non Theorematis noſtris, iam antea propoſitis fidem habeat? Etſi autem non

Separatio fit à materia finali.

inficior, iſthæc Apoſtematibus alijſq; hactenus commemoratis vlceribus accõmodari poſſe: verum cum finalis materia, in qua Medicus concludere debet, ſeparationem faciat atq; curationem, ſigna, materiam atq; dictarũ cauſarum concordantias diſtinguat, tãdemq; per vltimã materiam ea confirmet, quis nõ ſingulari huic affectui, ſingularem quoq; cauſam tribuat? maximè cum hinc eximia illa ratio fidem mereatur, qua in depaſcentibus vlceribus Salem ex-

Sal extraneus eſt Plumoſus.

traneum, quem rectè in hoc caſu Plumoſum quiſpiam dixerit, Vrticoſum etiam eſſe, neq; vllius alterius ſpeciei aſſeritur.

Signa autem dignoſcendorum vlcerum, iſtorum vſu atq; experientia potius quàm ex ſcripto quis addiſcat: veluti & reſinam abietis à Botin & Pini, &c. ſenſu quàm ratione rectius dignoſcimus. Sed diuerſa paulò in Microcoſmo ratio eſt, ob ipſius formam corpoream, & naturalem, ac inſitum calorem, quo externa generata deſtituuntur. Signis iſtis ferè dignoſcuntur tamen, quod Eſthiomena gummata, vlcera reſinata, &c. naturam Colophoniæ, ac Picis repræſentare ſcimus: quæ vero puſtulas, vrticam, ſcabiem quæ,

Iua Rubea.

plumoſum, &c. ſequi, veluti & Iuæ Rubeæ ſua quoq; peculiaria ſigna nemo ignorat. Atque ſic velut omnes Sales, ærugines, &c. ac

quidquid

quidquid in vniuerſum virtutem Corroſiuam participat, in exterioribus agere conſpicimus, intrinſecus quoq; vbi in Microcoſmo & in actũ eruperint, ex forma, colore, calore, dolore aliisq; ſymptomatis, facile dignoſcuntur.

Neq; vero eſt, vt ad vnum certum locum morbum alligemus, vel generali aliquo nomine à loco ſumpto appellandum putemus: nam nullum Chyrurgicum nomen à loco ducitur, niſi vbi loca Planetarum morbus aliquis occupauerit, vti in Syronibus. atqui longa alia in Eſthiomenis ratio eſt: Veluti enim arbores varijs locis Reſinas protrudunt, ſic & Liquores in Microcoſmo pelluntur, atq; vt maximè & in arboribus, & in Microcoſmo certus quandoque erumpentis fluxionis locus exiſtit; nil tamẽ opus eſt noua nomina, noua remedia excogitare, vnum omnibus generale nomen, vnum omnibus Eſthiomenis, Catholicum remedium eſto. Etſi autem hic naturæ refragari difficile eſt, quæ (particulariter) non raro vno aliquo ſimplici, Eſthiomenum cruris curat, eo ipſo vero brachij non curat: tameñ cum Medici officium requirat, vt vno nomine appellatum morbum, vno remedio percuret, ſiue in ſupernis partibus ille ſit, ſiue in infernis, nil noſtris rationibus hanc obiectionem obſtare puto. Itaq; nominum multitudinem cauſarumq; diuerſitatem ab Humoriſtis Medicis aſsignatam in hoc affectu, ab arte noſtra exulare iubeamus.

Chyrurgica morborum nomina non ducuntur à loco.

In Eſthiomenis vnum eſſe debet remedium generale.

Porrò quemadmodum exteriora generata videmus corpus noſtrum afficere, tum vbi illa in materiam peccantem abeunt. verbi cauſa, ſi Arſenicus in corpus noſtrum agit, tum illud exulcerat, ſic alumen plumoſum, ſic vrtica longo vſu cutem exulcerant, velut omnia cætera corpora quæ ſalis naturam participant. ſimiliter de intrinſecis Mineralibus iudicandum eſt. Proinde ipſorum naturas accuratè diſtinguemus, quo ſi ea in actionem erumpant, illis perinde ac extrinſecis mederi poſſimus. Veruntamen externa generata ab internis differre, in eo quod illa ad tempus ſolum, hæc verò perpetuò agant, paucis incognitum eſſe puto: quin interna fixa eſſe, externa autem mobilia perinde manifeſtum eſt. De vlceribus deniq; depaſcentibus, vberiore ſermone differere, eorumq; ſigna, ac differentias aſsignare conueniebat. verùm quia hæc materia nimis ampla, copioſa, & intricata eſt, nec niſi ſumma experientia præditis peruia, negotiũ hoc ad ſecretiorem quãdã Philoſophiam remittimus.

Arſenici in corpus noſtrũ actio Corroſiua.

Generata intranea vt ab externis differant.

Curandi autẽ ratio hoc ferè modo ſe habet: Prima ut Sal exterior extrinſecus, nõ intrinſecus auferatur. Dein vt more Chyrurgorum vulgato vlcus claudatur. Remediũ anodynũ, & reſtinguẽs pro doloribus ac vlceribus depaſcentibus, id eſt, Eſthiomenis tale eſto..

Curatio.

Recipe
- Salis Metallorum ℈ ij.
- Aquæ de Bitumine veris ℥ vj.

Mixta digerantur per quatriduum, dein hoc remedio per quatuor vel quinq; dies, ſeu donec dolor omnis remiſerit, vlcus lauetur, quo facto, ſequenti mixtura ad cōſolidandum vteris (quæ ſic habet.

Recipe Cinerum de Saturno lib: ſs. Olei oliuæ albi lib: vj. Lithargiri præparati in viſcum quartaria iij. fiat mixtura, coquatur in calidis cineribus ad horas xij. imponatur mane & veſperi.

ALIVD PRIORIS FORMÆ.

Recipe Salis vrinæ ℥ iij. Salis Metallorum è Saturno ʒ v. coquantur & digerantur in aceto deſtillato, donec fiat fermentum ſimile Elixiri, cui deinceps adijcies decimam ſextam partem Camphoræ liquefactæ, & vteris velut dictum eſt. poſt huius vſum ad claudendum vlcus recipies Oppodeltoch, vel Emplaſtrum pro Fiſtulis ſequenti capite deſcriptum.

Oppoddeltoch.

DE FISTVLIS.

De Fiſtulis antiqui fabuloſa ſcripſere.

De cauſis & origine Fiſtularum varia, & fabuloſa ab antiquis memoriæ prodita inuenias, quæ recentiores quidam obſtinatè defendere non dubitant, & ea maximè quæ ad Fiſtularum differentias pertinent: quaſi vero Fiſtularum plures eſſent differentiæ, nec omnium eadem penitus natura, quamuis enim loco quodammodo à cæteris lachrymalis differant, tamen vna omnium eſſentia, ac originis ratio eſt. Itaque quod omnibus vlceribus cōmune eſt, hoc ipſum quoq; ad Fiſtulas referemus, nimirum quod Salem Corroſiuum cauſam agnoſcant. Neq; eſt quod doloris ratione aliquam differentiam ſtatuendam hic eſſe, quis ſibi perſuadeat: ſiquidem Sales etſi omnium formarum cauſæ ſunt, non tamen ſtatim dolores efficere quoq; neceſſe habent, cū experientia edoceamur, Sales quoſdā ſine omni dolore corrodere poſſe. itaq; nil opus eſt de noua Theoria cogitare, vlcerationis ratio ſufficit, nec plura requiruntur.

Formæ à Sale dantur.

Sal itaq; is qui Fiſtulas efficit, idem ille eſt, qui in Caſsia eſt, in arūdine, &c. ac ex quo Conchilla, & Æthites lapides fiunt: eſt enim excauationis omnium corporum, vna quædam ac communis cauſa, quam tamen in curatione non admodum reſpicimus, cum dolor & natura Corroſionis, ferè curationem ad ſe pertrahant. Etenim quamuis vlceratio nulla fiat ſine forma, tamen ipſa ſola ad inueniendam curationem, inſufficiens eſt. Formarum quidem abſolutam cognitionem in Medico, quatenus Philoſophus eſt, ac Theoricus, omnino requiro, vt ſc: differentiam omnium formarum tam in vlceribus, quàm externis generatis, Granato ſc: & Marchaſita, vnde ea ſit oſtendere queat, non tamen ſic in curatione procedendū. Sed ad exemplum redeamus. De Caſsia & arundine ſimilitudo nobis propoſita fuerat, ex quo Fiſtularum Theoriam nos deducturos polliciti

Simile.

citi ſumus, ſc: vt materiam ac ipſorum cauitatis cauſam oſtenderemus. Proinde ſcitote, quod veluti arundinum variæ differentiæ exiſtunt, ſic non vnum genus Fiſtularum eſſe, atque vt illæ varijs de cauſis, varias formas nanciſcuntur, ſic Fiſtularum formas diuerſas, diuerſis à cauſis produci. Neque tamen præter Salem, alia aliqua cauſa afferri poteſt: qui cum omnibus communem formam largiatur, ex ea ipſa formarum æqualitate, non poteſt quod ipſe materia primitiua ſit ſemetipſum prodere. Quapropter Medicos hortor vt formarũ differentias ſedulo diſcernant, quo accuratius de morbi materia peccante pronunciare queant, namque (vt craſſo exemplo rem confirmem) veluti nemo marem à fœmina diſtinguet, niſi formarum ratione, ſic cauſas morborum nemo ſine formarum diuerſitatis cognitione internoſcet, cauſam autem morbi neceſſario cognoſci ad rectam curationem, quis eſt qui dubitet? Notandũ porro eſt, quemadmodum formæ ratione arbor ab arbore, lignum à ligno differt, quæuis vero arbor, ac quoduis lignum ab igne abſumitur, ſic in curandis Fiſtulis, quæ varias quidem formas quandoque ſortiuntur, tamen vnam communem curandi methodum ſufficere. Curatio enim ignis conſumentis inſtar ſe habere debet, qui veluti in comburenda pyro alius non requiritur quam in fago, pino, tilia, &c. ſic curatio vna, omnibus Fiſtulis accommodari poteſt. itaque illa ſubtilis & accurata diſquiſitio, Medicum non vſque adeo ſollicitum tenere debet: namque qui huiuſmodi ſubtilitatibus ſe exercent, nunquam veræ Medicinæ abſolutam cognitionem ſibi comparabunt. Illud certe fateri omnino cogimur, ſenſus noſtros non intra cutem hominis penetrare: ac contra nimijs ſpeculationibus indulgere, æquè cognitioni officit. Proinde recte ego ſubinde moneo & inculco, vt in naturis quatuor Elementatorum indagandis (quæ vera experientia eſt) ſedulo laboremus: illic enim experientiæ matrix quaſi eſt, quæ ſenſuum iudicio penitus ſeſe ſubtrahere nequit. Itaque cogitatio hominis cum quatuor Elementatis obſeruetur. ſin & de locis ſollicitus eſſe quis velit, is Caſsiã fiſtula, Ariſtolochia rotũda, Zuccharum &c. quatenus locis differant contempletur, & intelligat quomodo Fiſtulæ aliæ pone oculos, aliæ poſt aures, aliæ alijs in locis generentur: neque tamen quiſquam cogitet, nouam ob id Theoriam, vel nouam curam excogitandam eſſe, vna omnibus Theoria, vna Praxis ſufficit & abunde eſt.

Sal eſt materia primitiua Fiſtularum.

Fiſtulæ omnes eodem modo curantur.

Matrix experientiæ.

Sal autem quem diximus Fiſtularum cauſam eſſe, Sal petræ eſt: is enim non poteſt ſine cauitate conſiſtere. proinde ſi ipſe ab Iliado ſeparetur, intrinſecus in corpore, vel etiam extra perinde vt in Arundinibus, ac Ariſtolochia rotunda (quæ & ipſa intrinſecus caua eſt) cauitates efficere ſolet, quæ operationes Salis petræ, etſi vniuſmodi non ſunt, tamen à Medico diſtingui (quantum ad curatio-

Sal petræ eſt cauſa Fiſtularum.

Humorum è Fiſtulis fluentium varietas.

nem attinet) neceſſe non habent. Quemadmodum autem in arundinibus contenti ſucci, alij dulces ſunt, alij auſteri: ſic Humores qui per Fiſtulas effluunt, varios quoq; ſapores obtinent: humores verè illi nil aliud ſunt, quàm nutrimentum medullarum, ad quas cùm ob affectum corpus peruenire nequeant, per Fiſtulas extrà deriuantur, in pus mutati. Quapropter ſciendum, quod vbi Sal in materiam peccantem abierit, quòd Cuniculos agere incipiat, cui ſi deinceps præternaturalis calor copuletur, iam ad efficiendam putredinem nil amplius deeſſe, Sin calor externus nullus accedat, tum nulla fluxio nullúmue pus apparet, ſed ſimplex cauitas exiſtit. Itaq; ſciendum, calorem præternaturalem finalis formæ corruptorem eſſe, ac intentiones Salium, in operando impedire poſſe. Præterea loci ratione (quod ſæpius iam monuimus) memineris, nullam in curandis Fiſtulis differentiam obſeruari: eſt enim Salis natura à calore liquefieri, quod cùm omni corporis parte fieri poſsit, vbique quoq; Fiſtulæ generari poterunt: verùm quemadmodum in plantis, aliæ alijs plurem humiditatem requirunt, ſic in Fiſtularum genere, pro loci varietate Humor copioſior, vel paucior fluere ſolet, pro Salis ſcilicet multitudine vel paucitate.

Fiſtulæ in omnibus corporis partibus fieri poſſunt.

Quod ſi verò cui iſta ratio non ſufficiat, ſed planius cauſas ac originem Fiſtularum ſibi explicari velit, eum ſecretiore quadam Philoſophia dotatum huc accedere volo, quo ſequentia penitius introſpicere poſsit. Itaque ceu quis eam teneret rem explicemus. Quemadmodum omnia quę in rerum natura creſcunt, ex ſuo ſemine creſcunt: ſic Fiſtulæ quoq; ſuum ex quo creſcant ſemen habent. Semen illud materia peccans eſt: peccantem autem materiam non voco, omne id quod per cauitatem effluit, ſed id quod intus latitans fluxionem cauſatur: idipſum verò (veluti omnium rerum ſemina) minutum admodum eſt. Proinde ſciendum, morbum nõ eſſe omne illud quod ex ſemine naſcitur, ſufficit radicem ipſam quæ ſeminis naturam maximè ſeruat, morbum appellaſſe, Ex quo [illegible]tiua intentio oritur, in curatione radicem euelli debere. Cæterum quod ad cauſæ cauſam (hoc eſt ad ſeminationis rationem) inquirendam attinet, tam eſt Medico factu impoſsibile, quàm rationem reddere, cur ſi quis ex fractura fiſtulam contraxerit, cur ipſum crus fra[illegible] ſit, ſc: vtrinque occultæ cauſæ ſunt, hic fortuitæ, illic fatales.

Omnia ex ſemine fiunt.

Radix mali in curatione eſt euellenda.

Curatio Fiſtularum.

Ad curationem autem Fiſtularum progredientes, obſeruabimus, primò Fiſtularum quoddam genus eſſe, quod vel membri affecti atrophiã, vel totius corporis conſumptionem efficere natum ſit: cuiuſmodi eſt illud quod ex perperam facta curatione primitus natum eſt. In hoc genere curatio fere deſperata eſt maxime ſi membrum intumeſcere inciperet. Verum quid facto opus ſit in ſymptomatis vulnerum explicatum eſt ſupra.

At ſi

At ſi Fiſtulæ legitimæ fuerint, tum Recipe Olei de ferro, de Saturno ana ʒ j. Olei Mercurialis ℈ j ſs. miſce, vngantur labra fiſtulæ per dies nouem & curabitur, nec ſollicitus ſis de fundo fiſtulæ: pręſtat medicinam eo peruadere quàm oculos tuos. Aliud ſimile ſub forma emplaſtri. Recipe Cerę, Colophoniæ ana quartarium vnum, ex maioribus quatuor gummis ana ℥ j. ex quatuor Reſinis ana ℥ ſs. fiat magdaleon, temperetur cum oleo Lauri & Terebinthina ſecundum artem.

Vnguentum.

Emplaſtrum.

ALIVD SVB FORMA POTIONIS.

Recipe Aquæ foliorum cerui, foliorum tinearum ana lib: ſs. Aquæ ſophiæ ℥ iij. miſce, ſingulis diebus bis, mane & veſperi hauriatur vncia vna cum vino ad menſis ſpacium, & ſanabitur. Plura remedia non deſunt. verum iſta mihi vſualia ſunt & pręſtantiſſima quibus contentus eris.

Potio.

Peroratio.

CAuſis ac curatione vlcerum ac aperturarum omnium abſolutis, iam Medicos fideles monendos duxi, vt noſtram Theoriam, quæ in cauſarum inquiſitione, Praxim quæ in Remedij legitimi inuentione ac vſu deſcripta nobis eſt, ſedulo legant ac relegant. Ego quidem non inficias eo, vicies pluribus dictis, & cauſas & remedia deſcribi potuiſſe, ac debuiſſe. Verum prolixitas ſi in aliqua alia arte in Medicina certe locum non habet, verba pauca, ſenſus perfectus, remedia ſuccincta, virtutes immenſæ in arte noſtra probantur, quæ omnia ſane ſedulo Medicos conſiderare decebat, vt ex paruis magna depromere poſſent: tantis enim nos theſauris donauit natura, vt nil ſupra, adeo vt ne Thymi, quidē (maiora iam prætereo) virtutes omnes deſcribi poſsint. Quapropter præſtare vnius herbæ virtutes abſolutē cognitas habere, quàm omnium dotes per tranſennam ſaltem inſpexiſſe, affirmo. Sed pleriq; Medicorum noſtros labores corrugata fronte inſpicient, non quòd artem veram proditam videant, ſed quod ſuam nequitiam detectam doleant. Verum illos rubros & nigros Galeros nemo ſic ſuſcipiat moneo, vt ipſorum ſuperbia ſe ſeduci patiatur.

Loquacitas à Medicina debet exulare.

FINIS PRIMI TOMI.

IN PRIMVM TOMVM CHYRVRGIÆ MAGNÆ THEOHRASTI Paracelſi Index locupletiſsimus.

Prior numerus Paginam: alter Lineam denotat.

Abbas Spanheimenſis Paracelſi in Chemia magiſter. 154. 40
Acatia quomodo vulnera glutinare dicatur. 46. 20
Aceti Roſacei potus vtilis ijs, qui à cane rabioſo demorſi ſunt. 67. 5
Acrium Salium fœtus. 195. 39
Actio eſt anima medicamenti. 32. 15
medicamentorũ quadruplex. ibid.
Acuti vel chronici morbi quatenus dicantur. 141. 36
Adech eſt ſpiritus in homine laborans. 130. 20.
in Adoptis operationes. 139. 10
Aduſtionum metallicarũ curandi methodus. 78. 15
Ægrorum complexiones diuerſæ, ſanorum eædem. 183. 34
Ægris nocet indiligentia nimia. 3. 1
Ægyptiorum lapides morbos curantes & cauſantes. 48. 4
Æquinoctiorum conſideratio in vlceribus neceſſaria. 156. 8
Aër eſt chaos corruptionis cauſas continens. 141. 18
Ætheris Olympij virtus. 135. 34
Affectus forma quomodo ad morbi cognitionem vtilis. 119. 40
Affectus cognitio curationem neceſſariò præcedit. 138. 7
Alabaſtrinus ſal. 214. 13
Alberti Magni fabuloſæ de metallis commentationes. 114. 20
Alchymia eſt pyrotechnia Medica. 106. 29
Alchimiæ commendatio. 20. 22
Alchimiam ignorans non poteſt medicus eſſe, vel dici. 142. 35
Alchimiam medici, medicinam alchimiſtæ requirunt. 50. 15
Alkali eſt excrementum ſalis in rebus inanimatis. 118. 30
Alumen vlcera curat per ſe, facit per accidens. 126. 7
Alumen ſciſſum emortuum fit ſal Entali. 124. 10
Alumen calcinatum ſitim inexhauſtũ efficit. 126. 35
Alumen Roche à plumoſo quatenus differat. 185. 25
Aluminis & vitrioli duplicia vlcera, cruda & calcinata. 127. 6
Aluminis ſpecies. 193. 16
ab Alumine vſti vt ſint curãdi. 78. 23
Aluminum ſtipticitas vt conducat vlceribus. 203. 40
Aluminoſa balnea aluminoſa vlcera curant. 176. 39
Aluminoſa vlcera facile in hydropem abeunt. 126. 20
Aluminoſa vlcera quatenus humida videantur. 126. 30
Aluminoſa vlcera in profundum deſcendunt. 194. 18
Aluus in vulneratis ſupprimitur duabus de cauſis. 31. 12
Ambuſtorum differentiæ. 77. 27
Ambuſtis vtile vnguentum. 77. 40
Anatomia Elementorum. 189. 14
Anatomia propter prædictiones diſcenda medico. 192. 1
Angelica vrſina radijs ſuis robur virile aufert. 132. 15
Angelicæ ſal philoſophicus. 150. 40
Antichriſtus & pſeudoprophetæ quomodo miracula faciant. 137. 8

Antimonium liquore Mercuriali abundat. 201. 28
Antimonium præter aurũ omnia metalla corrumpit. 149. 27
Antimonium feces & alui excrementa non purgat. 149. 29
Antimonium vulnera cum Carcinomate copulata curat. 50. 20
Antimonium vt aurum, ſic & hominis corpus ab omnibus ſordibus purgat. 149. 9
Antimonij deſtillatio genuina. 50. 25
Antimonij Oleum. 203. 25
Antimoniales tincturæ ſummum ſanitatis gradum largiuntur. 153. 31
Antiqui ſtultè de rebus futuris ſcribunt. 65. 40
Antiquis opinio ſcientiæ quare non tribuenda. 143. 6
Antiquitas ad commendandas artes non ſufficit. 17. 12
Antrax acri è ſale fit, & aquam mercurialem refert. 155. 40
Apertura cutis & vlcus vt differant Paracelſo. 190. 36
Apoſteata quid dicãt veteres. 190. 33
Aqua eſt alumẽ reſolutũ dulce. 216. 23
Aqua vitæ cum Theriaca vtilis ad refrigeratos. 68. 35
Aqua lentiginoſa. 208. 23
Aqua ſalſa vulnera expurgat. 42. 10
Aqua theriacalis vt cõponatur 144. 15
Aqua ſalis pro Tinctura auri facienda vt præparetur. 147. 2
Aquæ aluminatæ vſus. 42. 20
Aquæ Elementum corpus ſuum in aqua habet. 190. 1
Aquæ gehennæ vlcera curant cum dolore. 96. 16
Aquarij homines. 101. 21
Aquila fixa ferruginem curat. 208. 6
Aranei febres chronicas curandi vim obtinent. 198. 25
Araneorum venenum. 73. 15
Arcanum Balſami. 148. 25
Arcanum regis depaſcens vlcus curat. 164. 10
ad Arcani conſtitutionem bona & mala requiruntur. 198. 30
Arcana vſurpanda in vulneribus malignis. 9. 2
Archeus corporum deſtructor medicis hactenus incognitus. 127. 35
Architecti morborum occulti. 100. 35
Ariſtolochia rotunda intrinſecus caua. 221. 41
Ariſtolochia fracturas glutinat 75. 36
Ariſtoteles pro more Græcorum mendax. 142. 30
Ariſtotelis Metheorologici libri mendaces. 114. 7
Armoniacus ſal quatenus à ſale maris differat. 185. 26
Aromata præmanſa frigus ambientis aëris arcent. 83. 15
Ars quid Paracelſo. 89. 16
Arſenicum rodẽs medicamentũ. 93. 21
Arſenicus Realgar aqueum. 192. 13
Arſenicum ſeparatum Prunellam facit. 189. 7
Arſenici actio corroſiua eſt. 219. 26
Arſenici oleum. 203. 25
Arſenicalis ſal ex realgare. 187. 14
Arſenicalium vlcerum ſigna. 128. 37
Arthritis accepto vulnere curata. 24. 20.
Articulorum vulnera quatenus periculoſa. 6. 1.
Artifices ſiue fabri intrinſecus in homine ſunt. 130. 41
Artes, experimenta, & remedia vt inueniantur. 130. 12
Aſtacorum ſuccus ad ambuſta vtilis. 68. 25.
Aſtacorum lapides poti telorum vulnera ſanant. 60. 14

Aſtra in Microcoſmo æquè ac in cœlo inſunt. 215.1
Aſtra homines artes docent. 106.13
Aſtra medicos genuerunt. 106.24
Aſtrologia remediorum inuentionem adiuuat. 104.5
Aſtrologica vlcerum dignotio neceſſaria. 161.12
Aſtronomia experiẽtia nititur. 114.3
Aſtronomia Ægyptiorum ac Perſarum gemmis magnas vires attribuit. 47.35
Aſtronomiæ peritia medico eſt neceſſaria. 105.5
Aſtronomiæ vtilitas. 107.4
Aſtronomorum licentia in fingendis nominibus. 191.25
Aſtronom. medicinæ canones. 132.24
Atrophiæ in vulneribus imminentis ſigna. 18.25
Auditus organum ſubtiliſſ: 81.33
Auicenna non eſt medicinæ princeps habendus. 105.25
Aurum abſq; deſtillatione per crudum tereniabin in ſuccum reducitur. 202.23
Aurum cur & quomodo lepram curare dicatur. 181.41
Aurum diaphoreticum. 72.25
Aurum quando dicatur in ſua vltima materia eſſe. 127.41
Aurum potabile viſcerum vulnera curat. 25.20
Auri ſimilitudinem quomodo homo habeat. 152.30
Auri ſummus gradus iuxta Paracelſum. 146.35
Auro ſexaginta virtutes natura tribuit. 203.32
Aurium uulnera incurabilia. 6.21
Auricularum ſcarificatio utilis contra ſurditatem à bombardis. 81.40
Axungia humana optima. 41.30

B

Balneum putredinem arcet, & ſuperfluum ſanguinem ex vlceribus educit. 174.30
Balneum vlceribus non ritè adhibitũ, hemorrhagiam concitat. 174.23
Balnei vſu quænam vlcera curentur. 174.25
Balnei pro vlceribus formula. 174.30
Balſamus Mercurÿ vt extrahatur. 203.12
Balſamus Martis idem quod Solis balſamus præſtat. 202.43
Balſamum dulce eſt, ſi rectè præparatum ſit. 205.18
Balſ. naturalis vulnera curat. 45.43
Balſ. ferri vt præparandus ſit. 202.40.
Balſamus tartari vt rectè preparetur. 172.17
Balſamus à Deo creatus. 117.15. *viua & mortua à putredine conſeruat.* 117.17
Balſamus radicalis. 3.30
curat vulnera. ibid.
in Balſami præparatione vis conſolidatiua maximè ſpectanda. 205.35
Balſami forma ſolum, non etiam materia in lepra perit. 140.31
Balſami vulnerarÿ formula. 41.5
Balſami è tartaro vires. 171.36
Balſami verus vſus duobus erroribus obſcuratus. 171.28
Balſami ex lignis artificioſa extractio. 204.25
Balſami Solis extractio. 202.11
Balſami duo vitia. 117.& 118
Balſami compoſitio à Chymiſtis primum eſt reperta. 39.33
Balſami duplex nutritio. 4.13
Balſami nomen vnde. 40.6
Balſamo nulla vis attractiua ineſſe debet. 205.27

Balſamo integro manente, impoſsibile eſt vlcus fieri. 200. 42
Balſamo per refrigerationem congelato, Lepra fit. 140. 14
Balſama corroſiua. 176. 15
Balſamorum differentiæ. 117. 23
Barbarorum medicorum ſcripta confuſa. 27. 30
Benedicta laxatiua aluum mouet vulneratis. 31. 20
Bilis euacuatio primarius ſcopus in curanda rabie. 70. 2
Bilem purgantia remedia. 70. 7
Bolus Armenus propter ſiccitatem vulnera glutinat. 46. 20
Braſsica à cane demorſis vtilis. 66. 35
Bubonis vera cauſa. 119. 26
Bubones Venerei quomodo fiant 135. 9
Bubones peſtilentales in vlcera vel fiſtulas cur, & quomodo abeant. 135. 24
Bulimia in vlceribus à Realgare vnde fiat. 128. 5
Butyrum Solis. 202. 30
Butyrum & mel dant corpus vnguentorum. 37. 30

C

Cabalæ operationes ſunt naturales, nō magicæ. 205. 10
Cacoëthe vlcus quomodo ſit curandum. 163. 1
Cacoëthe vlcera quid ſignificent. 131. 6
Calchanthum cupro ineſt. 198. 43
Calcinata quibus vlceribus conueniant. 169. 30
Calcinati maioris vſus. 160. 14
Calida complexio qualis. 183. 23
Calidæ intemperiei curatio. 54. 30
Calor præter naturam varijs modis fit. 185. 9
Calor eſt mater putredinis. 126. 13
Calor natiuus eſt Elementaris. 185. 3
Calor eſt inſtrumentum omnium præparationum. 33. 4
Caloris multæ differentiæ, earumq́ ſubdiuiſiones. 33. 5
Caminum Vulcani in homine eſſe ſciendum. 129. 17
Camphoræ frigiditas elementaris non eſt. 185. 38
Camphoræ vis ad refrigerandum imperfecta. 108. 38
Cancer fit ex ſale acri. 195. 40
Cancer vnde fiat. 129. 27
Cancer naſi quando, & quomodo ſit Ferrugo. 206. 38
Cancri deſcriptio. 208. 33
nomen vnde. ibidem
Cancri curatio duplex, phyſica & chyrurgica. 210. 14
in Cancro oppilatio lethalis exiſtit. 209. 15
Canes lingendo vulnera curant. 42. 5
Canes rabidi à dæmone exagitantur. 71. 27
Canum morſus triplices. 69. 5
Cantharides arte chemica præparatæ efficacius agunt. 149. 16
Cantharidum facultas cauſtica vnde. 185. 39
Capitalia Emplaſtra. 23. 11
Capitis vulnera periculoſa. 6. 13
Capitis vulnera vt curanda. 23. 4
Carcinomata mammarum & ſcapularum ſemper lethalia. 208. 40
Carcinomata mulierum corporis anteriora, virorum autem poſteriora occupant. 209. 5
Carcinomatum cauſæ. 209. 15
Carcinomatum origo. ibid.
Cariei cauſam quomodo aliter medicus, eandem quomodo aliter philoſophus explicet. 104. 40
Capitis vulnera valdè periculoſa. 6. 13

Cariem oſsium quomodo Paracelſus curet. 163.35
Carlinæ mirabilis effectus. 132.15
Carneoli virtutes cœleſtes. 49.5
Caro & ſanguis media materia corporis. 137.40
Caro increſcens vulneribus ac cicatricibus. 13.36
Carnes vt ægris ſint coquendæ. 30.40
Caryophylli deſtillati vlcera curant. 175.21
Cataplaſma ad genitalium phlegmonas. 24.40
Catarrhi à cœli influxu dependent. 133.2
Catarrhi typici ad vulnera arthritim faciunt. 59.20
Catharticis vlcera nõ curantur. 89.36
Caua vlcera vt per Balſamum Tartari curentur. 172.34
Cauſa morbi primum o nnium cognoſcenda. 138.7
Cauſæ morborum non ad humores, ſed ad Salem referendæ. 107.25
Cauſas vlcerum veras medici ignorant. 89.23
Cauſtica cantharidum vis an ignis elemento tribuenda. 185.39
Cauſtica per Chemiam præparata melius agunt. 149.15
Cauteriſari cutis per conſpicilla poteſt. 119
Cautelæ (quæ vocantur) ex ſcripto addiſci nequeunt. 83.35
Centrum morbi efflore ſcentis. 158.30
Cera non dat bonum corpus in vnguentis. 39.16
Cerebri vulnera lethalia. 7.21
Cerota vt in emplaſtra tranſmutentur. 44.20
Certitudinis artium cauſæ. 113.24
Ceruiſiæ quàm vini vſus in potu ſalubrior. 176.25
Ceſius in & extra ſeparat. vlcera curat. 204.11
Chamædris & Cichorium purgant ſanguinem. 24.9
Chaos variè alteratur. 192.41
Characteres iuxta cœlli influentias cõficiuntur. 60.20
Caracteres ſanguinem fluentem ſiſtũt. 53.2
Characteribus abuſi qui Magiam ſe tenere falſo iactitabant. 48.29
Cheirini Realgaris liquor Mercurialis præſtantiſſ. 201.32
Chelidonia eſt remedium conſtellatum 167.3
Chelidoniæ ſal philoſophicus. 150.40
Chemia ad naturæ defectus ſarciendos inuenta. 49.34
Chemia cum arte medica neceſſariò coniungenda. 50.16
Chemia pars philoſophiæ non infima. 110.25
Chemia à Paracelſo repurgata ab erroribus. 145.30
Chymia à Medicina ſeparari nequit. 20.30
per Chymiam quid intelligat in Chyrurgicis Paracelſus. 110.31
Chemiſtarum error in præparatione balſami. 40.8
Chemiſtarũ induſtria commendanda, etſi non ſemper ad finem perueniat. 95.10
Chemiſtarum ſpes. 103.40
Choleræ compeſcendæ ratio. 66.30
Chriſtus in medicina nobis eſt imitandus. 112.40
de Chryſopœia Paracel. iudiciũ. 145.9
Chyrurgus dici nequit, qui chemiam non callet. 49.40
Chirurgus cuſtos eſt Balſami. 3.42
Chirurgi officium. 3.36
Chirurg. vulgariũ error. 9.25, & 40

Chyrurgicus liber cuiusdam Empyrici. 63.15
Cibi vulnerarij vt præparandi ſint. 33.40
Circulus Paracelſi pro curandis fracturis. 75.10
Clyſtere aluus numquam mouenda. 31.26
Coagulatio humiditatem curat. 108.25. *ab exiccatione differt. ibid.*
Coagulationem multam multa flamma arguit. 214.30
Cœlum ſeneſcens inſtar ſenis hominis accuratius operatur. 93.30
Cœlum caloris & frigoris cauſa in omnibus ſublunaribus. 132.40
Cœlum quomodo vlcera facere poſſit. 131.36
Cœlum in lapides quoq; agit. 47.43
Cœli ſitus conſiderandus eſt à Chirurgo. 8.35
Cœli influxus in vulneribus conſiderandus. 8.30
Cœlo medica vis ineſt, quæ nobis trifariam communicatur. 148.35
Cœleſtium impreſſionum ars. 47.27
Colchotarinus Sal venas faciei erodens ferruginem facit. 206.41
Colletica remedia præſtantiſſima quæ ſint. 38.34
Colluria vlceribus curandis conuenientia. 176.13
Color eſt accidens corporeum ſeparabile. 146.30
Color à ſale eſt vt etiam & forma. 196.25
Complexio omnibus hominibus vnà & æqualis. 183.32
Complexiones ſolummodo duas eſſe, calidam ſcilicet, & frigidam. 183.22
Complexiones immutari non poſſunt. 185.14
Conſolidatio in impuro vlcere fruſtra tentatur. 162.40
Conſolidantis deſtillati formula. 175.36
Conſtellatio non exorciſmus vires rebus ingenerat. 48.31
Conſtellata verba telorum ferramenta extrahunt. 61.35
Conſtellata vlcera conſtellatis remedijs curantur. 167.2
Conſuetudo artis nomen non meretur. 89.16
Conuulſiones in mulieribus frequentes. 17.36
Corallorum tinctura quid. 147.37 *vt extrahatur. ibid.*
Corallorum tinctura ſanguinem purgat. 147.34
Cordis vulnera lethalia. 6.23
Cordis conſtellatio vt Archeus ſe habet. 135.5
Corpus vulneratum elementorum iniurijs expoſitum eſt. 134.10
Corpus omne initio ſulfur fuit. 137.39. 186.34
Corpus curhorreſcat morbo ingruente. 186.34
Corpus hominis ex Mercurio, Sulfure & Sale conflatum eſt. 117.4
Corpus humanum medici ſubiectum eſt. 114.24
Corpus phyſicum mediante Anatomia medicus cognoſcit. 116.30
Corroſio vlcerum omnium cauſa exiſtit. 182.20
Corroſio extra ſales nulla eſt. 186.23
Corrodens influentia à ſyderibus exagitatur. 119.7
Corrodentia quomodo vlcera curare dicantur. 96.18
Corrodentia Eſcharam faciunt. 94.12
Corrodentibus vbi vti poſſimus. 96.23

Corru-

Corruptio quomodo accidat, ex Anatomia omnium partium addiſcendum. 115.23
Corruptio Elementaribus implantata rebus omnium morborum cauſa exiſtit. 115. 17
Crocus martis ſanguinem fluentem cohibet. 52. 30
Crocus Martis vlcera incarnata claudit. 160. 32
Crocum Martis fabri ferrarij primum inuenerunt. 43. 15
Cupro vitriolum ineſt, non tamen ipſum rectè vitriolum dicitur. 199
Curatio cur in alijs facilior, in alijs difficilior. 16.17
Curationem ſine dolore natura vult. 22.10
in Curatione morborum Elementa, nō qualitates ſpectari debent. 109. 11
Cutis hominis dolium refert. 187. 40
Cutis hominis eſt firmamentum Microcoſmi. 141.25

D

Dæmon ſine diuino permiſſu hominibus non nocere poteſt. 136. 40
Dæmones beſtias in rabie agunt. 71. 35
Dæmones non animæ ſolum, ſed & eius domicilio quoque inſidiantur. 136. 15
Dæmones ex firmamento ſua remedia deſumunt. 136. 25
Danicæ cuiuſdam matronæ curationes admirandæ. 34. 19
Defluxionum curatio multifaria 133. 25
Deligatum vulnus per duodecim horas relinquendum. 9. 32
Deligaturæ vera ratio, & legitimum tempus. 22. 35
Deligaturæ vulnerum aptæ quis vſus. 9. 15
in Demorſis à venenata beſtia ſtatim cor roborandum. 72. 14
Dentium radices nouæ generantur per Arcana. 96. 4.
Depaſcentis vlceris legitima curatio. 163. 40
Depaſcentia vlcera quemadmodum curanda. 219. 40
Deſtillata & in vlceribus efficiant, & quænam vlcera illis curentur. 175. 15
Deſtillatorum oleorum pro vlceribus curandis aliquot certæ formulæ. 175 per totum.
Deſtructio & ſtercorum collectio duæ omnium morborum cauſæ ſunt. 152. 40
Deus docet homines. 106. 12
Deus etiam per Sathanam ſigna facit. 137. 5
Diacubebæ Electuarij vſus. 162. 9
Diæta optimè curat vlcera. 29. 35
Diæta vulneratis præſcribenda eſt. 16. 3
Dioſcorides, & Auicenna gradus Medicamentorum malè diſtinxerunt. 103. 25
Diſputationes medicæ medicis plus obfuerunt, quàm profuerunt. 113. 35
Dolio comparata eſt cutis hominis. 187. 40
Dolores interdum à ſomno compeſcuntur. 54. 36
Dolores in vulneribus ſemper malum prænunciant. 55. 41
Dolores punctorij permixtorum Salium certum ſignum & indicium ſunt. 197. 33
Dolores ad guſtuum & ſaporum differentias accommodandi. 195. 30

Dolorum ſeptem ſpecies. 195.29
Dominandi ſtudium diuinitus infunditur. 181.10
Dulcedo Mercurij vlcera curat. 93.41
Dulcedo Mercurij omnium metallorum olea longo interuallo poſt ſe relinquit.. 164.6
Dyſſenteria vulnerum. 12.15

E

Ebuli vſus. 24.43
Ecchymoſis in fracturis facta ſtatim curanda. 76.5
Ecchymomatis cauſæ, & cauſata. 76.23
Efflorescentia ſiue tempeſtuoſa vlcera quæ dicantur. 158.20
Elementi & Elementati diuerſæ naturæ. 101.37
Elementa in ſuo gradu fixa eſſe. 183.15.
Elementa perpetua ſunt. 184.25
Elementa vulneribus ſunt inimica. 4.1
Elementa in ægris corporibus non inſunt. 184.39
Elementa noxia & vtilia producunt, noxam tamen nullam ſentiunt. 189.15.
Elementa morbis cedunt. 183.40
Elementa non humores in corporibus noſtris poni debent. 101.2
Elementaris curatio quid. 134.35
Elephantiaſin vlceribus connumerat Paracelſus. 119.32
Emplaſtrum pro ſedando vomitu. 31.30
Emplaſtrum pro gangrænoſis partibus abijciendis. 217.5
Emplaſtrum ex calcinato Paracelſi. 169.42
Emplaſtrum emortua membra à ſanis auferens. 80.30
Emplaſtrum Oppodeltoch. 208.14
Emplaſtra conficiendi modus ſingularis Paracelſi. 45.19
Emplaſtra antiquorum vulgatiſſima. 43.36
Emplaſtra egregia Germani quoq; conficere poſſunt. 43.4
Emplaſtra ſtictica. 43.15
Emplaſtra capitalia. 23.11
Emplaſtra Paracelſi vſualia. 44.45
Emplaſtrorum vſus quomodo ſit paulatim adauctus. 43.25
Emunctoriorũ vulnera lethalia. 7.10
Empyreuma Salis vitrioli, &c. vt tollendum. 79.4
Empyriæ laus. 113.40
Empyricorum corrector Paracelſus fuit. 65.34
Empyricorum tranſitus ad ſimilia. 16.41
Epilepſiæ futuræ ſignum. 19.20
Epilepticus ex vulnere à Paracelſo curatus liquore vitrioli. 12.23
Epithema reſtinguens fulminis empyreuma. 80.20
Epithematis anodyni formula. 54.41
Eryngij Salphiloſophicus. 150.40
Eryſipelas quid, & quomodo fiat. 122.3
Eſchara vt decidat quomodo procurandum. 170.35
Eſſeræ fiunt ex ſale vrente. 195.42
Eſthiomenos quomodo ex Sale acido fiat. 195.37
Eſthiomeni curatio. 219.40
Eſthiomenis vnum generale remediũ conuenit. 219.14
Ethna terram in Alkali ſuum reducit. 194.11
Ethnæi ignis in igne Perſico reſtinctio fit ſale ſulphuris. 216.27

Euphragiæ & oculorum ſimilis Anatomia. 103.7
Excrementa duplicia in homine, auri & nutritionis. 153.38
Excrementa ſi non producat medicamentum, venenum eſt. 5.1
Exercitium immodicum vulnerati fugiant. 15.25
Exorciſmi lapidibus nullas vires adferunt. 48.31
Exorciſmos cur ferant à dæmonibus obſeſſæ beſtiæ. 72.4
Exorciſmis in rabiem aguntur ſerpentes. 70.40
Experientia ex quibus rebus comparetur. 51.3
Experimenta docuerunt mechanici artifices. 43.17
Experimenta quàm varijs modis inuenta. 202.34
Expurgatio per tincturas ſummum eſt in Medicina. 95.29
Exiccatio à Coagulatione differt. 108.25
Extractum Balſami. 201.20

F

Fago ſal ſulfureus ineſt. 214.38
Febris quomodo horrorem ſequatur, & fiat. 121.27
Febris à Veneris vſu. 15.24
Febrim frigus non pellit. 108.11
Febres vulnerum ſymptomaticæ à cœlo fiunt. 11.35
Febres chronicæ ab araneis curantur. 198.25
Fernicis pro vulneribus parandi ratio. 41.35
Fernicis vſus in vulneribus. 41.13
Ferri balſam. vt præparetur. 202.40
Ferrugo qualis affectus, & vnde nomen ſortitus. 206.18
Ferrugo per pinguedines optimè curatur. 207.30
Ferruginis cauſa, & locus affectus 206.26
Ferulis quamobrem abſtinendum in fracturis. 75.25
Fidei authoritas apud Empyricos. 102.24
Figuræ vnde curare vlcera poſſint. 205.8
Filij ſemper quàm parentes ratione valetudinis ſunt deteriore conditione. 115.35
Firmamentale ſulfur & ſalnitrum in fulmine. 79.40
Fiſtulæ quomodo ex ſale petræ fiant. 122.17
Fiſtulæ fiunt ex Salib. acidis. 195.40
Fiſtulæ nullæ vltrò à natura ſanantur. 159.18.
Fiſtulæ in omnibus corporis partibus fieri poſſunt. 222.17
Fiſtulæ quibus in locis fiant. 122.27
dolore carent. ibid.
Fiſtularum materia primitiua ſal exiſtit. 221.9
Fiſtularum omnium ſimilis curandi modus exiſtit. 221.18
Fiſtularum exploratio, & dignotionis modus. 159.14
Fiſtularum legitimarum & notharum curatio. 223. per totum.
de Fiſtulis antiqui fabuloſa ſcripſerunt. 220.17
Fiſtuloſum vubius vt curandũ. 13.10
Flamulæ vis cauſtica ex terra oritur. 133.16
Flammulæ temperamentum aliud à terræ complexione. 101.35
Floreſcentiæ interioris ab exteriori differentia. 121.15
Fluxiones duobus modis exiccantur à ſole & à propria natura. 166.10
Fluxionum deriuandorum quæ ſit ratio. 166.18

Fluxio-

Fluxionum humani corporis analogica demonſtratio. 119.17
Fœtor vulnerũ malum eſt ſignum. 5. 5
Folia quercus ſunt remedium conſtellatum. 167. 3
Fontis vlcera. 119. 16
Fontis vlcera vnde dicta. 132. 40
Forma coagulata ſignificatur à forma reſoluta. 120. 15
Formas rerum homo tranſmutare poteſt. 130. 2
Formicæ fiunt ex ſale vrente. 195. 42
Fortuna & Infortunium quid Paracelſo ſint. 57. 20
Fortuna & caſus quid in vulneribus poßint. 57. 7
Fractura cum vulnere vt ſit tractanda. 75. 4
Fractura vulneri quàm vlceri eſt vicinior. 64. 15
Fracturæ duplices. 75. 6
Fracturæ quotidiè bis deligandæ ſunt. 75. 13
Fracturarum cauſæ omnes ſunt Procatarticæ. 74. 37
Fracturarum ſymptomata quomodo arceantur. 76. 10
Fracturarum differentiæ, & earum origo. 74. 40
in Fracturis victus refrigerans vtilis. 68. 10
Frigida complexio qualis. 183. 23
Frigidæ vſus choleram compeſcit. 66. 30
Frigus quomodo arcendum. 83. 15
Fuligo prima materia. 193. 40
Fulmen facere dæmon poteſt. 136. 23
Fulmen eſt compoſitio cœleſtis & ſulfure, & ſalenitri. 79. 40
Fulminis ambuſtiones incurabiles 80. 5
Fulminis duplex curatio. 80. 10
Fumigatio pro pedum vlceribus manantibus 161. 23
Functionum varietas vnde veniat. 181. 20
Fundus vlcerum ſemper mundari deſiderat. 170. 18
Fungi vulnerum vnde fiant. 13. 25
Fungorum radices in verrucis vt curentur. 58. 33
Fuſor, & fuſoria officina in homine. 128. 28
Fuſorum ac muliebrium inſtrumentorum periculoſa vulnera. 14. 30

G

Galenici medici Solem hominis non agnoſcunt. 138. 24
Galenus cœleſtium impreßionum ignarus fuit. 131. 28
Gallici morbi origo eſt ex coitu Leproſi Galli, & ſcorti Bubonibus laborantis. 97. 25
Gallinæ tincturas deuorantes nouas plumas acquirunt. 95. 16
Gangræna quid ſit. 215. 37
Gangræna eſt vlcus. 119. 32
Gangrænæ variæ ſpecies ipſarumq́; remedia. 217. 28
Gangrænoſæ partes non ſunt ſectione auferendæ. 216. 42
Gelatiuæ optimè nutrientes. 36. 5.
Gemma diſſoluta. 72. 26
Gemmæ huyæ à priſcis magis mirandas virtutes acceperunt. 47. 35
Gemmæ vim curandorum vlcerum à ſtellis habent. 132. 10
Genealogia nouorum morborum cauſas indicat. 93. 27
Generatum nullum ſine Reſina exiſtere poteſt. 217. 38
Generata interiora vt ab externis differant. 219. 30
Genitalium vulnera ſterilitatem inducunt. 10. 33

Genitalium vulnera vt ſint tractanda. 24. 33. dolore maximo infeſtant. ibid.
Geomantia philoſophiæ ſpecies, & quid ea ſit. 109. 43
Geomantia remediorum inuentionem adiuuat. 104.5
Geomantiam ſtultè quidam in punctis conſtituunt. 110.3
Germani quomodo morbis nomina imponant. 191.15
Germanorum laus, & commendatio ingeniorum. 25.40
Glandis tormentarij calor vt reſtinguatur. 80.43
Glandium puluis vrinam cit. 31.38.
Gluten aquaticum Carcinomatis vtile. 211.4
Glutinationi vulnerum humiditas aduerſatur. 84.13
Gradatoriæ aquæ vſtio vt ſananda. 79.28
Gianatoſa eſt ſpecies Thalci. 193.22
Grandinem Satan ex ſulphure & ſalepetræ efficere poteſt. 136.24
Grandulatio ſalis gemmei. 124.20
Grumi concreti ſanguinis vt ſint diſſoluendi. 76.40 & 77.1
Grumos ſanguinis intus collectos diſſoluens puluis. 77.15
Guaiacum & Mercurius ſunt Medicorum tota medicina. 90.20
Guaiaci vſus quando in vlceribus vtilis. 94.39

H

Hæmorrhagia plethoræ bonum remedium. 52.10
Hæmorrhagia ex Ira vel Venere quo modo & quando curetur. 51.20 quando lethalis habetur. ibid.
Hæmorrhoides quomodo in alienis locis vlcera faciant. 200.7
Hæmorrhoides in cancris ad ſuam potentiam reduci poſtulant. 210.23
Hæmorrhoidalis ſal cancri cauſa in viris. 210.4
Harmonia corporis vniuerſalis à vulneribus læditur. 54.6.
Hepatis vulnera incurabilia 7.1
Herbæ in Arcanis exaltātur. 204.15
Herbarij vulgaris autor notatus à Paracelſo. 61.18
Hirundinariæ ſeu Aſclepiadis tinctura Gamandreæ tincturam refert. 156.15
Homo homine non eſt frigidior, vel calidior. 183.25
Homo quintū cœlū appellatus. 189.33
Homo perfectionis ratione auro reſpõdet. 149.30
Homo internus nos deſtruēs. 100.27
Homo ab aſtris habet, vt ad artes inclinet. 105.38
Homines verò omnes vnum corpus ſunt. 190.13
Hominum genealogia ſemper in deterius vergit. 93.31
Horæ Planetariæ quæ ſint ſalubres, & quæ minus. 57.30
Horror febrilis quomodo fiat. 121.23
Humanum corpus quomodo à medico conſiderandum. 153.25
in Humano corpore cur alio atq; alio loco morbi fiant. 190.7
Humaniores vocatæ literæ vanitas ſunt. 26.10
Humores innumeri ſtatuendi, ſi illis vlcerum origo tribuatur. 197.21
Humores ad elementa quadam analogia falſo comparantur. 183.11
Humorum qui è fiſtulis manant, differentiæ. 222.2
Humoriſtæ medici cauſas non demonſtratas aſſumunt. 134.25
Hydromantia phyſices ſpecies quid ſit. 109.40

Hydro-

Hydromantiæ abuſus taxatur. 100. 3
Hydrops metallica vii in vlcus mutatur. 200. 15
Hydrops quōodo arte curetur. 95. 43
Hyoſciami & Lolij vſus in calida intemperie tollenda. 54.30
Hyperici fl: vſus laudatur. 40. 40

I

Ichores è vulnere fluentes tabem intro ducunt. 18. 35
Ichorum fluxus apta deligatura ſanatur. 53. 17
Ictericia Mercurialis. 200. 17
Icteritia eſt ex croco Auripigmenti ſeparato. 189. 7
Ignis è ſilice erumpens artificialis eſt, non naturalis. 184. 5
Ignis internus veluti & externus varijs modis efficitur. 138. 20
Ignis hominis in Solis calorem abit poſt obitum. 184. 27
Ignis Elementum quid. 101. 13
Ignis Perſicus ex igne factus eſſe non debet dici. 183. 37
Ignis Perſicus à cauſticis remedijs accendi poteſt. 216. 4
Ignis Perſici ſpecies. 215. 23
Ignis diſciplina Medicinam produxit. 115. 7
Ignis focarij ſimilitudo cum vento. 184. 15.
Iliadus quomodo ignem Perſicum accendat. 216. 4
Imaginatio Magnetica. 69. 24
Imaginatio vt lædat. 136.30
Imaginationes corporeæ. 69.20
Imitatio à medicina exulare debet. 85. 25
Incantatio quom. lædere poßit. 136.30
Incarnantis deſtillati formula optima. 175. 37
Inciſio venarum ad fluxiones arcendas vt fiat. 173. 37
Incredulitas vlcera efficere poteſt. 137. 2
Influentia cœleſtis vires ingenerat. 48. 40
Infortunium in vulneribus vt ſit deuitandum. 57. 40
Inſtrumentorum mechanicorum vulnera quæ venenoſa ſint. 14. 17
Intemperies in ſulphure ſuas radices habet. 137 26
Intemperiei calidæ curatio. 54. 27
Inteſtinorum vulnera ſunt incurabilia ſed non lethalia. 6. 29
Inteſtinorum vulnera fiſtulis argenteis nectuntur. 25. 7
Intuitu quidam nocere poſſunt. 8. 8
Iobi hiſtoria teſtatur ſpiritus etiam vl cera facere. 136. 6
s. Ioannis malū ſit à Realgare. 129. 28
Iracūdiæ muliebris ſymptomata. 17. 32
Iratorum vulnera periculoſa. 7. 42
Iratorum canium morſus. 69. 6
Iſpidæ auiculæ mirāda natura. 151. 40
Iuæ rubeæ vrticoſa facultas. 218. 18
Iul. Cæſar ægrotauit. 85. 16
Iuſquiamo multū tribuit Parac. 55. 2
Iuniperi baccarum virtus, & vſus. 36. 33

K

Kakimia eſt ſpecies ſalis. 194. 43
Kakimiæ ſpecies Marchaſita, Thalcum, & kakimia. 193. 15

L

Lac ſulfuris Ethneum ignem extinguit. 216. 30
Lamias vlcera facere poſſe non dubitant periti. 135. 41
Lapidum cur non tanta efficacia ſit ac olim fuit. 48. 15
Lapicidarum luti vſus. 47. 4
Laterini olei vſus ad proijciendam eſcharam. 170. 35
Lauamentum ſimplex Parac. 56. 38

Laua-

Lauamentum pro fungis. 58. 40
Lauamentum pro vulneribus telorum profundis. 60. 6
Laudanum Theophraſti vtile in venenis beſtiarum. 67. 35
Lentiginoſa operatio naturalis eſt, non Magica. 205. 11
Lentiginoſa ſupercœleſti impreſſione vlcera curat. 204. 40
Lepra vnicam quandoq́ manum affligit. 140. 26
Lepra vt in tranſmutatis vlceribus præcaueatur. 165. 6
Lepra ſpuria ab vſtionibus Aluminis, vitrioli, & Salis. 78. 25
Lepra quid ſit Paracelſo. 139. 41
Lepram curare Aurum quatenus dicatur. 189. 41
Lepram præcauet tinctura corallorum vſurpata. 147. 34
Lepra quamobrem ſoli homines affligantur. 140. 36
Lepræ interiores curabiles, earumq́ fœtus. 141. 4
Lepræ incurabiles quæ hæreditario iure affligunt. 140. 17
Lepræ frequenter accidunt in refrigeratis. 82. 33
Leproſum corpus Balſamo & ſale omnino caret. 139. 36
Lien in quartanæ generatione renouari debet. 96. 5
Ligamentorum Balſamus. 10. 35
vulnera reſolutionem faciunt. ibid.
Lignorum Balſamus vt extrahatur. 204. 25
Linctu vulnera ſua antiqui curarunt. 42. 8
Linguæ balbuties in vulneratis malum ſignum. 19. 2
Liquor corporis quid ſit. 117. 8
Liquor ſua excrementa per poros deponit. 118. 25
Liquor Mercurialis quid. 201. 21
Liquor dici in herbis debet, quod humorem alij appellant. 104. 26
Liquoris ſui actionibus corpus humanum ſubijcitur. 193. 4
Longæ vitæ cauſas antiqui philoſophi magno ſtudio indagarunt. 144. 41
Loquacitas mendacij argumentum in medicina. 151. 5
Lucrum errores fouet in medicina. 22. 20
Lues Gallica aliam quàm vulgare vlcus curationem requirit. 98. 4
Lumen naturæ poſt Deum artes optimè docet. 106. 15
Lumen naturæ ſolummodo curandi virtutem præſtat. 65. 14
Lumine naturæ contempto omnes errores ſuccreſcunt. 110. 10
Lunæ regio quænam ſit in homine. 199. 34
Lunatici homines. 101. 20
Lupus Æthnæ confertur. 275. 24
Lupi dæmonibus obſeſſi. 71. 34
Luxurianti carni in mulieribus nulla propria debetur curatio. 55. 8
Lythargyri vſum figuli inuenerunt. 43. 15

M

Magi cuiusdam mirandæ curationes. 34. 25
Magi cœleſtibus ſpiculis bonis vel malis tutò ſe ſubducunt. 48. 1
Magia cur malè audiat. 48. 23
Magica Experimenta antiquitus excelluerunt. 47. 27
Magnes quomodo ferrum attrahat. 61. 20
Magnes vt ferramenta telorum extrahat, arte chemica efficitur. 149. 20.
Magnes Firmamenti cum terreſtri magnete arte Magica iungitur. 61. 25

Magnetica imaginatio. 69.25
Magnetica curandorum vlcerum ratio 96.27
Malum malo non rectè pellitur in curando. 92.40
Malvaticum vinum acetum acerrimū continet. 198.28
Mammarum inflammationes à Fernice curatæ. 41.15
Mammarum carcinomata à lacte oriuntur. 209.35
Mare con conſumitur. 184.5
Marchaſita quatenus Sal ſulfuris ſit, & dicatur. 195.8
Marchaſita eſt ſpecies Kakimiæ. 193.
Marchaſitæ ſpecies. 193.16
Mars totam faciem in homine occupat 199.35
Martiales colores qui ſint. 198.34
Martiales homines. 101.21
Martialia remèdia ad curanda vlcera ſufficiunt. 174.14
Materiæ Perlatæ vſus. 72.25
Materiæ vltimæ magnæ initium in fine primæ. 194.5
Materiam vltimam quid dicat Paracelſus. 127.37
Matrix experientiæ Paracelſi. 221.30
Medica ars non ſpeculatio eſt, ſed experientia. 66.10
Medicæ artis Scholaſticalia quænam ſint. 120.40
Medicus incipit, vbi philoſophus deſinit. 116.30
Medicus à natura ex igne generatur. 114.43
Medicus à Theologo in quo differat. 113.3
Medicus vniuerſarum rerum peritiam habere debet. 111.2
Medicus propter ſubiecti defectum, nō artis ratione fine ſuo non potitur. 60.41
Medic. verus quis rectè dicatur. 58.8
Medicus de nullius affectus curatione ſtatim deſperet. 133.30
Medic. Perabulanus eſſe debet. 88.25
Medici perfectio in tribus conſiſtit. 59.7
Medici officium corruptionem præcauere & curare. 116.9
Medici veri origo. 106.33
Medici generationem vt rationalis ex irrationali eſſe. 105.15
Medicū perficiunt quatuor artes, Philoſophia, Aſtronomia, Alchimia, Medicina. 131.25
Medici autodidacti. 113.26
Medici à Chyrurgis ſunt in conſilium adhibendi, ſi grauis ſit caſus. 12.26
Medici ægrorum proximi. 144.30
Medici quondam Romæ expulſi ſunt. 86.7
Medici Italici & Germanici nondum cognoſcunt veram terram ſigillatam. 74.23
Medici & ægri duplices. 27.4
Medicorum probationes ſunt ridiculæ. 90.5
Medicina ſine Alchymia conſiſtere nō poteſt, vt nec ſcientia ſine præparatione. 20.30
Medicina per experientiam nata. 114.27
Medicina eſt theſaurus præcioſiſſimus 144.15
Medicina vera etiam naturam celeritate præuertit. 94.42
Medicina & chemia omnino coniungi debet. 50.16
Medicina Paracelſi non niſi longo tēpore addiſcitur. 158.5
Medicina methodicè tradenda. 113.29
Medicinæ domeſticum malum falſa cauſarum aſſignatio. 91.21
Medicinæ contemptus vnde. 26.15

Medici-

Medicinæ fundamenta qui ignorant, de vlceribus falſa ſcribunt. 112.10
Medicinæ triumphus Parac. 181.28
Medicinæ Paracelſi à vulgata differentia. 180.20
Medicinæ iugo omnes homines ſubiecti. 85.23
Medicinæ perfectio in ſecundo effectu conſiſtit. 152.10
Medicophiloſophus quis dicendus. 116.31
Medicamentorum actio quadruplex Paracelſo. 32.23
Medicamentorum excrementum eſt pus in vulneribus apparens. 4.25
Medullæ hominis vſus 41.27
Mel crudum cum præparato viribus pugnat. 130.4
Meliſſæ Sal philoſophicus. 150.40
Mens & corpus hominem conſtituũt. 105.32
Menſium diuerſitas reſpectio ſalubritatis & noxæ 57.35.
Menſtruus ſanguis per vulnus effluens. 17.25
Mercurialis aquæ vſtio quomodo curanda. 79.30
Mercurius vt in primam materiam abeat. 193.34
Mercurius ſublimatus propter dolores in corrodendo omiſſus eſt. 93.20
Mercurius eſt Patronus & Arcanum Veneris. 97.39
Mercurius quatenus omnia vlcera curare dicatur. 153.15
Mercurij regio in homine quæ. 199 43
Mercurij venenoſæ ſcintillæ arte chemica extinguendæ. 139.16
Mercurij verus vſus eſt abuſus. 98.13
Mercurij Balſamus, Crocus & flos vt conficiantur. 203.15
Mercurij dulcedo. quid. 164.6
Mercurio duæ aduerſæ inſunt qualitates, dulcedo & roſio. 93.43
Mercurium calefactum quidam vulneribus infuderunt. 92.34
Mercurio quãdo abſtinendum. 98.25
à Mercurio vſti quomodo curandi ſint 78.31
Merulæ araneis veſcuntur ad corporis ſui renouationem. 151.41
Metallorum mutationes variæ. 201.32
Metallicarum aduſtionum curandarũ methodus. 78.15
Metallum nullũ foret ſi ſeparatio nulla eſſet. 189.27
Metallorum arcana fiunt, ipſorum eſſentia deſtructa. 164.20
Metallorũ flores quàm ſubſtantia medicinæ magis conueniunt. 145.15
Microcoſmus quàm vegetabilia maiores virtutes habet. 194.25
Microcoſmus ad Medici generationẽ multum valet. 115.4
Microcoſmus tot ſalium ſpecies habet, quot maior mundus. 187.20
Microcoſmo ſeparato morbi ingruunt. 186.30
Minerali excremento expurgando, minerale catharticũ competit. 154.10
Mineralia cur alia Metallica, alia diaphana. 193.27
Mineralium floreſcentia. 121.9
Monocerotis cornu cœleſtes vires obtinet. 49.6
Morbus eſt corruptio. 115.20
Morbus ſiccus ex elemento aquæ generari poteſt. 101.35
Morbus vbi eſt, ibi elementum nullum eſt. 183
Morbus qualis ſit medici obiectum. 100.16
Morbus eſt minerale hominis. 189.38
Morbum curaturus cum ſtellis pugnare debet. 102.3

Morbi Elementares & cœleſtes ſunt alij. 49.10
Morbi naturales ab exorciſmis non vincuntur. 71.4
Morbi quidam non niſi Arcanis curantur. 168.34
Morbi inuaſione motum, conſiſtentia materiam morbi oſtendunt. 192.
Morbi ſunt Elementa per ſe. 109.9
Morbi quidam ſunt Elementis implantati. 194.38
Morbi chronici vel acuti quatenus dicantur. 141.36
Morborum chyrurgica nomina à loco non deſumuntur. 219.7
Morborũ facultates effectrices ſubinde nouos morbos machinantur. 97.13
Morborum origo in materia & materiæ motu continetur. 192.19
Morborum coloni. 100.3
Norborum ſumma genera quomodo conſtituenda. 191.36
Morborum cum ſuis remedijs ſimiles Anatomiæ. 103.9
Morborum omnium duæ cauſæ præcipuæ deſtructio & ſtercorum collectio. 152.30
Morbos peccatorum pœnas eſſe lues Gallica oſtendit. 144.25
Morphea Metallica. 200.13
Mors primum vitæ ſpiritum aufert, ſecundarium relinquit. 124.15
ad Mortem omnes ſumus prædeſtinati. 99.43
Morſus, vulnus quodammodo refert. 64.15
Morſus beſtiarum duplices, rabioſi vel irati. 70.40
Mulierum carcinomata ferè anterioré partem obtinent. 209.3
Mulieribus mẽſtruatis, vulnera quàm ſint periculoſa. 17.25
Mulorum at morbi Gallici ſimilis generatio eſt. 97.29
Mumia Mercurij Syrones curat. 208.10
Mumia Elementorum nil niſi Balſamus eſt. 201.10
Mumiæ tinctura. 156.15
Mundificatiuum Mercuriale. 213.26
Mundificatiua medicamenta qualia deligenda. 10.7
Mundificatiua ſolumodo requirunt vlcera ad ſui curationem. 42.3
Mundificatiuorum variæ differentiæ. 42.10
Mundificatiuis quando & quibus vtendum in vlceribus. 169.14
Mundus iuxta conſtellationum diuerſitatem partiendus. 142.12

N

Natura à morbi curatione non abſtrahenda. 15.36
Natura non omnia corpora perfecta produxit. 130.24
Natura quomodo ſemetipſam prodiderit. 102.47
Natura nõ patitur ſibi à Medico vim inferri. 1.38
Naturæ ægrorum acuratè ſpectari debent. 56.26
Neruorum ac venarum præſectiones cur & quomodo primum vſurpatæ. 171.5
Neruorum vulnera paralyſin non faciunt. 5.40
Neutralis diſpoſitio in morbum prona eſt. 156.4
Nitrum ex vrina in terra copioſa colligitur. 123.2
Noli me tangere quomodo generetur. 192.38
Nomina morbis vt imponenda. 102.23
Nucis Muſcatæ oleum deſtillatum vlcera curat. 175.22

Nutritio fit Archeo in Vulcani alimentum diſponente. 118. 39

Nymphalis curſus microcoſmi. 191. 26

O

Oculi ab excellenti obiecto cur lædantur. 81. 33

Oculorum conuerſio in vulneratis lethalis. 19. 1

Oculorum & Euphragiæ ſimilis Anatomia. 103. 3

Oculorum affectorum à tormentario igne curatio. 82. 5

Oculorum vulnera curationem non admittunt. 6. 21

Ocymi vſus in capite vulnerato. 25. 20

Odontalgia Mercurij vſtiones ſequitur. 78. 35

Oleũ mandragoræ ſtupefactiuũ. 70. 12

Oleum de Lateribus vtile oculis. 82. 6

Oleum Saturni vlcera curat. 159. 37

Oleum Therebinthinæ vulgare improbatur. 40. 15

Oleum Antimonij rubicundum vt præparetur, & eius vſus. 50. 15

Oleum ex Mercurio balſamo Solis reſpondet viribus. 203. 12

Oleum ad ſanguinem concretum in artubus diſſoluendum. 77

Oleum Saturni vulnera glutinat. 46. 35

Olei Planetarum vſus in phagedenis. 164. 2

Olei viridis Vitrioli vires qui neſcit, medici nomen non meretur. 59. 15

Olea vulneraria vt adhibenda. 40. 1

Oleorum vulnerariorum vſus vnde adeò auctus. 39. 40

Onagri vngulæ vires ſunt cœleſtes. 49. 6

Operimenta fixa. 208. 6

Opiata Bilis feruorem tollunt. 70. 27.

Oportet eſt omnium morborum cauſa. 116. 5

Oppodeltoch Emplaſtri deſcriptio. 208. 15

Optici nerui vulnerati cæcitatem faciunt. 10. 31

Oſei exitus vt curetur. 25. 2

Oſei conſtellatio corrupta Bubones Venereos facit. 135. 10

Oſaica peſtis vt fiat. 135. 20

Oſſa carnoſa quomodo tractanda. 163. 30

P

Papyri vſus contra frigus. 83. 8

Paracelſus tincturam Antimonij primus confecit. 150. 14

Paracelſus de Sanitate & morbis Microcoſmi & Elementorum. 189. 35

Paracelſus ſua remedia ſe à chemicis accepiſſe fatetur. 145. 25

Paracelſus terram ſigillatam veram bis vidit. 74. 18

Paracelſus antiquorum formulas excoluit. 168. 30

Paracelſus quibus artibus inſtructus cũ fructu de Medicina ſcribat. 146. 5

Paracelſus cur non vtatur antiquorũ authoritatibus. 28. 1

Paracelſus cur ab antiquis deſciuerit. 85. 40. & 87. 10

Paracelſus pſeudomedicis nõ vult reconciliari. 180. 6

Paracelſus cur Medicis exoſus. 23. 87

Paracelſus Iatrochemiſta. eſt. 21. 8

Paracelſi in Chemia præceptores quinam fuerint. 145. 40

Paracelſi iactantia. 20. 15

Paracelſi liber de generationibus naturalium. 188. 15

Paracelſi ſtudia. 84. 30. *patria Heluetia.* ibid.

Paracelſum cur medicis contrarium quidam ſtatuant. 88. 15

Paracelſum nemo poteſt erroris inſimulare. 62. 35
Paragraphi Archidoxici Paracelſi. 153. 34
Paralyſes ex vulnerib. neruorum ſunt incurabiles. 5. 4
Paralyſin quænam vulnera faciant. 10. 37
Paraphrenitis quomodo in febribus fiat. 121. 32
Paroxiſmus efflorefcentiæ in curationibus obſeruandus. 173
Particularis methodus vt ex vniuerſali deducatur. 84. 1
Particularia remedia cur deſcripſerit Paracelſus. 168. 40
Peantides gemmæ arte Magica præparatæ. 47. 35
Pectoris vulnera lethalia. 6. 27
Pedum vlcera manantia Balſamo tartari curantur. 171. 40
Perambulani nomen medicis iniurè tribuitur. 88. 25
Perſicaria eſt catholicũ remed. 48. 40
Perſicaria occulta quadam vi vulnera expurgat. 42. 27
Perſiccariæ ſupernaturalis actio in fluxu cœleſti curando. 165. 30
Perſici ignis, ignis eſt Salnitrum Sulfuris. 183. 42
Peſtis cur tot antidotis non euincatur 49. 12
Peſtis à cœli infauſto ſitu oritur. 131. 8
Peſtis cur iam quàm olim frequentius graſſetur. 115. 38
Peſtis vulneri iuncta. 11. 40
Peſtis Oſaica. 135. 20
Peſtilentiæ vera cauſa. 119. 26
Peſtilentiales bubones frequenter fiunt in Oſei regione. 135. 16
Petroleum vlcera curat. 175. 21
Petrus Tartaretus, mendacis Ariſtotelis mendax commentator. 114. 12
Phagadena nunquam ſimilis in duobus hominibus inuenitur. 188. 4
Pharmacariorũ remedia peſtifera. 69. 42
Pharmacopœia viliſſimum medicinæ ſeruitium. 110. 43
Pharmacopœia vulgaris eſt Chemiæ ancilla. 157. 1
Philonij Perſici vſus. 67. 39
Philoſophia eſt Elemẽtorum & Elementatorum maioris mundi conſideratio. 109. 28
Philoſoph. ex medico gẽeratur. 186. 5
Philoſophus quid à medico differat. 140. 20
Philoſophus vbi definit, ibi medicus incipit. 116. 30
Philoſophorum ſales ex ſummis Arcanis præparati ſoluti. 150. 35
Phrenitis capitis vulteribus iungitur. 10. 30
Phrenitidis vulneri ſuperuenturæ ſigna. 19. 9
Phyſica eſt microcoſmi conſideratio. 109. 30
Phyſica quadruplex. 109. 37
Phyſica ad medicinam eſt neceſſaria. 104. 35
in Phyſico corpore totum firmamentũ continetur. 135. 22
Phyſionomia vlcerum. 118. 20
Pilularum Artheticarum vſus. 59. 25
Planetarum regiones in homine diſtinguendæ. 199. 25
Planetariæ horæ quænam ſalubres, & quæ minus. 57. 27
Plantago conſtellatũ remediũ. 167. 3
Plantago ſua forma vires ſuas repreſentat. 120. 35
Plethoricorum euacuatio per fluxum ſanguinis. 52. 7
Podagricorum vulnera curatu difficilia, & quamobrem. 84. 15

Poly-

Polypus ex Sale acido ſit. 195.37
Poſſibilitas eſt Medicinæ norma. 64.35
Potus quis præſcribendus vulneratis. 30.20
Potionem natura ceu alimentum recipit. 33.30
Potiones vulnerariæ vt ſint coquendæ. 35.30
Potionum vulnerariarum formulæ aliquot. 36.10
Potionum vulnrariarum differentiæ. 34.1. *vires.* ibid.
Potionum inſuauis guſtus vt corrigendus. 35.40
Præcautio, Prædictio, & Curatio medicum perfectum faciunt. 59.7
Prædeſtinata in Arcana ſunt transmutanda. 202.22
Prædictiones Chyrurgicæ quales eſſe debeant. 1.20
Prædictionum norma vis Naturæ eſt. 1.25
Prægnantes vulneratæ de abortu periclitantur. 8.5
Praxis theoriam præcedit apud Paracelſum 180.15
Praxin in remedij veri inquiſitione, et adhibitione Paracelſus cōſtituit. 223.25
Preuilegia Medicis conceſſa ægris noxia ſunt. 86.3
Prognoſtica vulnerum generalia. 2.1. & 5.30
Prunella eſt ex Arſenico ſeparato. 189.6
Prunella cum vulnere iuncta in Cauſone. 12.3
Prunus ex acri ſale oritur. 195.40
Pulmonis vulnera incurabilia. 6.37
Puluis ad ſanguinem grumoſum intus collectum diſſoluendum. 77.15
Pulueris tormentarij vſtiones quomodo curentur. 79.20
Puluerum Traumaticorum præſtantia & vſus. 46.7
Purgatio vera quænam rectè dicatur. 95.35
Purgationi ſimplici nulla curatio acceptaferenda. 153.13
Purgantia in cibo exhibenda in fracturis. 68.14
Pus duplex in vulneribus. 4.26
Pus ac fœtor in vulnerib. vnde. 56.2
Puris in vulnere collecti ſignum 19.17
Putredo non rectè vlcerationis cauſa ſtatuitur. 182.20
Putredinis ampla ſignificatio eſt. 182.30
Putridi vlceris curatio vt perficienda. 162.15
Putrefaciens remedium optimum Paracelſ. 171.5
Putrefactio in vulneribus cauenda. 11.15
Putrefactio eſt mortis operatio. 123.40
Pyromantia quid ſit. 109.41
Pyromantiæ abuſus. 110.3

Q

Quartana à vulnere curata. 24.17
Quartanæ curatio quomodo fiat. 75.39.
Quid pro quo. 38.1
s. Quirini malum fit ex Sale vrente. 195.43

R

Rabies quomodo fiat in demorſis à cane rabioſo. 69.15
Rabiei ſigna. 69.33
Rabiem non omnes demorſi ſentiunt, & quamobrem. 67.13
Radix mali in omni curatione euellenda. 222.33

Raimundi Lulli Sales philoſophorum vitioſi. 151. 10
Ranarum cinis ſanguinem ſiſtit. 52. 33
Rationem oblædentes morbi à Firmamento oriuntur. 101. 43
Ratione quamobrem nos præditos Deus voluerit. 110. 10
Realgar & kakimia ſunt ſalis ſpecies. 194. 43
Realgar ſua natura rodit. 93. 21
Realgar ex Antimonio, Thalco, Kakimia, & cæteris mineralib. 129. 38
Realgaris plures ſpecies. 128. 1
Realgaris tot ſpecies, quot Elementa. 192. 12
Realgaris in ſalem ſui alkali redacti vſus. 20. 8
Realgaris Lunæ & Veneris locus affectus quis. 129. 5
Realgaria in homine ſubſtantialiter non inſunt. 127. 21
Realgarini vlceris ſigna. 128. 5
Refrigerantia omnibus traumaticis remedijs adiungenda. 56. 17
Refrigerationis differentiæ plures. 82. 15
Regalis aquæ vſtio vt ſanetur. 79. 28
Regius morbus eſt ex croco Auripigmenti ſeparato. 189. 7
Remedium idem eodem in morbo cur non ſemper agat ſimiliter. 47. 12
Remedium adhibitum an vtile ſit quomodo internoſcatur. 55. 34
Remedia domeſtica deſcripſit Paracelſus. 63. 30
Remedia non vt ſunt, ſed qualia eſſe debent, vſurpanda. 50. 1
Remedia iuxta Salium diuerſitatem ſunt partienda. 107. 35
Remedia nobis imperfecta dedit Deus, vt illa nos perficiamus. 110. 35
Remedia vel caſu, vel induſtria, vel per Lumen Naturæ ſunt inuenta. 65. 2
Remedia quomodo caſu inueniantur. 103. 32
Remedia an ſubinde noua excogitare liceat. 105. 20
Remediorum inueniendorum dui modi præter caſum. 103. 15
in Remedijs traumaticis adhibendis tria ſpectanda. 56. 35
Renouatio per tincturas ſummum medicinæ myſterium. 95. 29
Renouatio quàm purgatio maioris eſt momenti in Medicina. 153. 4
Renum vulnera fœcunditati obſunt. 7. 5.
Reſina Microcoſmi. 217. 38
Reſina auri omnes Cancri ſpecies curat. 211. 1
Reſinarum duo genera præcipua apud Germanos. 39. 1
ex Reſinis præparata vnguenta. 38. 41
Rigor & horror in febribus vt fiant. 121. 23
Roſio, Sectio, Vſtio ſunt malæ medicinæ. 92. 20
Rodentibus calcinatis quando vtendum. 170. 15
Rupeciſſa ſl. antimonij rectam præparationem prodidit. 151. 8
Rubetarum venenum. 73. 16

S

Sagæ ac Striges ex ſuperſtitione in errores prolobuntur. 48. 33
Sal gemmæ quomodo ſuo ſpiritu interficiat. 123. 30
Sal coagulat, & omnia corpora dura reddit. 117. 36
Sal Realgaris in deprauatis vulneribus vtile. 20. 8
Sal gemmæ in homine ſe & reliquos humores purgat. 124

Sal Petræ quid ſit. 122. 15. *vt à fiſtula differat.* ibid.
Sal alabaſtrinus & marmoreus. 214. 14
Sal ante perfectionem floret. 121. 10
Sal Petræ eſt cauſa omnium quæ fiunt fiſtularum. 121. 39
Sal eſt Balſamus externus. 11. 20
Sal Entali quid. 124. 11
Sal, Sulphur, & Mercurius ad omnium rerum compoſitionem concurrunt. 183. 7
Sal excrementa ſua per vrinam deponit. 118. 25
Sal gemmæ quamobrem ſit diaphanes. 185. 35
Sal quomodo lepram faciat. 140. 11
Sal plumoſum in gummis & Reſinis ineſt. 218. 13
Salis ſpiritus corpus deſtruere conantur. 123. 36
Salis & vlcerum idem fons. 99. 6
Salis cõmunis vlcera vt fiant. 126. 40
Salis corruptio fatalis. 99. 14
Salis tot, quot ſaporum ſunt differentiæ. 118. 5
Salis tres ſpecies, Sal, Alumen, & Vitriolum. 193. 13
Salis gemmæ vlcera. 124. 35
Sale à putredine tuti ſumus. 117. 29
à Sale vſti quomodo ſint curandi. 78. 23.
Sales ſola copia peccantes, quomodo tollantur. 173. 10
Sales corporis phyſici & Microcoſmi eandem operationem obtinent. 120. 2
Sales dulces dolorem non efficiunt. 196. 7
Sales ſolam vitam ab Elementis habentur. 185. 20
Sales trium primorum ſunt abinuicem diuerſi. 194. 10
Sales ante ſeparationem guſtu dijudicari nequeunt. 187. 4
Sales philoſophorum ex quibus rebus antiquitus præparati. 150. 35
Salium philoſophorum duæ deſcriptiones Paracelſi. 151. 20
Salium corruptio omnium vlcerum cauſa exiſtit. 142. 40
Salium differentiæ ſunt corroſiuum, acerbum, acutum, acetoſum, &c. 186. 18
Salium & remediorum concordantia in vlceribus ſpectanda. 182. 40
Salium plus centum ſpecies. 186. 38
Salamandræ tinctura ad rubrum. 73. 34. *venenoſus habitus.* ibid.
Salinarum Balneum. 162. 41
Samaritani veri medici. 65. 19
Sanguinis concreti cauſa & differentiæ. 76. 25
Sanguinis immodicè profuſi noxæ. 23. 42.
Sanguinem cohibituro quot & quæ ſint conſideranda. 51. 13
Sanguinem ſiſtentium remediorum catalogus. 52. 30
Sanguinem expurgantia & mundificantia remedia. 24. 9
Sanum corpus ſeipſo melius non fit. 186. 27
Sanitas & morbus ſunt mineralia hominis. 189. 36
Saphyri facultas in anthrace aperiendo. 132. 7
Sapiens vir Aſtris dominatur. 106. 9
Sapores ſunt qualitates, non complexiones. 185. 28
Satan de impijs vt Deus de pijs per miracula teſtatur. 137. 14
Satanæ vt hominibus componendi ſcientiam Deus largitus eſt. 136. 33
Saturni hora inſalubris. 57. 30
Saturni regio in homine. 199. 37

Saturnina coniunctio eſt realgar igneum. 192. 14
Saturnini colores tres. 198. 33
Sanitæ formam ſuum vſum prodit. 120. 35.
Scloppetorum glandes latentes cœleſti virtute extrahuntur. 49. 20
Scorpio duas diuerſas naturas obtinet 94. 3
Scorpio ſuimet vulneris eſt remedium. 73. 25
Scortatorum pœna à Deo immiſſa morbus Gallicus. 98. 35
Scrophulæ ſunt vlcera Nitri. 123. 23
Scrophulæ fiunt ex ſale dulci. 196. 8
Scyrrhi vt à Nitro excitantur. 123. 12
Scyrrhi non ſunt curatione irritandi. 160. 5
Scyrrhus quomodo Vitriolum efficiat. 125. 20
Sedi maioris ſuccus ad ambuſta vtilis. 68. 25
Sena quid purget in demorſis à cane rabido. 66. 40
Senectæ anguium vis in vulneribus curandis. 45. 40
Separatio non eſt ſpeciei, ſed ſaltem formæ. 199. 2
Separatio fit à materia finali. 218. 25
Separatio Salium quomodo fiat. 187. 30
Separatio ſi non eſſet, nullus morbus nullumq; metallum foret. 189. 25
Separationem neceſſariò comitatur corporis corruptio. 32. 26
Serpentes in rabiem aguntur exorciſmis. 70. 40
Separatio omnes omnium rerum ſpecies producit. 187. 12
Serpentes à dæmonibus obſidentur. 71. 18
Serpentariæ herbæ vnde ſint nomen ſuum adeptæ. 45. 29
Sicci curatio fit per diſſolutionem. 108 27.
Sigiſmundus Fueger nobilis Schuazenſis Paracelſi præceptor. 146. 2
Signaculorum virtus in curando vnde. 205. 8
Signa cœleſtia quænam ſalubria, inſalubria, & neutra. 57. 21
Siniotiki medicinæ pars eſt ſummum artis ſecretum. 18. 17
Simplicium cognitio neceſſaria. 5. 10
Simplicium catalogus pro faciendis vulnerarijs potionibus. 34. 35
Sinoniæ fluxus curatio & prognoſticum. 53. 18
Sinoniæ fluxum vt cohibeas à medicamentis excitatum. 11. 6
Sitis immenſa in demorſis à beſtia malum ſignum. 67. 40
Sitis ne fiat in vulneratis cauendum. 30. 13
Sitis inexhauſta ab Alumine calcinato efficitur. 126. 35
Smaragdus fructus eſt ſui Elementi ſani. 189. 40
Sol cum ſuis aſtris eſt Elementum. 184. 17
Sol & Ethna in homine. 215. 31
Solis hora ſaluberrima. 57. 28
Solis Balſamus Reſinam ſeu Mirobalanum refert. 202. 13
Solis regio in homine vbi. 199. 33
Solis interioris in homine effectus. 138. 23
Solis axungia Salamandræ veneno reſiſtit. 73. 5
Somnus intenſiſſimos dolores mitigat. 54. 36
Sophiæ herba cruda & cocta fracturas ſanat. 75. 40

Sopor

Sopor in febre quomodo fiat. 121. 31
Sparadrapum quibus conueniat. 178. 10. *antiquitus præparabatur ex ſanguinem & Simoniam ſiſtentibus.* ibid.
Spaſmi qui vulneribus ſuparuenit curatio per Oleum Terebinthinæ. 55. 5
Sperma de piſcibus & ſperma de aquatico valent contra Cancrum. 211. 6
Spiritus vini pro facienda Tinctura auri. 147. 12
Spiritus quomodo vlcera faciant. 136. 3
Spirituum in exorciſmis vnio neceſſaria. 71. 6
Spirituum vulnera neutiquam exorciſmis ſunt curanda. 72. 40
Splenis vulnera non ſunt periculoſa. 6. 32 192. 12
Spongiæ vulnerum vnde generentur. 13. 25
Spongia Realgar terreſtre eſt. 192. 12
Stellæ morbos inducunt. 101. 29
Stellarum ex ſublunaribus corporibus omnibus in vniuerſum aliquid nutrimenti attrahunt. 131. 40
Stibium hominem & aurum ad ſummum puritatis gradum euehit. 149. 32
Stibium cur vlceribus curandis quàm reliquæ Marcaſitæ magis conueniat. 201. 30
Stibij vis purgatoria, & qualis. 149. 36
Stridor dentium malum ſignum in vulneratis. 19. 13
in Styria igne nocturno toti campi deflagrarunt. 139. 6
Succi refrigerantes quinam optimi. 81. 10
Succini albi operatio in vlceribus efficiendis. 125. 30
Sudor eſt ſalis excrementum. 99. 3
Sudorem vt per auri tincturam promoueamus. 154. 28
Sues temperie ſua hominibus proximi 140. 40
Sulla vulneratis noxia. 8. 12
Sulphur & Salnitrum cœleſtia in fulmine. 79. 38
Sulfur excrementa ſua per inteſtina deponit. 118. 29
Sulfur quid in homine. 137. 37
Sulphur corporis quid. 117. 4
Sulphur Vitrioli Opij vim refert. 70. 17
Sulfur Microcoſmi ab aſtro accenditur. 225. 10
Sulfuris inflammatio intemperiei vlcera producit. 137. 26
Superſtitionem Deus ſuperſtitione vlciſcitur. 73. 1
Surditas à vulnere curata. 24. 15
Suturæ improbantur. 4. 33
Suturarum vulgarium incommoda. 21. 35
Sydera per fidem noſtram operantur. 48. 40
Symphiti radix contuſa fracturas curat. 75. 36
Symptoma & morbus quomodo differant. 109. 12
Symptomatum tria genera, quæ mulieribus ſuperueniunt, Spaſmus, Phlegmone, & caro luxurians. 54. 20
Syreon quid ſit. 129. 27

T

Tartari balſamum pauci rectè conficiunt. 17. 34
Tartari ſal acerrimum eſt. 187. 35
Tela duobus modis extrahi poſſunt. 61. 5
Telorũ intricatio multiplex eſt. 14. 15
Terræ Elementum quid propriè ſit. 101. 18

Telo-

Telorum vulnera quatenus à cæteris differant. 60. 2
Telorum differentia. 61. 8
Telorum ac Enſium characteres admirandi affectus in gemmis Peantidibus. 48. 5
Telorum vulnera venenatorum quibus ſymptomatis moleſta. 14. 37
Telorum extrahendorum modi vulgares tres. 62. 3
Temporis conſideratio quamobrem neceſſaria. 177. 28
Terebinthina deſtillata vlcera curat. 175. 21
Therebinthinæ ſimplex deſtillatio pro vulneribus. 40. 30
Terra S. Pauli quid. 73. 16
Terra quouis modo tractata in ſeipſam redit. 184. 9
Terra ſigillata vera eſt corpus minerale Paracelſo. 73. 10
Terræ Elementum quid. 101. 18
Terræ Sigillatæ veræ vſus in Oſei exitu. 25. 1
Terræ Elementum ſua Mineralia in aërem protrudit. 190. 3
Thalci ſpecies. 193. 17
Theoria eſt medica empyria. 66. 12
Thermæ ex Salibus ſeparatis originem ducunt. 204. 1
Thermarum vſus excellens in vlcerũ curatione. 176. 35
Thermarum delectus vnde pendeat. 177. 4
Thymalli piſcis axungia. 41. 35
Tinctura & corpus differunt Paracelſo. 147. 40
Tinctura auri quid. 146. 26. *vt extrahatur.* ibid.
Tincturæ Antimonij præparatio Paracelſo tribuenda. 150. 13
Tincturæ corallorum præparatio 148. 1. *eiuſq́ doſis.* ibid.
Tincturæ vt reiuueneſcere facere dicantur. 151. 30
Tincturæ gallinarum plumas renouant. 95. 16
Tincturæ ſumma & excellentiſſima ſunt remedia. 145. 6
Tincturæ ex quibusnam corporibus extrahendæ. 147. 40
Tinctura quid reuera in homine efficiant. 152. 5
Tincturarum adminiſtrandarum rationes. 154. & deinceps.
Tincturarum comentatio. 154. 15
Tincturis quando abſtinendũ. 157. 35
Tincturis infamiam conciliarunt Chryſopœi. 145. 9
Tormentarij pulueris vſtiones quomodo curandæ. 79. 20
Tormentariorum glandium calor vt reſtinguatur. 80. 43
Tranſitus ad ſimilia Empyricorum. 16. 41
Tranſmutatorum vlcerum per Mercurium curatio. 164. 36
Traumatici pulueres à ſerpentibus in medicinam tranſlati. 45. 27
Traumaticis pulueribus quando non ſit vtendum. 46
Tremor à Mercurio vt ſit curandus. 78. 36
Turgente adhuc materia non curandum vlcus. 170. 4
Typicæ defluxiones vt præcaueantur. 59. 20

V

Valerianæ ſal. 150. 40
Varices vitrioli domicilia. 125. 4
Varices ſi ſanguinem fundant, quid agendum. 52. 20
Venæ ſectio & hæmorrhagiæ cohibitio quando obſint. 51. 35

Venarum præſecandarum tres modi, per inciſionem ſcilicet, eroſionem, & vſtionem. 173. 30
Venenum datur cui Theriaca non aduerſatur. 73. 21
Venenum non ſtatim eſt veneno pellendum. 93. 32
Venenum vt à corde arceatur. 67. 28
Venena principes partes petunt. 67. 25
Venenorum natura nemini adhuc ſatis perſpecta. 73. 20
Ventum excitare Sathan poteſt. 136 23
Venti in homine veluti in maiore mũdo generantur. 141. 37
Ventriculi vulnera ſunt lethalia, ſed chronica. 6. 40
Venus calchantum continet, & reueraeſt. 198. 43
Venus in Saturnum tranſmutatur. 95. 13
Veneris Balſamus vt præparetur, & quas vires habeat. 203. 3
Veneris regio in homine circa pudenda & Oſcur. 199. 40
Veneris vſus vulneratis interdicendus. 15. 20
Veneris Sublimatio & ſublimatæ vires. 50. 30
Verba conſtellata ſine exorciſmis tela extrahunt. 61. 35
Verrucæ fungos generant in vulneribus. 13. 35
Veſicæ vulnera. 6. 25
Veterum libri ad faciendam, & cognoſcendam medicinam non ſufficiunt. 57. 17
Vigiliæ in vulneratis periculoſæ. 18. 41
Viuum vt à mortuo abſcedat membrum. 83. 4
Vinum & ſui generati vltima materia. 197. 14
Viperæ à coniurationibus in rabiem aguntur. 71. 12
Virum lapſus in vulneratis vt ſit præcauendus. 60. 30
Viſio per lapidem. 102. 25
Viſcerum vlcera ad Chyrurgiam non pertinent. 119. 34
Vitri vulnera quatenus mala. 14. 25
Vitriolum rariſſimè ſine dolore agit. 125. 8
Vitriolum ſtupefactiuum ſulphur continet. 125. 12
Vitriolum eſt corpus minerale coctum 124. 43
Vitriolum cõcluſum Sinoniam inflamat. 125. 17
Vitrioli ſpecies. 193. 16
Vitrioli liquor ad Epilepſiam vſurpatus à Paracelſo. 12. 23
Vitrioli oleũ viride eiuſq; vſus. 59. 12
à Vitriolo vſti quomodo ſint curandi. 78. 23
Vitriolata vlcera non claudenda, donec omne vitriolum euacuatum ſit. 125. 40 125. 40
Vitriolata vlcera quæ ſint Paracelſo. 212. 25
Vltima materia magna Paracelſi. 194. 5
Vlcus non rectè in vulus tranſmutatur. 97. 35
Vlcus non niſi à corrodentibus fit, nil autem corrodit, niſi Sal ſit: ergo omnia vlcera ex ſale fiunt. 188. 20
Vlcus, & apertura Paracelſo differunt, & non differunt. 19. 40
Vlceris nomine quid in tertia parte intelligat Paracelſus. 176. 38
Vlcera impreſſionis. 119. 5

Vlcera

Vlcera in Lepram degenerant quandoq. 148.26
Vlcera fontis appellata fontibus omnino reſpondet ortu. 133.10
Vlcera quomodo fiant. 99.26
Vlcera ex intemperie ſingularem theoriam requirunt. 137.23
Vlcera nitri. 123.23
Vlcera ratione Magnetica curantur. 96.26
Vlcera non ſunt emunctoria partium dicenda. 198.12
Vlcera omnia quatuor ad ſummum modis curantur. 167.15
Vlcerum putredo quibus arcenda ſit. 92.3
Vlcerũm partitio à Materia. 193.10
Vlcerum vnica cauſa materialis. 99.24
Vlcerum forma à ſale originem ducit. 196.20
Vlceratio non fit à putredine, quia hæc dolorem non infert. 182.20
Vlcerati quinam ſint per thermas curandi. 176.35
Vnguentum ex calcinato Paracelſi. 169.35
Vnguenta ne putreſcant, vt ſit præcauendum. 38.12
Vnguentorum vſus antiquus eſt. 37.23
Vnguentorum corpus dant Mel & Butyrum. 37.30
Vnguentorum noua compoſitio Paracelſi. 38.20
Vnitate ſoluta, corpus externis iniurijs omnibus ſubiectum eſt. 134.2
Vniuerſalia vlcera. 212.38
Vomitus in vulneratis vt compeſcendus. 31.28
Vrina ſuppreſſa in vulneratis vt euocanda. 31.35
Vrtica cur vrat. 185.41
Vrina vſi veteres ad mundificationẽ vulnerum. 42.9
Vſneæ Sal ex Realgare progreditur. 187.15
Vſtio à rebus pinguibus quomodo curetur. 78.5
Vſtio venarum pro arcendis defluxionibus. 173.37
Vſtiones quænam lethales. 81.14
Vſtionum differentiæ. 77.26
Vteri carcinomata periculoſiſſima. 209.34
Vteri ſyderea virtus. 135.6
Vualachi cuiusdam mirandæ curationes. 34.13
Vuilhelmus Hohenhemius Chemiſta Paracelſi pater. 145.37
Vulcani beneficio omnia quæ in corpore phyſico ſunt, eruuntur. 117.9
Vulnus carnoſum periculo vacat. 5.36
Vulneris cancrenoſi vel fiſtuloſi curatio qualis. 13.10
Vulneris cum fractura complicati curatio. 76.1
Vulnera omnia lethalia rectè dicuntur. 10.10
Vulnera ſunt imminentium morborum remedia. 24.12
Vulnera cœleſtib. influxibus ſunt ſubiecta. 8.30
Vulnera natura ſuit ac glutinat, non filum. 21.40
Vulnera omnia ſymptomatum ratione lethalia. 3.10
Vulnera quædam lingere non exhorruerunt. 91.40
Vulnera recentia vt tractanda ſint. 9.20. *inueterata quomodo.* ibid.
Vulnera artuum & articulorum quatenus periculoſa. 6.4
Vulnera tranſuerſa reſolutionem minantur. 5.38

Vulne-